

ห้องสมุด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟฯ
บริเวณหลังสถานีรถไฟขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

นางสาวพนิตดา อุดมเสรี



A019901

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วัน เดือน ปี..... ๑๕ ๑๒ ๒๕๖๑

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสุตรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร

ปีการศึกษา ๒๕๖๑



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

เทศบาลเมืองขอนแก่น ได้รับการยกฐานะเป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ทั้งนี้จากสถานะภาพและบทบาทของชุมชนที่เป็นศูนย์กลางด้านการค้า/การบริการ/การคมนาคมขนส่ง/การศึกษา/การบริหารราชการปกครองของจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำคัญของชุมชนเมืองขอนแก่นได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น การรถไฟฯ ได้เล็งเห็นถึงสถานะภาพและบทบาทของชุมชนจึงได้เสนอให้มีการพัฒนาที่ดินประมาณ 7๑ ไร่ บริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น โดยกำหนดให้มีโครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณดังกล่าวให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับแนวโน้มในการขยายตัวของชุมชนที่เหมาะสมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

พื้นที่ที่จะจัดประโยชน์ตามโครงการนี้เป็นบริเวณพื้นที่ที่อยู่หลังสถานีขอนแก่น ตำบลตะวันออกเฉียงเหนือของทางรถไฟ มีพื้นที่ประมาณ 7๑ ไร่ (113600 ตารางเมตร)

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงปัญหา การใช้ที่ดินในเมืองขอนแก่นในปัจจุบัน เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น
2. ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมืองขอนแก่นในอนาคต 20 ปี (พ.ศ. 25๒4-2544) เสนอแนะแนวนโยบายของการใช้ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นเพื่อการจัดตั้งโครงการการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางของภาคตามแนวพัฒนาเมืองหลัก
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่อาจเกิดขึ้นกับเมืองหลักขอนแก่นบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นที่เกิดจากการขยายตัวโดยปราศจากการควบคุม

4. เพื่อวางแผนจัดตั้งโครงการที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟตามนโยบายการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง

วิธีการดำเนินการวิจัยและขอขเขตการศึกษาข้อมูล

ศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 เรื่อง
แนวทางพัฒนาเมืองหลัก เป็นแนวทางของโครงการเพื่อกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน
บริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาจากสภาพทั่วไปในอดีตและปัจจุบัน โดยแยกเป็น 3 ระดับ
 - ก. ระดับภาค โดยอาศัยนโยบายพัฒนาเมืองหลักและสภาพปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับอิทธิพลเมืองหลักขอนแก่น
 - ข. ระดับจังหวัด ศึกษาสภาพพื้นที่จังหวัดในค้ำต่าง ๆ เช่น
 - สภาพภาพถ่าย ได้แก่ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ น้ำฝน สภาพภูมิประเทศ การใช้ที่ดิน การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น
 - สภาพเศรษฐกิจของ จังหวัด จากการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดและของภาค
 - สภาพทางสังคม ทางการศึกษาและการปกครองของค้ำประชากร การกระจายตัวของประชากร ความหนาแน่นของประชากร แรงงาน การเปลี่ยนแปลงประชากร เป็นต้น
 - ค. ระดับชุมชนเมือง
 - ศึกษาประวัติความเป็นมาของเมือง การตั้งถิ่นฐานเขตอิทธิพลในอดีต
 - ศึกษาสภาพของเมืองในค้ำพื้นที่ของกองสำรวจ สำนักผังเมือง
 - ศึกษาฐานเศรษฐกิจ โดยสำรวจแรงงานในเขตเทศบาล
 - ศึกษาข้อมูลประชากรในเขตเทศบาล

- ศึกษาการใช้ที่ดินของเมืองปัจจุบัน สัดส่วนการใช้ที่ดินและกิจกรรมจากการสำรวจของกองผังเมือง

2. ศึกษารายละเอียดค่านับบริการของเมือง การให้บริการสาธารณูปโภค สาธารูปการในค่านับโครงข่ายและปริมาณของถนน ประปา ไฟฟ้า ชยะ การขนส่งมวลชน ในเขตเทศบาล และเขตอำเภอเมือง โดยทำการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนเมือง ในด้านการขาดแคลนสาธารณูปโภค แหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่อนุรักษ์ และศึกษาพื้นที่ว่างที่เหมาะสมสำหรับการขยายตัวของชุมชน

3. การคาดประมาณแนวโน้มในอนาคตทางค่านับ

- การคาดประมาณประชากร โดยอาศัยพื้นฐานจากสำนักผังเมือง
- การคาดประมาณพื้นที่เมือง ในค่านับจำนวนร้านค้า ที่พิภพอาศัย พื้นที่อุตสาหกรรม จำนวนนักเรียน วิทยาลัย งาน ข้าราชการ พื้นที่พักผ่อน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

4. กำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ฯ จากผลข้อ 1, 2, 3 และแนวความคิดทฤษฎีการออกแบบ จัดตั้งโครงการในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหา

5. เสนอแนะการออกแบบจัดตั้งโครงการที่เหมาะสมในพื้นที่ดังกล่าว โดยอาศัยหลักวิชาการ กระบวนการในการออกแบบ

กิติกรรมประกาศ

โครงการวิทยานิพนธ์ การปรับปรุงการใช้ที่ดินของการรถไฟ ฯ บริเวณ
หลังสถานีรถไฟชุมชมเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น นี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ข้อ
มูลต่าง ๆ ตลอดจนคำแนะนำจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
จึงขอขอบพระคุณท่านที่กล่าวนามต่อไปนี้เป็นอย่างสูง

คุณธงชัย ฉิมงาม เสวีรุ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองช่าง เทศบาลเมือง
ขอนแก่น
คุณชาญชัย เลิศอุทัย สถาปนิก เทศบาลเมืองขอนแก่น
คุณปิติ วิทณรัตน์ เศรษฐกร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น
คุณอิศรา กิ่งแดง เจ้าหน้าที่ สำนักผังเมือง
คุณราชัน ล้อมประเสริฐ กองพาณิชย์สินค้า ฝ่ายค้าหาบถาณิชย
การรถไฟแห่งประเทศไทย
คุณสกล ปทุมชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรอำเภอขอนแก่น
คุณสมบูรณ์ เวชสุนทรเทพ
อาจารย์ทันทีพา ทิงศภัทร
อาจารย์สมิทธิ์ หวังเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อน ๆ และนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม รุ่น 4 แผนกช่างเทคนิค
สถาปัตยกรรม (ป.ว.ช. 2/2527)

บุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือ จนกระทั่งวันที่สุดท้ายที่ไม่อาจลืมได้เลยคือเพื่อนรัก
ที่รักมาก "มธุรา อินทินัง"
รวมทั้งพ่อ-แม่ และน้องๆที่ เป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

กิจกรรมประกาศ

สารบัญ

รายการตารางประกอบ

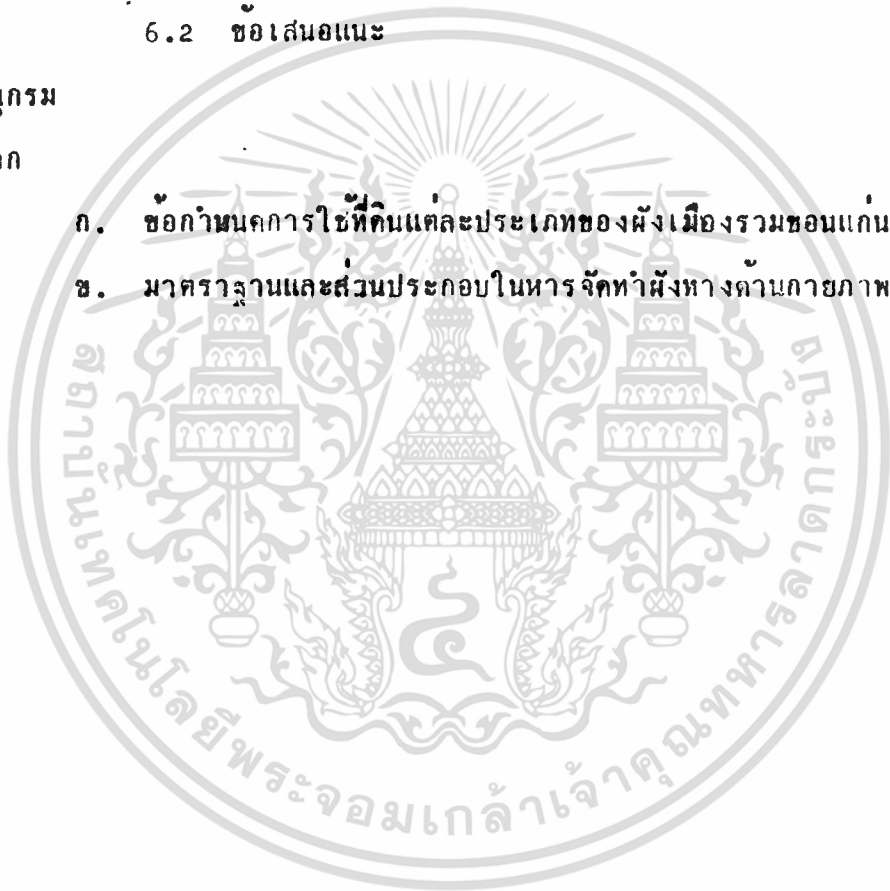
รายการภาพประกอบ

บทที่

1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์	8
1.6 สมมุติฐานในการศึกษา	9
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	10
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2. การศึกษาการวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 ความเกี่ยวเนื่องของโครงการกับแผนพัฒนาประเทศ	13
2.2 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปที่มีอิทธิพลกับโครงการ	16
ก. สภาพแวดล้อมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	16
ข. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น	25
ค. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในเขตอำเภอเมืองและเขตเทศบาล	57
3. การรวบรวมข้อมูล	126
3.1 วิธีสำรวจข้อมูล	126

	หน้า
3.2 แหล่งข้อมูล	126
3.3 สภาพที่ตั้งโครงการ	127
3.3.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	128
3.3.2 สภาพทางกายภาพ	128
3.3.3 ลักษณะการใช้ที่ดินรอบโครงการ	130
3.3.4 การขนส่งและการจราจร	130
3.4 การวิเคราะห์ที่ตั้งทางกายภาพ	147
3.4.1 โครงข่ายการสัญจร	147
3.4.2 สภาพแวดล้อมของการสัญจร	148
3.4.3 ความเป็นอยู่และสิ่งประกอบทางเท้า	148
3.4.4 กลุ่มใช้สอยอาคาร	149
3.4.5 แหล่งการค้า	149
3.4.6 กิจกรรมของชุมชน	150
3.4.7 สาธารณูปการของชุมชน	151
3.5 การศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมของโครงการย่านการค้าใหม่	153
3.5.1 บัญชีทางเศรษฐกิจและสังคม	153
3.5.2 บัญชีทางกายภาพ	154
3.6 การวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของย่านการค้าใหม่	156
3.6.1 สภาพทางเศรษฐกิจ	156
3.6.2 บ้านการสำรวจตลาด	156
3.6.3 ความต้องการพื้นที่ของย่านการค้าใหม่	157
4. บทบาทในอนาคต	167
4.1 บทบาทในอนาคตของย่านการค้าใหม่	167
4.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา	170

	หน้า
5. การออกแบบและวางผัง	172
5.1 แนวความคิดในการออกแบบ	172
5.2 การออกแบบ	180
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	205
6.1 สรุป	205
6.2 ข้อเสนอแนะ	205
บรรณานุกรม	206
ภาคผนวก	207
ก. ข้อกำหนดการใช้ที่ดินแต่ละประเภทของผังเมืองรวมขอนแก่น	207
ข. มาตรฐานและส่วนประกอบในหารจัดทำผังทางด้านกายภาพ	219



รายการตารางประกอบ

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงสถิติจำนวนประชากร ปี ๒๕๒๖	38
ตารางที่ 2 แสดงสภาพการปกครองในจังหวัดขอนแก่น	39
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียน และครูในจังหวัดขอนแก่น	41
ตารางที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดขอนแก่น	51
ตารางที่ 5 แสดงสถิติจำนวนโรงงาน คนงานและเงินทุน รายอำเภอ/กิ่งอำเภอ	52
ตารางที่ 6 แสดงสถิติจำนวนผู้ประกอบการค้าที่ต้องเสียภาษี	53
ตารางที่ 7 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น 2518	65
ตารางที่ 8 แสดงการเปลี่ยนแปลงของบริเวณที่มีการพัฒนาแล้ว 2518 - 2523	66
ตารางที่ 9 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น 2523	68
ตารางที่ 10 เปรียบเทียบการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น 2526 - 2544	76
ตารางที่ 11 แสดงเส้นทางการเดินทาง ระยะทาง ช่วงเวลาทำการ	87
ตารางที่ 12 แสดงเวลาขบวนรถไฟที่เข้า - ออก สถานีรถไฟขอนแก่น	89
ตารางที่ 13 แสดงปริมาณสินค้าที่ส่งเข้า - ออก โดยทางรถไฟของสถานีรถไฟขอนแก่น	91
ตารางที่ 14 แสดงรายละเอียดตารางการเดินของเครื่องบินโบอิง 737	92
ตารางที่ 15 แสดงความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองขอนแก่น	104
ตารางที่ 16 การกระจายความหนาแน่นของประชากรภายในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น	108
ตารางที่ 17 แสดงสถิติจำนวนประชากรในอดีต	110
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนประชากรในอนาคต(2544)ในเขตเทศบาล	111
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนประชากรในอนาคต(2544)ของอำเภอเมืองขอนแก่น	112
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนประชากรในอนาคต(2544)ของจังหวัดขอนแก่น	113
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนประชากรในอนาคต(25๙4)ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	114
ตารางที่ 22 แสดงประมาณการจำนวนประชากรผู้อยู่ในวัยทำงาน	119
ตารางที่ 23 แสดงสถิติจำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างและจำนวนลูกจ้าง 2526	120
ตารางที่ 24 แสดงการพยากรณ์อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	1๒2
ตารางที่ 25 แสดงการกระจายรายได้ซึ่งกรอบครัวในเขตเมือง 2524	124
ตารางที่ 26 แสดงสัดส่วนการใช้พื้นที่และประเภทสินค้าในชุมชนเมือง	146

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการภาพประกอบ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งเมืองหลัก	17
ภาพที่ 2 แสดงศูนย์กลางภาค เมืองรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	21
ภาพที่ 3 แสดงปริมาณการจราจรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22
ภาพที่ 4 แสดงความหนาแน่นของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	23
ภาพที่ 5 แสดงปริมาณจำนวนประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24
ภาพที่ 6 แสดงที่ตั้งเมืองหลักขอนแก่น เมืองรองและเมืองบริวาร	26
ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางรถโดยสารระหว่างจังหวัด	27
ภาพที่ 8 แสดงทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางรถไฟ	28
ภาพที่ 9 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น	29
ภาพที่ 10 แผนภูมิเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของจังหวัดขอนแก่น	3
ภาพที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรในปี 2526	40
ภาพที่ 12 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (แยกตามสาขาผลิต)	46
ภาพที่ 13 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	47
ภาพที่ 14 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	48
ภาพที่ 15 แผนภูมิเปรียบเทียบกิจการในจังหวัดขอนแก่น	54
ภาพที่ 16 แสดงการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนเมืองขอนแก่น	58
ภาพที่ 17 แสดงสภาพปัจจุบันของจังหวัดขอนแก่น	61
ภาพที่ 18 แสดงเส้นทางรถไฟ การใช้ที่ดิน 2505 และแนวทางการขยายตัว	71
ภาพที่ 19 แสดงเส้นทางรถชนด์ การใช้ที่ดิน 25๑๘ และแนวทางการขยายตัว	72
ภาพที่ 20 แสดงการใช้ที่ดินในปัจจุบัน 2526	73
ภาพที่ 21 แสดงแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต 2544	77
ภาพที่ 22 โครงสร้างย่านตัวเมืองแอูสรรคต่อการเจริญเติบโต 2524	78
ภาพที่ 23 แสดงรัศมีและขอบข่ายการให้บริการชุมชนเมืองขอนแก่น	79
ภาพที่ 24 แผนภูมิเปรียบเทียบการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวม 2526 กับ 2544	80
ภาพที่ 25 แสดงปริมาณการจราจรในเขตผังเมืองรวม 2526	82

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 • ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 26 แสดงโครงข่ายถนนในปัจจุบัน 2526	83
ภาพที่ 27 แสดงโครงข่ายถนนที่จะปรับปรุงในอนาคต	84
ภาพที่ 28 แสดงการจัดกาจรจราจร 2526	85
ภาพที่ 29 แสดงแผนภูมิโครงสร้างประชากร 2524	102
ภาพที่ 30 แสดงความหนาแน่นของประชากรในเขตเลือกตั้งต่างๆ 2524	103
ภาพที่ 31 แสดงการแบ่งพื้นที่เพื่อการวางแผน	107
ภาพที่ 32 แผนภูมิการขยายตัวของประชากรในอนาคตของอำเภอเมือง	115
ภาพที่ 33 แผนภูมิการขยายตัวของประชากรในอนาคตของเขตเทศบาลเมือง	116
ภาพที่ 34 แสดงรายรับจริงจ่ายจริงของเทศบาลเมืองขอนแก่น	125
ภาพที่ 35 แสดงขอบข่ายและรัศมีการให้บริการของโครงการ	133
ภาพที่ 36 แสดงการใช้ที่ดินโดยรอบโครงการ	134
ภาพที่ 37 แสดงเส้นทางรถโดยสารภายในชุมชนเมืองขอนแก่น	135
ภาพที่ 38 แสดงโครงข่ายถนนภายในเขตผังเมืองรวมเมืองขอนแก่น	136
ภาพที่ 39 แสดงสาธารณูปการโดยรอบโครงการ	137
ภาพที่ 40 แสดงสาธารณูปการโดยรอบโครงการ	138
ภาพที่ 41 แสดงการเข้าถึงโครงการ	139
ภาพที่ 42 แสดงสภาพปัจจุบันในเขตผังเมืองรวม	140
ภาพที่ 43 แสดงลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ	141
ภาพที่ 44 แสดงลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการในรัศมี 1 ก.ม.	142
ภาพที่ 45 แสดงโครงการปรับปรุงบริเวณผังเมืองรวม 2526	143
ภาพที่ 46 แสดงที่ตั้งสาธารณูปการในเขตผังเมืองรวม	144
ภาพที่ 47 แสดงแนวทางการขยายตัวและโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคในการขยายตัว	145

วิทยานิพนธ์เรื่อง โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟ ฯ บริเวณหลังสถานี
รถไฟขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา นางสาวพนัศดา อุดมเสวี
อาจารย์ที่ปรึกษา อ.สมิทธิ์ หวังเจริญ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจพิจารณาและเห็น
ชอบแล้วจึงอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำคมหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต
ประจำปีการศึกษา 2527

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญส่ง สีวโมกษธรรม)
คณบดี

บทที่ ๑

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1, 2, 3 เน้นความสำคัญของการพัฒนากรหลวงมากเกินไป และจากการปฏิบัติตามแผนที่ผ่านมาทำให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองโทเทียล (PRIMATE CITY) ก่อให้เกิดปัญหาของเมืองทุก ๆ ด้านในเวลาต่อมา ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4, 5 จึงได้กำหนดแนวทางที่จะกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในค่านแนวความคิดการพัฒนาเมืองสำคัญที่มีอยู่แล้วให้เป็นเมืองหลักของภาค จุดมุ่งหมายของแนวนโยบายคือการเพิ่มรายได้ประชาชาติและการกระจายรายได้ โดยใช้วิธีการกระจายอำนาจ หรือความสำคัญด้านเศรษฐกิจและสังคมออกจากเมืองหลวง สนับสนุนการลงทุนในภูมิภาคในลักษณะลงทุนเป็นจุดแทนการลงทุนทั้งหมดทั้งทีได้แก่การพัฒนาเมืองหลักให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น เป็นที่พำนักและเป็นแหล่งสกัดประชาชนที่อพยพจากชนบทมิให้เข้าสู่เมืองหลวง หลักการจัดตั้งเมืองหลัก คือ จะต้องเลือกศูนย์กลางความเจริญ (GROWTH POLES) มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจมั่นคง มีโอกาสที่จะขยายฐานทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่อื่นของภาค และเป็นเมืองที่มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นศูนย์กลางความเจริญ

เมืองขอนแก่นได้รับการยกฐานะเป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแนวทางพัฒนาเมืองหลักกำหนดให้เมืองขอนแก่นเป็นเขตศูนย์กลางการปกครอง พาณิชยกรรมและการบริการ ทั้งนี้จากสภาวะและบทบาทของชุมชน โครงสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมที่มีอัตราการเติบโตที่สูงมาก กล่าวคือ ในปี 2521 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่า 6,100.7 ล้านบาท และในปี 2525 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 11,461.5 ล้านบาท ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 9.6 ต่อปี

(สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดขอนแก่น 2526 : หน้า 22) ในการผลิตค้ำพาณิชย์กรรมและบริการของจังหวัดมีสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ 30 ของการผลิตทั้งสิ้น (โครงสร้างการผลิตของจังหวัดมีการเกษตรเป็นหลัก ส่วนรองลงไปได้แก่ การค้า การบริการ การก่อสร้าง การอุตสาหกรรมเป็นลำดับ) (กองวางแผนภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2525 - 2529 หน้า 5 - 6)

การเปลี่ยนแปลงของบริเวณที่มีการพัฒนาแล้วในเมืองขอนแก่น ปี 2518 - 2523 สำหรับบริเวณพาณิชย์กรรมนับเป็นอันดับหนึ่ง คือจาก 0.63 ตารางกิโลเมตร เป็น 0.90 ตารางกิโลเมตร เฉลี่ยร้อยละ 39.68 (ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาสถาปัตยกรรมออกเฉียงเหนือ) เพื่อรองรับการเจริญเติบโตค้ำพาณิชย์กรรมและบริการของเมืองขอนแก่นต่อแผนพัฒนา ฯ สำนักผังเมืองได้ท้่าการศึกษาท้่าการวางผังเมืองรวม การกำหนดการใช้ที่ดินอย่างมีระเบียบแบบแผนและสัมพันธ์กับการให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ของชุมชนเมืองขอนแก่น

ชุมชนเมืองขอนแก่นกำลังเติบโตขยายบทบาทขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต นโยบายที่เน้นพัฒนาเมืองหลัก แผนพัฒนาเมืองหลักภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง ฯ ได้กำหนดทิศทางการเจริญเติบโต การขยายตัวของการค้า ความต้องการพื้นที่ใช้สอยเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมค้ำพาณิชย์กรรมและบริการ ซึ่งมีการศึกษาร้อย่างมีระบบการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง จะนำไปสู่การออกแบบทางค้ำกายภาพที่สอดคล้องกับความต้องการ สามารถสนองประโยชน์ใช้สอยของชุมชน ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสนองนโยบายค้ำนการพัฒนาของรัฐ กิจกรรมการค้าและพาณิชย์กรรมซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญทางเศรษฐกิจของชุมชน เป็นแหล่งรวมธุรกิจการค้าและบริการ ค้ำนการพื้นที่ใช้สอยประกอบค้ำมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเพียงพอเพื่อที่จะให้การบริการแก่ชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อรองรับการขยายตัวค้ำพาณิชย์กรรมและชุมชนในปี 2544 ความแนวทางพัฒนาเมืองหลัก

เมืองขอนแก่นมีลักษณะชุมชนศูนย์กลางอยู่ภายในเขตเทศบาล ในปี พ.ศ. 2526 เป็น 46 ตารางกิโลเมตร โดยมีจำนวนประชากร 1,406,301 คน ในระยะปี 2521 ถึงปี 2526 ขอนแก่นมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น 2526 : หน้า) มีเขตเทศบาลตั้งอยู่บริเวณที่ราบโดยทั่วไป เป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ บริเวณทางเหนือเป็นที่สูง ทางด้านใต้และตะวันออกเป็นที่ต่ำ มีบึงทุ่งสร้างและมีบึงแก่นนครกันอยู่ ส่วนทางด้านตะวันออกมีบางส่วนเป็นที่ลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณหนองโคตร บริเวณที่สูงของเขตเทศบาลมีอยู่บริเวณด้านเหนือและด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่มีปัญหาคาราคู่น้ำท่วมฉับ บึงหนองโคตรรอบเขตเทศบาล มีแหล่งน้ำสำคัญ 3 แห่งคือ บึงทุ่งสร้าง อยู่ทางทิศตะวันออก บึงแก่นนครอยู่ทางทิศใต้ หนองโคตรอยู่ทางทิศตะวันตก ประชากรส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้กับบึงทุ่งสร้าง บึงแก่นนครมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่โดยรอบ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ - ชาวนา ยานการค้าของชุมชนเมืองขอนแก่นตั้งแต่อดีต จะกระจายบริเวณตอนกลางซึ่งใกล้กับย่านสถานีราชการ และขยายตัวออกส่วนใหญ่ทางด้านตะวันตกและตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตก่อสร้างบ้านพักชกกรรมในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 มี 31,551.25 ตารางเมตร และในปี พ.ศ. 2523 เพิ่มขึ้นเป็น 63,407.25 ตารางเมตร (กองวิจัย สำนักผังเมือง 2524 : หน้า) จากหลักฐานนี้เป็นการค้าพาณิชย์กรรมและบริการต่าง ๆ ได้ขยายตัวในเขตเทศบาลอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนโดยตรงและโดยอ้อมทำให้เกิดสภาพชุมชนแออัดในบริเวณเขตเทศบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งย่านใจกลางเมือง การจราจรติดขัดเกิดสภาพมลภาวะเป็นพิษ ไม่สามารถขยายกิจการได้ เนื่องจากมีพื้นที่จำกัดทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่ชุมชนได้อย่างเพียงพอ

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้สังเกตเห็นถึงสถานะภาพและบทบาทของชุมชนจึงได้เสนอ ให้มีการพัฒนาที่ดินประมาณ 71 ไร่ บริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นโดยเสริมสร้างกลุ่มพาณิชย์กรรม เพื่อรองรับการขยายตัวและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งยังเป็นโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและแนวโน้มในการขยายตัวของชุมชน

ที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในขนาดศึกด้วยซึ่งเป็นการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาตามข้อจำกัดของสถานการณ์ปัจจุบัน

การศึกษาโครงการนี้จะทำให้ทราบถึงแนวทางในดาร์ที่จะปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับกิจกรรมด้านการค้าและบริการ การขยายตัวของชุมชนในเขตเทศบาล. เมืองขอนแก่น โดยยึดแนวนโยบายพัฒนาเมืองหลักกับผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินว่างเปล่า ในเขตเทศบาลของเมืองหลักอื่น ๆ ต่อไปภายใต้ทฤษฎีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักผังเมือง ประกอบกับความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจสำหรับการวางแผนทางกายภาพในการวางผังย่านธุรกิจการค้าในชุมชน ของที่ดินว่างเปล่าในเขตเทศบาล ให้ได้ประโยชน์ที่คุ้มค่าอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงปัญหา การใช้ที่ดินในเมืองขอนแก่น ปัจจุบันเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในการวางผังย่านธุรกิจการค้าของชุมชนบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น

1.2.2 ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมืองขอนแก่น ในอนาคต 20 ปี (พ.ศ. 2524 -2544) เสนอแนะนโยบายของการใช้ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น เพื่อการจัดตั้งโครงการศูนย์กลางธุรกิจการค้าและบริการ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางของภาคตามแนวทางพัฒนาเมืองหลัก

1.2.3 เสนอแนะแนวทางป้องกันสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่อาจเกิดขึ้นกับเมืองหลักขอนแก่น บริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น ที่เกิดจากการขยายตัวโดยปราศจากการควบคุม

1.2.4 เพื่อการวางแผนจัดตั้งโครงการที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟตามนโยบายการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาสภาพทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ โดยศึกษาจากสภาพปัญหาทางกายภาพดังนี้

ก. ระดับจังหวัด ศึกษาพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่นเพื่อให้ทราบปัญหาของพื้นที่โดยรอบ พิจารณาจากสภาพทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการปกครอง

ข. ระดับชุมชนเมือง ศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองจากอดีตถึงปัจจุบันในค่านายภาพ พื้นที่ทางธรณีวิทยา ฐานเศรษฐกิจสังคม ประชากรในเขตเทศบาล การใช้ที่ดินในปัจจุบันการบริการ สาธารณูปการต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลจากพื้นที่ทำการศึกษาของสำนักผังเมืองเป็นแนวพื้นฐาน

1.3.2 ศึกษาสภาพแวดล้อม คำนเศรษฐกิจสังคมลักษณะประชากรเพื่อนำไปใช้คาดประมาณจำนวนประชากร นำมาพิจารณาประกอบการแก้ปัญหาทางกายภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการใช้ที่ดินสำหรับ เมืองในอนาคต

1.3.3 ศึกษาพื้นที่ชุมชนเมืองในปัจจุบัน คำนการให้บริการสาธารณะ โครงข่ายการให้บริการประปา ไฟฟ้า การขนส่งมวลชน พื้นที่พักอาศัย การค้าอุตสาหกรรม สถานราชการต่าง ๆ แหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่อนุรักษ์ที่พักผ่อนและพื้นที่สำหรับการชกษาตัวของชุมชน

1.3.4 กำหนดคนโยบายและวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น โดยนำผลการศึกษา ข้อ 1, 2, 3, มาใช้โดยใช้หลักการแนวความคิดทฤษฎีการออกแบบจัดตั้งโครงการศูนย์กลางการค้าในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหา

1.3.5 เสนอแนะการออกแบบวางผังย่านธุรกิจการค้าและบริการในพื้นที่ดังกล่าวโดยอาศัยหลักวิชาการกระบวนการออกแบบ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และที่ 5 เรื่องแนวทางการพัฒนาเมืองหลัก เป็นแนวทางของโครงการเพื่อกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นที่มีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ศึกษาสภาพทั่วไปในอดีตและปัจจุบันโดยแยกออกเป็น

- ก. ระดับจังหวัด ศึกษาสภาพพื้นที่จังหวัดในลักษณะต่าง ๆ เช่น
- สภาพทางกายภาพ ได้แก่ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่
- อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ น้ำฝน สภาพภูมิประเทศ การใช้ที่ดิน การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น
- ข. ระดับชุมชน ศึกษาดังนี้
- ประวัติความเป็นมาของเมือง การตั้งถิ่นฐาน
- เขตอิทธิพลในอดีต เป็นต้น
- ศึกษาสภาพภาพของเมืองในตำแหน่งที่ตั้งศึกษาของกองสำรวจ
- สำนักผังเมือง
- ศึกษาฐานเศรษฐกิจ โดยสำรวจแรงงานในเขตเทศบาล
 - ศึกษาข้อมูลประชากรในเขตเทศบาล
 - ศึกษาการใช้ที่ดินของเมืองปัจจุบันสัดส่วนการใช้ที่ดินและ
- กิจกรรม จากการสำรวจของกองผังเมืองรวม

1.4.2 ศึกษารายละเอียดค่านบริการของเมือง การให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการในค่านโครงข่ายและปริมาณของถนน ปะปา ไฟฟ้า ชยะ การขนส่งมวลชนในเขตเทศบาล และเขตอำเภอเมือง โดยทำการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนเมือง ไขค่านการขาดแคลนสาธารณูปโภค แหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่อนุรักษ์ และศึกษาพื้นที่ว่างที่เหมาะสมสำหรับการขยายตัวของชุมชน

1.4.3 การคาดประมาณแนวโน้มในอนาคตทางคัน

- การคาดประมาณประชากร โดยอาศัยพื้นฐานจากสำนักผังเมือง
- การคาดประมาณพื้นที่เมือง ในคันจำนวนร้านค้า ที่พักอาศัย
พื้นที่อุตสาหกรรม จำนวนนักเรียนวัยแรงงาน พื้นที่พักผ่อน

และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

1.4.4 การกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ฯ จากผลข้อ 1, 2, 3 และแนวความคิดทฤษฎีการออกแบบผังชุมชน จัดตั้งโครงการในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหา โดยสร้างรูปแบบแนวความคิดในการแก้ปัญหาในรูปแบบของโครงการ เพื่อนำไปสร้างแนวทางเลือกในการปรับปรุงที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

1.4.5 ข้อเสนอแนะและควรออกแบบ

- แนวความคิดในการออกแบบผังบริเวณ
- แนวความคิดในการออกแบบอาคาร
- ลำดับชั้นตอนในการออกแบบ
- ทัศนียภาพของชุมชนย่านพาณิชย์กรรม

1.4.6 ชี้นำเสนอ

- ภาคเอกสารข้อมูลและบทวิเคราะห์
- แผนภูมิ ภาพถ่าย
- ผังบริเวณ
- MASS MODEL
- PERSPECTIVE

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

1.5.1 สถาปัตยกรรม (ARCHITECTURE) คือตัวอาคาร

กลุ่มอาคารรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพอื่น ที่ได้รับการพิจารณาวิเคราะห์และออกแบบอย่างสมเหตุสมผลในประโยชน์ใช้สอย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และที่ตั้งของสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าความงามอย่างคุ้มค่ากับความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ

1.5.2 ภูมิทัศน์ชุมชน (URBAN LANDSCAPE) คือสภาพแวดล้อม

ทางกายภาพที่ปรากฏในพื้นที่ที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นพอสมควรที่จะเรียกว่าชุมชนหรือเมือง ซึ่งเน้นการรับรู้ด้วยประสาทตา

1.5.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (PHYSICAL ENVIROMENT)

คือสิ่งที่มีตัวตนปรากฏแน่ชัด เป็นอยู่รอบตัวเราจึงสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส และสภาพแวดล้อมทางกายภาพนี้มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรงและโดยทางอ้อม นั่นคือมนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตัวอย่างได้แก่ อาคาร ต้นไม้ ถนน ทางเท้า ฯลฯ

1.5.4 การออกแบบชุมชน (URBAN DESIGN) คือการออกแบบ

เพื่อชี้แนะหรือเป็นแนวทางสำหรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทางกายภาพของชุมชนระดับท้องถิ่น งานออกแบบชุมชนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเชื่อมต่อระหว่างงานของการวางผังการใช้ที่ดิน ซึ่งนักผังเมืองเป็นผู้จัดทำ และการออกแบบอาคารแต่ละหลังซึ่งสถาปนิกเป็นผู้จัดทำเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มความสวยงามน่าอยู่ของชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สอย

1.5.5 การปรับปรุง (IMPROVEMENT) คือการทำให้

ชุมชนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าจะแปลเอาความหมายก็คือ การปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปรับปรุงจากพื้นฐานจากของเดิม เช่น การปรับปรุงทางเดิน การปรับปรุงชุมชนแออัด การปรับปรุงท่อระบายน้ำให้มีคุณภาพดี ใช้งานได้มาตรฐานขึ้น

1.5.6 การพัฒนา (DEVELOPMENT) ประกอบด้วยองค์ 2 ประการ
คือ "ความเจริญเติบโต" (GROWTH) และความเปลี่ยนแปลง (CHANGE EVOLUE)
หรือกล่าวคร่าว ๆ ว่า "การเจริญเติบโตไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์
กว่าสลับซับซ้อนกว่า หรือสภาพที่ปรารถนา"

ข้อสังเกตในการพิจารณา

- ถ้าพิจารณาในลักษณะที่เป็นการพัฒนาไปโดยตัวของตัวเองโดยปราศจากการ
กระตุ้นจากอิทธิพลภายนอกก็จะให้ความหมายในลักษณะหนึ่ง เช่นการค่อย ๆ เริ่มพัฒนาตนเอง
จากกลุ่มที่พักอาศัยหนาแน่น สภาพที่ค่าเช่าสูงจนขายไม่ได้ ในที่สุดก็กลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม
เรียกว่า "สลัม" กระบวนการนี้เรียกว่า (SLUM DEVELOPMENT)

- ถ้าพิจารณาในลักษณะที่การพัฒนาเป็นไปโดยมีอิทธิพลภายนอกมาเกี่ยวข้อง ก็
จะได้ความหมายอีกลักษณะ เช่น "การวางแผนพัฒนา" นั้นในความเข้าใจคือ การทำ
สภาพการเดิมที่อาจจะมีปัญหาและอุปสรรคให้มีสภาพการที่เกิดความเจริญเติบโต และ
เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยการแก้ไขปัญหานั้นจุด ใส่ว่านำในอันที่จะก่อให้เกิดการ
พัฒนาขึ้นมา เป็นต้น

1.6 สมมติฐานในการศึกษา

- แผนพัฒนาเมืองหลัก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสภาพ
แวดล้อมของชุมชน
- สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนย่านธุรกิจการค้าและบริการ
ที่มีการวางแผนในการใช้ประโยชน์ที่ดินและการวางผัง ย่อมช่วยให้กิจกรรมการค้าพาณิชย์
การบริการและการอยู่อาศัยดีขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่าสภาพ
แวดล้อมที่ไม่มีการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.7.1 เนื่องจากสมมติฐานในการศึกษามีหลายรูปแบบ การวิเคราะห์ปัญหาข้อมูลมีหลายแนวทาง การวิเคราะห์โครงการในแนวกายภาพโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทางสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบชุมชน โดยใช้องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการวางผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง ฯ เป็นส่วนช่วยให้การศึกษาย่านการค้าพาณิชย์กรรมของชุมชนในพื้นที่ของโครงการมีความสมบูรณ์ขึ้น

1.7.2 การศึกษาย่านการค้าพาณิชย์กรรมของชุมชนเมืองขอนแก่น ความสภาพทางกายภาพ จะดำเนินไปโดยปกติตามสภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน หลังจากการปรับปรุงพัฒนาแล้วจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมกิจกรรมการค้าพาณิชย์กรรมของชุมชนเมืองขอนแก่นที่ถูกต้องตามหลักวิชา ภายใต้เงื่อนไขทฤษฎีการวางแผนและทฤษฎีความเป็นศูนย์กลางของย่านการค้าชุมชนเมือง ตามแผนผังเมืองรวม ฯ ในแง่กฎหมาย ข้อบังคับทางราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ .

1.7.3 นโยบายของรัฐจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ในกันต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.8.1 ด้านเศรษฐกิจ

- เพื่อให้เป็นแหล่งที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและการกระจายรายได้ให้ชุมชนในเขตเทศบาลให้มากขึ้น
- เพื่อเป็นการพัฒนาศูนย์พาณิชย์กรรมและบริการในเมืองขอนแก่นให้สอดคล้องกันกับความเจริญทางเศรษฐกิจของเมืองขอนแก่น

- เพื่อเน้นการสนับสนุนให้เอกชนมีการลงทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและบริการเพื่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐ รัฐวิสาหกิจและท้องถิ่น จะได้ออกผลการระในการลงทุนไปได้บ้าง
- เพื่อเป็นการยกระดับรายได้ของชุมชนในเมืองขอนแก่น และจังหวัดบริการ
- เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและตลาดแรงงานในเมืองขอนแก่นให้ทันกับอัตราการเพิ่มของประชากรซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อ ปี

1.8.2 บ้านสังคม

- เพื่อเป็นการพัฒนาบ้านการให้บริการชุมชน เมืองขอนแก่นในรูปของการปฏิรูประบบการกำกับดูแลให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน
- เพื่อเป็นการให้บริการแก่ประชาชนจากการจัดให้เป็นศูนย์รวมของชุมชนในด้านการค้า ธุรกิจ พาณิชยกรรมและบริการต่าง ๆ
- เพื่อเป็นการสนองการให้บริการแก่ชุมชนที่เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปี
- เพื่อเป็นการพิจารณาถึงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามที่จะคงมามีส่วนร่วมในการเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนทั่วไป
- เพื่อเป็นการยกระดับของสังคมให้ชุมชนเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นเมืองหลักในด้านการสร้างงาน ทำให้ประชากรมีแหล่งงานไม่ต้องอพยพเข้าเมืองหลวง

1.8.3 บ้านสภาพแวดล้อม

- เพื่อเป็นการช่วยปรับปรุงและควบคุมสภาพแวดล้อมให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเหมาะสมกับการขยายตัวของเมือง
- เป็นการควบคุมความเจริญเติบโตและการขยายตัวของชุมชนให้ เป็นไปตามนโยบายของการขยายตัวของเทศบาลเมืองขอนแก่นและสำนักผังเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม

โครงการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าจากโครงสร้างระบบที่ดินกลุ่มชน

- เพื่อสภาพทางภูมิทัศน์ โครงการจัดเป็นที่โล่งเพื่อการนันทนาการสำหรับชุมชนและเป็นบริเวณเปิดโล่งกั้นระหว่างย่านอุตสาหกรรมกับย่านพักอาศัย

1.8.4 คำนวณโยธา

- เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายแผนการพัฒนาเมืองหลัก ในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมพาณิชย์ยกรรมและการบริการของเมืองขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางของภาคอีสานตอนบน
- เพื่อให้สอดคล้องและรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองขอนแก่น
- คำนวณให้บริการแก่ชุมชน
- เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง
- คำนวณการขยายตัวของเมืองขอนแก่น
- เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการสร้างงานในส่วนภูมิภาคเป็นการป้องกันการอพยพเข้าสู่เมืองหลวง จากการเร่งฐานเศรษฐกิจในการจัดตั้งศูนย์การค้าชุมชนเมืองขอนแก่นให้เป็นแหล่งจ้างงานอีกแห่งหนึ่ง

บทที่ 2

การศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเกี่ยวเนื่องของโครงการกับแผนพัฒนาประเทศ

แนวทางพัฒนาเมืองหลัก (ข้อมูลจากกองวางแผนภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ตามนโยบายพัฒนาเมืองในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5 มุ่งที่จะกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น กล่าวคือ เร่งรัดพัฒนาเมืองหลัก 5 แห่งในภูมิภาค และสร้างฐานอุตสาหกรรมหลักในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ขณะเดียวกันลดความเจริญเติบโตของประชากรและจักระเบียบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ให้มีส่วนสนับสนุนการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค แผนการดำเนินการพัฒนาเมืองหลักนี้ ใ้บังคับซึ่งสำคัญสำคัญของแผนงานและโครงการตามพื้นที่เมือง และได้จัดทำเป็นแผนต่อเนื่อง 3 ปี (พ.ศ. 2528-2530) โดยเน้นสาระรายละเอียดเพื่อการจัดสร้างงบประมาณปี 2528 สำหรับปี 2530 เป็นการเสนอแนะแนวทางและโครงการต่อเนื่องเท่านั้น ส่วนนโยบายและโครงการใหม่จะปรากฏตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6

วัตถุประสงค์

- เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกรุงเทพและภูมิภาคให้น้อยลง
- เพื่อกระจายการพัฒนาเมืองให้เป็นระบบและมีความสมดุลยิ่งขึ้น
- เพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมของเมืองหลักให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค อันจะช่วยแก้ปัญหาความยากจนและลดการอพยพของประชาชนชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

สำหรับประเด็นของปัญหา คือ ปัจจุบันฐานเศรษฐกิจของเมืองเหล่านี้แคบและส่วนใหญ่ยังพึ่งพิงการเกษตรเป็นหลัก กิจกรรมนอกภาคเกษตรที่สำคัญ คือ อุตสาหกรรมธุรกิจการค้าและบริการ ยิ่งโตไม่พอที่จะรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตร ประกอบกับขาดแคลนบริการพื้นฐานที่จำเป็นคือความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่หลายประการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้การใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองยังสับสนไม่เป็นระเบียบ ทั้งฐานะการคลังของส่วนท้องถิ่นมีจำกัดและการบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำให้เมืองหลักมีบทบาททางเศรษฐกิจไม่มากพอที่จะดึงดูดความเจริญให้เกิดขึ้นในภูมิภาคได้

นโยบายและโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อเมืองขอนแก่น

1. นโยบายการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อเมืองขอนแก่น

การพัฒนาเมืองหลักเมืองขอนแก่นได้ถูกกำหนดให้มีบทบาทด้านการค้า การบริการ การบริหารราชการและการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนรวมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมและการเกษตรที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น อุตสาหกรรมหนักแทนการนำเข้าจากกรุงเทพมหานคร จากบทบาทที่ได้กล่าวมาเช่นนี้จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาที่ในเขตวางผัง โดยจะส่งผลให้พื้นที่ในเขตเมืองขอนแก่นเป็นที่รองรับสำนักงานธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวมทั้งจะเป็นศูนย์กลางของส่วนราชการ ศูนย์กลางการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าอีกด้วย

2. โครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อบริเวณเขตวางผัง

- โครงการขยายและปรับปรุงท่าอากาศยานขอนแก่น เป็นโครงการขยายทางวิ่ง ทางขับและขยายลานจอด รวมทั้งขยายปรับปรุงท้องฟ้าผู้โดยสาร ติดตั้งสายพานส่งกระเป๋า เพิ่มห้องปฏิบัติการสื่อสารและที่ทำการบริษัทการบินจะดำเนินการในปีงบประมาณ 2525 และคาดว่าจะสามารถให้ท่าอากาศยานแบบโบอิง 737 ทำการขึ้นลงได้ในปี 2527

- โครงการสถานีขนส่งสินค้าขอนแก่น เป็นโครงการที่บรรจุไว้ในแผนหลักของกรมการขนส่งทางบก พ.ศ. 2528-2534 โดยจะขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นในการศึกษาความเหมาะสมและทำเลที่ตั้งในปี 2526-2527 และจะเริ่มดำเนินการได้ในปี 2528 ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 ปี งบประมาณทั้งสิ้น 100 ล้านบาท

ปพ
พ 194 ๑
2527

ห้องสมุด

15

คณะกรรมการวิจัยและพัฒนา

- โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นจะพัฒนา

เพิ่มโครงการในปี พ.ศ. 2529 โดยจะมีคณะต่างๆ 15 คณะ นักศึกษาทั้งสิ้น 15,000 คน
บุคลากรไม่ต่ำกว่า 4,000 คน จำนวนครึ่งหนึ่งของนักศึกษาและบุคลากรจะต้องอาศัยอยู่
นอกมหาวิทยาลัย

สำหรับโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) จะเปิดคณะเทคโนโลยีและสถาปัตยกรรมศาสตร์ในปี 2527-2529
และเปิดคณะวิศวกรรมศาสตร์ในปี 2529 จะมีนักศึกษาเพิ่มจาก 4,200 คน ในปัจจุบันเป็น
8,100 คน นอกจากนี้จะขยายโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยเป็นโรงพยาบาลขนาด 1,200 เตียง

- โครงการถนนชุมชนขอนแก่น เป็นโครงการสำหรับผู้มีรายได้น้อยมีเนื้อที่ทั้งหมด
130 ไร่ ริมถนนกลางเมืองคอนโคกของบึงแก่นนคร ระยะแรกจะสร้างบ้านลักษณะเรือนแถว
เป็นโครงการแบบ จำนวน 550 หน่วยในเนื้อที่ 50-55 ไร่
เฉลี่ยประมาณ 10 ครอบครัวต่อไร่

- โครงการก่อสร้างสนามกีฬาจังหวัด โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น
บริจาคที่ดินในมหาวิทยาลัยบริเวณสนามกีฬาของมหาวิทยาลัยเดิม มีเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่
จะดำเนินการได้ในปี 2525

- โครงการชุกเจาะก๊าซธรรมชาติ บริษัท เอสโซ่ เอคพลอเรชั่น แอนด์ โปรดักชั่น
โคราช อิงค์ จำกัด ได้รับการสัมปทานเพื่อการสำรวจ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่
ประมาณ 50,000 ตารางกิโลเมตร ในช่วงแรกได้ทำการเจาะสำรวจสองโครงสร้างคือ
โครงสร้างนำทองและโครงสร้างชนบท

การชุกเจาะโครงสร้างนำทอง หลุมแรก(นำทอง 1 อยู่ระหว่างหลัก กม.ที่
3-4 ริมถนนเข้าเขื่อนอุบลรัตน์) เจาะถึงระดับความลึกที่ 9,594- 10,253 ฟุต พบก๊าซ
ธรรมชาติมีอัตราสารไฮโดรเจน 16.8 ล้านลูกบาศก์ฟุต และได้ชุกเจาะต่อไปเพื่อค้น
หาน้ำมันดิบเพราะมีโครงสร้างที่ตีมาก

019901 000140

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับโครงสร้างชนบท ขณะนี้กำลังเจาะสำรวจอยู่ ยังไม่ทราบผลการสำรวจ

- โครงการปรับปรุงและขยายกิจการประปาขอนแก่น เป็นโครงการด้านสาธารณูปโภคที่สำคัญมาก โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอิตาลีซึ่งประมาณการก่อสร้างถึง 360 ล้านบาท เมื่อโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีผลต่อชุมชนเมืองขอนแก่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือเป็นการจัดหาแหล่งน้ำดิบถาวรให้เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปาในระยะยาว เพิ่มกำลังผลิตจากเดิม 820 ลบ.ม.ต่อชม. เป็น 3240 ลบ.ม. ต่อชม. สามารถขยายเขตการจ่ายน้ำเพิ่มขึ้นจาก 55/ ของประชากรภายในเขตเทศบาลปัจจุบัน เป็น 90/ ของประชากรภายในเขตเทศบาลในปี พ.ศ.2541 คือประมาณ 206,000 คน จากจำนวนประชากรที่คาดว่า จะมีถึง 228,000 คน

อย่างไรก็ตาม บริเวณแหล่งน้ำดิบตามโครงการนี้จะอยู่ทางตอนล่างของลำน้ำพอง ซึ่งคาดว่าทางตอนบนของบริเวณนี้จะกลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญในอนาคตเป็นผลกระทบโดยตรงต่อแหล่งน้ำดิบดังกล่าว จึงจำต้องเตรียมการและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย

สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโครงการ

ก. สภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ 17 จังหวัด มีพื้นที่ประมาณ 170,218 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นที่ราบของพื้นที่ประมาณ 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลและมีความลาดชันระหว่าง 2 - 10 % ถูกล้อมรอบด้วยเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาตงพญาเย็น และเทือกเขาพนมดงเร็ก และพื้นที่จะถูกแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วย เทือกเขาภูพานซึ่งทอดเป็นแนวยาวจากจังหวัดเลยจนถึงจังหวัดนครพนม ทำให้เกิดเป็นแอ่ง ไค้แก่งโคราช (KORAT BASIN) และแอ่งสกลนคร (SAKON NAKORN)

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งเมืองหลัก



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศเหนือ	ทิศประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ทิศจังหวัดนครนายก, ปราจีนบุรี และประเทศสาธารณรัฐ กัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันออก	ทิศประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ทิศจังหวัดสระบุรี, ลพบุรี, เพชรบูรณ์, พิษณุโลก

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะอากาศแบบชานนา คือ มีฝนตกในฤดูร้อน และฤดูหนาวแห้งแล้ง ในฤดูร้อนอากาศร้อนจัดอุณหภูมิเฉลี่ย 26.65° ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 70.83% และมีปริมาณฝนตกเฉลี่ย $1,414.9$ มม. ²

1.3 ลักษณะธาตุวิทยา บริเวณโคจรอบซึ่งเป็นที่ราบสูงจะเป็นหินโครแอสติก ซึ่งเป็นหินทรายสลับกับหินดินดาน จะรวมทางตอนใต้ของภาคส่วนบริเวณหินยุคจูแรสสิกเป็นหินสีน้ำตาลปนแดงสลับกับดินดาน

1.4 ลักษณะดิน ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สำคัญ ได้แก่ ดินร่วนทรายละเอียด โคราช เป็นดินที่พบอยู่กว้างขวางในภาคนี้ ถ้าเกิดในบริเวณที่สูงขึ้นไปเรียกว่า ดินดุมภาวปไฮ้เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ หรือป่าโปร่ง

ดินร่วนทรายละเอียดหรือเอ็ด อยู่ในระดับต่ำกว่าดินโคราชลงมา

ดินร่วนซึบที่ถูกร่องให้ พบอยู่บริเวณทุ่งราบเหนือลุ่มน้ำมูลเป็นดินเค็มไม่เหมาะกับการเพาะปลูกพืช ไม่เหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์

ดินเขาหินทราย กวอทไซท์ หรือ ซิลิกา เป็นดินต้นสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักผลไม้ได้

การใช้ที่ดิน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ทั้งสิ้น $105,533,963$ ไร่ ใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมร้อยละ 57.07 ป่าไม้ร้อยละ 25.49 และที่เหลือเป็นการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ป่าไม้ ซึ่งมีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ไม้ตะเคียน ไม้มะค่า ไม้ยาง ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็งรัง เป็นต้น ผลพลอยได้จากป่าไม้ เช่น น้ำมัน สมนไพร นอกจากนี้ยังมีแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น เหลือหิน แมงกานีส แบบริท ทองแดง เหล็ก อิปซิม โปรแทส ลิกไนท์ และฟอสเฟต ขณะนี้มีการขุดพบแก๊สธรรมชาติที่อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่นมีปริมาณมากพอสำหรับใช้ในธุรกิจอุตสาหกรรมได้ นอกจากนั้นยังมีการขุดเจาะ น้ำมันธรรมชาติอีกด้วย

1.5 การคมนาคมและขนส่งสินค้า

ทางบก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทางหลวงแผ่นดิน 26 สาย โดยมีเส้นทางหมายเลข 2 เป็นเส้นทางหลักสำหรับทางรถไฟแบ่งออกเป็น 2 สาย สายแรกตัดตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงผ่านจังหวัดนครราชสีมา และสิ้นสุดที่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนสายที่ 2 จะแยกจากจังหวัดนครราชสีมาผ่านขอนแก่น และสิ้นสุดที่จังหวัดหนองคายมีความยาวทั้งสิ้น 904 กิโลเมตร

ทางน้ำ การคมนาคมทางน้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อยมากจะมีการติดต่อในระยะทางสั้น ๆ ในฤดูที่มีน้ำตามลำน้ำแม่มูล และแม่น้ำชี

ทางอากาศ การคมนาคมทางอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสนามบินพาณิชย์สำคัญ 5 แห่ง ได้แก่ สนามบินอุบลราชธานี อุตรธานี ขอนแก่น เลย และนครพนม

การขนส่งสินค้า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่ขนส่งสินค้าเข้า - ออก กรุงเทพมหานครเป็นอันดับที่ 4 หรือร้อยละ 13.10 ของสินค้าทั้งหมดที่ขนส่งเข้าออกกรุงเทพมหานคร จังหวัดที่นำสินค้าเข้าออกกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ นครราชสีมา รองลงมาได้แก่ ขอนแก่น และอุตรธานี สำหรับการขนส่งสินค้าทางรถไฟนั้นมีบริการการขนส่งสินค้าเป็นอันดับที่ 3 รองลงมาภาคสายเหนือ และสายใต้

2. ลักษณะทางประชากร

2.1 ลักษณะทั่วไป ในปี พ.ศ. 2524 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรทั้งสิ้น 16,393,356 คน คิดเป็นร้อยละ ของประชากรทั้งประเทศเป็นภาคที่มีประชากรมากที่สุดมีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ 97 คนต่อตารางกิโลเมตร การเปลี่ยนแปลงประชากรระหว่าง พ.ศ. 2519 ถึง พ.ศ. 2524 มีประชากรเพิ่มขึ้น 1,707,394 คน

2.2 ความหนาแน่นประชากร ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อพื้นที่ 97 คนต่อตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2524

2.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร ในระหว่าง พ.ศ. 2519 - 2523 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราเพิ่มประชากรเฉลี่ยร้อยละ 8.79

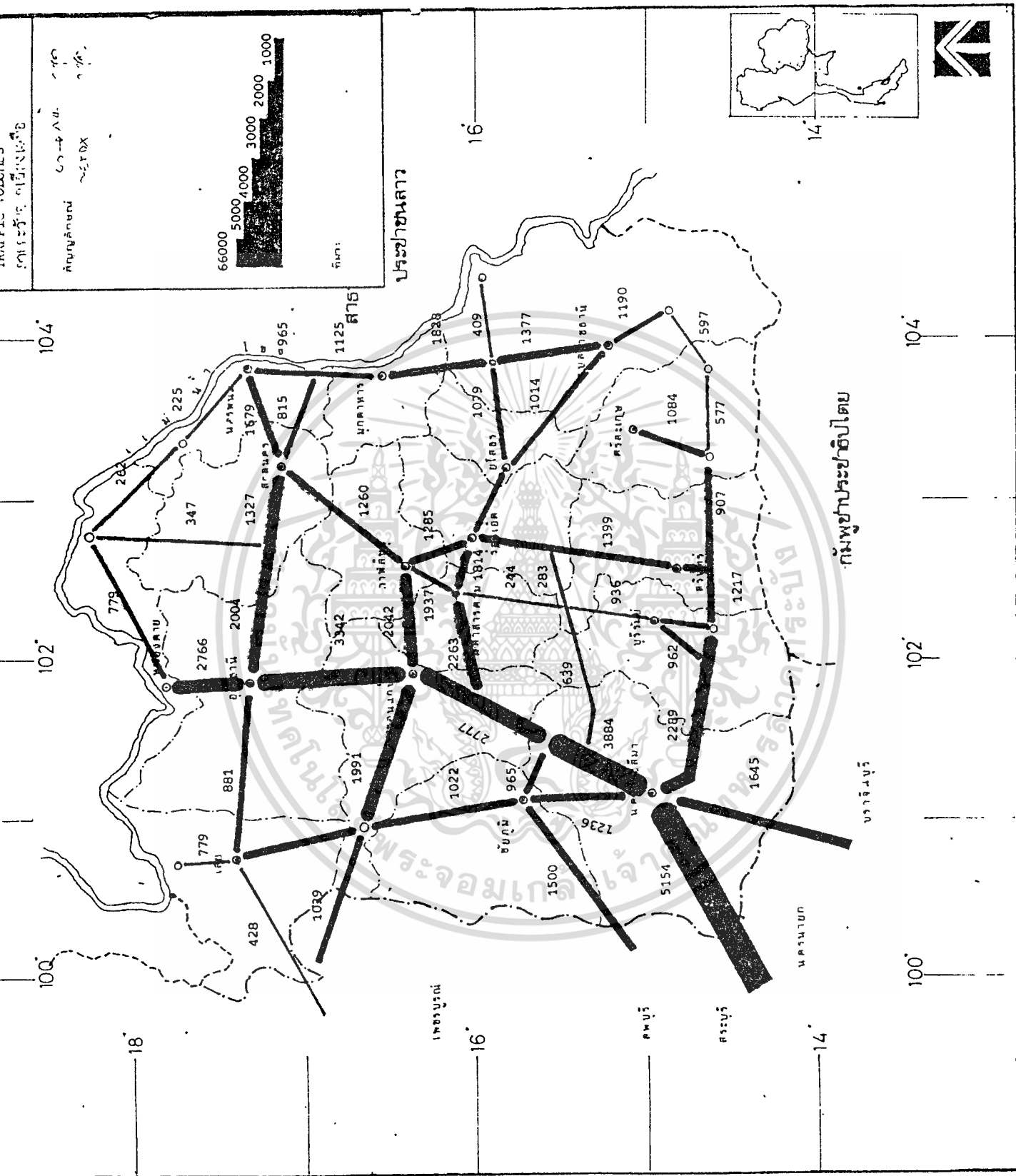
2.4 การกระจายตัวของประชากร ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะพบว่าชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้จะเกาะอยู่ตามลำน้ำชี และลำน้ำมูลและเกาะอยู่ตามเส้นทางคมนาคมทางบก ตามเส้นทางหมายเลข 2 และตามทางรถไฟ

3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

3.1 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม คิดเป็นร้อยละ 14.63 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมทั้งประเทศ

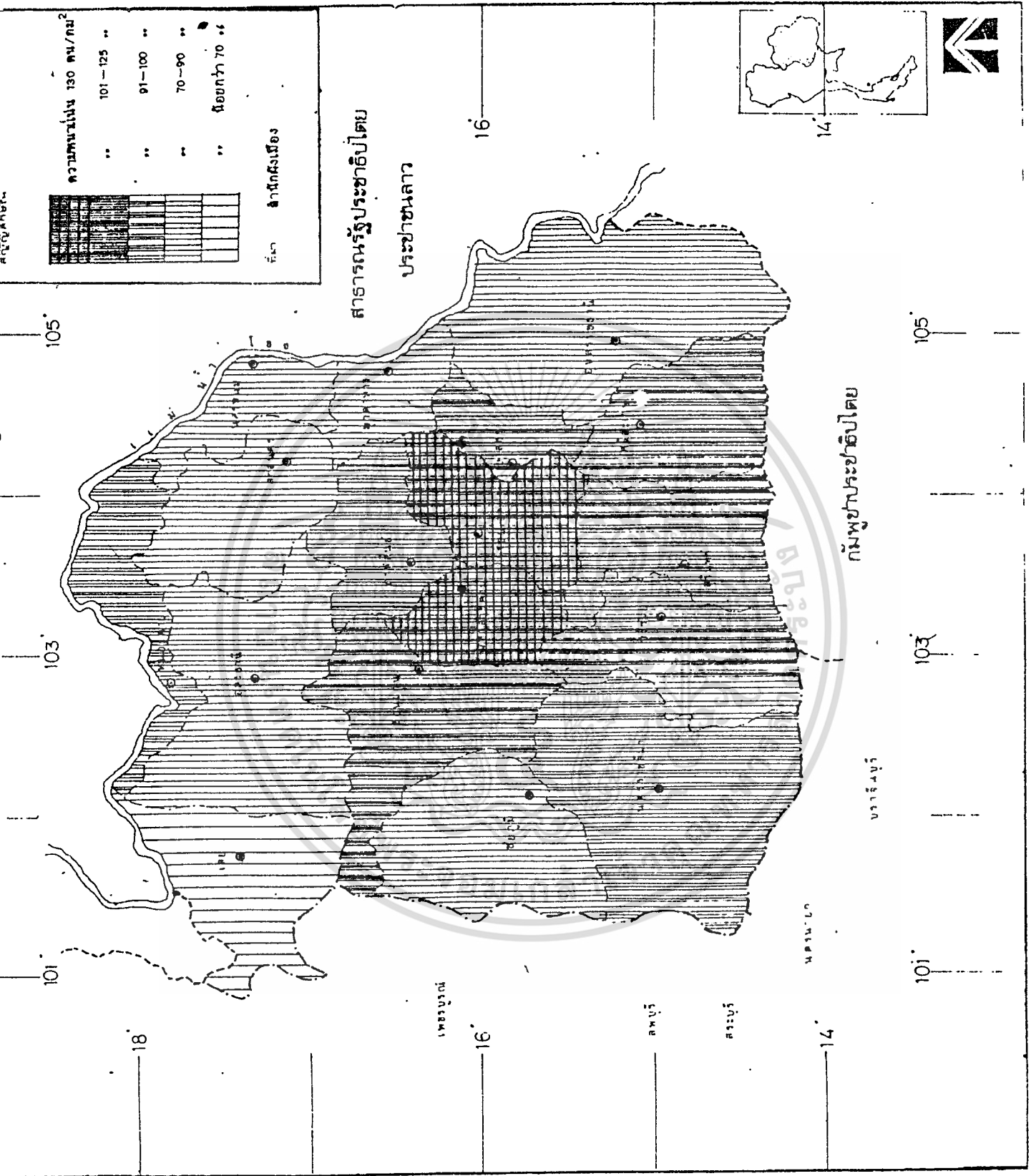
3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้ส่วนใหญ่จากสาขาการเกษตร โดยมีการกลสีกรรมเป็นหลักรองลงมาเป็นการปศุสัตว์ และการประมงกับป่าไม้ อื่นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.34 ของมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ภาค รองลงมาได้แก่สาขาการค้าส่ง ค้าปลีก และการบริการ คิดเป็นร้อยละ 18.61 และ 10.07 ของมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ภาค ผลิตภัณฑ์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.69

ภาพที่ 3 แสดงปริมาณการจราจรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4 แสดงความหนาแน่นของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น

1 สภาพทางกายภาพ

1.1 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่ จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองหลักและเป็นศูนย์กลางทางด้านการปกครองการบริหารราชการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ $16^{\circ} - 17^{\circ}$ เหนือและเส้นแวง $102^{\circ} - 103^{\circ}$ ตะวันออก สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 200 เมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 13,404 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,377,500 ไร่ เท่ากับร้อยละ 7.47 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือใหญ่เป็นอันดับ 4 รองจากนครราชสีมา อุบลราชธานีและอุดรธานี มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่นๆ 8 จังหวัดคือ

ทิศเหนือ	จก	จังหวัดอุดรธานี (อ.ศรีบุญเรือง, โนนสังและกุมภวาปี)
ทิศตะวันออก	จก	จังหวัดกาฬสินธุ์ (อ.ท่าคันโท) จังหวัดมหาสารคาม (อ.เชียงยืน, โกสุมพิสัย) จังหวัดบุรีรัมย์ (อ.พุทไธสง)
ทิศใต้	จล	จังหวัดนครราชสีมา (อ.ประทาย, บัวใหญ่)
ทิศตะวันตก	จก	จังหวัดเลย (อ.ภูกระดึง) จังหวัดชัยภูมิ (อ.ภูเขียว, คอนสาน) จังหวัดเพชรบูรณ์ (อ.หล่มเก่า)

เมืองบริวารภายในการปกครองคือ

จังหวัดเลย

จังหวัดอุดรธานี (เมืองรอง)

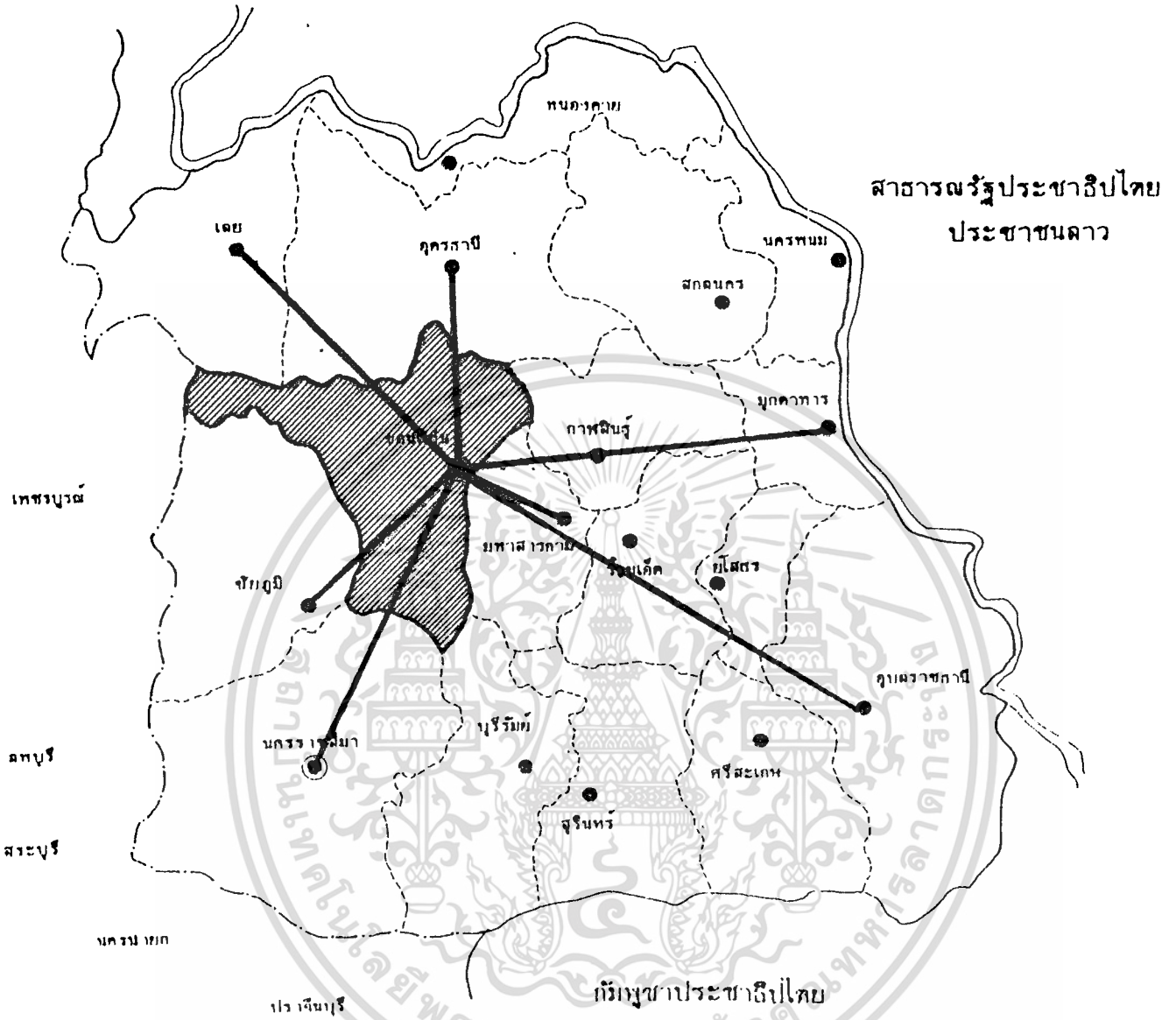
จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 6 แสดงที่ตั้งเมืองหลักขอนแก่น เมืองรองและเมืองบริวาร



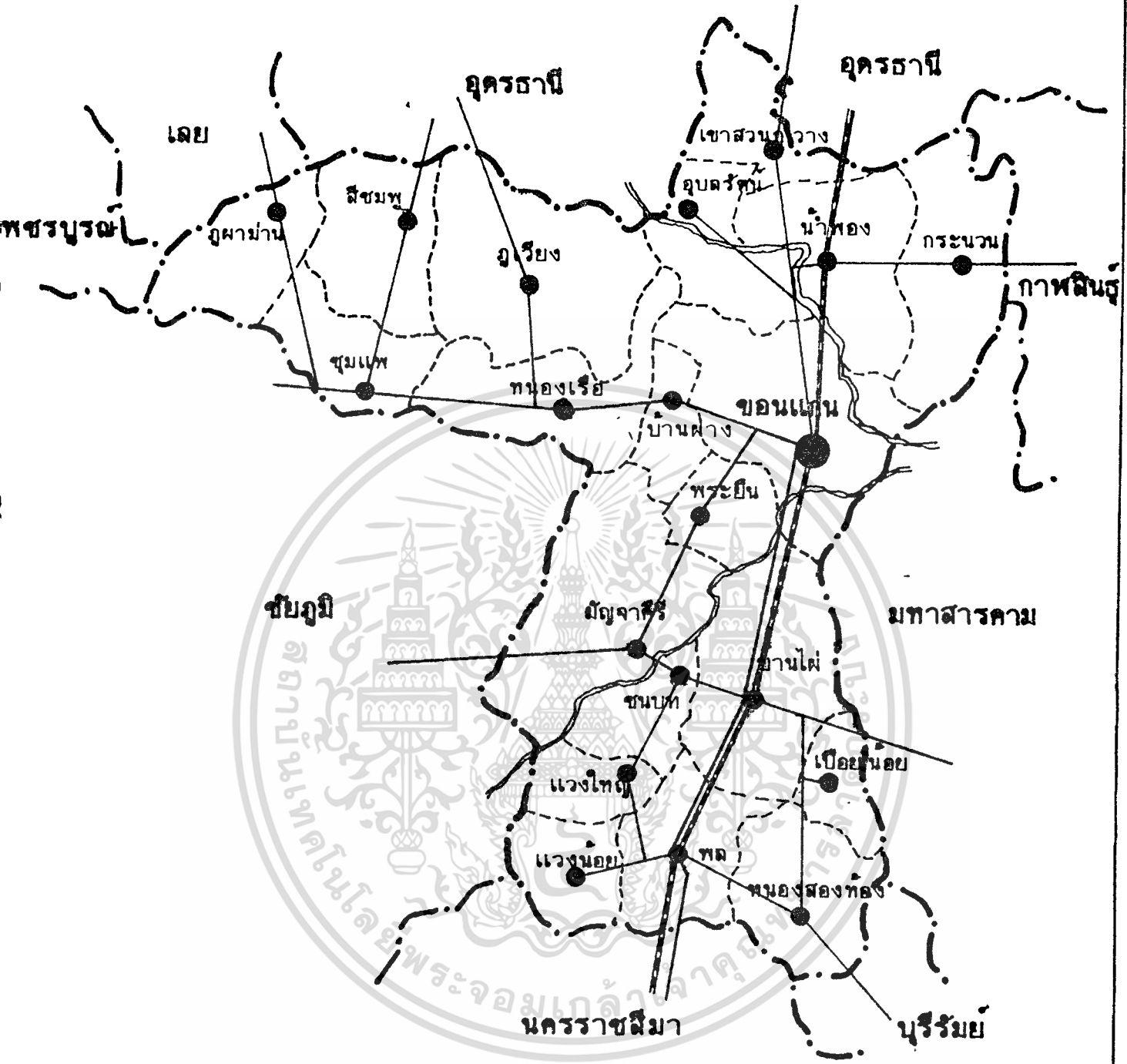
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางรถโดยสารระหว่างจังหวัด



รถวิ่งภายในเขตเทศบาล	425	คัน
รถวิ่งระหว่างจังหวัด	184	คัน
รถวิ่งระหว่างอำเภอ	504	คัน
รถโดยสารขนาดเล็ก	274	คัน
รถโดยสารไม่ประจำทาง	16	คัน
รถบรรทุกไม่ประจำทาง	1384	คัน
รถโดยสารส่วนบุคคล	40	คัน
รถบรรทุกส่วนบุคคล	6094	คัน

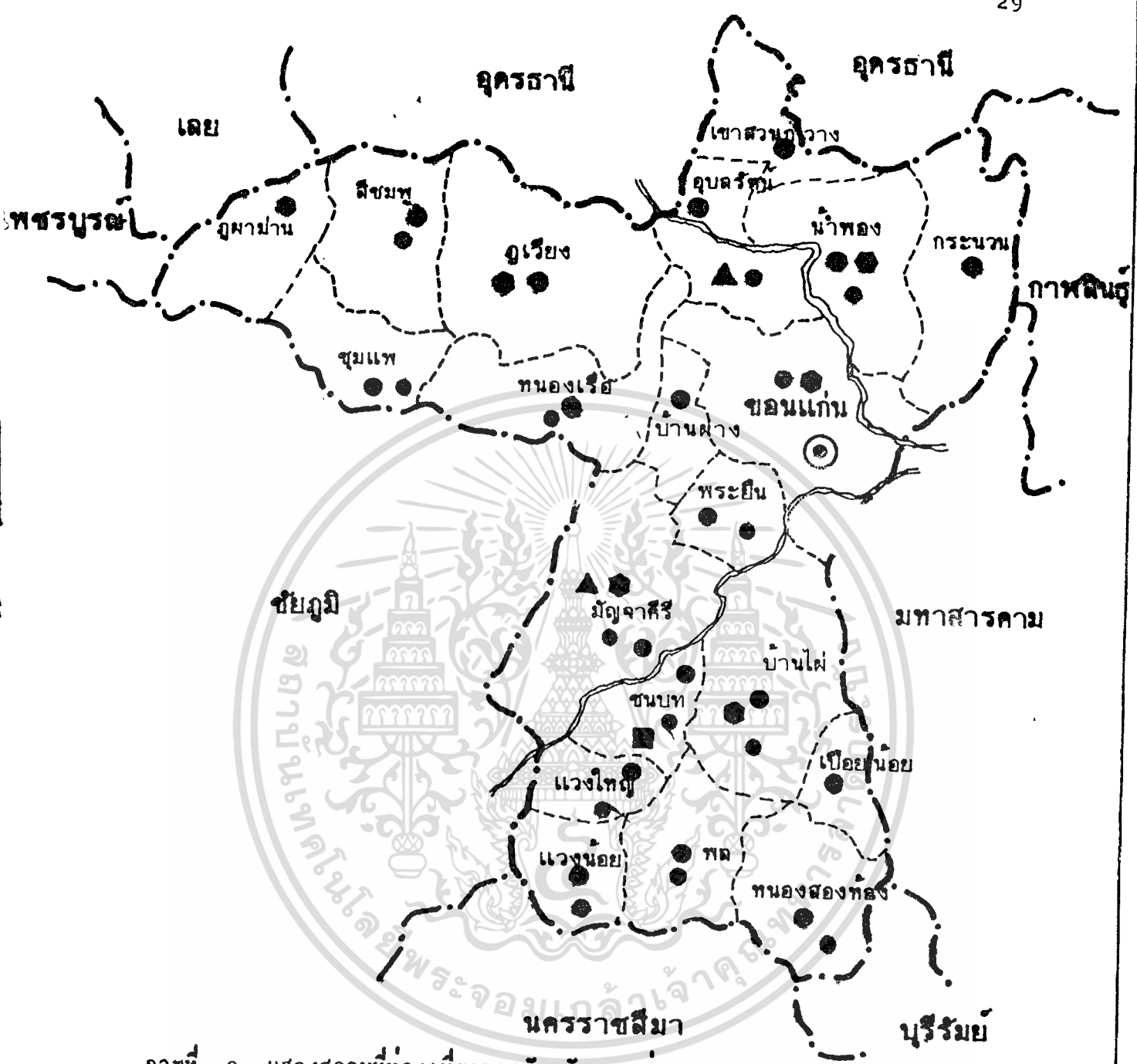
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพที่ 8 แสดงทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางรถไฟ

- สัญลักษณ์
- ทางหลวงแผ่นดิน, ทางหลวงจังหวัด
 - ทางรถไฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่มีการตีพิมพ์ หักล้าง หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัดของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพที่ 9 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น

- สัญลักษณ์
- ▲ วัดที่สำคัญ
- สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- อุทยานกรรมในครัวเรือน
- ⬡ ปุชนิยมสถานที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 เมื่อกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างถึงแหล่งที่มาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัดสกลนคร

จังหวัดนครพนม

จังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดกาฬสินธุ์

จังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดมหาสารคาม

1.2 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

วัดพระบาท อำเภอดูนคร เป็นวัดใหม่ตั้งอยู่บนยอดเขาพระบาท มีพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ใช้ฐานเป็นโบสถ์และมีมีพระพุทธรูปจำลอง ทางเข้าเป็นถนนลาดยางอย่างคึกคักจากถนนเข้าเขื่อนดูนครเข้าไป 1 กิโลเมตร

เขื่อนดูนคร อำเภอดูนคร เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ บริเวณรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำมีทิวทัศน์งดงามและมีท่าขึ้นปลาน้ำจืดอยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่น 26 กิโลเมตร

อำเภอนมบ่อ อยู่ห่างจากอำเภอบ้านไผ่ 11 กิโลเมตร เป็นแหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่และผู้นุ่งสามารถศึกษาขั้นตอนการทอได้อย่างละเอียด

เมืองชัยวาน อำเภอบัญจาศิริ เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี มีเสาหินและใบเสมาหินอยู่ทั่วไป อยู่ห่างจากอำเภอบัญจาศิริ 16 กิโลเมตร และแยกเข้าอีก 2 กิโลเมตร

วัดป่าตุงศาจิรีเขต (วัดกุน) อำเภอบัญจาศิริ เป็นวัดป่ามีสภาพร่มรื่นเป็นที่จำพรรษาของหลวงพ่อด่าง ซึ่งเป็นที่นับถือของพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก อยู่ห่างจากอำเภอบัญจาศิริ 12 กิโลเมตร และแยกเข้าไปอีก 12 กิโลเมตร

ชลประทานหนองหวาย อำเภอน้ำพอง เป็นฝายน้ำล้นและคลองส่งน้ำของกรมชลประทานใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจริมทางได้ แยกจากทางหลวงหมายเลข 2 ไปทางอำเภอน้ำพองประมาณ 20 กม

พระราชูษามแก่น วัดเจติยภูมิ อำเภอน้ำพอง เป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมือง และมีตำนานเกี่ยวข้องกับเมืองขอนแก่น องค์พระธาตุมีอายุประมาณ 200 ปี ในวัดมีวิหาร

เก่าที่มีลวดลายไม้แกะสลักสวยงามมาก

บึงแก่นนคร อำเภอเมือง อยู่ในตัวเมืองขอนแก่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของ
ชาวเมือง

ศาลหลักเมือง ประดิษฐานอยู่ ณ. สี่แยกถนนศรีจันทร์ ติดกับถนนเทพารักษ์
ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองและมีคนเคารพบูชาอยู่เป็น
ประจำ

ภูเขื่อน้อย ตั้งอยู่ที่ตำบลเขื่อน้อย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นเป็น
ปรากฏในศิลปกรรม หรือขอนค่อด้วยศิลาแดงและหินทราย ชาวบ้านเรียกว่า "อาตุ้ทอง"
มีลวดลายจำหลักบนแผ่นหินประดับตามซุ้มประตู และผนังงวงงาม องค์ปรากฏล้อมรอบด้วย
กำแพงศิลาแดงขนาดใหญ่ มีประตูทางเข้า 2 ทางคือ ด้านหน้าและด้านหลังองค์ปรากฏ
เป็นศาสนสถานที่สูงขึ้นในศาลาพราหมณ์

พระพุทธไสยาสน์ ประดิษฐานบพหน้าผาออกเขาภูเวียง อำเภอภูเวียง
มีภาพสลักหินธรรมชาติ เป็นพระพุทธรูปปรากฏไสยาสน์ ในศิลปะแบบทวารวดีหึ่งงดงาม
มาก ความยาวจากพระเศียรถึงพระบาทประมาณ 3 เมตร หันพระเศียรไปทางทิศตะวันออก
นอนตะแคงพระเศียรหนุนแนบกับลำแขนข้างขวา แขนซ้ายทอดไปตามลำพระองค์ เป็น
ท่านอนแบบเก่าที่สืบเนื่องมาจากอินเดีย นับเป็นพระพุทธรูปที่มีความเก่าแก่งดงาม และ
สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัด

เกี่ยวกับ เรื่องการท่องเที่ยวนี้มีน้อยโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้ว
มีเพียงร้อยละ 5 และจากการที่จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางธุรกิจจึงมีการประชุมขึ้น
เสมอทั้งภาคธุรกิจเอกชนและหน่อราชการ แต่มีปัญหาคือในจังหวัดไม่มีห้องประชุมที่เพียงพอ
จึงมีอยู่บ่อยครั้งที่การประชุมที่ควรจะมีขึ้นในขอนแก่นต้องเปลี่ยนไปเป็นที่จังหวัดข้าง
เคียงเช่น อุครธานี และ อุบลราชธานี

- 1.3 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดขอนแก่นมีลักษณะภูมิอากาศประกอบด้วย 3 ฤดูกาลคือ
- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน ประมาณ 3 เดือน
 - ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม ประมาณ 6 เดือน
 - ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนมกราคม ประมาณ 3 เดือน

แม้ฤดูฝนจะมีระยะเวลาจนถึง 6 เดือนดังกล่าวแล้ว แต่โดยสภาพทั่วไปจะมีสภาวะฝนทิ้งช่วงในราวเดือนมิถุนายน และตกหนักในช่วงเดือนกันยายน โดยสรุปแล้วปริมาณฝนตกในจังหวัดขอนแก่น นอกจากจะมีปริมาณไม่มากแล้วยังประสบกับภาวะฝนทิ้งช่วงเสมอเป็นเหตุให้การเพาะปลูกพืชมีกประสพฝนแล้งอยู่เป็นประจำ

สำหรับในรอบปี 2526 สภาพลมฟ้าอากาศนับว่าเอื้ออำนวยต่อภาวะการเพาะปลูกมาก ถึงแม้ว่าในช่วงต้นฤดูจะประสบกับภาวะฝนทิ้งช่วงแต่ก็ไม่ยาวนานนัก ประกอบกับได้รับปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอในช่วงระยะเวลาต่อมา โดยได้รับอิทธิพลจากพายุไซนร้อน ชาร์วาทิต และ วีร่า ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2526

ปริมาณน้ำฝนปี 2521 - 2526 ในจังหวัดขอนแก่นในแต่ละปีคือ

ปี 2521	1390.2 มม.	เป็นเวลา	125 วัน
ปี 2522	1177.4 มม.	เป็นเวลา	85 วัน
ปี 2523	1324.4 มม.	เป็นเวลา	144 วัน
ปี 2524	1063.6 มม.	เป็นเวลา	145 วัน
ปี 2525	1475.9 มม.	เป็นเวลา	138 วัน
ปี 2526	1286.7 มม.	เป็นเวลา	123 วัน

สถิติลักษณะลมฟ้าอากาศและสภาวะประกอบอุทุนิยมวิทยา ปี 2526

ลักษณะ	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
อุณหภูมิองศา (องศาเซลเซียส)	42.6 (เม.ย.)	08.2 (ม.ค.)	27.58
ความกดอากาศ (มิลลิเมตร)	1017.3 (พ.ย.)	1005.7 (ก.ค.)	1009.96
ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	100 (มิ.ย., ส.ค.)	17 (เม.ย.)	68.73
กำลังลม กิโลเมตร/ชั่วโมง)	67 (เม.ย.)	26 (ธ.ค.)	39.97

หมายเหตุ สถิติเฉพาะสถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น

ที่มา : สถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น

1.5 ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงโคราช มีพื้นที่สูงค่าสลับกันเป็นลูกคลื่น ลากเทลงไปทางแม่น้ำโขง มีที่ราบลุ่มในบางตอนแถบลุ่มแม่น้ำชีและลำน้ำพอง ทางตอนเหนือของจังหวัดได้แก่ บริเวณอำเภอเมือง หนองเรือ อุดรรัตน์ น้ำพอง ภูเวียง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาโดยทั่วไป

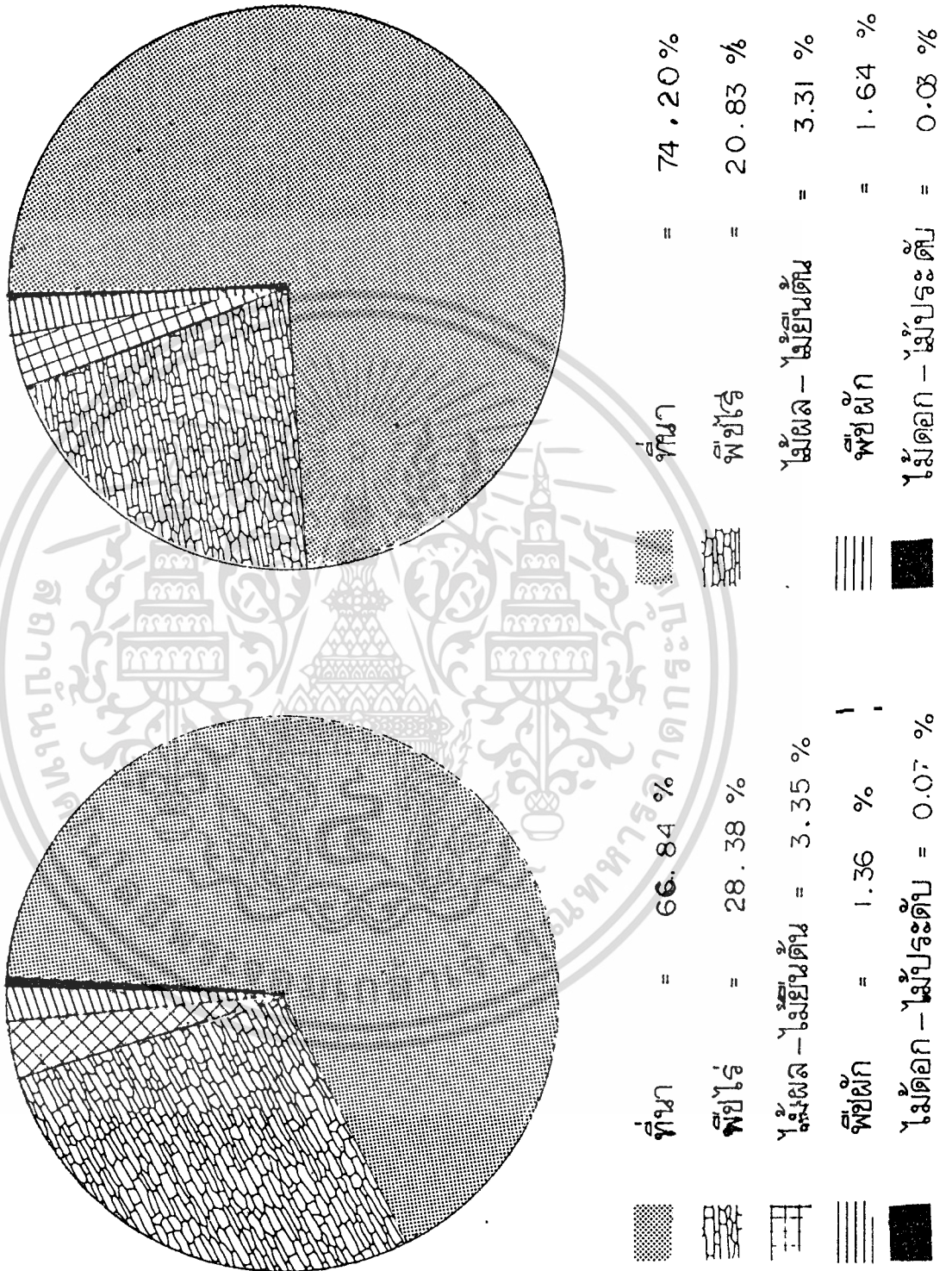
ลักษณะดินของจังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่เป็นดินร่อยเอือก 24.7 % ดินซุกโคราช 19.7 % และดินซุกน้ำพอง 8.5 % ซึ่งดินทั้ง 3 ชนิดค่อนข้างคล้ายคลึงกันคือ มีลักษณะหน้าดินลึกเป็นร่วนปนทราย การระบายน้ำที่เก็บความชุ่มชื้นไม่ไต่มาหนัก และมีอินทรีย์วัตถุค่านอกจากนั้นดินซุกอื่นๆตอนบนของจังหวัดคือ บริเวณอำเภอสีชมพู ชุมแพ หนองเรือ อำเภอเมืองตอนบน น้ำพองและอุดรรัตน์ คุณภาพของดินดีกว่าบริเวณอื่น ประกอบด้วยอยู่ใกล้แหล่งน้ำคือ อ่างเก็บน้ำเขื่อนอุดรรัตน์ ส่วนบริเวณตอนใต้ของจังหวัดได้แก่ พื้นที่อำเภอบ้านไผ่ ชนบท มีภูเขาศรี พลา หนองสองห้อง แวงน้อย กิ่งอำเภอเปือยน้อย แวงใหญ่ ลักษณะดินทั่วไปไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกและเป็นดินเค็มอยู่ทั่วไป

1.6 การใช้ที่ดิน/การตั้งถิ่นฐาน

วิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมืองขอนแก่น มีการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้งแต่รูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน เป็นรูปแบบเกี่ยวกับการตั้งชุมชนเกษตรกรรมของไทยโดยทั่วไป คือ ตั้งชุมชนในบริเวณที่มีแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกและการบริโภค ขณะเดียวกันที่คั้งนั้นจะต้องไม่ถูกน้ำท่วม การตั้งถิ่นฐานของภาคอีสานซึ่งไม่มีแหล่งน้ำประเภทแม่น้ำสำคัญมากนัก จึงมักตั้งถิ่นฐานบริเวณแหล่งน้ำประเภท หนอง บึง

ปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโดยรอบมัก เป็นแบบหมู่บ้านรวมกัน เป็นกลุ่มมีพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบ และมีแหล่งน้ำอยู่ใกล้เคียง

ภาพที่ 10 แสดงแผนภูมิเบ้เปรียบเทียบการใช้ที่ดินของจังหวัดขอนแก่นกับในเขตอำเภอมะนิ่ง



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ของจังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ลักษณะการใช้ที่ดินในทางเกษตรกรรมจึงมีกว่า 50 % ของพื้นที่ทั้งหมด

1.7 การใช้ที่ดินทางเกษตรกรรม

จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 5.06 ล้านไร่ จากพื้นที่จังหวัดทั้งสิ้น 8.38 ล้านไร่ คิดเป็นพื้นที่การเกษตรร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ซึ่งได้แบ่งการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรออกเป็น 5 ประเภท (แยกประเภทตามกองเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) อันได้แก่ ที่นา พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ ในประเภทเหล่านี้ การใช้ที่ดินเพื่อการทํานามีจำนวนการใช้มากที่สุดคือประมาณร้อยละ 66.84 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ พืชไร่ คือประมาณร้อยละ 28.39 ไม้ผล ไม้ยืนต้นร้อยละ 3.35 พืชผักร้อยละ 1.36 และไม้ดอก ไม้ประดับเพียงร้อยละ 0.07

สำหรับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่นมี 6 ชนิดได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอแก้ว อ้อยน้ำคาด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และถั่วต่าง ๆ ในฤดูกาลเพาะปลูกปี 2526/2527 ของพืชเศรษฐกิจทั้ง 6 ชนิดมีรวม 3,127,731 ไร่ เทียบกับพื้นที่ 2,154,068 ไร่ ในปีเพาะปลูกปี 2525/2526 เพิ่มขึ้น 973,663 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 45.2

พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่อยู่ทางบริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ในท้องที่อำเภอชุมแพ สีชมพู ภูเวียง และบางส่วนตอนเหนือของจังหวัดในท้องที่อำเภอน้ำพอง กิ่งอำเภอดุบลรัตน์ ในระหว่าง พ.ศ. 2516 - 2521 ป่าไม้ถูกทำลายถึง 1,086 ตารางกิโลเมตร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสภาวะแห้งแล้งมีผลต่อการพังทลายของดินและแหล่งต้นน้ำลำธารปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมากในท้องที่ อำเภอชุมแพ ภูจาติรี และอำเภอพล จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2520 มีพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์เหลืออยู่เพียง 1,150 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น ในปัจจุบันมีพื้นที่ป่าสงวน 1.678 ล้านไร่

1.8 การใช้ที่ดินในการรับประชากร

ได้แก่พื้นที่ส่วนอุตสาหกรรม , การค้า - และการให้บริการสังคม พื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรสูงมาก และมีอัตราการเพิ่มประชากรต่ำ เนื่องจากพื้นที่ภายในชุมชนเขตจังหวัด ไม่สามารถรับการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น จากการเกิดโคจรกรรมชาติและจากการอพยพเข้า เพื่อมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเมือง

พื้นที่ชุมชนเมือง

ซึ่งมีความหนาแน่นค่อนข้างสูง ซึ่งมีการขยายตัวจากพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงในเขตใจกลางเมืองในอัตราสูง ได้แก่

พื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคือ ตำบลศิลา ตำบลพระลับและตำบลเมืองเก่า

พื้นที่ชุมชนตำบลชุมแพ อำเภอชุมแพ

พื้นที่ชุมชนตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่

พื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรต่ำ

ได้แก่เขตอำเภอที่มีความแห้งแล้ง เช่น อำเภออุบลรัตน์ อำเภอภูเวียง
กิ่งอำเภอพระยี่เป็ง

2. สภาพทางสังคม

2.1 ลักษณะประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดขอนแก่นเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2526 มีประชากรทั้งสิ้น 1,463,001 คน เป็นชาย 737,384 คน หญิง 725,517 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2525 รวม 46,625 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.29

สถิติในรอบปี 2526

คนเกิด 33,635 คน

คนตาย 6,560 คน

ย้ายเข้า	47,682 คน
ย้ายออก	56,639 คน
เพิ่มชื่อในทะเบียน	43,654 คน
ถอนชื่อออกจากทะเบียน	14,842 คน

2.2 การปกครอง จังหวัดขอนแก่นแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ลักษณะคือ
การปกครองในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย

15 อำเภอ

5 กิ่งอำเภอ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

เทศบาล 3 แห่ง

สุขาภิบาล 18 แห่ง

ที่มา: ที่ว่าการปกครองจังหวัดขอนแก่น

2.3 การศึกษา ระบบการศึกษาของจังหวัดได้มีการพัฒนาควบคู่ไปตามแผนพัฒนาของประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาค ฯ อย่างแท้จริงได้มีการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ จนถึงระดับอุดมศึกษาที่สำคัญคือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งได้เปิดดำเนินการสอนมาตั้งแต่ปี 2507 สำหรับปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาภายในจังหวัดคือ การกระจายการศึกษาเป็นไปอย่างไร้ทั่วถึงประชากรมีการศึกษาค่ำ มีผู้ไม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มาก ฉะนั้นนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาจึงมุ่งการกระจายการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้ทั่วถึง พร้อมทั้งเน้นการศึกษาทัศนวิชายุทธศาสตร์เป็นสำคัญ

2.4 เชื้อชาติ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม สภาพความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดมีน้อยมาก ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 98 ของประชากรทั้งสิ้น และ 70 / ของชาวขอนแก่นเป็นชาวจีนเมืองมีหลักแหล่งเดิมมาก่อนเป็นเวลายาวนาน จึงมีความกตัญญูต่องานศิลปวัฒนธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยภายในเขตจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๑ แสดงสถิติจำนวนประชากร ปี 2526 จังหวัดขอนแก่น

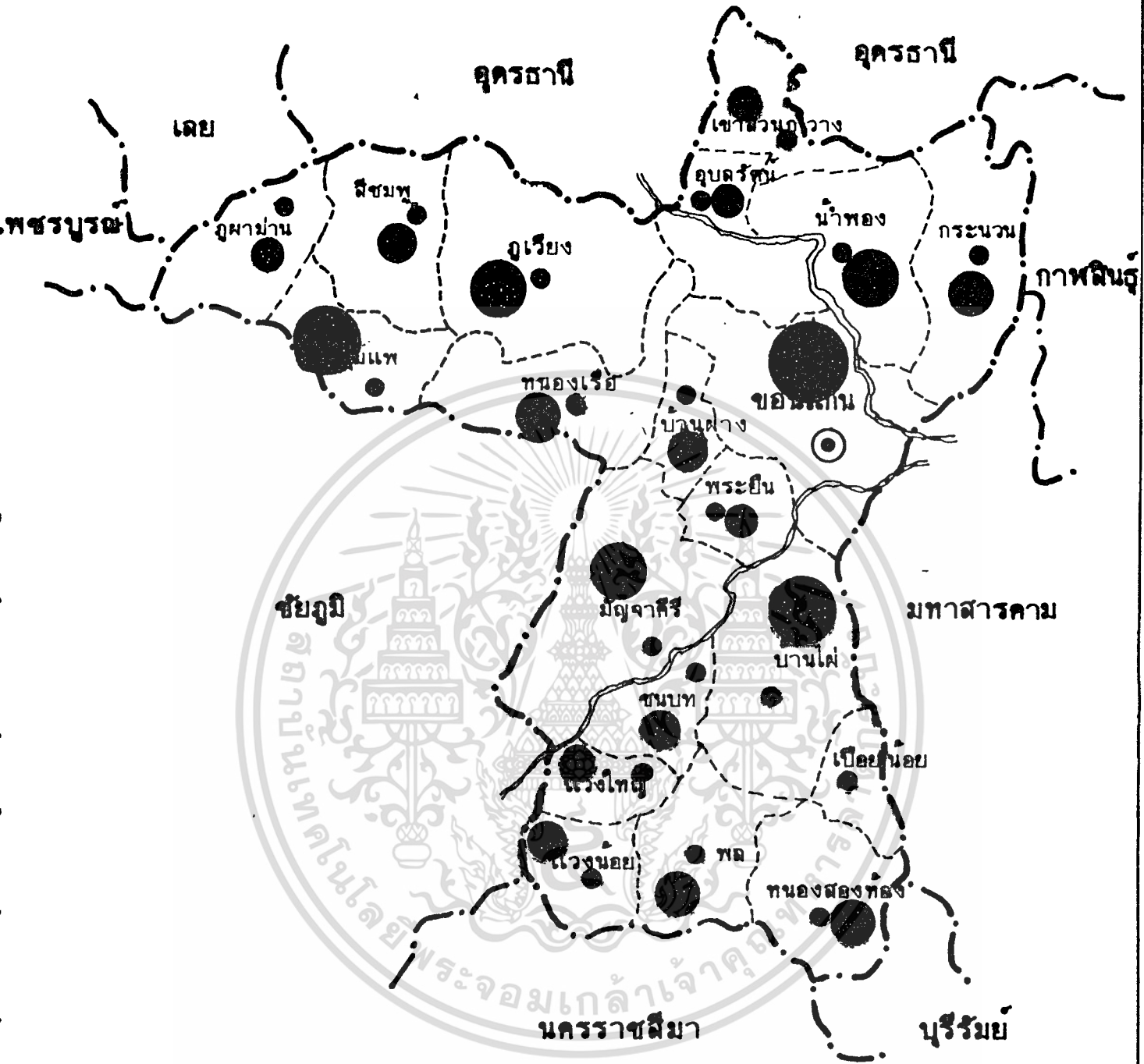
ลำดับที่	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ชาย	หญิง	รวม (คน)
	(ปี. 2523)	(682,654)	(672,201)	(1,354,855)
	(ปี. 2524)	(697,351)	(687,218)	(1,384,569)
	(ปี. 2525)	(712,601)	(703,775)	(1,416,316)
1.	อ.เมือง (เฉพาะเขตเทศบาลเมือง)	148,837 (60,229)	140,369 (55,286)	289,207 (115,515)
2.	อ.บ้านไผ่ (เฉพาะเขตเทศบาลอ.บ้านไผ่)	66,844 (16,942)	68,597 17,722	135,441 (34,664)
3.	อ.พล (เฉพาะเขตเทศบาลอ.พล)	37,975 (6,301)	38,518 (6,395)	76,493 (12,704)
4.	อ.น้ำพอง	46,985	46,315	93,300
5.	อ.ชุมแพ	54,022	53,670	107,692
6.	อ.ภูเวียง	48,612	49,326	97,938
7.	อ.บ้านฝาง	46,795	45,007	91,802
8.	อ.หนองเรือ	38,153	39,436	77,589
9.	อ.กระนวน	41,463	39,156	80,619
10.	อ.หนองสูงทอง	33,207	32,516	65,723
11.	อ.ซบต	23,695	23,274	46,969
12.	อ.สีชมพู	28,852	29,995	58,847
13.	อ.แก้งนอย	19,382	19,396	38,778
14.	อ.อุบลรัตน์	18,082	17,821	35,903
15.	อ.บ้านฝาง	26,364	25,322	51,686
16.	กิ่งอ.พระยืน	15,130	15,048	30,178
17.	กิ่งอ.แก้งใหญ่	12,971	12,240	25,211
18.	กิ่งอ.เปือยนอย	8,986	9,242	18,228
19.	กิ่งอ.เขาส่วนกว้าง	14,456	14,088	28,545
20.	กิ่งอ.ภูผาม่าน	6,571	6,281	12,852
	รวม	737,384	725,617	1,463,001

ที่มา . ที่ทำการปกครองจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 แสดงสภาพการปกครองในจังหวัดขอนแก่น

ลำดับที่	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนตำบล หมู่บ้าน			เทศบาล	สุขาภิบาล	ระยะทาง ห่างจาก จังหวัด	จำนวนหลังคา เรือน
			ในเขต	นอกเขต	เทศบาลเทศบาล				
1.	อ.เมือง	137.15	1	14	177	1	1	1.5	45,523
2.	อ.บ้านไผ่	810	1	14	153	1	-	44	18,774
3.	อ.พล	867	1	8	104	1	-	74	12,993
4.	อ.น้ำพอง	675	-	11	128	-	2	41	15,287
5.	อ.ชุมแพ	508	-	7	122	-	2	82	14,988
6.	อ.ภูเวียง	1188	-	14	144	-	1	66	14,483
7.	อ.บ้านฝาง	969	-	10	123	-	1	58	14,939
8.	อ.หนองเรือ	654	-	10	115	-	3	45	10,937
9.	อ.กระนวน	437	-	9	84	-	1	66	11,809
10.	อ.หนองสูงหนอง	551.6	-	7	115	-	1	96	9,034
11.	อ.ชนบท	402	-	6	64	-	1	55	7,211
12.	อ.สีชมพู	526	-	6	60	-	1	114	9,402
13.	อ.แวงน้อย	282	-	6	55	-	1	96	5,520
14.	อ.อุบลรัตน์	544	-	5	51	-	1	51	6,187
15.	อ.บ้านฝาง	393	-	6	59	-	1	20	6,917
16.	กิ่งอ.พระยืน	171	-	4	34	-	-	30	4,738
17.	กิ่งอ.แวงใหญ่	188	-	4	37	-	-	18	3,937
18.	กิ่งอ.เปือยน้อย	172	-	4	28	-	-	79	2,737
19.	กิ่งอ.เขาสวนกวาง	550	-	4	43	-	1	54	4,270
20.	กิ่งอ.ภูผาม่าน	218	-	2	21	-	-	127	1,012
	รวม	6459.6	3	151	1717	3	18		220,697

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดขอนแก่น



ภาพที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรในปี 2526 ของจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนโรงเรียน ห้องเรียน นักเรียน และครู
ในจังหวัดขอนแก่น

ลำดับที่	สถานศึกษา	จำนวน โรงเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ครู
1	โรงเรียนอนุบาลสังกัด ส.ป.ช.	1	48	1,560	81
2	โรงเรียนอนุบาลสังกัด ส.ช.(เอกชน)	18	90	3,603	231
3	โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด ส.ป.ช.	1,081	5,294	211,763	9,613
4	โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล	11	183	7,333	327
5	โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด ส.ช.(เอกชน)	21	191	7,643	1,354
6	โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา	1	9	207	39
7	โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดทบวง มหาวิทยาลัย	1	10	364	41
8	โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา	40	1,360	42,615	2,478
9	โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด ส.ช.(เอกชน)	15	127	4,863	634
10	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	1	47	1,897	116
11	วิทยาลัยเกษตรกรรม	1	16	610	57
12	วิทยาลัยเทคนิค	1	54	2,170	21
13	วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา	1	61	2,546	246
ตารางแสดงจำนวนผู้ไม่จบ ป.4 จำแนกตามเพศและอายุ					
เพศ	14 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 40 ปี	61 ปี ขึ้นไป	รวม
ชาย	1,782	1,524	7,205	5,638	16,149
หญิง	2,439	2,947	19,767	15,720	40,873
รวม	4,221	4,471	26,972	21,358	57,022

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

2.5 ที่ตั้งชุมชนและสภาพสังคม

ส่วนใหญ่ประชากรจะรวมกันตามบริเวณที่ราบกลุ่มที่มีแม่น้ำไหลผ่านหรือที่มีฝนมาก เช่น ที่ราบกลุ่มแม่น้ำชี ลานน้ำทอง และบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น โดยชุมชนมีลักษณะพอแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- สังคมในเมือง

เป็นสังคมที่มีความเจริญในค่านิยมต่างๆ ความสะดวกสบาย การบริหารของรัฐก็จัดไว้ดี ใดก็ตาม ขณะเดียวกันก็มีปัญหาการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อสังคมเพิ่มขึ้น เช่น ค่าครองชีพสูง คนเคลื่อนย้ายจากท้องถิ่นต่างๆ เข้าสู่เขตเมืองมาก มีการหลากหลายของบุคคลและอาชีพ เกิดปัญหาไม่มีงานทำ ปัญหาวัยรุ่นและอาชญากรรม สภาพแหล่งเสื่อมโทรมตามมา

- สังคมชนบท

สภาพสังคมในชนบททั่วไปเป็นสังคมแบบดั้งเดิม มีประชากรประมาณร้อยละ 80 คำรงชีพอยู่ได้ด้วยประกอบอาชีพทางการเกษตรซึ่งก็มักประสบปัญหาทั้งด้านราคาและผลผลิตตกต่ำจากสาเหตุกับธรรมชาติอยู่เสมอ เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนในเขตเมืองจากการที่มีรายได้น้อย อนาคตการประกอบอาชีพไม่แน่นอนทำให้ประชาชนต้องอพยพแรงงานเข้าสู่เขตเมืองหรือเขตภูมิภาคอื่นมากขึ้น อีกส่วนหนึ่งออกไปทำงานยังตลาดแรงงานซึ่งประเทศแถบตะวันออกกลาง หรือไม่ก็ขึ้นไปบุกเบิกป่าทำมาหากินเกิดการหักล้างทำลายป่ากันมากขึ้น

2.6 การสาธารณูปโภค

1. การไฟฟ้า ในจังหวัดขอนแก่นมีหน่วยงานทั้งของการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ก. การไฟฟ้าฝ่ายผลิต มีแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น ที่อำเภออุบลรัตน์ ชื่อ "เขื่อนอุบลรัตน์" มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้า 3 เครื่อง กำลังเครื่องละ 8,300 กิโลวัตต์ รวมผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 25,000 กิโลวัตต์ ผลิตพลังไฟฟ้าได้มีละ 65 ล้านหน่วย ส่งไปจำหน่ายให้การไฟฟ้า

ส่วนภูมิภาค ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นแห่งหน่วย การไฟฟ้าออกเป็นกาไฟฟ้าขอนแก่น การไฟฟ้าอำเภอชุมแพ การไฟฟ้าอำเภอน้ำพอง ซึ่งสังกัดกาไฟฟ้าเขต 1 ภาค 2 จังหวัดอุดรธานี และการไฟฟ้าอำเภอบ้านไผ่ ซึ่งสังกัด การไฟฟ้าเขต 3 ภาค 2 จังหวัดนครราชสีมาโดยการไฟฟ้าเหล่านี้จัดซื้อกระแสน้ำไฟฟ้าแรงสูง ระยะ 22,000 โวลต์ จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต แปลงเป็นกระแสไฟฟ้าแรงต่ำจำหน่ายให้แก่ ผู้ใช้ไฟฟ้า กระจายไปตามหน่วยการไฟฟ้าย่อยอำเภอและหมู่บ้าน

2. การประปา จังหวัดขอนแก่นเป็นที่ตั้งของสำนักงานประปาเขต 6 ซึ่งรับผิดชอบควบคุมดูแลให้ความสนับสนุนการดำเนินงานประปาในสังกัด 4 จังหวัด คือ เลย , ขอนแก่น , มหาสารคามและกาฬสินธุ์ รวม 14 การประปา เฉพาะในจังหวัด ขอนแก่นมี 5 การประปา กะบอ้งให้ความสนับสนุนการประปาชนบทในด้านการสำรวจ หา โคนงการ ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง บำรุงรักษา เฉพาะในจังหวัดขอนแก่นมีรวม 15 การประปาด้วย ในปัจจุบันการประปาขอนแก่นมีกำลังผลิตทั้งสิ้น 820 ม³/ ชม. ใช้แหล่งน้ำดิบจากลำห้วยภูถักวาง ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 7 กิโลเมตร

3. กาสื่อสาร ขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการสื่อสารมวลชนของภูมิภาค การติดต่อสื่อสารของหน่วยงานราชการก็เต็มไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เพราะเป็นที่ตั้ง ของศูนย์สื่อสารเขต 3 สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการดำเนินงานทางด้านการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมทั้งภายในศูนย์สื่อสารเขตและสถานีสื่อสารจังหวัด ซึ่งเป็นลูกข่ายในความรับผิดชอบทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์สื่อสารเขต 1 - 8 กับสถานีสื่อสารจังหวัดและส่วนราชการในจังหวัดนั้น ๆ กับส่วนกลางและจังหวัดอื่น ๆ อีกทั้ง ศูนย์ยังมีโครงการขยายระบบสื่อสารวิทยุคมนาคมพื้นดิน เพื่อแก้ไขปัญหาบริเวณชายแดนยังไม่มี ระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพบริการอย่างทั่วถึงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการและเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสารในพื้นที่ดังกล่าวซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติได้อย่างทันที่่วงที่ และมีประสิทธิภาพตลอดเวลา โดยเริ่มดำเนินการที่ศูนย์สื่อสารเขต 3

วิทยุและโทรทัศน์ ในเขตท้องที่จังหวัดขอนแก่นมีสถานีวิทยุกระจายเสียง
รวมกัน 9 สถานีวิทยุโทรทัศน์ 1 แห่ง

การไปรษณีย์และโทรคมนาคม มีสำนักงานไปรษณีย์โทรเลขเขต 4
ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมและปรับปรุงเกี่ยวกับกิจการไปรษณีย์แถม โทรคมนาคมให้เจริญก้าวหน้า
ในเขตท้องที่รับผิดชอบ 10 จังหวัด พื้นที่ 88,720 ตารางกิโลเมตร สำหรับบริการ
กิจการไปรษณีย์ในท้องที่จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนที่ทำการขนส่งไปรษณีย์ ร้านจำหน่ายตรา
ไปรษณียากรและตู้ไปรษณีย์ในสังกัดดังนี้

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขประเภทรับ-จ่าย (ปท.จ.)	20	ที่ทำการ
ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขประเภทรับ-ฝาก (ปท.ฝ.)	2	ที่ทำการ
ที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตอำเภอ (ปท.อ.)	4	ที่ทำการ
ที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชน (ปท.ช.)	3	ที่ทำการ
ที่ขนส่งไปรษณีย์ตำบล (ปท.ต.)	83	ที่ทำการ
ร้านจำหน่ายตราไปรษณียากร	720	ร้าน
ตู้ไปรษณีย์	334	ตู้

อวนวิทยุ สำนักงานเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 3 มีชุมสายที่รับผิดชอบ
23 ชุมสาย ใน 10 จังหวัด เฉพาะชุมสายโทรศัพท์ที่มีสำนักงานและเขตปฏิบัติงานอยู่ในท้องที่
อำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดขอนแก่นมี 5 ชุมสาย

4. การคมนาคมขนส่ง เนื่องจากขอนแก่นเป็นเมืองหลักศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดิน
ศูนย์กลางการเศรษฐกิจและสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะภูมิศาสตร์เป็นที่ราบ
ตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 450-456 ตามเส้นทาง
สายมิตรภาพกรุงเทพฯ-ขอนแก่น อีกทั้งบ้านทึลิตะวันตกยังติดกับจังหวัดทางภาคเหนือ ซึ่งนับ
เป็นเชื่อมการคมนาคมขนส่ง ได้พัฒนาจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงและ
ระหว่างขอนแก่นกับจังหวัดภูมิภาคแถบต่างๆ ทั่วประเทศเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วทั้งทาง
รถยนต์ รถไฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และทางอากาศ โดยตัวจังหวัดอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 440 กม. โดยทางรถยนต์และ 450 กม. โดยทางรถไฟ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมงครึ่งโดยรถโดยสารปรับอากาศ 8 ชั่วโมง โดยทางรถไฟ และเพียง 40 นาทีโดยทางเครื่องบินโบอิง 737

3. สภาพค้ำ เศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่น

เศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่น นับว่าอยู่ในเกณฑ์ดีและมีแนวโน้มว่าจะมีการขยายตัวทางค้ำ เศรษฐกิจ เหตุผลคือขอนแก่นเป็นเมืองที่โตเปรียบในสภาพที่ค้ำ กล่าวคือ ตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์กลางภาคอีสาน เป็นที่ค้ำ ของศูนย์ราชการ ศูนย์การศึกษา ศูนย์กลาง การคมนาคมและศูนย์พาณิชย์กรรมที่สำคัญ

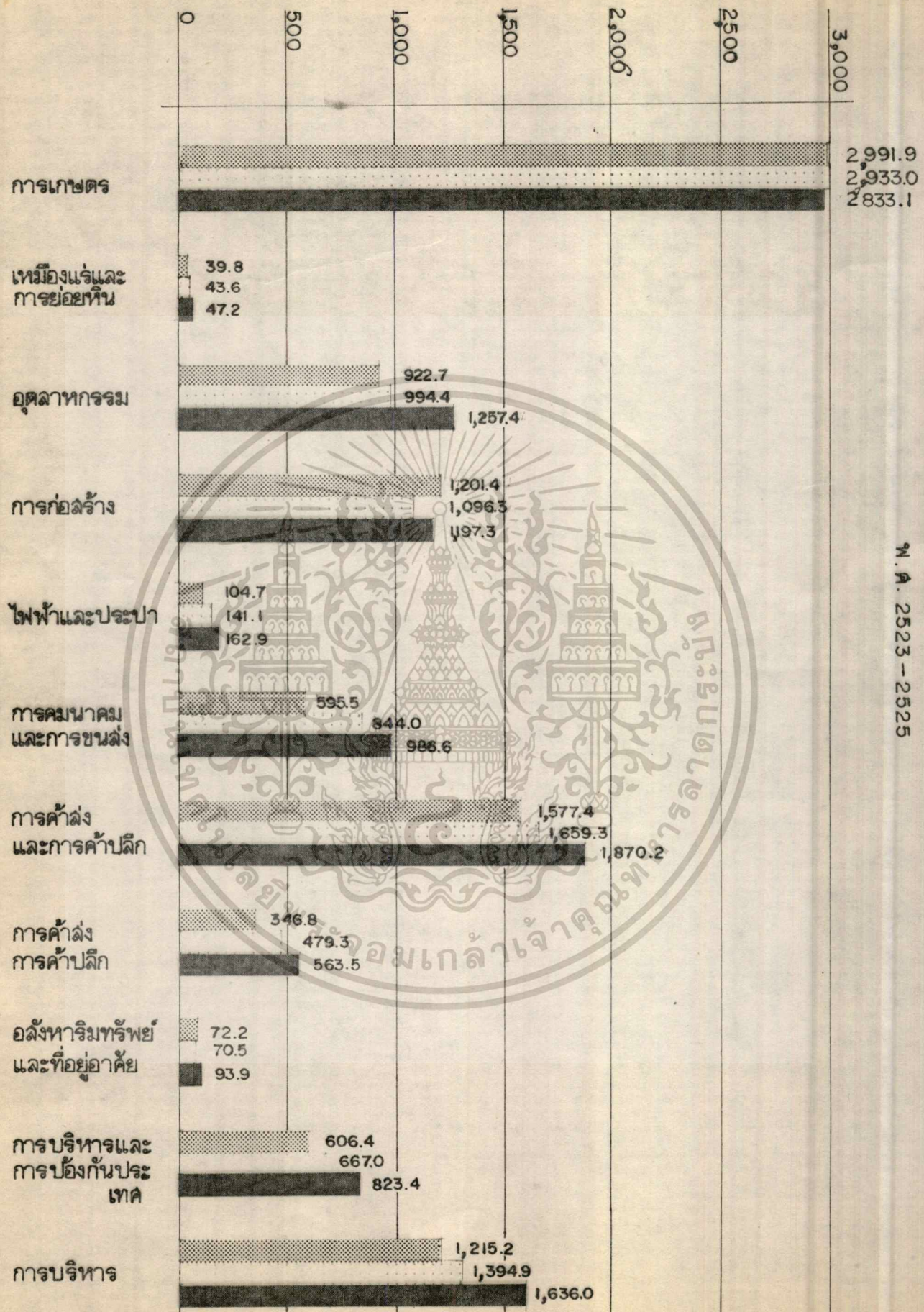
จากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดตามราคาตลาดปี 2525 รวมทั้งสิ้น 11,461.5 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นรายไค้มาจากการเกษตร 24.63 / การค้าส่ง-ค้าปลีก 16.31 / การบริการ 14.27 / อุตสาหกรรม 10.97/ และการก่อสร้าง 10.45/ โดยมีรายไค้ต่อคน 7,900 บาท / ปี สูงเป็นอันดับ 3 ของภาค เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความเจริญและแหล่งจ้างงานที่สำคัญซึ่งขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ไค้ กำหนดเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจให้มียอติราเพิ่มร้อยละ 9.6 ต่อปี

สำหรับภาวะเศรษฐกิจการเงิน-การคลัง ของจังหวัดในรอบปี 2526 ที่ผ่านมา เริ่มกระเตื้องขึ้น โดยเฉพาะในชุมชนเมือง:

3.1 ค้ำ การผลิตและการค้าพืชเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการเพาะปลูก 2525-2526 ซึ่งประสบกับความแห้งแล้งฝนห้งช่วงขึ้นไค้ทั่วไป พืชที่เพาะปลูกและผลผลิตลดลง คือ ข้าว มันสำปะหลัง ปอแก้ว ส่วนที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเนื่องจาก ราคาสูงใจคือ อ้อยน้ำตาล และข้าวโพค จากการผลิตผลผลิตลดลง เป็นผลให้ข้างปลูกเหี่ยว มันสำปะหลัง ไค้สูงขึ้น สำหรับปีการผลิต 2525/2527 พื้นที่เพาะปลูกไค้รับน้ำพอเพียง ประกอบค้ำปี ก่อนราคาสูงสูงใจมาค้ำ จึงมีการเพิ่มเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเหี่ยว และมันสำปะหลังขึ้นเป็นจำนวนมาค้ำ

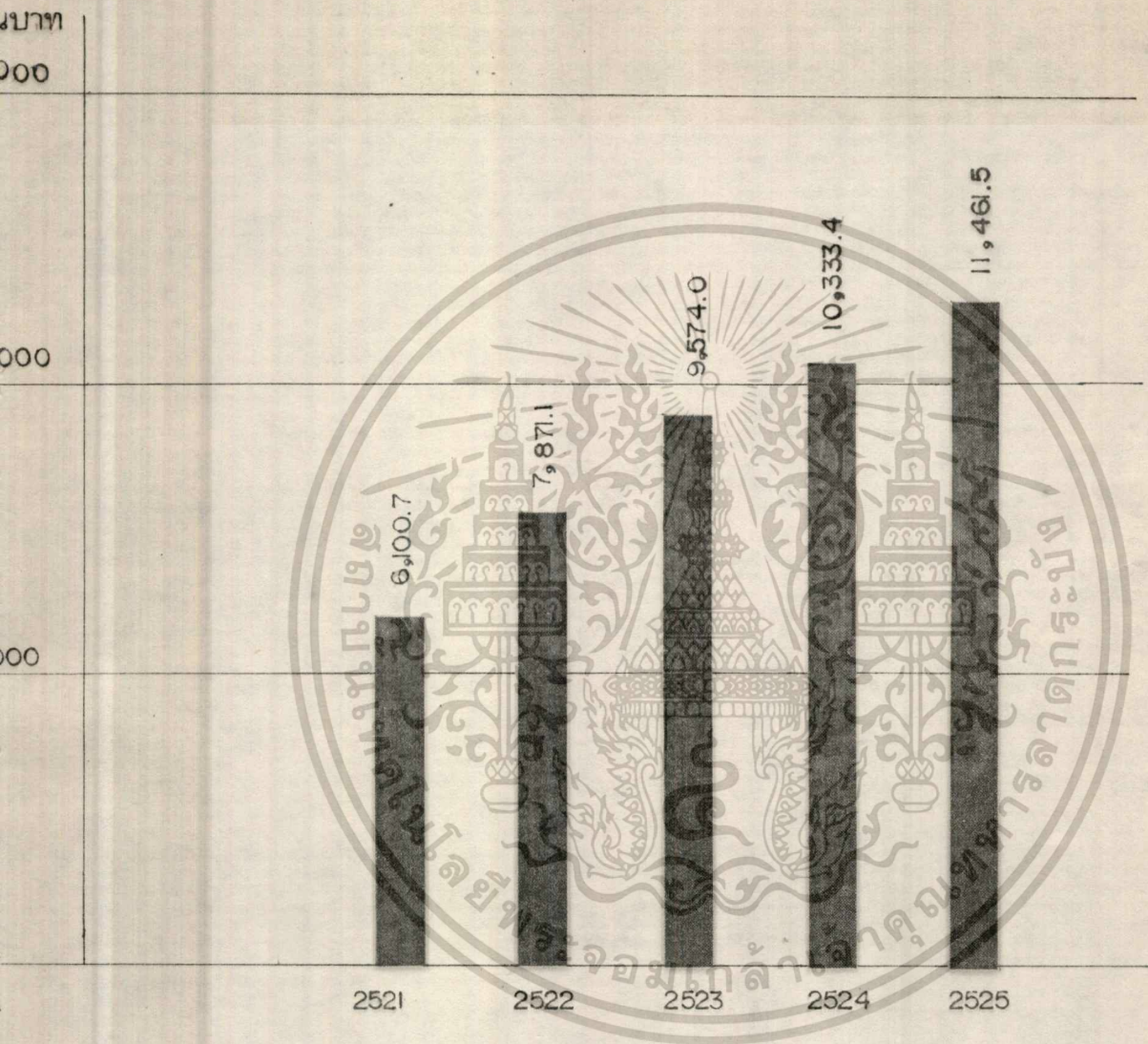
ที่มา ข้อมูลจากการตลาดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น

แสดงผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัด (แยกตามสาขาผลิต)
พ.ศ. 2523 - 2525



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 97 (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕) (๒๕๒๓-๒๕๒๕)
 ไม่ว่าการมีใต้งั้น อักทั้งห้ามมิให้ตีแบบลงเนื้อที่ และต้องอยู่ยั้งยืนยง ซึ่งได้สร้างทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 13 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด



ที่มา : ข้อมูลการตลาด จังหวัดขอนแก่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 14 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

บาท

15,000

10,000

5,000

2521

2522

2523

2524

2525

ที่มา : ข้อมูลการตลาด จังหวัดขอนแก่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การลงทุนในภาคเอกชน เริ่มกระตือรือร้นในปลายปี 2525 ปีนมา ความสนใจของคลังโรงงาน การจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้าง ขยายตัวขึ้นมา ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปแจ่มใสขึ้น อัตราเงินเฟ้ออยู่ในเกณฑ์ต่ำ เงินทุนหมุนเวียนมีสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ยลดลง ประกอบกับราคาน้ำมัน เชื้อเพลิงลดลงถึงสองครั้ง ในช่วงปี 2526 และอัตราค่าไฟฟ้าลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 5 สำหรับจำนวนผู้จดทะเบียนประกอบกิจการค้าพาณิชย์ ๗ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น ทั้งสิ้นปี 2526 มีรวม 6,780 ราย เฉพาะที่จดทะเบียนตั้งใหม่ในปี 2526 รวม 329 ราย ในจำนวนนี้เป็นร้านค้าจดทะเบียนพาณิชย์ 187 ราย ห้างหุ้นส่วน 107 ราย และบริษัท 35 ราย

3.3 การจ้างงาน เนื่องจากมีการก่อสร้างสถานที่ อาคารขนาดใหญ่ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน ขยายตัวขึ้นมา มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังคงไม่พอเพียงกับจำนวนแรงงาน จึงยังคงมีการโยกย้ายแรงงานไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ และบางส่วนออกไปยังตลาดแรงงานประเทศแถบตะวันออกกลาง สำหรับจำนวนผู้สมัครงาน ณสำนักงานแรงงานจังหวัดขอนแก่น ปี 2526 รวม 1,122 คน เป็นชาย 692 คน หญิง 430 คน สามารถบรรจุงานได้ 321 คน ระดับอายุของผู้สมัครงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20-25 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ มศ. 4- ปวช.

3.4 การเงินการธนาคาร ในช่วงปี 2526 คงมีสาขาธนาคารพาณิชย์รวม 33 สาขา เท่าปี 2525 สภาพคล่องแล้วของธนาคารพาณิชย์อยู่ในระดับสูงในช่วงครึ่งปีแรก ซึ่งต่อเนื่องมาจากปลายปีก่อน ธนาคารพาณิชย์สามารถปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้นตลอดปี โดยยอดเงินฝากและยอดสินเชื่อคงค้างเมื่อสิ้นปี 2526 มีรวม 4,485 ล้านบาทและ 5,006 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 29 และ 49 ตามลำดับ โดยอัตราส่วนที่สูงสุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.5 การคลัง มีการจัดเก็บภาษีสรรพากรในปีงบประมาณ 2526 ได้รวม 258.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2525 ร้อยละ 10.8 แต่ก็ยังมีอัตราเพิ่มค่ากว่าปีงบประมาณ 2525 เปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2524 ซึ่งมีอัตราสูงถึงร้อยละ 26 ส่วนภาษีสรรพสามิตมีการจัดเก็บได้ในปี 2526 รวม 189.5 ล้านบาท สำหรับรายได้แผ่นดิน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของสำนักงานคลังจังหวัดขอนแก่นในปีงบประมาณ 2526 มีรวม 483.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้น จากปีงบประมาณ 2525 ร้อยละ 10.5

3.6 การอุตสาหกรรม ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมกำลังเข้ามามีความสำคัญแทนภาคเกษตรกรรมมากขึ้น เนื่องจากภาคเกษตรกรรมมีความสภาพดินฟ้าอากาศ การยึดหยุ่นตัวเข้ากับสภาพเศรษฐกิจน้อยกว่าภาคอุตสาหกรรม ซึ่งตามแผนพัฒนาเมืองขอนแก่น ในขั้นแรกมุ่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นแก่อุตสาหกรรมก่อน เช่น ไฟฟ้า น้ำ การคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น โดยอุตสาหกรรมที่จะพัฒนาต่อไปส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ สินค้าเกษตรและวัตถุดิบหนักในภูมิภาคเป็นสำคัญ เช่น การผลิตแอลกอฮอล์จากอ้อยมันสำปะหลัง การผลิตเนื้อกระชายจากฟางข้าว การทอผ้าไหมและผ้าฝ้ายทึบ เป็นต้น

โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญในจังหวัดขอนแก่น

1. โรงสีข้าว นับเป็นโรงงานที่มีมากที่สุด รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,577 โรงงาน ส่วนใหญ่จะเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็ก ตั้งอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ในชนบท ประมาณ 1,472 โรงงาน เป็นโรงสีข้าวขนาดกลางและขนาดใหญ่ประมาณ 105 โรงงาน
2. โรงงานผลิตกัณฑ์มันสำปะหลัง ไค้แก้งโรงงานแป้หมัน โรงงานทำมันเส้น และโรงงานอัดมันเม็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 299 โรงงาน อย่างไรก็ตามปัจจุบันกระทรวงอุตสาหกรรม ไม้อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำมันเม็ดและมันเส้นเพิ่มขึ้นอีก เพื่อสงวนนโยบายให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูก
3. โรงงานอุตสาหกรรมจากผลิตภัณฑ์ป้อ ไค้แก้งโรงงานอัดป้อและโรงงานทำกระสอบ ซึ่งส่วนใหญ่ไค้แก้งโรงงานอัดป้อเบล ประมาณ 40 โรงงาน จำนวนคนงาน 5,558 คน เงินลงทุนประมาณ 48 ล้านบาท
4. โรงงานน้ำตาลทราย เป็นโรงงานขนาดใหญ่มีกำลังผลิต 11,000 ตัน/วัน เป็นโรงงานที่สามารถสร้างงานได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังช่วยให้ชาวอีสานไร้มีรายได้อื่นเพิ่มขึ้นจากการปลูกอ้อย
5. โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ นับเป็นโรงงานที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม้อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดขอนแก่น

(ล้านบาท)

ประเภทกิจการที่มาของรายได้	ปี 2521	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	%
การเกษตร	2,189.8	2,790.6	2,791.9	2,933.0	2,823.1	24.63
- ปลูกพืช	1,776.6	2,254.7	2,522.6	2,243.5	2,182.5	19.04
- ปศุสัตว์	310.4	436.6	338.0	574.6	516.5	4.51
- ประมง	69.9	49.3	83.8	106.5	115.4	1.00
- ป่าไม้	32.9	50.0	47.5	8.4	0.7	.08
เหมืองแร่และการขุดหิน	28.9	27.7	39.8	43.6	47.2	.41
อุตสาหกรรม	1,486.4	682.6	922.7	994.4	1,257.4	10.97
การก่อสร้าง	574.1	803.4	1,201.4	1,096.3	1,197.3	10.45
ไฟฟ้าและประปา	45.1	54.8	104.1	141.1	162.9	1.42
การคมนาคม และการขนส่ง	292.4	395.5	595.5	844.0	986.6	8.61
การค้าส่ง และการค้าปลีก	1,086.9	1,350.3	1,577.4	1,659.3	1,870.2	16.31
การธนาคาร และการประกันภัย	221.4	267.0	346.8	477.3	563.5	4.92
อสังหาริมทรัพย์ และที่อยู่อาศัย	60.7	62.9	72.2	70.5	93.9	.80
การบริหารและการป้องกันประเทศ	367.1	457.3	606.4	667.0	823.4	7.78
การบริการ	747.9	983.0	1,215.2	1,394.9	1,636.0	14.27
ผลิตภัณฑ์มวลรวม ()	6,100.7	7,871.1	9,674.0	10,333.4	11,461.5	100
รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท/ปี)	4,612	5,796	7,293	7,293	7,900	

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 แสดงสถิติจำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุน ราชอาณาจักร / กิ่งอำเภอ
ปี 2525 / 2526

ลำดับ	อำเภอ / กิ่งอำเภอ	ปี 2525		ปี 2526				
		โรงงาน	คนงาน	เงินทุน(บาท)	โรงงาน	คนงาน	เงินทุน(บาท)	ร้อยละ
	เมือง	551	6,413	602,971,833	594	7,301	673,384,633	26.45
2.	ชุมแพ	165	1,515	74,155,630	176	1,610	88,040,630	7.84
3.	บ้านไผ่	211	5,110	91,058,445	216	5,143	95,868,445	9.6
4.	พล	100	1,114	21,356,600	103	1,553	45,356,600	5.79
5.	น้ำพอง	166	2,067	1,714,116	174	2,087	4,115,116	7.75
6.	กุเวียง	98	388	13,176,000	98	388	13,176,000	4.3
7.	กระนวน	97	438	25,161,600	104	445	25,774,600	4.63
8.	หนองเรือ	124	347	24,742,600	127	359	31,971,600	5.65
9.	หนองสองห้อง	79	202	12,163,900	79	202	12,163,900	3.51
10.	ัญญาศาสตร์	104	511	15,862,000	116	602	20,824,000	5.16
11.	บ้านฝาง	71	96	3,960,200	75	100	4,135,200	3.34
12.	ชนบท	39	86	5,202,250	41	88	5,402,250	1.82
13.	วางนอย	92	92	7,186,200	94	94	7,328,200	4.18
14.	อุบลรัตน์	56	100	4,698,900	58	102	4,923,900	2.58
15.	สีชมพู	17	17	1,086,500	19	19	1,239,500	0.84
16.	เขาสวนกวาง	29	399	9,514,000	32	411	10,496,000	1.42
17.	พระยืน	43	57	5,054,000	43	57	5,054,000	1.92
18.	แจ่งใหญ่	42	42	3,211,500	42	42	3,211,500	1.87
19.	เปือยน้อย	17	17	1,076,500	24	24	1,394,500	1.06
	รวม	2,101	19,011	1923,342,774	2,245	20,627	1,053,860,574	

ที่มา . ข้อมูลการตลาดจังหวัดขอนแก่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

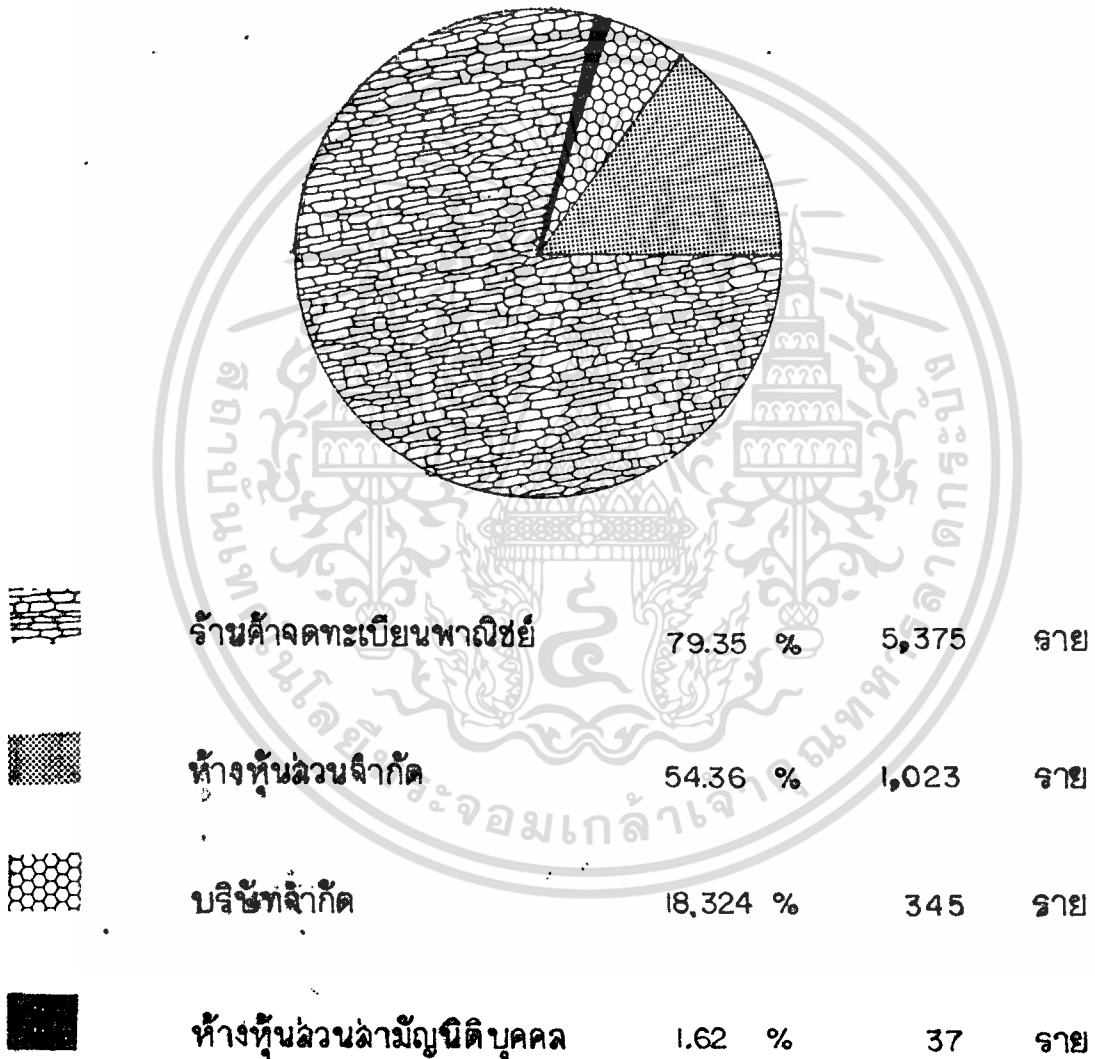
ตารางที่ 6

แสดงสถิติจำนวนผู้ประกอบการค้าที่ครองเสื่อภาษี

ประเภทธุรกิจ	สิ้นค.ช. 2523	สิ้นค.ช. 2524	สิ้นค.ช. 2525	สิ้นค.ช. 2526
1. การขายของ	452	489	542	538
2. โรงสี โรงเลื่อย	16	80	96	94
3. รับจ้างทำของ	2,457	2,692	2,918	2,942
4. การให้เช่าทรัพย์สิน	14	14	24	42
5. ค้างสินค้า	14	18	21	23
6. โรงแรมและภัตตาคาร	1,039	1,105	1,184	1,063
7. นายหน้าค้ำ คิวแพน	149	141	152	167
8. การค้าสิ่งหามทรัพย์	14	16	15	16
9. การธนาคาร	28	29	37	44
10. ประกันภัย	11	14	14	15
รวม	4,194	4,598	5,003	4,944

ที่มา. สำนักงานสรรพากรจังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 15 แสดงแผนภูมิเปรียบเทียบกิจการในจังหวัดขอนแก่น



ที่มา: ข้อมูลการตลาดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น

และเป็นโรงงานผลิตกระดาษจากปอแห้งแห่งแรกในประเทศไทย ค่าตั้งผลิต 70,000ตันต่อปี
คนงาน 460 คน เงินหมุนเวียน 1,700 ล้านบาทสามารถใช้วัตถุดิบปอภาคนี้ประมาณ
ปีละ 200,000 ล้านบาท

สรุปบทบาทของจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน

1. เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตามแผนที่หมายเลข 5
(2525-2529) ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายความเจริญออกไปสู่ส่วนภูมิภาค ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำหนดให้

จังหวัดนครราชสีมา เป็นเมืองหลักภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จังหวัดขอนแก่น เป็นเมืองหลักภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมี

จังหวัดอุดรธานี เป็นเมืองรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเมืองรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

2. ศูนย์ฯ ด้านการบริการปกครองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เนื่องจากขอนแก่นถูกเลือกให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานของรัฐบาลในระดับภาค และเขตหลายหน่วยงานที่สำคัญ

3. ศูนย์ฯ ด้านการค้าและการเงินของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนขอนแก่นมีธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการถึง 33 สาขา มีปริมาณเงินฝากปี 2526 4,485 ล้านบาทปริมาณสินเชื่อ 5,006 ล้านบาท

4. ศูนย์ฯ ด้านการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งคงเป็นศูนย์กลางทางวิชาการที่สำคัญ ๆ ต่อการพัฒนา ทางด้านเทคโนโลยีและกำลังคน เพื่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ศูนย์ การคมนาคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กล่าวคือ
- ที่ตั้งของจังหวัด เป็นจุดกึ่งกลางของทางหลวงสายสำคัญ 2 สายคือ
 ทางหลวงหมายเลข 1 (นครราชสีมา - นครราชสีมา - นครราชสีมา)
 ทางหลวงหมายเลข 2 (ลาว - ขอนแก่น)
 - มีทางรถไฟ สายตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา - นครราชสีมา) ผ่าน
- เพิ่มความสะดวกในการขนส่ง โดยเฉพาะการเป็นจุดกระจายสินค้า ไปยังจังหวัดใกล้เคียง
 ที่ไม่มีรถไฟผ่าน เช่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ

- ขอนแก่นเป็น 1 ใน 4 ของสนามบินที่มีอยู่ในภาคอีสาน

แนวโน้มของขอนแก่นในอนาคต

ยังคงเป็นศูนย์กลางหลักของภาค ห้างค้าปลีก การคมนาคมขนส่ง การศึกษา การค้า
 การบริการ การบริหารและการพัฒนาชุมชน ส่วนแนวโน้มของบทบาททางวัฒนธรรม
 เน้นความสำเร็จในด้านของน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

ค. สภาพทั่วไปในเขตอำเภอเมืองและเขตเทศบาล

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองขอนแก่น

ที่มาของชื่อเมืองขอนแก่นนั้นเล่ากันว่า ที่ตำบลบ้านขาม(อยู่ในอำเภอน้ำพอง) เดิมมีต้นมะขามใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งโค่นหายไปนานแล้ว คงเหลือแต่แก่นๆยืนต้นอยู่เป็นเวลานานภายหลังเกิดแตกกิ่งก้านสาขา งอกงามขึ้นมาใหม่อีก ผิดกับต้นไม้ที่ตายไปแล้วจึงถือเป็นนิมิตอันดีจึงขนานนามเมืองว่า ขามแก่น ต่อมาเรียกเพี้ยนเป็นขอนแก่น ภายหลังก็มีผู้สร้างเจดีย์พร้อมทอมะขามไว้ซึ่งถือเป็นปูชนียสถานสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด

จังหวัดขอนแก่นตามประวัติได้ย้ายที่ตั้งเมืองหลายครั้งหลายหนตามลำดับดังนี้คือที่ตั้งเมืองขอนแก่นแต่เดิมอยู่ที่ตำบลคอนทอม เมืองเพ็ญ (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอบ้านไผ่) ครั้งต่อมา พ.ศ. 2353 ย้ายไปตั้งที่คอนพันชาด (ปัจจุบันอยู่ที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2381 ได้ย้ายจากคอนพันชาดมาตั้งที่บึงพระสับโนนทอง ทางทิศตะวันตก (ปัจจุบันคือตำบลบ้านเมืองเก่า) อยู่ที่นี้มานานถึง 17 ปี จนถึง พ.ศ. 2389 ได้ย้ายมาตั้งทางทิศตะวันออกของบึงพระสับโนนทอง (ตำบลบ้านโนนหันในปัจจุบัน) แต่ที่ตั้งอยู่เพียง 2 ปีเท่านั้น เพราะในปี พ.ศ. 2410 ได้ย้ายไปตั้งที่บ้านคอนชม (ปัจจุบันเรียกบ้านคอนมุ่ม อยู่ห่างศาลากลางจังหวัด 8 กิโลเมตร) จนถึงปี พ.ศ. 2438 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใ้โปรดฯ ให้ย้ายเมืองมาตั้งที่ตำบลบ้านฝาง และเปลี่ยนนามเจ้าเมืองเป็นหัวราชการจังหวัดในปี พ.ศ. 2442 ได้ย้ายเมืองจากบ้านทุ่มไปตั้งที่บ้านเก่า เพราะบ้านทุ่มกันดารน้ำในหน้าแล้ง จนกระทั่งครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2451 ได้ย้ายศาลากลางเมืองขอนแก่นมาตั้งที่บ้านพระสับ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง อันเป็นที่ตั้งเมืองปัจจุบัน

2. ความสำคัญของเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตกว้างขวาง มีพลเมืองมากเป็นอันดับ ๕ ของภาค รองจากจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครราชสีมาและอุดรธานี ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกมีทางรถไฟ รถยนต์ และทางอากาศ หูกถึงความเจริญกันแล้ว จังหวัดนี้เจริญเกือบทุกด้าน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การศึกษา

และคมนาคมทั่วเมืองกว้างขวางสะอาดสะอ้าน มีมหาวิทยาลัย มีสถานีโทรทัศน์ (ช่องห้า) ของกรมประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องประดับความรุ่งเรือง มีโรงแรมชั้น ๆ และมีบึงทะเล หันสัมพันธ์กับที่รัฐบาลสมัยหนึ่งได้อือเอาเมืองนั้นเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองขอนแก่น ถ้านับจากการย้ายครั้งสุดท้าย ตั้งแต่ พ.ศ. 2451 ถึงบัดนี้ หังเมืองขอนแก่นมีอายุเพียง 70 กว่าปีเท่านั้น ซึ่งไม่น่าเชื่อเลยว่าเมืองขอนแก่นจะเจริญเติบโตรวดเร็วถึงเพียงนี้

พ.ศ. 2459 โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่าเมืองมาเป็นจังหวัด และให้เปลี่ยนนามผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

พ.ศ. 2478 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ทางราชการได้ประกาศให้เปลี่ยนตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอีกครั้งขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2495 ทางราชการได้ประกาศให้เปลี่ยนแปลงนามตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดมาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และยังคงมีชื่ออย่างนี้อยู่จนบัดนี้

3. ลักษณะทางธรณีวิทยา

สภาพพื้นที่ในเขตเทศบาลโดยทั่วไปเป็นเนินสูง ๆ ตอนเหนือของเมืองเป็นที่สูง ส่วนตอนใต้และทิศตะวันตกเป็นที่ลุ่มไต่กับบริเวณริมทางรถไฟ (สถานีรถไฟ) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ตอนบ้านไผ่ - ขอนแก่น) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (ตอนชุมแพ - ขอนแก่น) ทิศตะวันออกมีคลองส่งน้ำชลประทาน ทางคานเหนือและคานใต้มีหนองน้ำขนาดใหญ่ 2 แห่งไต่กับขั้วทุ่งสร้างและบึงแก่นแตร ซึ่งใช้ประโยชน์ในการระบายน้ำในตัวเมืองที่สำคัญคือ

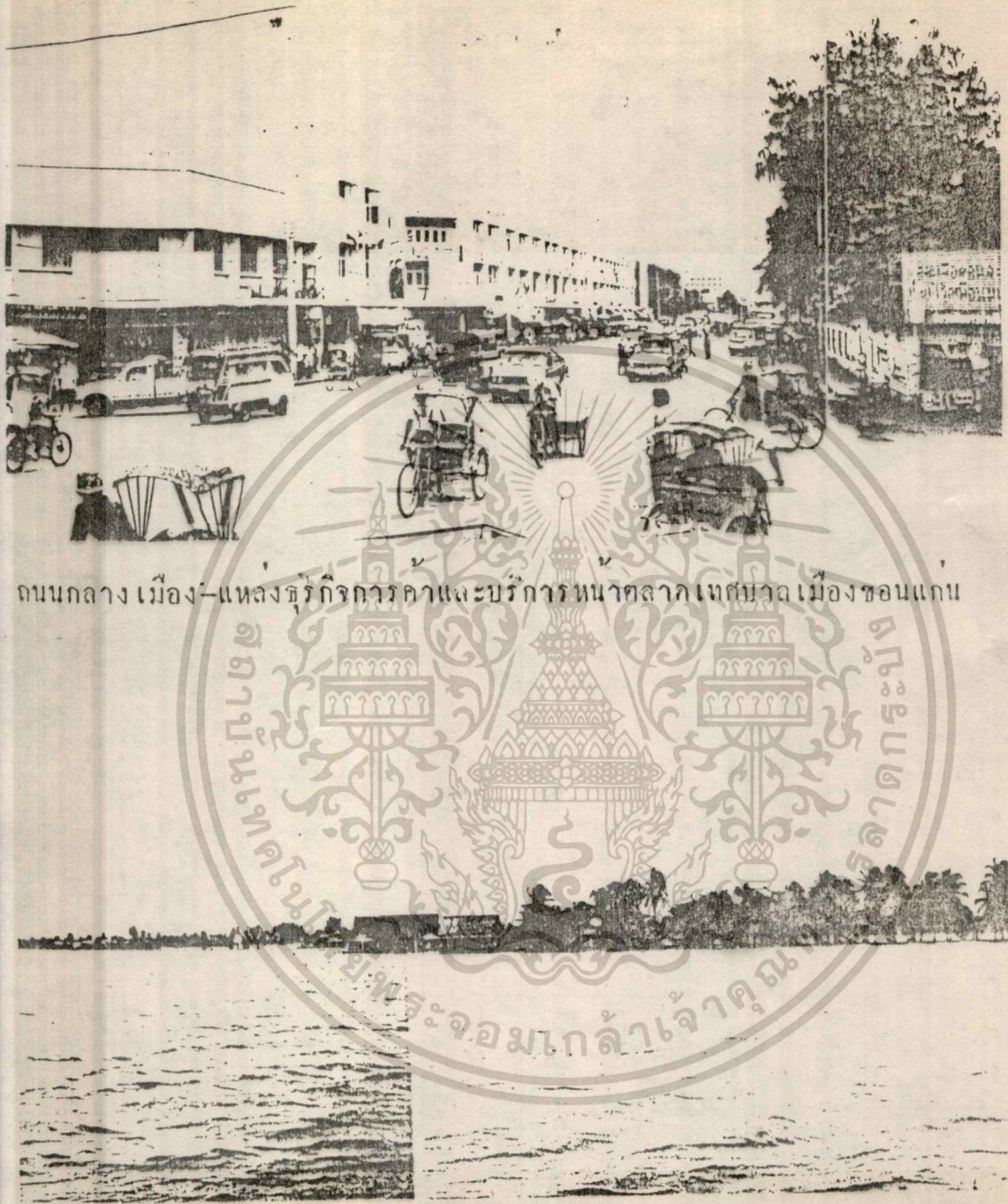
ลักษณะดินโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นดินร่อยเอ็ด 24.7% ดินชุดโกราช 19.7% และดินชุดน้ำพอง 8.5% ซึ่งดินทั้ง 3 ชุดนี้ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน คือมีลักษณะหน้าดินลึก เป็นดินร่วนปนทราย การระบายน้ำดี เก็บความชุ่มชื้นไม่ไค้มากนักและมีอินทรีย์วัตถุต่ำ

4. ลักษณะทางกายภาพ

เดิมเทศบาลเมืองขอนแก่นตั้งอยู่บนพื้นที่ของ 3 ตำบล คือ ตำบลเมืองเก่า ตำบลศิลา ตำบลพระดัม โดยมีอาณาเขตพื้นที่ประมาณ 43 ตารางกิโลเมตร

ก่อนที่รัฐบาลจะมีนโยบายให้จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังไม่มียุทธศาสตร์ภาพย่านเมืองขอนแก่น ความสำคัญของเมืองขอนแก่นก็เป็นเพียงเมืองศูนย์กลางการปกครองและการค้าธุรกิจของจังหวัดเท่านั้น ต่อมาหลังจากที่รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะกระจายความสำคัญมาสู่อุภูมิภาคและมีนโยบายให้เมืองขอนแก่นเป็นศูนย์กลางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีถนนมิตรภาพผ่านเมืองเชื่อมกรุงเทพฯ กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ก่อตั้งศูนย์ราชการใหม่ โรงพยาบาล และส่งเสริมให้มีการอุตสาหกรรมที่เมืองขอนแก่น ความเจริญเติบโตของเมืองขอนแก่นก็ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยแผ่ขยายมาทางถนนมิตรภาพและมหาวิทยาลัยขอนแก่นจนเป็นเหตุให้มีการขยายอาณาเขตเทศบาลขึ้นเป็น 46 ตารางกิโลเมตร เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2515 ในปัจจุบันนี้มีบริเวณชุมชนเมืองขอนแก่นที่มีประชากรอยู่อาศัยและประกอบอาชีพทำมาหากินและกิจกรรมต่าง ๆ มีเนื้อที่ประมาณ 8,528 ไร่ ไม่รวมเนื้อที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในช่วง 15 ปี ที่ผ่านมาบริเวณชุมชนได้เพิ่มขึ้นถึง 7,128 ไร่ เมื่อเทียบกับส่วนการเพิ่มของประชากรซึ่งขึ้นในช่วง 15 ปี ที่แล้วจากจำนวน 19,548 คน เป็น 71,528 คน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง 51,978 คน เพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนประมาณ 3 เท่าและพื้นที่ชุมชนจะเพิ่มเป็นสัดส่วนประมาณ 6 เท่าทั้งนี้เนื่องมาจากว่าหลังจากที่เมืองขอนแก่นได้กลายเป็นเมืองศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณพื้นที่การไร้ที่ดินในด้านการบริการสาธารณสุขและสาธารณสุขการคลอดจนการค้าได้เพิ่มขึ้นมาก สำหรับผู้ที่เดินทางมาประกอบธุรกิจจากนอกเมือง

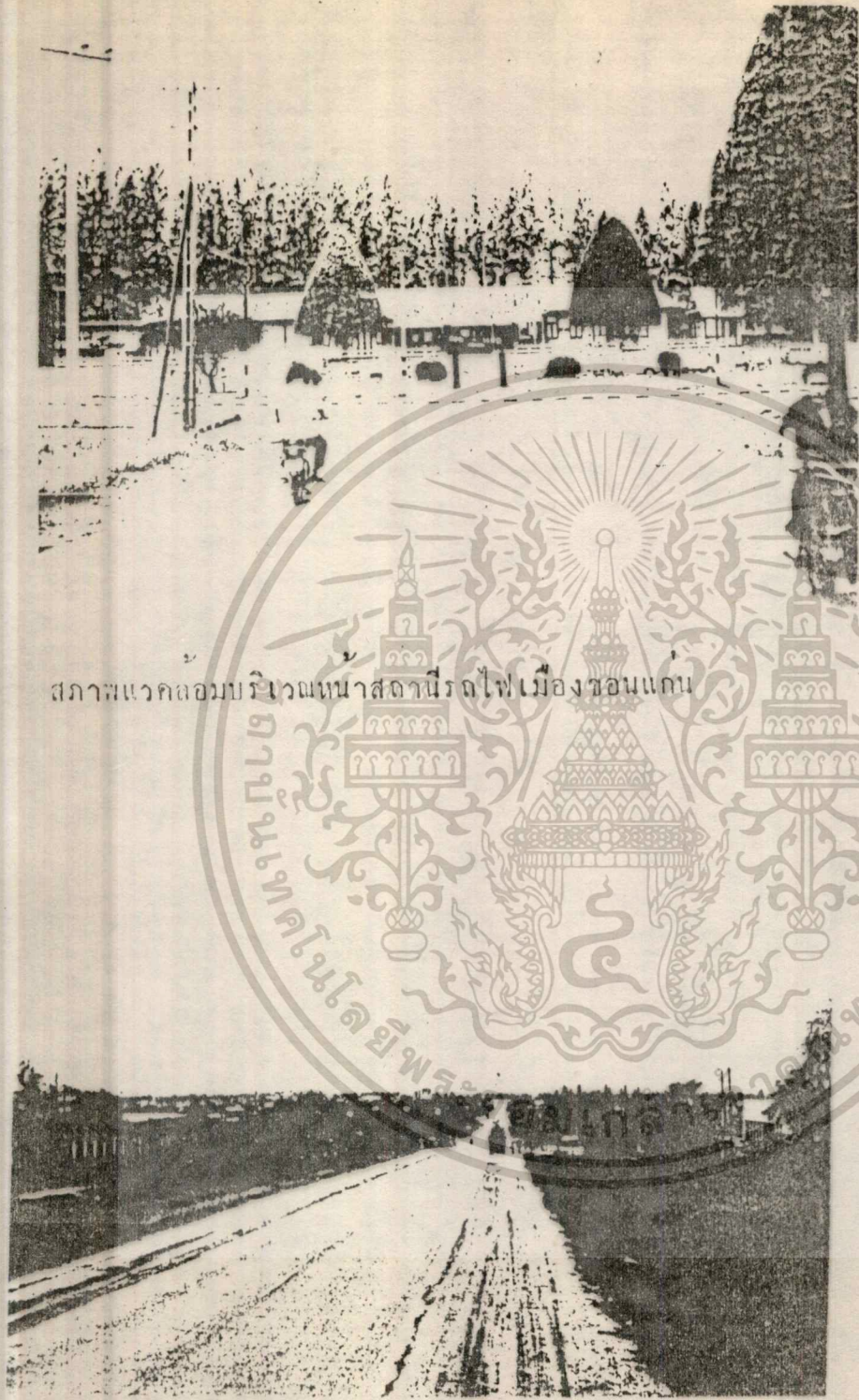
ภาพที่ 17 แสดงสภาพปัจจุบันของจังหวัดขอนแก่น 2526



ถนนกลางเมือง—แหล่งธุรกิจการค้าและบริการหน้าตลาดเทศบาลเมืองขอนแก่น

บริเวณเมืองแก่นนคร—สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเขตเทศบาล

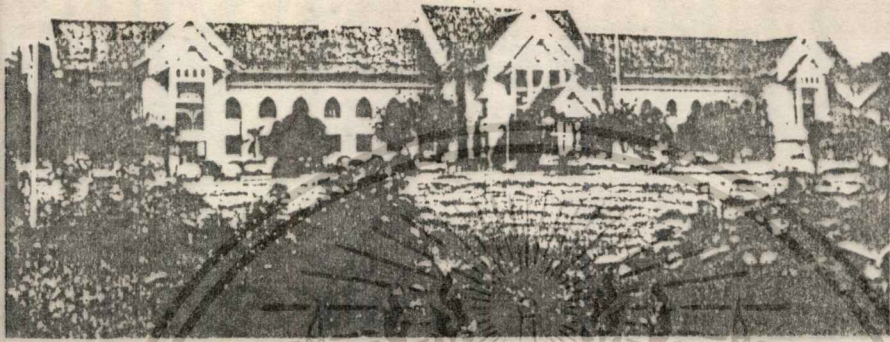
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



สภาพแวดล้อมบริเวณหน้าสถานีรถไฟเมืองขอนแก่น

สภาพถนนมิตรภาพที่ผ่านเมืองขอนแก่นในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



สภาพปัจจุบันของศาลากลางจังหวัดขอนแก่น



ถนนกลางเมือง - แหล่งธุรกิจการค้าและบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแบ่งเขตการปกครองภายในบริเวณผังเมืองรวม แสดงไว้ในรูปที่
โดยที่บริเวณเทศบาลเมืองนั้นบริหารโดย คณะเทศมนตรี ส่วนตำบลที่ติดต่อกับเขตเทศบาล บริหาร
โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักผังเมือง (ส. ผ. ม.) ได้ใช้บริเวณเขตเทศบาลเมือง
ในปัจจุบันเป็นเขตการวางผังเมืองรวม และโครงการพัฒนาเมืองหลักก็ได้ให้นำขอบเขตนี้มาใช้
เป็นบริเวณที่ทำการศึกษา

ตารางที่ 7
ลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ปี 2518

ที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่	
		กม ²	เปอร์เซ็นต์
1	เกษตรกรรม	11.95	26.0
2	แหล่งน้ำ	6.10	13.2
3	พื้นที่ว่างเปล่า	1.85	4.0
4	ถนน	6.40	13.9
5	หมู่บ้าน	2.88	6.3
6	ย่านที่อยู่อาศัย	2.60	5.6
7	ย่านพาณิชยกรรม	0.63	1.4
8	บริเวณสถาบันการศึกษา	0.82	21.0
9	มหาวิทยาลัย	9.70	21.0
10	บริเวณอุตสาหกรรม	0.67	1.5
11	สถานที่ราชการ	1.47	3.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7(ต่อ)

ลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ปี 2518

ที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่	
		กม ²	เปอร์เซ็นต์
12	วัด และ ศาสนสถาน	0.47	1.0
13	สวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	0.40	0.9
	รวม:	46.00	100.0

ที่มา. สำนักผังเมือง

ตารางที่ 8

การเปลี่ยนแปลงของบริเวณที่มีการพัฒนาแล้ว ในเมืองขอนแก่น ปี 2518-2523

ที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่(กม) ²		การเปลี่ยนแปลง ¹	
		2518 ^{1/}	2523 ^{2/}	กม ²	เปอร์เซ็นต์
1	บริเวณพาณิชยกรรม	0.63	0.90	0.27	39.68
2	บริเวณที่พักอาศัย	2.60	3.28	0.68	27.58
3	สถานที่ราชการ	1.47	1.72	0.25	16.53
4	บริเวณอุตสาหกรรม	0.67	0.72	0.05	7.62

ที่มา เอกสารอ้างอิงที่ ค. 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และโครงการพัฒนา ตารางที่ และรูปที่ แสดงถึงสภาพการใช้ในปัจจุบันและรูปที่ แสดงโครงสร้างของบริเวณที่เป็นเขตเมือง และข้อจำกัดในการเติบโตที่เด่นชัด

ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ในเขต ซี เป็นย่านที่อยู่อาศัยที่หนาแน่น และ ย่านพาณิชย์กรรมย่านที่อยู่อาศัยจะอยู่รอบๆ บริเวณนี้และขยายตัวออกไปทางคันตะวันออกเฉียงใต้ บางส่วนก็กระจายออกไปทางทิศเหนือของบึงทุ่งสร้างและคันตะวันออกเฉียงใต้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น บริเวณมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมือง ส่วน เขตทหาร และสถานที่ราชการต่างๆ จะอยู่ทางคันทิศเหนือและมีการขยายตัวไปทางทิศ ตะวันออก ย่านอุตสาหกรรมตั้งอยู่ทางคันตะวันตกของทางรถไฟ โดยมีเขตชนบทกระจาย อยู่รอบนอกของเขตผังเมืองรวม

พื้นที่ซึ่งใช้แล้วส่วนใหญ่ครอบคลุมโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่นอันประกอบด้วย นักศึกษาจำนวน 3,486 คนในปี 2524 ภาควิชา และลูกจ้าง ซึ่งได้ดึงดูดการพัฒนาการ บริการสาธารณะและอุตสาหกรรมที่ให้การสนับสนุนต่างๆ ไปเป็นอันอย่างมาก

จากรูปแบบการพัฒนาดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่าเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นได้มีการ แยกเขตออกเป็นกลุ่มๆ ดังนี้ คือมีศูนย์กลางทางการพาณิชย์ที่อยู่อาศัย โดยมีสถานที่ ราชการและสถาบันทางการศึกษาอยู่ทางคันเหนือ และย่านอุตสาหกรรมอยู่ทางคันทิศ ตะวันตก นอกจากข้อจำกัดทางธรรมชาติอันได้แก่บึงทุ่งสร้างและบึงแก่นนครซึ่งอยู่ทาง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ตามกล่าวแล้ว ความเจริญเติบโตของการ ใช้ที่ดินมีศักยภาพที่จะขยายออกไปได้หลายทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต

ตารางที่ 9

ลักษณะการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ปี2523

ที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	กม ²	เปอร์เซ็นต์
1	เกษตรกรรม	11.40	24.9
2	แหล่งน้ำ	5.35	12.7
3	พื้นที่ว่างเปล่า	1.35	2.9
4	ถนน	6.50	14.1
5	หมู่บ้าน	2.83	6.2
6	ย่านที่อยู่อาศัย	3.28	7.1
7	ย่านพาณิชยกรรม	0.90	1.9
8	บริเวณสถานศึกษา	0.85	1.9
9	มหาวิทยาลัย	9.70	21.0
10	ย่านอุตสาหกรรม	0.72	1.6
11	สถานที่ราชการ	0.72	3.7
12	วัด และศาสนสถาน	0.50	1.1
13	สวนสาธารณะและที่พักผ่อนหย่อนใจ	0.40	0.9
	รวม	46.0	100.0

ที่มา เอกสารอ้างอิงที่ ค. 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ระบบชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวม

สภาพทั่วไป

ลักษณะชุมชนและการใช้ที่ดินในปัจจุบัน ส่วนมากเป็นอาคารร้านค้าและที่อยู่อาศัยเกาะไปตามริมถนน ในเขตใจกลางเมือง บริเวณถนนศรีจันทร์ ถนนกลางเมือง และถนนหน้าเมือง ซึ่งทำให้บริเวณดังกล่าวมีความหนาแน่นของประชากรและสิ่งปลูกสร้างสูง.. ส่วนบริเวณทางตอนเหนือของเมืองมีสิ่งปลูกสร้างค่อนข้างเบาบาง สภาพโดยทั่วไปของอาคารในเมืองส่วนมากทำการก่อสร้างด้วยอิฐและคอนกรีต

ลักษณะการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

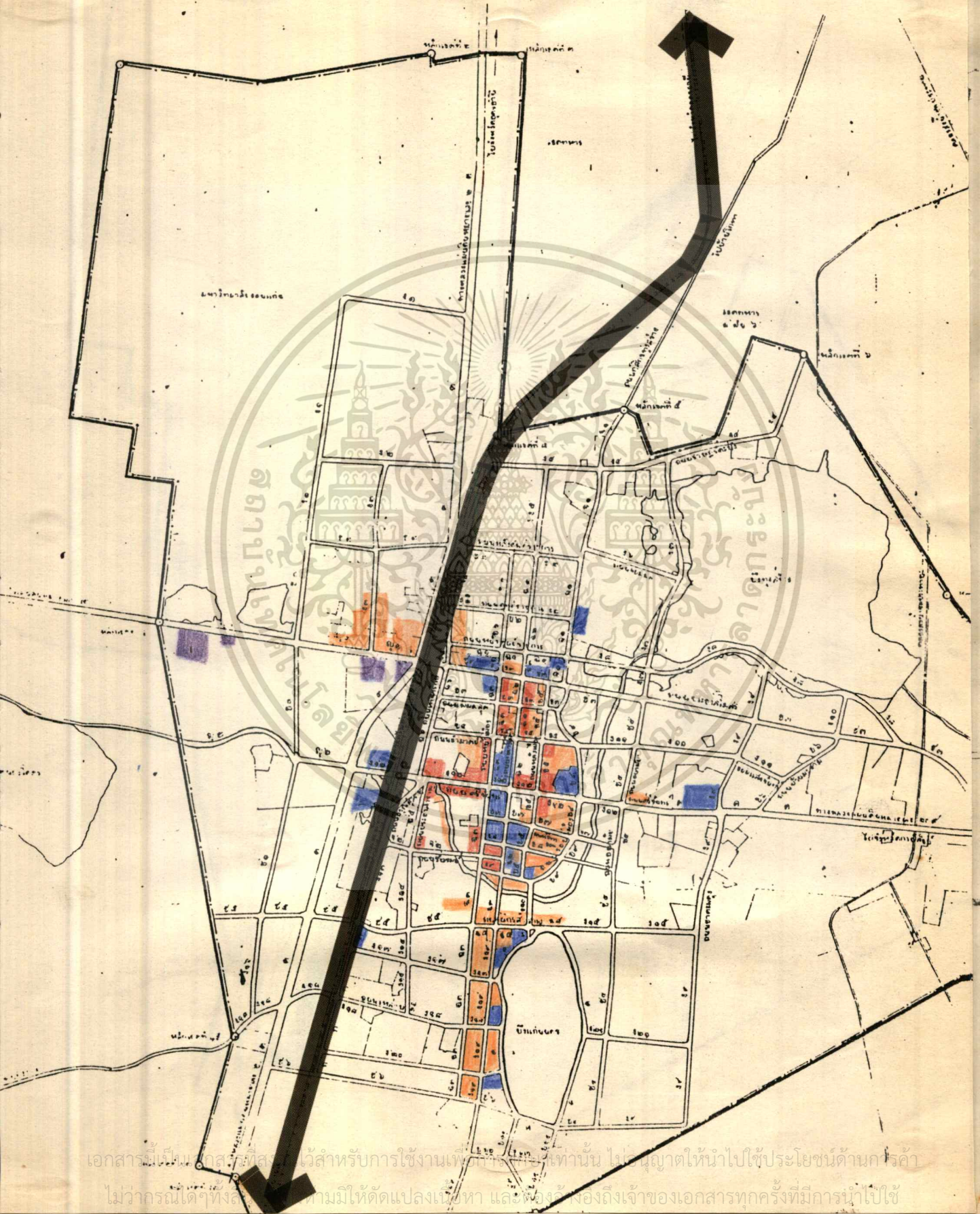
ลักษณะการใช้ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นสถาบันราชการและสถานศึกษา รองลงมาเป็นที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ย่านการค้าที่เกิดขึ้นใหม่ได้แก่ บริเวณสถานีรถขนส่งโดยสาร แล นิคมถนนมะลิวัลย์ซึ่งแยกจากถนนมิตรภาพ บริเวณคานเหนือของเมืองจะมีการใช้ที่ดินที่เห็นได้ชัดได้แก่ ศูนย์ราชการ กองพันทหารม้าที่ 6 และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นบริเวณที่เมืองเริ่มขยายตัวออกมา ... มีสถาบันราชการได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และย่านพักอาศัยเบาบาง สำหรับทางทิศตะวันตกและทิศใต้ เป็นย่านที่พักอาศัยเบาบาง บริเวณเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งอยู่มากในบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมซึ่งมีอยู่มากในบริเวณริมทางหลวงหมายเลข 2 ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตร เช่น โรงสี โรงฆ่ามันเส้น โรงงานอัดมันเส้น โรงเลื่อย ฯลฯ ในบริเวณที่อยู่ลึกเข้าไปจากถนนยังคงเป็นที่ทำการเกษตรกรรมอยู่มาก

การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตวางผังเมืองรวมเมืองขอนแก่นปี 2524 พอสรุปได้ดังนี้

ย่านพาณิชย์กรรม	1,017 ไร่	3.5 %
ย่านอุตสาหกรรม	776 ไร่	2.8 %
ย่านพักอาศัย	5,196 ไร่	18.1 %
สถาบันการศึกษา ศาสนา	6,636 ไร่	23.1 %
สถาบันราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	1,745 ไร่	6.0 %
ชนบท เกษตรกรรม บึง หนอง	13,180 ไร่	45.8 %
สวนสาธารณะ สนามกีฬา	200 ไร่	0.7 %
รวม	28,750 ไร่	100.0 %

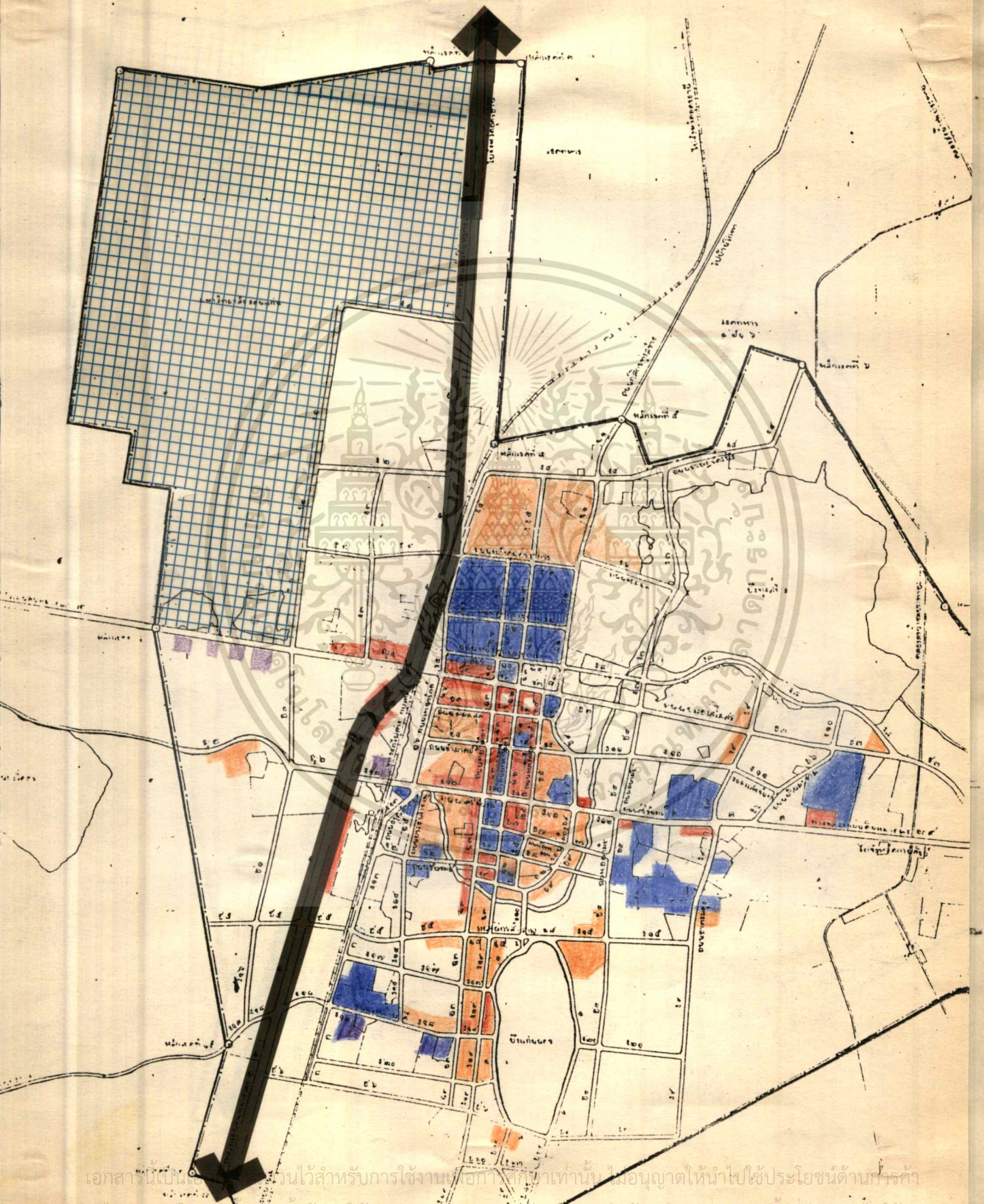
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 18 แสดงเส้นทางรถไฟ การใช้ที่ดิน และแนวทางการขยายตัว ปี 2505



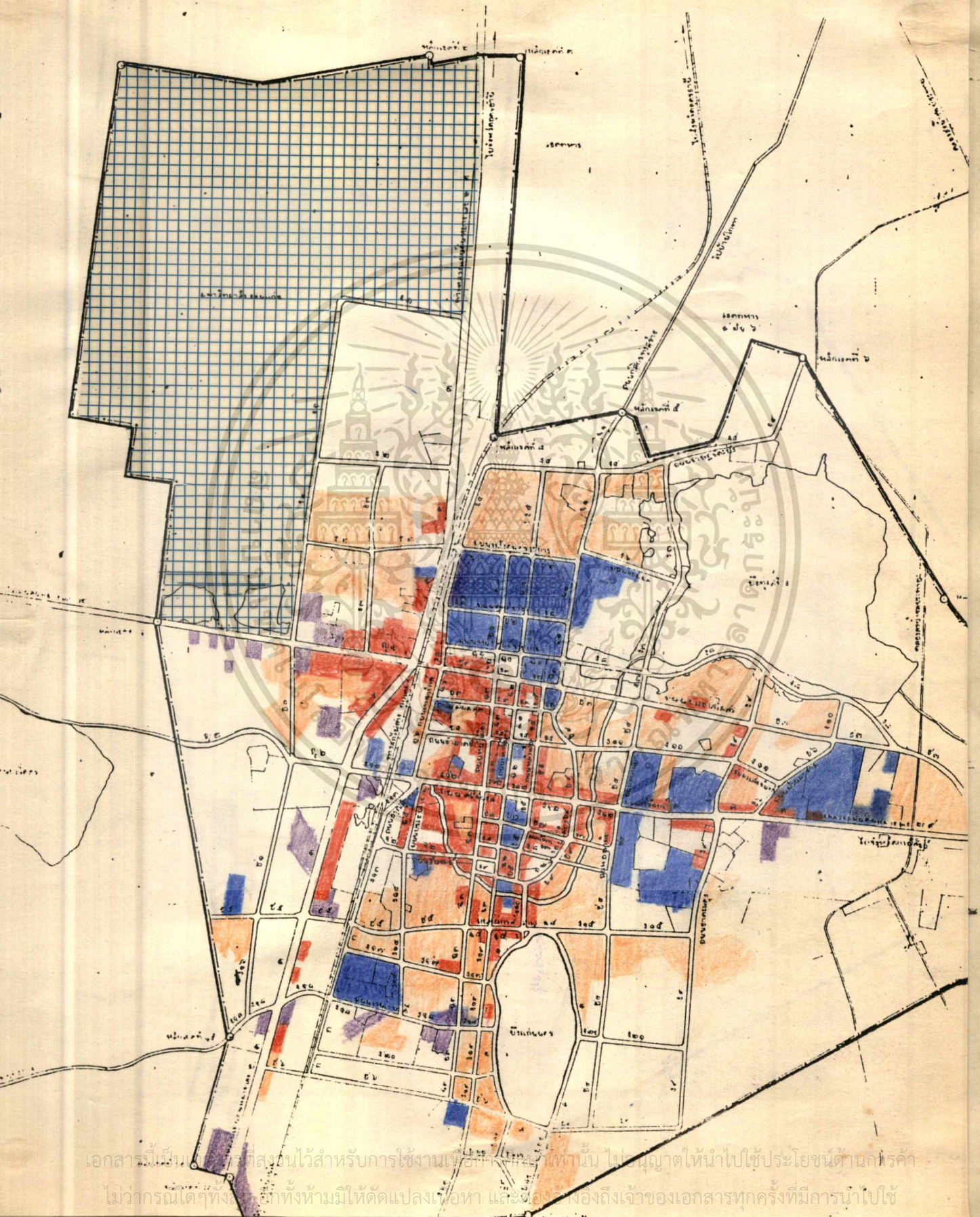
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น หากมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องส่งถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 19 แสดงเส้นทางรถยนต์ (ถนนมิตรภาพ) การใช้ที่ดินและแนวโน้มการขยายตัว ปี 2518



เอกสารนี้เป็น...ไว้สำหรับการใช้งาน...ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ...อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ...อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 20 การใช้ที่ดินปัจจุบัน ปี 2526



เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าการพิมพ์ใดๆ หากมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และขอสงวนสิทธิ์ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. การพัฒนาในอนาคต

แผนการของสำนักผังเมือง

ส.ศ.ม. ได้จัดทำผังเมืองรวมของเมืองขอนแก่นไว้สำหรับปี 2544 ผังดังกล่าวก็ยังคงใช้เขตเทศบาลในปัจจุบันซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 46.0 กม² เป็นเขตผังการเมืองรวม สำหรับอัตราเพิ่มของประชากรในแต่ละปีนั้น ส.ศ.ม. ได้พยากรณ์ไว้ในอัตรา 5.6 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผังการใช้ที่ดินอนาคตนี้แสดงไว้ในรูปที่ ๗.7 (สำหรับวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ได้ใช้อัตราเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 เปอร์เซ็นต์ ดังอธิบายมาแล้วในหัวข้อ 2 และ 3.2)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการใช้ที่ดินอนาคตซึ่งเสนอโดย ส.ศ.ม. ตามลักษณะการขยายตัวในปัจจุบัน นั่นคือบริเวณที่มีความหนาแน่นสูง และศูนย์กลางการพาณิชย์จะยังคงอยู่ในบริเวณเดิม และมีขนาดเท่าเดิม ซึ่งมีขอบเขตดังนี้คือ ทิศเหนือจรดถนนประชาสโมสร ทิศตะวันออกจรดถนนมิตรภาพ และทางรถไฟ ทิศตะวันออกและทิศใต้จรดคลองร่องเหมือง ซึ่งเป็นทางน้ำที่ไหลไปจนถึงบึงทุ่งสร้าง

ข้อสังเกต

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา บริเวณที่มีการขยายตัวมากที่สุดในเขตเทศบาล ใต้นักข้ามพาณิชย์ ซึ่งมีแนวการพัฒนาที่ชัดเจนไปทางถนนเหล่าธานี ในเขต ยิ่งกว่านั้นขอนแก่นยังมีศักยภาพที่จะขยายตัวไปได้หลายทิศทาง โดยเฉพาะทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นในการวางแผนจึงสมควรให้มีย่านพาณิชย์ขนาดย่อมๆ มากขึ้น เป็นบริเวณรอบๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็น การระจอบการพัฒนาดังกล่าวจะก่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ท้องถิ่นเล็กๆ และเป็นารลดปริมาณการจราจรที่ผ่านบริเวณเมืองอีกด้วย รูปที่ ๗.๘ แสดงให้เห็นแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตโดยยึดตามอิทธิพลของหลังทางการตลาดของขอนแก่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาในวงที่กว้างออกไป ควรจะมีการพิจารณาถึงทิศทางของพื้นที่มีการเจริญเติบโตด้วย ชุมแพซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของขอนแก่นนั้น เป็นศูนย์กลางการเจริญเติบโต

และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นทางเปิดไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งในอนาคตจะมีความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจที่มั่นคงระหว่างชุมชนชนบท บ้านไร่ และนครราชสีมา ดังนั้นจึงอาจมีความจำเป็นที่จะต้องเชื่อมทางหลวงหมายเลข 2 และ 12 เข้าด้วยกันเพื่อให้ทางอ้อมเมือง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการขยายเขตเทศบาลทั้งหมดมากยิ่งขึ้น

นอกจากปัจจัยทางค้ำเศรษฐกิจและสังคมแล้ว การเติบโตของการใช้ที่ดินของชนบทยังขึ้นกับปัจจัยอื่นๆ อีก อาทิเช่น

- ความสำเร็จในการค้นหาน้ำมันและ ก๊าซธรรมชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของชนบท
 - นโยบายของรัฐบาลที่จะสนับสนุนให้ชนบทเป็นศูนย์กลางบริหารของภาค (ไม่ว่าจะเป็นศูนย์กลางของทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ตาม)
 - การจัดตั้งให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชนบท
 - การขยายตัวของมหาวิทยาลัยชนบท โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษาดูเกี่ยวกับการวางแผนกำลังคน
- การพัฒนาอุตสาหกรรมวัตถุดิบ อุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมการผลิต

ข้อเสนอแนะ

การขยายตัวของการใช้ที่ดินในอนาคตควรได้รับการกำหนดให้ชัดเจน และมีการควบคุมอย่างเหมาะสม พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขต ควรเป็นบริเวณสำหรับที่ราชการและสถาบันทางการศึกษา

สำหรับบริเวณสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้นควรมีส่วนหนึ่งที่ดินไว้สำหรับพัฒนาให้เป็นย่านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้อ่อนถึงปานกลาง พร้อมทั้งศูนย์การค้าแห่งใหม่

เพื่อสนับสนุนพื้นที่ส่วนนี้ด้วย ในขณะที่ศูนย์กลางพาณิชย์กรรมใหญ่จะคงอยู่ในเขต
ก็ควรจะวางแผนให้มีย่านอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยย่านการค้า และย่านที่อยู่อาศัยอยู่ใน
ส่วนเขต และ จะมีการขยายตัวของย่านที่อยู่อาศัย และย่านพาณิชย์กรรม
มากที่สุด ลักษณะของการพัฒนาโดยทั่วไปของเขตเมืองและรูปแบบการใช้ที่ดินในปี 2544
ได้แสดงในรูปที่ ก.9

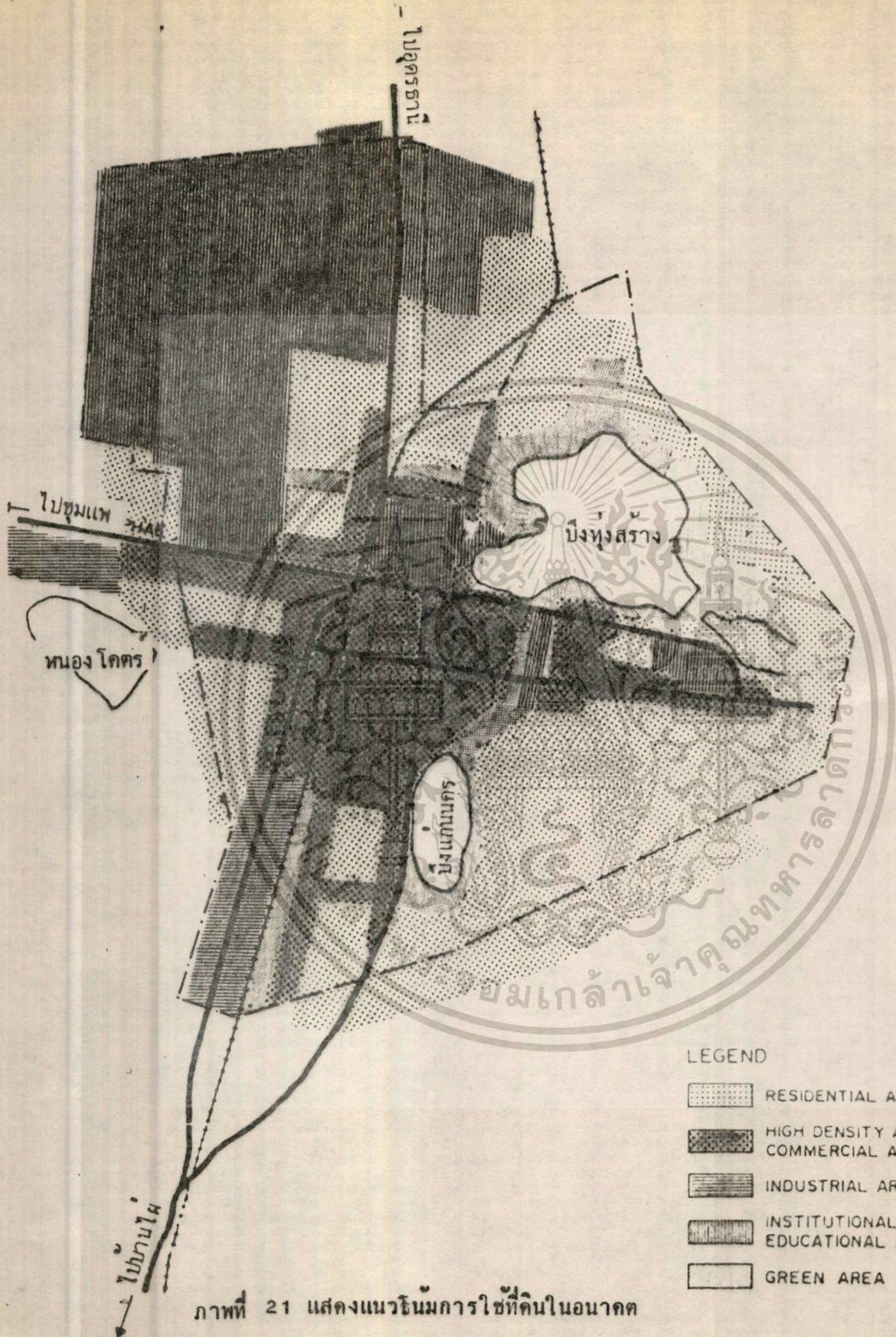
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการนำแผนดังกล่าวมาปฏิบัติจะต้องมีการปรับ
ปรุงสาธารณูปโภคและการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคทั้งในระดับเมืองและระดับเฉพาะบริเวณ
ในเขตต่างๆ เหล่านี้ สำหรับทางค้ำสาธารณูปการนั้น ควรเน้นมาตรการการป้องกันน้ำท่วม

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น พ.ศ. 2526 กับพ.ศ. 2544

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ปัจจุบัน 2526	พื้นที่ในอนาคต 2544	พื้นที่ ต้องการเพิ่ม
1. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	5,196	8,657	3,461
2. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง			
3. พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย หนาแน่นมาก	1,017	1,425	408
4. อุตสาหกรรม-คลังสินค้า	776	1,361	585
5. พักผ่อนหย่อนใจ	200	440	240
6. การศึกษา	6,250	6,250	-
7. สถาบันราชการ, ศาสนา สาธารณูปโภค, สาธารณูปการ	2,131	2,538	407
8. ชนบทและเกษตรกรรม	13,180	8,075	-
รวม	28,750	28,750	5,101

ที่มา: กองวิจัย สำนักผังเมือง

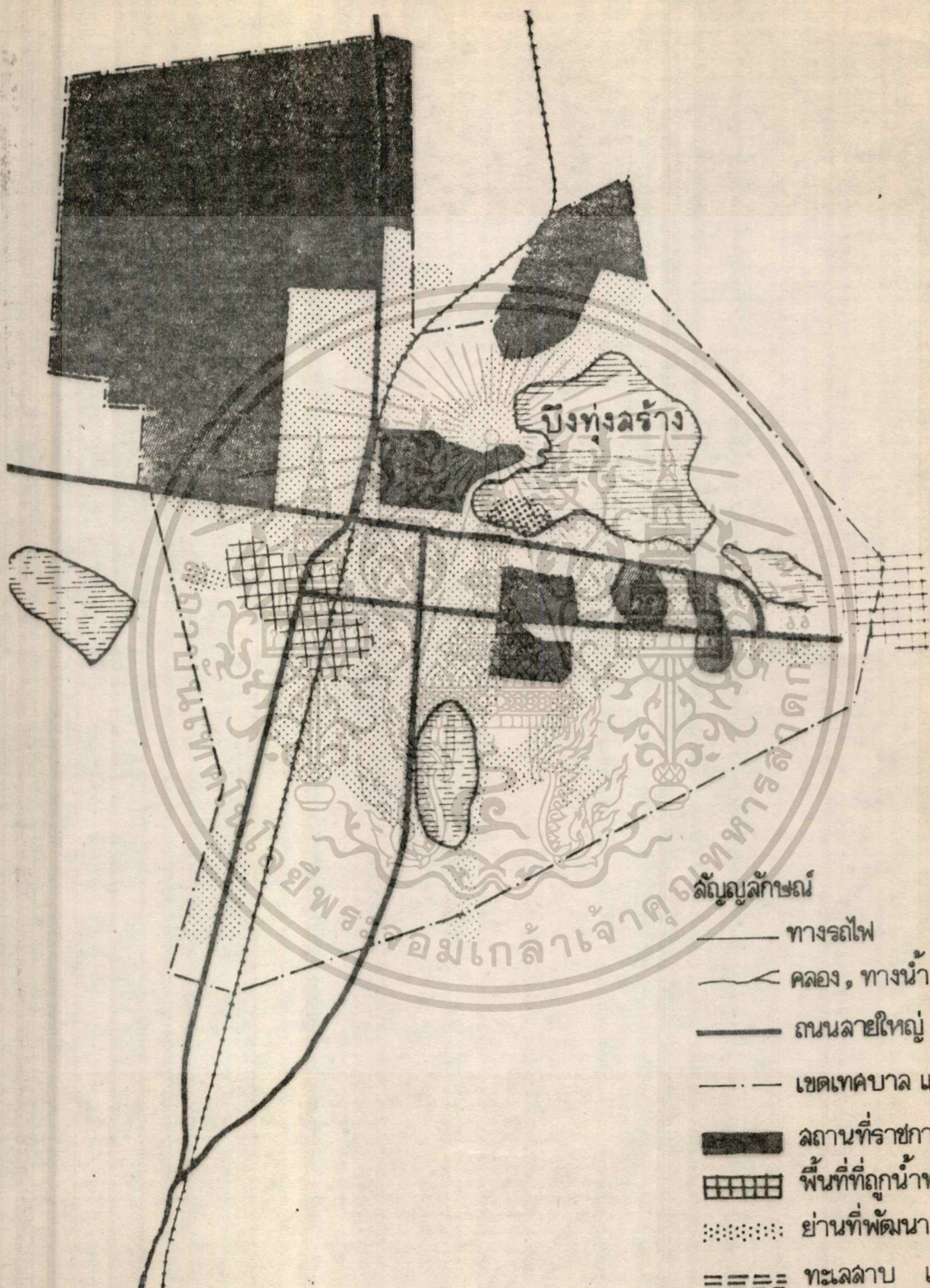
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพที่ 21 แสดงแนวรั้วการใช้ที่ดินในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

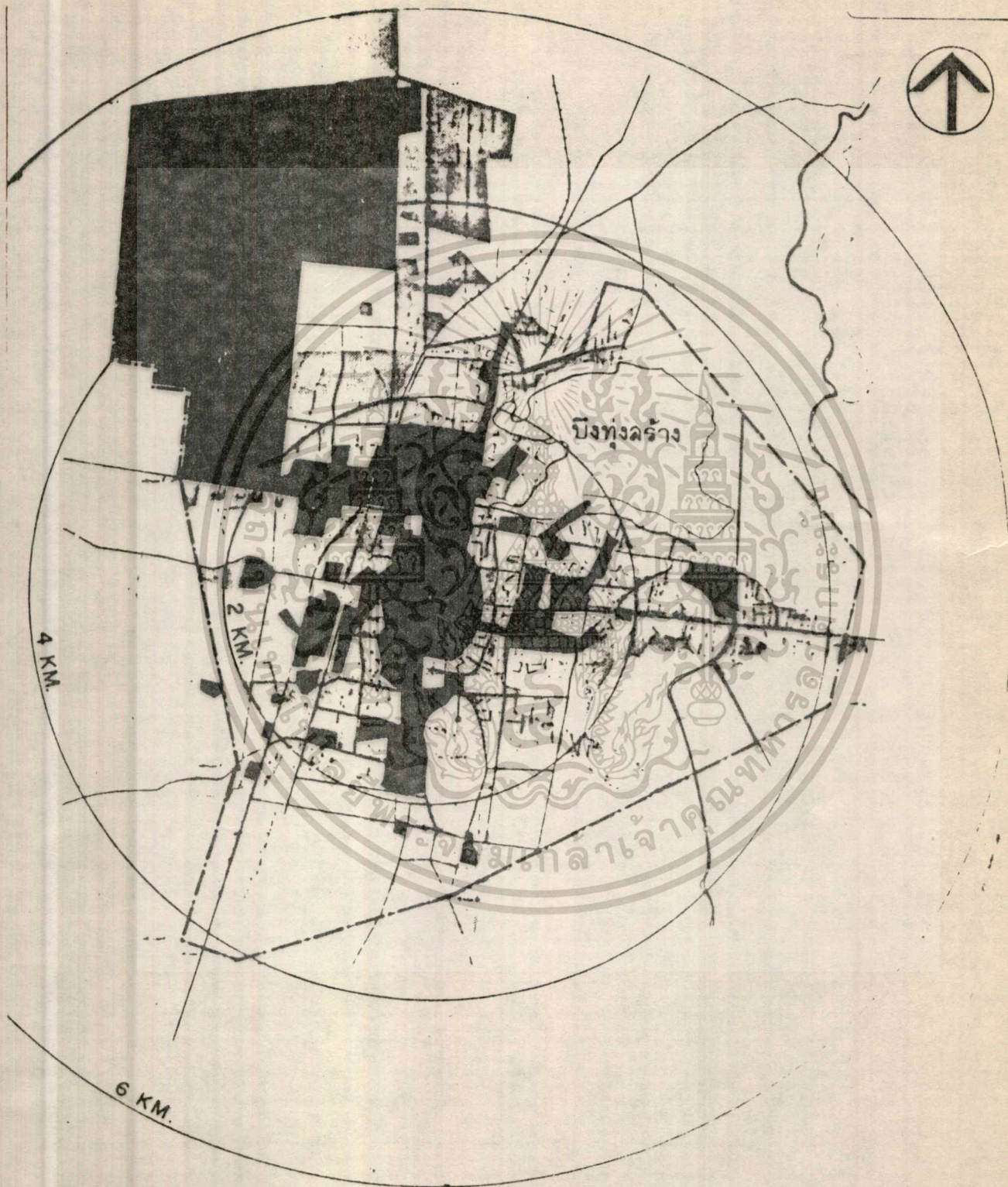
ภาพที่ 22 แสดงโครงสร้างย่านตัวเมืองและอุปสรรคต่อการเจริญเติบโต ปี 2524



- สัญลักษณ์
- ทางรถไฟ
 - ~ คลอง, ทางน้ำ
 - ถนนสายใหญ่
 - เขตเทศบาล และเขตผังเมืองรวม
 - ลานที่ราชการ
 - ▣ พื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม
 - ⋯⋯⋯ ย่านที่พัฒนาแล้ว
 - ≡≡≡≡ ทะเลสาบ และบึง
 - ⋆⋆⋆⋆⋆⋆ พื้นที่ลักษณะรับบ่อบำบัดน้ำเสีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 23 แสดงรัศมีและขอบข่ายการให้บริการในค้ำต่างๆของชุมชนเมืองขอนแก่น

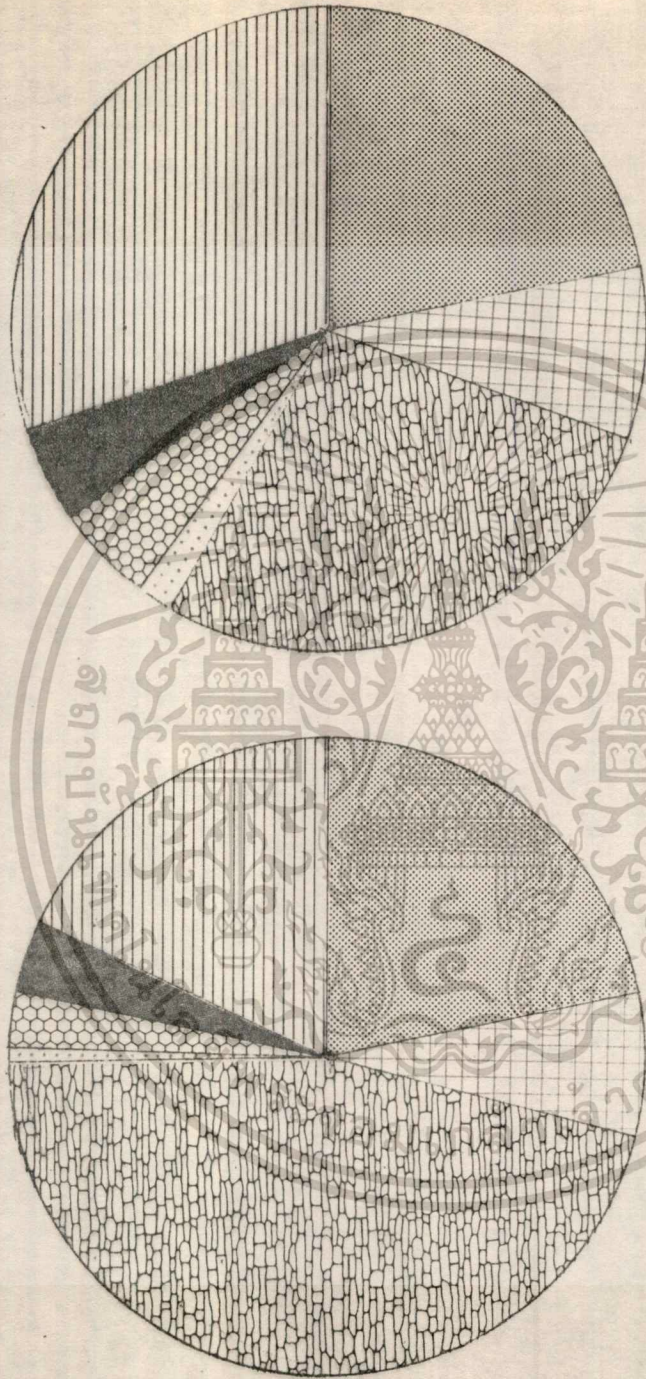


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปรียบเทียบการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวม พ.ศ. 2526 กับ พ.ศ. 2544

2526

2544



- ||||| ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ▨ อุตสาหกรรม
- พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
- ▧ พื้นที่เกษตรกรรม
- ▩ พื้นที่ว่างราชการ ศาลา สาธารณูปโภค สาธารณูปการ
- ▧ พื้นที่ทางการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. การสาธารณสุขปโภคและบริการสาธารณะ

๑. ระบบคมนาคมและขนส่ง

ถนน ผังเมืองรวมเมืองขอนแก่นมีเส้นทางคมนาคมและขนส่งเป็นระบบที่สมบูรณ์ คือ ประกอบด้วยถนนที่เป็นระบบ สัมพันธ์กับการใช้ที่ดิน แต่ละประเภทอย่างเหมาะสมเพื่อความสะดวกและประหยัดที่สุด

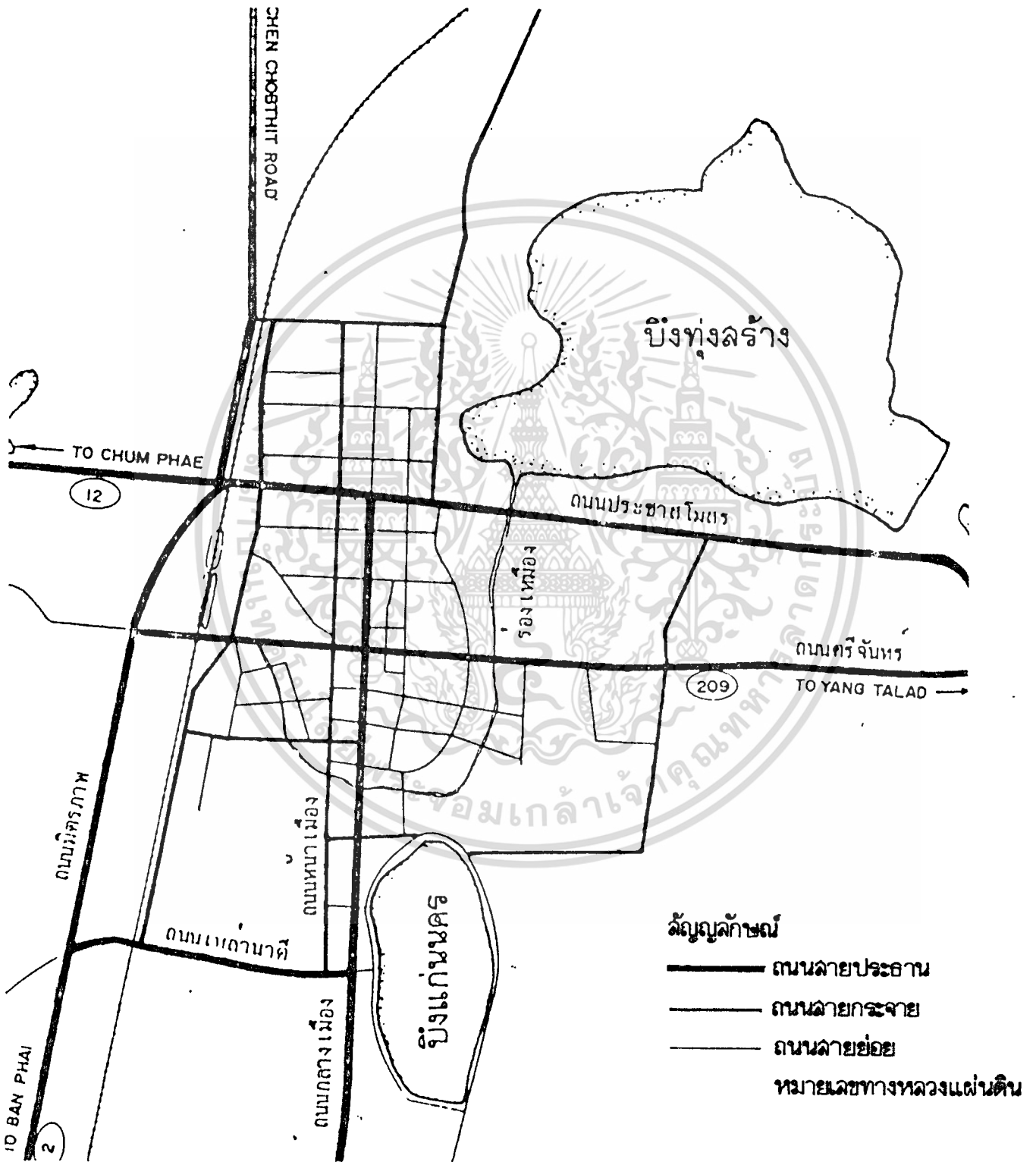
จากการสำรวจพบว่าปริมาณการจราจรบนเส้นทางถนนสายต่างๆ ในช่วงโมงเร่งด่วนไม่เกินความสามารถที่ถนนจะรับได้ เนื่องจากได้มีการวางแผนระบบถนนภายในเมืองตามที่ตั้งสำนักผังเมือง ใ้เริ่มดำเนินการวางผังมาตั้งแต่ต้นปริมาณจราจรภายในเมืองจำแนกตามประเภทของยานพาหนะ- ๑.โดยเฉลี่ยได้ดังนี้

รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	12.85 /.
รถยนต์บรรทุกเล็ก	13.65/.
รถยนต์โดยสาร	2.99 /.
รถยนต์บรรทุกใหญ่	3.66 /.
รถสามล้อเครื่องและรถสองแถวเล็ก	18.29 /.
รถจักรยานยนต์	48.56 /.

ผลจากสถานีสำรวจต่างๆ แสดงให้เห็นว่า ไม่มีชั่วโมงที่มีการจราจรสูงสุดที่เด่นชัดในช่วงเช้าหรือเย็นในช่วงชั่วโมงธุรกิจ คือ 8.00 ถึง 17.00 ค่าเฉลี่ยของปริมาณจราจรต่อชั่วโมงเปลี่ยนแปลงไปน้อยคือจาก 7 เปอร์เซ็นต์ ถึง 7.6 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณจราจรต่อวัน ผลกระทบของการจราจร ก็คือในย่านกลางเมืองจะมีการเพิ่มปริมาณจราจรสูงสุด โดยเฉพาะฮอรรจราจรที่ผังผังเมือง การเติบโตของปริมาณจราจรในถนนซึ่งเชื่อมกับพื้นที่ที่จะพัฒนาแห่งใหม่ก็จะสูงสุดเช่นกัน

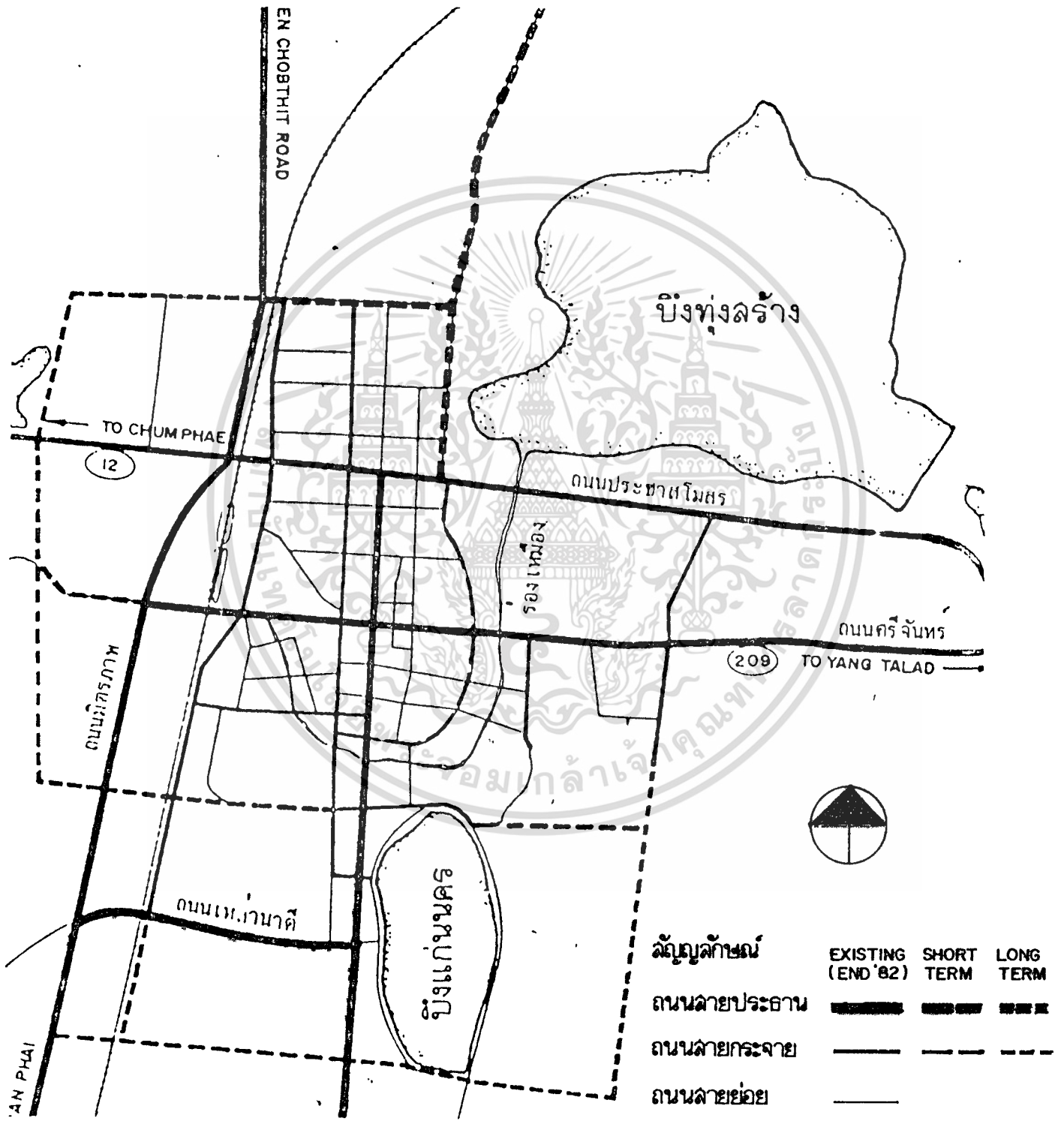
ระบบถนนในปัจจุบัน แขนผังแสดงการจำแนกประเภทถนนตามลักษณะการใช้สอยได้จัดเตรียมไว้เพื่อใช้ในการหาข้อบกพร่อง ของแผนระบบถนนและภาพการจราจร ถนนได้แยกออกเป็นถนนสาธิตย่อยและถนนสายหลัก ถนนสายหลักยังจำแนกออกเป็นชนิดสาย

ภาพที่ 26 แสดงโครงข่ายถนนในปัจจุบัน 2526



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

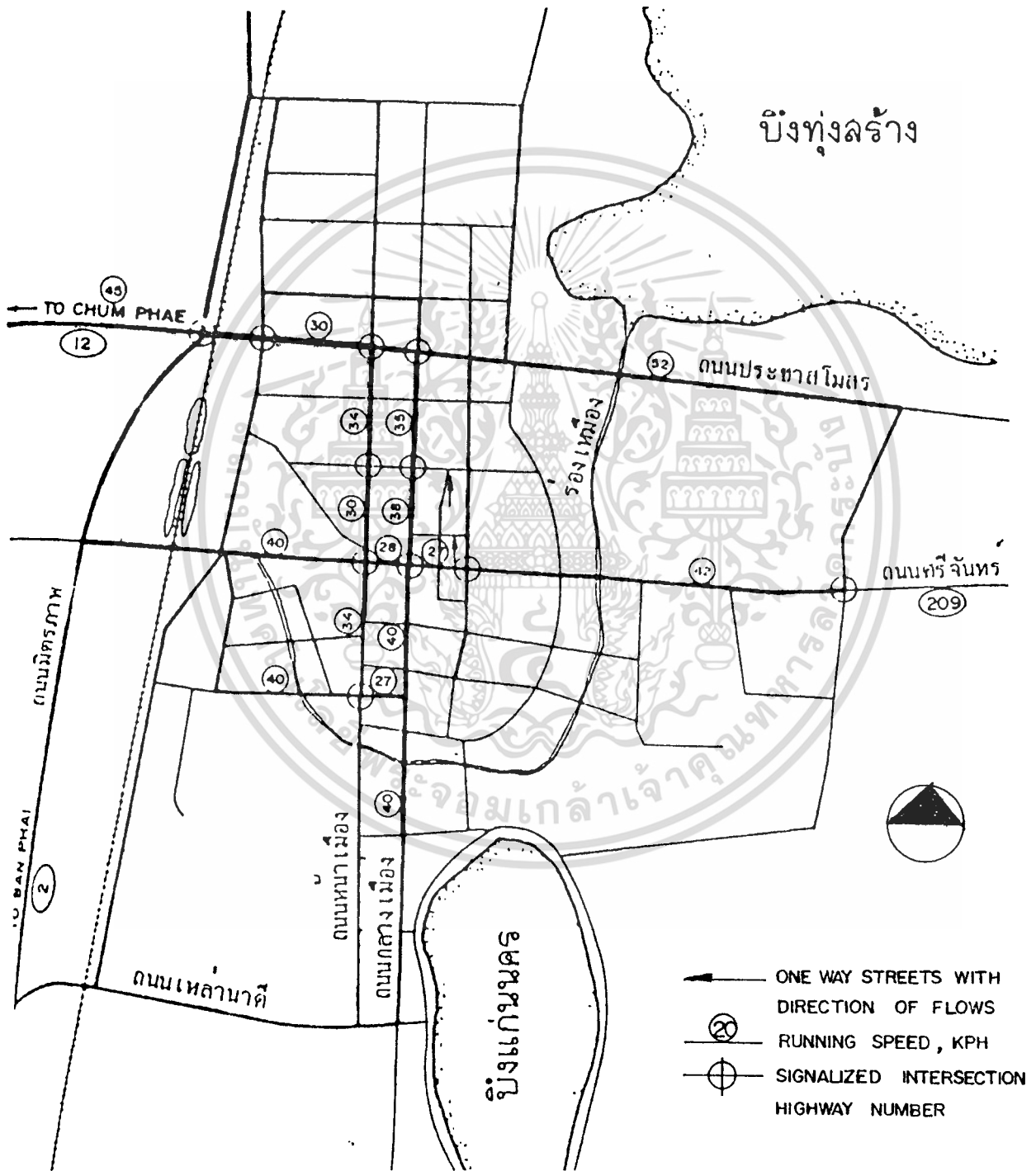
ภาพที่ 27 แสดงโครงข่ายถนนที่จะปรับปรุงในอนาคต



หมายเลขทางหลวงแผ่นดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 28 แสดงการจัดการจราจร



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชาชน และสายกระจาย การจำแนกประเภทสะท้อนให้เห็นความสำคัญของถนนในแง่ของอาคารกิจการในการขนส่งด้วย

ถนนสายประชาชนส่วนใหญ่ และสายกระจายทางส่วนปกติจะรับบรรทุกในสัดส่วนค่อนข้างสูง จึงเป็นการเหมาะสมที่จะรักษามาตรฐานชั้นสูงในการออกแบบและการบำรุงรักษาถนนประเภทนี้ไว้ ในทางตรงข้ามมาตรฐานชั้นต่ำทางคานเรขาคณิตและคานความแข็งแรงของพื้นถนน อาจใช้ได้กับถนนสายย่อยซึ่งประมาณการจราจรน้อยกว่ามาก

ระบบถนนในของแค้นในปัจจุบันแสดงไว้ในรูปที่ ซึ่งเคียมขึ้นโดยอาศัยข้อมูลปริมาณการจราจรในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่แต่ก็โคพิจารณาารูปแบบของถนนภายนอกและของถนนหลักภายในประกอบด้วย จะเห็นว่าโครงการนี้ไม่มีข้อบกพร่องแต่อย่างใด

ซึ่งโครงการระบบถนนโคแยกประเภทของถนนเคินและถนนโครงการในผังเมืองรวมเมืองขอนแก่นเพื่อมิให้เกิดความสับสนในคานการจราจรโคตั้งนี้

1. กำหนดคให้มีทางหลวงในเมือง เป็นถนนทางหลวงประเภทผ่านเมือง เช่น ถนนมิตาภาพ ขนาดเขตทาง 60.00 เมตร ถนนกระชาสโมสร ขนาดเขตทาง 30.00 เมตร และ 36.00 เมตรในบางช่วง

กำหนดคให้มถนนสายหลัก ทำหน้าที่รับปริมาณการจราจรระหว่างย่านการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ที่มีระยะทางกันมากๆ เป็นถนนเขตทางขนาด 28.00 เมตรถึง 40.00 เมตร เช่นถนนประชาสโมสร ถนนหน้าเมืองเป็นคั้น ซึ่งถนนสายหลักนี้จะยอมให้ถนนสาทรองหรือสายย่อยมาเชื่อมต่อกโค ความจุคมีความจำเป็น

กำหนดคให้มถนนสาทรอง ทำหน้าที่รับการจราจรภายในย่านการใช้ที่ดินแต่ละย่าน หรือข้ามไปมาระหว่างย่านใกล้เคียงเป็นถนนเขตทางขนาด 16.00 เมตรถึง 20.00 เมตร เช่นถนนหนองเมือง ถนนหลังเมือ ถนนเทพารักษ์ เป็นคั้นสำหรับพื้นที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นใหม่ ทางท้องถิ่นก็สามารถกำหนดคขนาดถนนเหล่านี้โคตามความเหมาะสม เพื่อรับการจราจรเชื่อมต่อกกับถนนย่อย แต่จะค้องมีเขตทางไมคากว่า 16.00 เมตร

กำหนดให้มีการย่อย

ทำหน้าที่แยกการจราจรจาก

ถนนสาทรองเข้าสู่อาคาร ส่วนใหญ่จะเป็นถนน ปัจจุบันมีเขตทางแคบไม่จำเป็น ต้องขยาย
ถนนเป็นถนนขนาดเขตทางไม่น้อยกว่า 10 เมตร / คันกั้นถนนขอบต่างๆ ที่มีได้แสดงไว้ในผัง
ระบบถนน

ตารางที่ 11

แสดงเส้นทางการเดินรถ ระยะทาง ช่วงเวลาทำการ

สายที่	จากสถานีขอมแก่ถึง	ระยะทาง	จำนวนเที่ยว วัน	ช่วงเวลา
	ถึงจังหวัดต่างๆ			
20	กรุงเทพฯ	444	4	10.45-23.00
175	เชียงใหม่	774	5	05.00-11.00
210	นครราชสีมา	188	6	05.45-16.00
217	เดช	209	23	04.30-17.30
219	มหาสารคาม	72	33	15.30-19.30
226	อุตรธานี	120	24	06.10-17.40
264	กาฬสินธุ์	75	38	05.00-19.30
278	มุกดาหาร	250	37 คัน	-
282	อุบลราชธานี	325	2	07.30-11.45
509	ชัยภูมิ	126	14	06.50-15.50
	ถึงอำเภอต่างๆ			
1351	หนองเรือ	44	46	06.15-18.00
1352	พล	75	40	06.00-19.00
1353	พำทอง(ข)	41	17	06.00-18.00
1354	ชัยนใต้	44	38	05.30-17.50
1355	ภูเวียง	65	23	06.00-17.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

แสดงเส้นทางรถเดินรถ ระยะทาง ช่วงเวลาทำการ

สายที่	จากสถานีขอนแก่นถึง	ระยะทาง	จำนวนเที่ยว คัน	ช่วงเวลา
	ถึงจังหวัดต่างๆ			
๑๑55	ภูเวียง	65	23	06.00-17.00
1358	บึงจาตรี	56	55	06.00-18.00
4174	เขื่อนอุบลรัตน์	51	24	06.30-18.00
4175	น้ำพอง (ข)	54	13	06.30-18.00
4227	กระนวน (ข)	59	25	06.00-18.00
218	ภูเขียว	100	12	06.00-17.20
270	บึงใหญ่	119	6	07.30-15.00
299	หล่มสัก	208	10	04.45-14.40
534	เขียงอื่น	72	14-22คัน	-
537	โกสุมพิสัย	60	12 คัน	-
501	ท่ากันโท	105	18-22คัน	-

ที่มา . ตารางรถเดินทางรถสถานีขนส่งจังหวัดขอนแก่น สำนักการขนส่งจังหวัดขอนแก่น

ทางรถไฟ เป็นการคมนาคมติดต่อระหว่างเมืองขอนแก่นกับจังหวัดอื่น โดยเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพ ผ่านนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรราชธานี และปลายทางที่หนองคาย สำหรับการเดินทางโดยรถไฟเป็นที่นิยมกันมากของประชากรเมืองขอนแก่น จะเห็นได้จากจำนวนผู้ใช้บริการที่สถานีขอนแก่นในปี 2526 มีจำนวนถึง 288,874 คน คิดเป็นเงินค่าโดยสารถึง 9,207,563 บาท ซึ่งจัดเป็นสถานีที่มีรายได้จากค่าโดยสารสูงเป็นอันดับ 3 ในเขตแขวงการเดินรถนครราชสีมา รองจากนครราชสีมาและอุดรราชธานี

ตารางที่ 12 แสดงเวลาขบวนรถที่เข้า-ออกในสถานีรถไฟขอนแก่น

ขบวน	ชั้นที่นั่ง	ต้นทางจากสถานี	เวลา	ขอนแก่น		ถึงสถานี	เวลา
				เข้า	ออก		
<u>เที่ยวขึ้นเร็ว</u>	2,3	กรุงเทพ	06.10	14.29	14.34	หนองคาย	17.30
ทีเซลราง	3	กรุงเทพ	09.05	18.25	18.27	หนองคาย	21.40
เร็ว	2,3	กรุงเทพ	18.30	03.02	03.07	หนองคาย	05.55
ด่วน	1,2,3	กรุงเทพ	21.01	05.21	05.23	หนองคาย	08.10
ทีเซลราง	3	นครราชสีมา	06.15	09.36	09.41	หนองคาย	12.45
ทีเซลราง	3	นครราชสีมา	08.45	12.30	-	ขอนแก่น	12.30
รวม	3	แก่งคอย	06.05	16.30	-	ขอนแก่น	16.30
<u>เที่ยวลง</u>							
เร็ว	2,3	หนองคาย	06.30	09.30	09.38	กรุงเทพ	18.00
ทีเซลราง	3	หนองคาย	07.40	10.57	11.02	กรุงเทพ	20.30
เร็ว	2,3	หนองคาย	18.05	20.53	21.01	กรุงเทพ	05.30
ด่วน	1,2,3	หนองคาย	19.10	21.57	21.59	กรุงเทพ	06.15
ทีเซลราง	3	ขอนแก่น	14.00	-	14.00	นครราชสีมา	17.35
ทีเซลราง	3	หนองคาย	12.05	15.59	16.01	นครราชสีมา	19.25
รวม	3	ขอนแก่น	04.50	-	04.50	แก่งคอย	15.45

ที่มา: ที่ทำการสถานีจังหวัดขอนแก่น

การส่งสินค้าทางรถไฟ

การให้บริการขนส่งสินค้าทางรถไฟ พอจะแบ่งเป็นประเภทใหญ่ได้ 2 ประเภทคือ

- การให้บริการขนส่งสินค้าประเภทเหมมาหลัง
- การให้บริการขนส่งสินค้าประเภทห่อวัตถุ

1. สินค้าประเภทเหมมาหลัง คือการบรรทุกสินค้าที่มีปริมาณมาก ๆ ไปในตู้รถสินค้าทั้งคันหรือทั้งหลังนั่นเอง โดยที่เจ้าของสินค้าหรือผู้ส่งจะต้องแจ้งความจำนงขอใช้รถสินค้าทั้งคันไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้จัดเตรียมรถไว้ให้ตามขนาดและชนิดที่ต้องการ น้ำหนักของสินค้าที่บรรทุกไปในรถแต่ละคันไม่เกินกว่าพิกัดน้ำหนักบรรทุกของรถซึ่งจะมีตัวเลขบอกไว้ที่ข้างรถทุกคัน เมื่อบรรทุกสินค้าไว้ในรถเรียบร้อยแล้ว การรถไฟ ๆ จะนำรถเหมมาคันทั้งไปกับขบวนรถสินค้า เพื่อส่งไปยังจุดหมายปลายทางที่ผู้ส่งหรือพ่อค้าต้องการ

2. สินค้าประเภทห่อวัตถุ เป็นการส่งสินค้าเป็นจำนวนน้อย ๆ เพียงไม่กี่ชิ้นไปกับรถไฟโดยจะส่งไปกับขบวนรถสินค้าหรือขบวนรถโดยสารก็ได้ การให้บริการขนส่งประเภทนี้เจ้าของสินค้าหรือผู้ส่งจะต้องนำสินค้ามาที่สถานีรถไฟ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกรรถไฟ ๆ ตรวจสอบขนาดและน้ำหนักก่อนที่จะนำขึ้นไปบรรทุกในตู้รถสินค้าหรือรถโดยสาร สำหรับสินค้าที่จะจัดส่งประเภทห่อวัตถุแต่ละชิ้นจะต้องมีน้ำหนักก่อนที่จะนำขึ้นไปบรรทุกในตู้รถสินค้าหรือรถโดยสาร สำหรับสินค้าที่จะจัดส่งประเภทห่อวัตถุแต่ละชิ้นจะต้องมีน้ำหนักไม่เกิน 1,000 กิโลกรัม และมีขนาดรูปทรงพื้นฐานไม่เกินกว่า 2.50 1.00 0.80 เมตร

ตารางที่ 13 แสดงปริมาณสินค้าที่ส่งเข้า - ออกโคกทางรถไฟของสถานีรถไฟขอนแก่น

ลำดับที่	ประเภทสินค้า	น้ำหนัก (ตัน)	
		2525	2526
1	ข้าว	(ออก) 14,737.1	(เข้า) 37.5 (ออก) 16,633.3
2	ข้าวโพด	(ออก) 127.5	
3	สินค้าไม้แปรรูป	(ออก) 44.0	
		(เข้า) 3,184.3	(เข้า) 406.1
4	มะพร้าว	(เข้า) 1,833.2	(เข้า) 4,309.3
5	ปูนซีเมนต์ถุง	(เข้า) 18,414.0	(เข้า) 6,516.0
6	น้ำมันเบนซิน	(เข้า) 44,849.5	(เข้า) 46,938.9
7	น้ำมันดีเซล	(เข้า) 91,109.0	(เข้า) 104,245.6
8	น้ำมันเตา	(เข้า) 21.5	
9	น้ำมันอื่น ๆ	(เข้า) 30,639.6	(เข้า) 12,485.1
10	น้ำมันอื่น ๆ	(ออก) 25.0	(ออก) 12.0
		(เข้า) 6,544.0	(เข้า) 2,099.5
11	น้ำมันดิบ	-	(เข้า) 22,006.1
12	ปุ๋ย	(เข้า) 10	-

ที่มา: กองพาณิชย์สินค้า ฝ่ายการพาณิชย์การรถไฟแห่งประเทศไทย

ทางอากาศ มีท่าอากาศยานของกรมการบินพาณิชย์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัด

ประมาณ 8 กิโลเมตร ไปทางเส้นทางสายขอนแก่น - เลย เป็นสนามบินแอสฟัลต์ ขนาด
รันเวย์ กว้าง 30 เมตร ยาว 1,500 เมตร พร้อมค้ายลานจอดกว้าง 60 เมตร
ยาว 90 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 แสดงรายละเอียดตารางการบินของเครื่องบิน โบอิง 737

เที่ยวขึ้น					เที่ยวลง			
จันทร์ พุธ อาทิตย์	อังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์	อังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์	จันทร์ พุธ อาทิตย์		จันทร์ พุธ อาทิตย์	อังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์	อังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์	จันทร์ พุธ อาทิตย์
07.00	07.00	15.00	15.00	กรุงเทพ	19.00	19.00	11.00	11.00
↓	↓	↓	↓	ออก ถึง	↑	↑	↑	↑
07.40	07.40	15.40	15.40	ถึง ออก	18.20	18.20	18.20	10.20
08.10	08.10	16.10	16.10	ขอนแก่น	17.50	17.50	09.50	09.50
↓	↓	↓	↓	ออก ถึง	↑	↑	↑	↑
08.35	↓	16.35	↓	อุดรธานี	17.25			09.25
	↓		↓	ถึง ออก				
	08.45		16.45	อุบลราชธานี	17.15		09.15	
				ถึง ออก				

ที่มา: ทำการบริษัทเดินอากาศไทยจำกัด สาขาขอนแก่น

การศึกษา ในจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในเขตเทศบาล เป็นโรงเรียนระดับอนุบาล 5 แห่ง ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา 6 แห่ง ระดับประถมศึกษา 12 แห่ง ระดับประถมศึกษา - มัธยมศึกษา 10 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 8 แห่ง และนอกจากนั้นยังมีระดับมหาวิทยาลัยอีก 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงเรียนประเภทสามัญตามที่กล่าวมาแล้วมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 42,124 คน มีครูรวม 2,014 คน ห้องเรียนรวม 1,159 ห้อง จะได้อัตราส่วนเฉลี่ยครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1:21 ห้องเรียนต่อนักเรียน 1:36 และนักเรียนต่อประชากรเท่ากับ 1:2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจของกองวิจัยสำนักผังเมือง พบว่าชุมชนขอนแก่นเป็นผู้ที่กวดัก
ศึกษาประมาณร้อยละ 32.37 ผู้ที่จบการศึกษแล้วประมาณ 59.85 ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาประมาณ
7.78 สรุปแล้วเป็นผู้ที่มีการศึกษาประมาณร้อยละ 92.82 ของประชากรทั้งหมดในหมวดช่วง
อายุ 10-14 ปี จะมีประชากรที่อ่านออกเขียนได้เป็นชายประมาณ 98.87/ และในหมวดอายุ
45-49 มีประชากรที่อ่านออกเขียนได้ประมาณ 98.68 / เป็นหญิง 84.81 / และในหมวด
อายุ 70 ปีขึ้นไปมีประชากรที่อ่านออกเขียนได้ประมาณเป็นชาย 93.68/ เป็นหญิง 84.99/

มหาวิทยาลัยขอนแก่นตั้งขึ้นในปี พศ. 2505 มีชื่อว่าสถาบันการศึกษาชั้นสูงของ
วิศวกรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดยรัฐบาลได้จัดสรรที่ดินบริเวณบ้านสีฐาน บ้านหนองแวง และมอหินแดงในอำเภอเมือง เนื้อ
ที่ประมาณ 5,800 ไร่ ต่อมามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัย
ขอนแก่นตามชื่อจังหวัด เมื่อปีพศ. 2508

แม้ว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นจะตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นก็ตามแต่
สภาพที่ตั้งอยู่ห่างจากทั้งเมืองขอนแก่นออกไป 3 กิโลเมตร ฉะนั้นในการศึกษาความสัมพันธ์
จึงจะพิจารณาในลักษณะของชุมชนมหาวิทยาลัยขอนแก่นด้วย

ลักษณะประชากรในมหาวิทยาลัย ประชากรในมหาวิทยาลัยอาจจำแนกได้
2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มผู้ทำงานในมหาวิทยาลัยรวมทั้งครอบครัว

นักศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในปีการศึกษา 2525-2526มีจำนวน
3,999 คน เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาจากจังหวัดอื่นในภาคนี้ร้อยละ 60 และภูมิลำเนาขอนแก่น
ร้อยละ 10 ที่เหลือมาจากกรุงเทพฯ ภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคใต้ และภาค
ตะวันออกเฉียง ตามลำดับนักศึกษาเหล่านี้พักอยู่ที่หอพักของมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัย
3,482 คน หรือประมาณร้อยละ 87

จากการศึกษาตัวอย่างพบว่านักศึกษามีรายได้อันได้ซึ่งได้รับจากผู้ปกครองโดยเฉลี่ย
ระหว่าง 1,000- 2,000 บาทต่อเดือนถึงร้อยละ 63 อีกร้อยละ 33 มีรายได้น้อยกว่า
1,000 บาท ต่อเดือน และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยระหว่าง 1,000-2000 บาทต่อเดือน ซึ่งคิด
เป็นร้อยละ 70 อีกร้อยละ 29 มีการใช้จ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์การเข้าถึงหรือการเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ทำงาน ผู้ทำงานใน มหาวิทยาลัยโตเกียว อาจารย์ ชำรภาพการ ถูกจ้างประจำ และถูกจ้างชั่วคราว จากการศึกษาด้วยการสุ่มตัวอย่างปรากฏว่าผู้ทำงานส่วนใหญ่ร้อยละ 45 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 33 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี และส่วนใหญ่คือร้อยละ 53 เป็นคนที่มีภูมิลำเนาขอนแก่นร้อยละ 22 มีภูมิลำเนาจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่มีภูมิลำเนากรุงเทพฯ มีร้อยละ 11 อีกร้อยละ 15 มาจากภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ร้อยละ 78 มีครอบครัวแล้วและผู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าปริญญาตรี ขึ้นไป มีอยู่ร้อยละ 31

สรุปลักษณะส่วนรวมของผู้ทำงานในมหาวิทยาลัยโตเกียว เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 26-45 มีครอบครัวแล้ว และเป็นคนมีภูมิลำเนาภาคนี้ โดยเป็นคนภูมิลำเนาขอนแก่นประมาณครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 11 เป็นคนกรุงเทพฯ บุคคลเหล่านี้มีระยะเวลาการทำงานที่นี้ยังไม่ถึง 5 ปี เป็นส่วนใหญ่ เหตุผลที่ทำงานเป็นเพราะเป็นคนภาคนี้บวกที่มีความตั้งใจที่จะทำงานที่นี้ตลอดไปมีอยู่ครึ่งหนึ่ง แต่สำหรับถูกจ้างประจำมีความตั้งใจที่จะทำงานตลอดไปมีถึงร้อยละ 73 การเข้ามาทำงานโตเกียวบุคคลอื่นๆคิดตามมาด้วย สำหรับผู้ที่อาศัยที่ไม่ใช่ภรรยาและบุตรประมาณ 3 ใน 4 เป็นคนในภาคนี้ โดยครึ่งหนึ่งเป็นคนขอนแก่น

บริเวณที่ไม่ใช่บริการ บริเวณซึ่งผู้ทำงานและนักศึกษาไปใช้บริการในเมืองโตเกียวบริเวณย่านการค้าพาณิชย์ในถนนหน้าเมือง ถนนกลางเมือง บริเวณตลาดสดเทศบาล บริเวณตลาดอำเภोजิระ ห่างสี่สิบกิโลเมตรจากโตเกียว บริเวณหลังเมือง บริเวณโรงพยาบาลชนคราชา บริเวณถนนร่วมจิตและบริเวณสามเหลี่ยมตามลำดับ

การพักอาศัยในเมืองขอนแก่น ้วยปรากฏว่านักศึกษาและผู้ทำงานในมหาวิทยาลัยไม่ได้อยู่ในที่พักของมหาวิทยาลัยทั้งหมด กล่าวคือ

นักศึกษา มีนักศึกษาที่พักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยจำนวน 3,482 คน หรือร้อยละ 87 อยุ่ในหอพัก 20 หอในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีหอพักของมหาวิทยาลัยในเมืองขอนแก่นอีก 1 หอพัก ใ้ประมาณ 50 คน ซึ่งใช้สำหรับเป็นที่พักของนักศึกษาแพทย ทยบาลที่ฝึกงานในโรงพยาบาลขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม้ว่าจะมีการสร้างหอพักนักศึกษา เพิ่มขึ้นแต่ก็มีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้นักศึกษาบางส่วนต้องออกมาหาที่พักนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งในปี 2524 มีนักศึกษาพักอยู่นอกมหาวิทยาลัยร้อยละ 13 ซึ่งในอนาคตเมื่อมหาวิทยาลัย ขอนแก่นพัฒนาเต็มที่ มหาวิทยาลัยจะมีนักศึกษาถึง 15,000 คน ซึ่งนักศึกษาร้อยละ 50 คือจำนวน 7,500 คน จะต้องออกมาหาที่พักนอกมหาวิทยาลัย

ผู้ทำงาน เนื่องจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ในการก่อสร้างที่ห้กอาศัยสำหรับผู้ทำงานในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะบุคลากรของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป มักจะไม่ใช่คนในท้องถิ่นนั้น เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งมีนโยบายที่จะไม่สร้างที่ห้กสำหรับข้าราชการระดับ 1-2 และคนงานโดยพิจารณาที่จะรับคนในท้องถิ่นแทน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีบ้านพัก แพลตสำหรับข้าราชการ คนงานไม่เพียงพอ ทำให้นักลเหล่านี้ร้อยละ 60.5 ต้องพักอยู่นอกมหาวิทยาลัย และในอนาคตเมื่อมหาวิทยาลัยขอนแก่นพัฒนาเต็มที่จะมีบุคลากรจำนวน 3,432 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยมีความสามารถที่จะจัดที่ห้กให้ไ้เพียงร้อยละ 40 เท่านั้น ดังนั้นข้าราชการคนงานอีกร้อยละ 60 หรือจำนวน 2,059 คน จะต้องพักอยู่นอกมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอนในระดับปริญญาตรีมีนักศึกษาทั้งสิ้น 4,200 คน มีจำนวนอาจารย์และบุคลากรทั้งสิ้นประมาณ 2 พันกว่าคน ประกอบด้วยคณะต่างๆ 11 คณะตามแผนพัฒนาการมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้นไ้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า เมื่อการพัฒนาเต็มไ้แล้วจะมีโปรแกรมการศึกษาสมบูรณ์แบบทุกสาขาวิชา ซึ่งจะมีคณะวิชาทั้งสิ้น 15 คณะและบัณฑิตวิทยาลัย ไ้ตั้งเป้าหมายที่จะมีนักศึกษาทั้งสิ้น 15,000 คน โดยมีนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เป็นอัตราส่วน 5.1 หรือระดับปริญญาตรีประมาณ 12,600 คนและระดับปริญญาโทประมาณ 2,400 คน ส่วนบุคลากร (อาจารย์ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ) จะมีประมาณ 3,432 คน (ไม่รวมโรงเรียนสาธิตและสำนักงานอธิการบดี) เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 คือประมาณสิ้นปี 2529 คาดว่าจะมีนักศึกษาทั้งสิ้นประมาณ 8,100 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลกระทบต่อชุมชนเมืองขอนแก่น

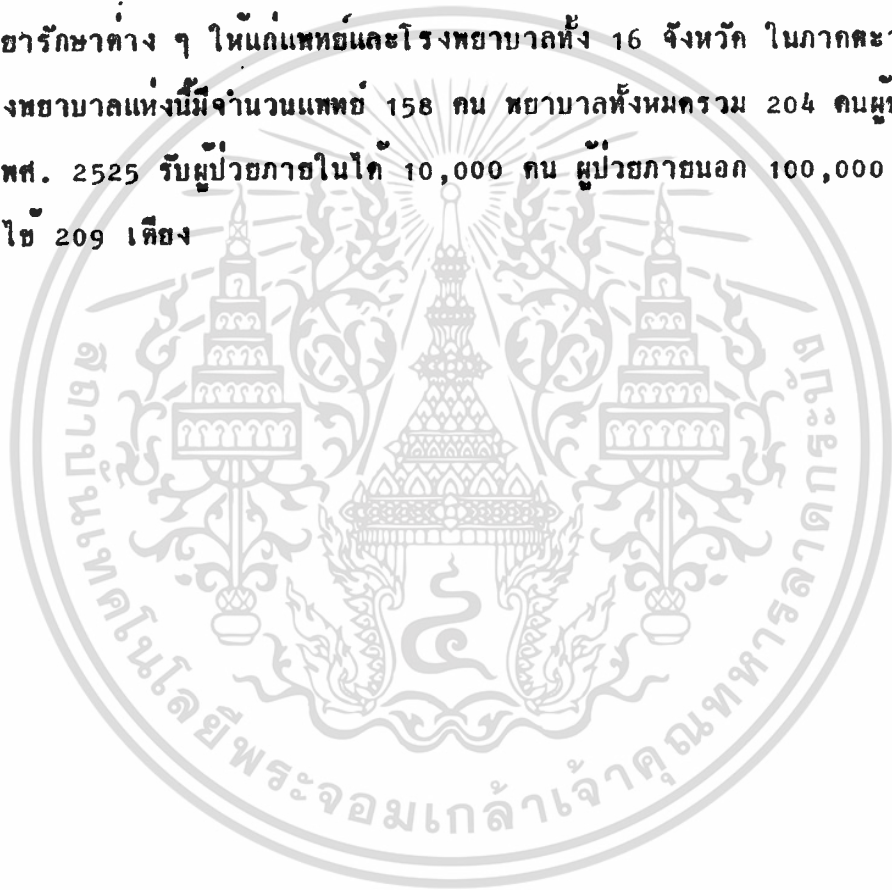
ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้นมีชี้แจงแต่ จะมีต่อชุมชนเมืองขอนแก่นแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นคว้ามี่ผลกระทบโดยตรงต่อพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งภาคโดยเฉพาะทางค้ำการศึกษาและทางค้ำสังคม การย้ายถิ่นฐานของประชากร เพราะนอกจากชกฐานะทางค้ำการศึกษาให้ระดับสูงแล้ว จากสถิติจำนวนนักศึกษายังกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยขอนแก่นยังสนองความต้องการในค้ำการศึกษาให้แก่ักเรียนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรงถึง 56 % ทำให้สามารถยับยั้งการหลั่งไหลของักศึกษาเข้าสู่กรุงเทพฯ

เป้าหมายการพัฒนาของมหาวิทยาลัยจะเห็นได้ชัดว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มหาวิทยาลัยขอนแก่นจะมีการขยายตัวในทางค้ำนักศึกษออกไปอีกถึง 51.85 % ของปัจจุบัน และทางค้ำบุคคลากรขยายตัวออกไปอีกประมาณ 55 % ของปัจจุบัน ซึ่งอัตราการเพิ่มขึ้นเหล่านี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองขอนแก่นและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเป้าหมายของการพัฒนามหาวิทยาลัยสมบูรณ์เต็มที่ ผลกระทบที่มีต่อชุมชนเมืองขอนแก่นจะเพิ่มเป็นทวีคูณในเกือบทุก ๆ ค้ำที่สำคัญที่สุดค้ำที่พกอาศัยและการบริโภค

การสาธารณสุข . ในค้ำการศึกษาสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์รวมของสายงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกสาขา 20 หน่วยงาน เช่น โรงพยาบาล ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 4 ศูนย์มาเลเรียที่ 1 สุขาภิบาลเขต 4 ศูนย์ควบคุมและป้องกันวัณโรคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์กามโรคเขต 4 เป็นต้น โดยมีสถานพยาบาลที่สำคัญ

โรงพยาบาลขอนแก่น เป็นโรงพยาบาลเปิดรักษากนไข้ทั่วไป มีอุปกรณัและเวชภัณฑ์ที่ทันสมัยสามารถรับกนไข้ได้ 563 เตียงมีแพทย์ 65 กน พยาบาล 94 กน ผู้ช่วยพยาบาล 199 กน จำนวนกนไข้ค้อปีซึ่งมีกนไข้ภายใน 32,561 กน กนไข้ภายนอก 143,451 กน

โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ตั้งอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขึ้นกับคณะแพทยศาสตร์ มีอาณาเขตตั้งแต่แนวถนนมิตรภาพหมายเลข 2 จนจบบริเวณหน้าตึกอธิการบดีศูนย์แพทยศาสตร์ได้ก่อตั้งเมื่อปี 2514 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตแพทย์ บุคคลากรสาธารณสุขอื่น ๆ ในต้นทุนค่าที่ต่ำที่สุด แต่ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้แก่ท้องถิ่นมากที่สุด ขณะเดียวกันก็จะเป็นศูนย์กลางการบริการแก่ผู้ป่วยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย รวมทั้งเป็นแหล่งวิจัยการแพทย์ เป็นศูนย์กลางป้อนวิชาการแพทย์และปัจจัยที่สำคัญในการเชี่ยวชาญรักษาต่าง ๆ ให้แก่แพทย์และโรงพยาบาลทั้ง 16 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงพยาบาลแห่งนี้มีจำนวนแพทย์ 158 คน พยาบาลทั้งหมดรวม 204 คน ผู้ช่วยพยาบาล 192 คน พศ. 2525 รับผู้ป่วยภายในได้ 10,000 คน ผู้ป่วยภายนอก 100,000 คน จำนวนเตียงนอนใช้ 209 เตียง



สาธารณูปโภคและบริการทางสังคม

1 การไฟฟ้า แยกได้ดังนี้

ก. การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ในท้องที่จังหวัดขอนแก่นมีแหล่งผลิตกำลังไฟฟ้าที่เขื่อนอุบลรัตน์ อ่างเขื่อนอุบลรัตน์ สามารถผลิตกำลังไฟฟ้าได้ 25,000 กิโลวัตต์และส่งไปจำหน่ายให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ เกือบทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดขอนแก่น มีไฟฟ้าแรงสูงใช้ทั่วทุกอำเภอ

ข. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดขอนแก่นแบ่งเป็นการไฟฟ้าจังหวัดขอนแก่นและการไฟฟ้าอำเภอชุมแพ ซึ่งไม่มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้า หรือไม่ได้ผลิตกระแสไฟฟ้าขึ้นเอง แต่ได้ดำเนินการจัดซื้อกระแสไฟฟ้าแรงสูงระบบ 22,000 โวลต์ จากการผลิตนำมาจากแปลงเป็นกระแสไฟฟ้าแรงต่ำ จำหน่ายให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้ากระจายไปตามหน่วยการไฟฟ้าย่อยอำเภอและหมู่บ้านอีกต่อหนึ่ง จังหวัดขอนแก่นมีผู้ใช้ไฟฟ้าในเขต 22,380 ราย นอกเขต 35,749 ราย จำนวนไฟฟ้าที่ใช้ 8,500,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง ผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอเมือง

2 ประปา จังหวัดขอนแก่นเป็นผู้ผลิตน้ำประปาใช้ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น โดยใช้แหล่งน้ำดิบที่คลองส่งน้ำฝั่งขวาของชลประทานมาจากเขื่อนอุบลรัตน์และจากลำคลองกุดกว้างรับน้ำจากแก่งน้ำคอนทางใต้ของเมืองประมาณ 7 กิโลเมตร สำหรับโรงกรองน้ำจะอยู่ที่หนองแวงและบ้านโกทา ซึ่งทั้ง 2 แห่งนี้มีขนาดพื้นที่ตั้งประมาณ 20 ไร่และ 16 ไร่ ความลึกขุดที่บ้านโกทามีอ่างเก็บน้ำสามารถจะเก็บน้ำได้ 350,000 ลูกบาศก์เมตร ที่หนองแวงขุดน้ำได้ 2,000 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำที่ผลิตได้ 600,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน หรือ 20,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งไม่เป็นการเพียงพอที่จะบริการประชาชน ซึ่งมีความต้องการประมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะมีจำนวนผู้ใช้น้ำทั้งหมดประมาณ 9,800 ราย ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยและร้านค้า

3 โทรคมนาคม จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์โทรคมนาคมและศูนย์การสื่อสารของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิทยุและโทรทัศน์ จังหวัดขอนแก่นมีสถานีวิทยุกระจายเสียง 6 สถานีและสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 แพร่ภาพครอบคลุมหัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือและนอกจากนี้ มีสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 กรุงเทพฯ สำหรับช่อง 3 มีโครงการที่จะตั้งสถานีถ่ายทอดเรีวๆนี้

3.2 โทรทัศน์ จังหวัดขอนแก่นเป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตโทรทัศน์ภูมิภาคที่ 3 มีชุมสายที่รับผิคชอบ 19 ชุมสายใน 9 จังหวัด ในเขตชุมสายอำเภอเมือง ปัจจุบันมีผู้เข้าโทรทัศน์ของชุมสายนี้ประมาณ 1,744 เลขหมายและมีจำนวนคู่สาย 3,000 คู่สาย

3.3 การไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์ในเขตชุมชนของ จังหวัดขอนแก่น โดยรับทำการส่งไปรษณีย์ที่สศุประเภทต่างๆให้แก่ผู้มาใช้บริการและนอกจากนี้ยังมีเครื่องเทเล็กซ์โทเอกชนเช่าอีก 16 เครื่องและเครื่องโทรศัพท์แบบมิกนิตอิลคิกต่อได้เกือบทุกอำเภอและยังมีโครงการที่จะเปิดศูนย์ถ่ายโทรเลขอัตโนมัติด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่จังหวัดขอนแก่นด้วย

3.4 มีกินที่ประมาณ 12.5 ไร่ ตั้งอยู่ที่ถนนประชาสโมสรใกล้ศูนย์ราชการและตลาด อ.จระ มีช่องจอดรถประมาณ 20 ช่อง สถานีแห่งนี้ให้บริการรถโดยสาร 22 เส้นทาง ภายในจังหวัดและอีก 28 เส้นทางไปยังจังหวัดอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีลานจอดรถสำหรับรถประจำทางประจำท้องถิ่นและรถบรรทุกต่างๆ จำนวนรถยนต์โดยสารที่ใช้ในสถานีขนส่ง จังหวัดขอนแก่นเฉลี่ยวันละ 900 คัน จำนวนเที่ยวรถยนต์โดยสารเฉลี่ยวันละ 1,848 เที่ยว ส่วนคนโดยสารที่เข้าเฉลี่ยวันละ 20,000 คน รายได้ของกรมการขนส่งทางบกแห่ง นี้ประมาณ 1,500 บาทต่อวัน

4 การจัดเก็บและกำจัดขยะ ซึ่งทางเทศบาลจะเป็นผู้ดำเนินงานโดยมีรถขนขยะ 8 คัน มีปริมาณขยะจำนวน 180 ตัน/วัน แล่นำไปทิ้งในบริเวณที่โล่ง ซึ่งทางเทศบาลมีโครงการที่จะขยายงานโดยจะทำการกำจัดขยะโดยวิธี ซึ่งจะดำเนินงานในเดือนมีนาคม 2525

5 สถานีคัมเพลิง ซึ่งเป็นสถานีขึ้นอยู่กับเทศบาลเมืองขอนแก่น มีจำนวนรถคัมเพลิง 4 คัน เครื่องหาวหาม 1 เครื่อง ประมาณปี พ.ศ. 2527 คาดว่าจะย้ายไปอยู่ที่

บริเวณสระแดง

6 ตลาด ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นมีอยู่ 4 แห่ง คือตลาดสดเทศบาล 1 ตั้งอยู่ที่ถนนกลางเมือง ตลาดสดเทศบาล 2 ตั้งอยู่ที่ถนนประชาสโมสรและตลาดสดเทศบาล 3 อยู่ที่ถนนกลางเมือง ตลาดกลางของเทศบาลซึ่งอยู่ทางคอนไคของเทศบาลมีสภาพแออัดไม่สามารถขยายออกไปได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะสร้างเป็นคอนกรีตชั้นเดียวและสองชั้น สามารถบรรจุผู้ขายภายในได้อย่างมากประมาณ 688 รายและภายนอก 200 ราย

7 เรือนจำและทัณฑสถานอยู่ 2 แห่ง ในบริเวณใกล้เคียงกัน แห่งหนึ่งเป็นเรือนจำกลางขอนแก่นและอีกแห่งเป็นเรือนจำทัณฑสถานบัวบักพิเศษ ซึ่งแห่งหลังนี้รับเฉพาะผู้ผิดคดีอาชญากรรม ซึ่งจะมีจำนวนผู้ต้องโทษประมาณ 153 คน ส่วนเรือนจำกลางมีผู้ต้องโทษประมาณ 775 คนซึ่งสถานที่เรือนจำ สามารถรับผู้ต้องขังได้ไม่เกิน 900 คน มีเนื้อที่บริเวณรวมของ 52 ไร่ 2 งาน 96 $\frac{3}{10}$ ตารางวา สำหรับเนื้อที่รวมของทัณฑสถานบัวบักพิเศษมีเนื้อที่ 15 ไร่

8 สถานสาธารณณะและส่วนหย่อม มีบริเวณที่สันหนาคารประมาณ 126 ไร่ คิดแล้วเป็นอัตราส่วนประชากร 714 คน/ไร่ มีการใช้ส่วนสาธารณณะขนาดใหญ่ เช่นในบริเวณมหาวิทยาลัยสำหรับเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

9 โรงแรม ปัจจุบันตัวจังหวัดขอนแก่นมีโรงแรมชั้นหนึ่งที่เปิดดำเนินการแล้ว 8 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้โรงแรมที่มีห้องพักมากที่สุด คือโรงแรมแก่นอินน์ ซึ่งมีห้องพักถึง 120 ห้อง และมีห้องรองลงมาได้แก่โรงแรมโชนะซึ่งมีห้องพักถึง 115 ห้อง และมีห้องจัดประชุม 1 ห้อง, โรงแรมโรรมามีห้องพัก 109 ห้อง และห้องประชุม 1 ห้อง โรงแรมมรสสุคนธ์มีจำนวนห้องพัก 96 ห้อง, คิงส์ไฮเต็ลมีห้องพัก 99 ห้อง, วิลล่าไฮเต็ลมีห้องพัก 46 ห้อง และห้องจัดประชุม 1 ห้อง โรงแรมแกรนด์มีจำนวนห้องพัก 70 ห้อง และขอนแก่นบังกาโลมีห้องพัก 50 ห้อง

นอกจากนี้ก็มีโรงแรมชั้นสองอีกประมาณ 6 แห่ง โรงแรมชั้นสามอีกประมาณ 5 แห่ง

จากสภาพที่ตั้งเนื่องจากขอนแก่นเป็นศูนย์กลางของภาคและเป็นจุดผ่านของตัวแหนดการค้าจากสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ เกิมทางมาท่าธุรกิจทางภาคอีสาน ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้จังหวัดขอนแก่นเป็นจุดพักแรม เพราะมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวกและมีบริการต่างๆ อย่างพร้อมมูล จึงเป็นสิ่งดึงดูดทำให้คนนิยมมาพักแรมที่จังหวัดขอนแก่น

ลักษณะประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นที่ปรากฏในทะเบียนราษฎรปี 2524 มีประมาณ 100,000 คน แต่ประชากรในเขตเมืองทั้งหมดประมาณการได้ 110,000 คน ทั้งนี้โดยถือว่าประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของประชากรในตำบลที่ติดกันทางใต้ และตะวันตกเฉียงเหนือของเขตเทศบาลอยู่ในเขตเมืองด้วย หลังจากที่เทศบาลได้ขยายเขตในปี 2525 แล้วประชากรในเขตเทศบาลได้เพิ่มขึ้นในอัตรา 5.6 เปอร์เซ็นต์

สำหรับโครงการสร้างการตั้งถิ่นฐานในเขตเมืองขอนแก่นนั้นได้มีการประมาณการจำนวนประชากร ในบริเวณต่อไปนี้คือ

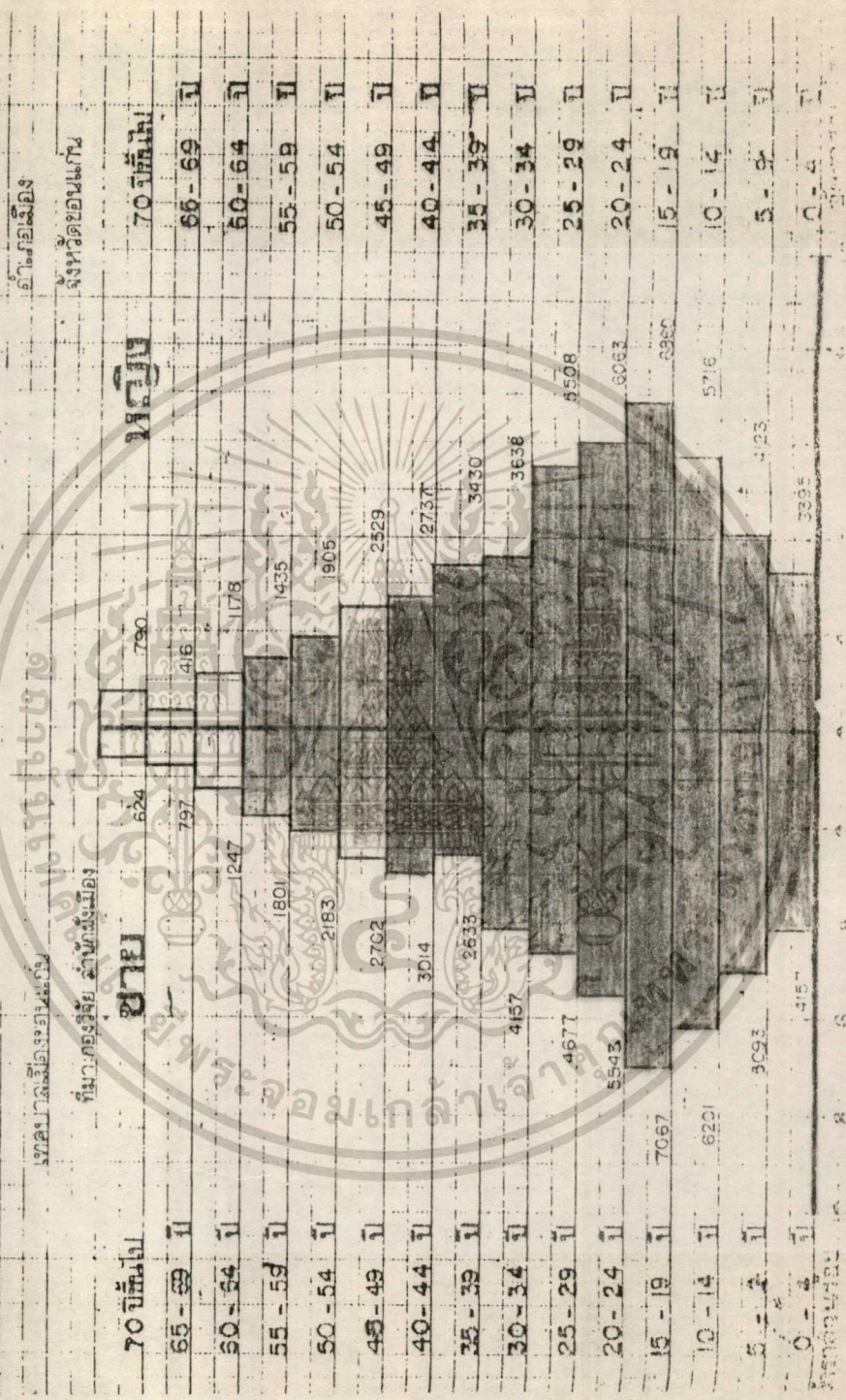
บริเวณเขตเลือกตั้งทั้ง 40 เขตในเขตเทศบาลปัจจุบัน

บริเวณพื้นที่ 3 ตำบลซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลและนอกเขตผังเมืองรวม แต่ยังคงอยู่ใน "บริเวณรวม" ซึ่งใช้ในการประมาณการจำนวนประชากร

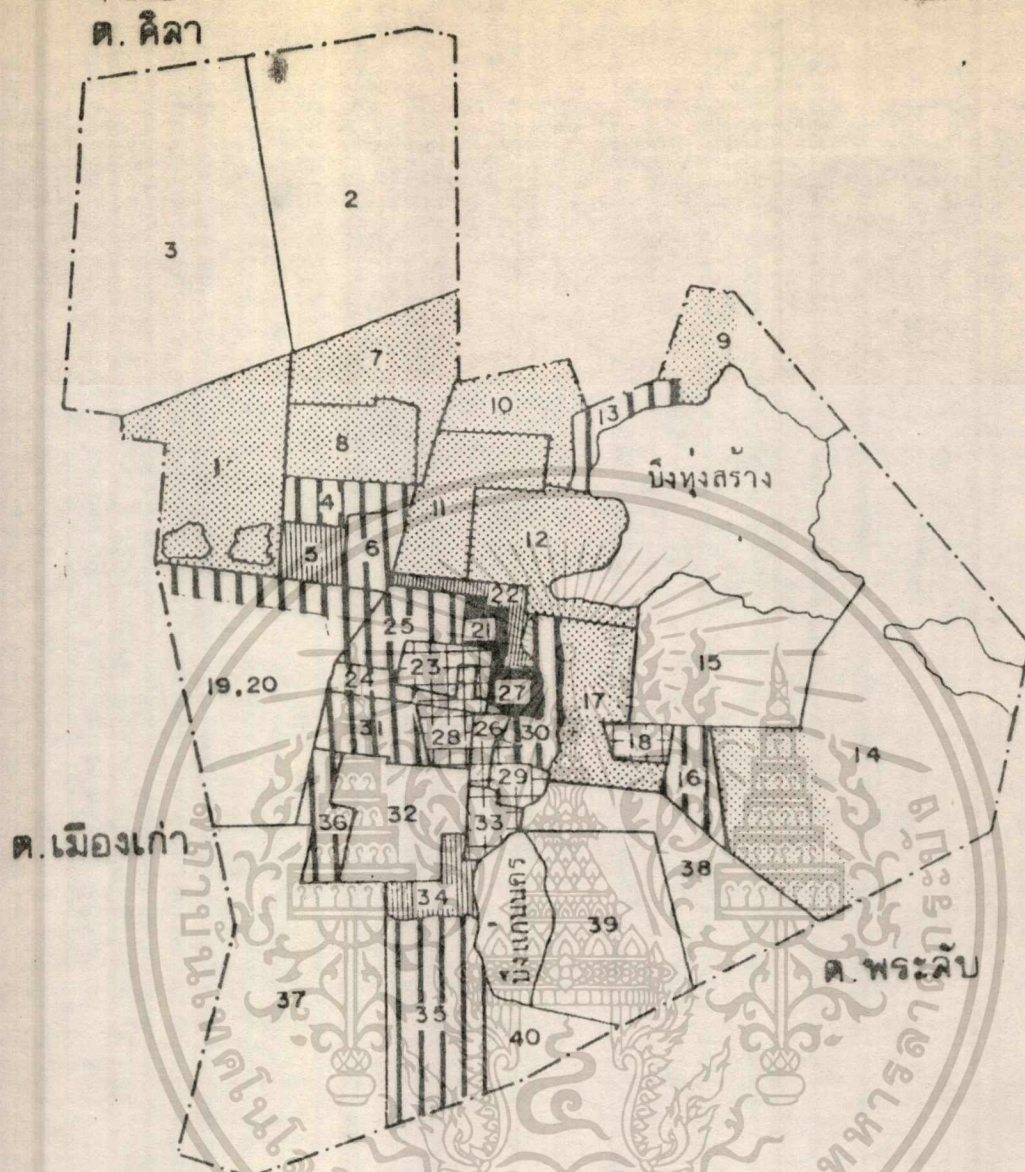
ในตารางที่ 1 และรูปที่ 1 ได้แสดงจำนวนและความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองปัจจุบัน โดยแสดงเป็นตำบล และรวมเขตเลือกตั้ง และตารางที่แสดงถ้าการกระจาย ความหนาแน่นของประชากร จะเห็นได้ว่าเขต ซี เป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นสูงสุด และเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของเขตเลือกตั้งสูงสุดเช่นกันโดยเขตเลือกตั้งที่หนาแน่นที่สุดมีประชากรถึง 21,410 คน/กม² ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรในเขตเทศบาลเท่ากับ 2,180 คน/กม²

ภาพที่ 29 แสดงโครงสร้างประชากร ปี 2524


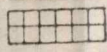
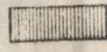
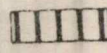

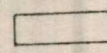
แผนภูมิ 6 โครงสร้างประชากรปี พ.ศ. 2524



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ลักษณะ

-  มากกว่า 20,000 คน/กม²
-  12,000-20,000
-  7,500-12,000
-  3,500-7,500
-  2,000-3,500
-  น้อยกว่า 2,000
- 16 หมายถึง เลขเขตเลือกตั้ง
- เขตเทศบาลและเขตผังเมืองรวม

ภาพที่ 30 แสดงความหนาแน่นของประชากรในเขตเลือกตั้งต่างๆปี 2524

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15
ความหนาแน่นของประชากรในเมืองขอนแก่น
แยกตามตำบลและเขตเลือกตั้งปี 2522

บริเวณ ^{1/}	พื้นที่ (กม. ²)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
ในเขตเทศบาล			
1	1.70	3,900	2,290
2	3.76	1,785	470
3	4.49	1,990	440
4	0.44	2,332	5,300
5	0.29	2,593	8,940
6	0.35	2,339	6,680
7	0.94	2,222	2,360
8	0.86	2,490	2,890
9	0.38	1,087	2,860
10	1.16	3,150	2,710
11	1.08	3,061	2,830
12	0.63	1,795	2,850
13	0.37	1,334	3,600
14(ค้ำวันตก)	1.10	2,928	2,900
16(ค้ำวันออก)	3.04	163	50
15	1.88	2,469	1,310
16	0.77	2,875	4,110
17	1.27	3,040	2,390
18	0.22	3,411	15,500

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15 (ต่อ)
 ความหนาแน่นของประชากรในเมืองขอนแก่น
 แยกตามตำบลและเขตเลือกตั้งปี 2522

บริเวณ ^{1/}	พื้นที่ (กม ²)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
ในเขตเทศบาล			
18/20 (ค้ำเหนือ)	0.43	2,233	5,190
19/20 (ค้ำที่เหนือ)	1.99	1,488	750
21	0.13	2,552	19,630
22	0.27	3,040	11,260
23	0.26	3,040	11,690
24 (ค้ำตะวันตก)	0.14	880	6,280
24 (ค้ำตะวันออก)	0.19	2,511	16,140
25	0.44	2,600	5,910
26	0.15	2,421	16,740
27	0.17	3,212	21,410
28	0.19	3,356	17,660
29	0.16	2,235	13,970
30	0.38	1,733	4,560
31	0.49	1,823	3,720
32	0.96	2,545	2,650
33	0.20	3,143	15,701
34	0.37	2,847	7,690
35	0.43	2,682	6,240
36	0.36	2,084	5,790
37	2.12	2,641	1,250
38	2.00	2,277	1,140

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15(ต่อ)
ความหนาแน่นของประชากรในเมืองขอนแก่น
แยกตามตำบลและเขตเลือกตั้งปี 2522

บริเวณ ^{1/}	พื้นที่ (กม ²)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
ในเขตเทศบาล			
39	5.56	2,414	430
40	9.79	1,327	1,680
ทะเลสาบ	3.35	-	-
รวม	46.00	100,210	2,180

ตารางที่ (ต่อ)

บริเวณ ^{1/}	พื้นที่ (กม ²)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
นอกเขตเทศบาล			
ค. พระลับ	24.56	19,654	800
ค. สีลา	24.00	12,288	510
ค. เมืองเก่า	16.50	15,077	910
รวม	65.06	47,019	720
รวมทั้งสิ้น	111.06	147,229	1,330

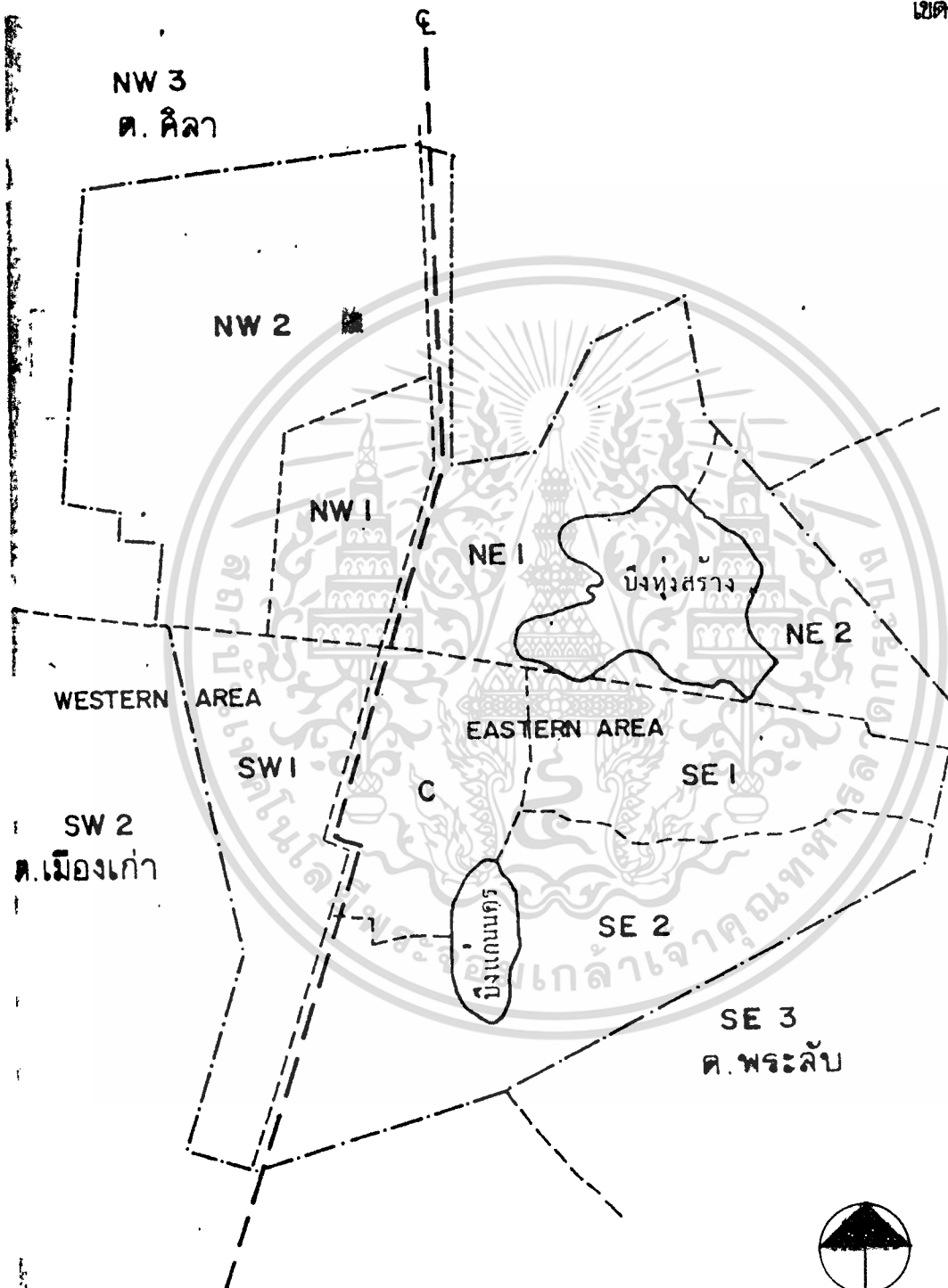
ที่มา. บริษัทที่ปรึกษา

^{1/} เป็นบริเวณเขตเลือกตั้งและภาวนอกตำบล ซึ่งจากรูปที่ ก.10

ภาพที่ 31 การแบ่งพื้นที่เพื่อการวางแผน 2524

สัญลักษณ์

- เขตตำบล
- เขตเทศบาลเมืองและเขตฝั่งเมืองรวม



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16

การกระจายความหนาแน่นของประชากรภายในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น

ปี 2524

ช่วงของความหนาแน่น (คน/กม ²)		เปอร์เซ็นต์ของการกระจายโดย		
		เขตเลือกตั้ง	ประชากร	พื้นที่
มากกว่า	20,000	2.5	3.2	0.4
	12,000 - 20,000	15.0	17.1	2.5
	7,500 - 12,000	12.5	14.9	3.4
	3,500 - 7,500	25.0	22.0	10.0
	2,000 - 3,500	22.5	23.3	21.0
น้อยกว่า	2,500	22.5	19.5	62.6
			100.0	100.0

ที่มา.. ตารางที่ ก-7

ลักษณะสังคม

ลักษณะสังคมมีความสัมพันธ์ทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมา และมีแนวความคิดพฤติกรรมทางสังคมคล้ายคลึงกัน มีนิสัยโอบอ้อมอารีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชยันตเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ และยึดมั่นในพุทธศาสนา ประชาชนนับถือพุทธศาสนามาร้อยละ 98.0 ของประชาชนทั้งสิ้น มีวิศุทธศาสนาในเขตวางผัง (เขตเทศบาล) 16 วัด ประชากรร้อยละ 89.87 เป็นคนที่เกิดในชุมชนนี้ ร้อยละ 10.13 เป็นคนที่เกิดนอกชุมชน ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย จีน และญวน คิดเป็นร้อยละ 98.89, 5.77, และ 0.34 ตามลำดับ

โครงสร้างประชากร

จำนวนประชากรแยกเพศในอดีตในเขตวางผังเมือง รวม ตั้งแต่ปี

จำนวนประชากรเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย โครงสร้างประชากรใน

เขตวางผังเมืองรวมปี 2524 มีประชากร 101,639 คน เป็นชาย 51,896 คน เป็นหญิง

ไม่ว่าการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นหญิง 49,743 คน กิจเป็นอัตราส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิงประมาณ 51:49 ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี จะมีสัดส่วนลดลงตามลำดับ คือ หมวดอายุ 15-19 ปี หมวดอายุ 10-14 ปี หมวดอายุ 5-9 ปี และหมวดอายุ 0-4 ปี กิจเป็นร้อยละ 13.70, 11.72, 9.07, และ 7.34 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้พยายามลดอัตราการเกิด สำหรับประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน 45,862 คน แยกเป็นชายได้ 27,200 คน เป็นหญิง 18,682 คน

การพยากรณ์การกระจายตัวของประชากร

โดยการใช้อัตราเพิ่มของประชากรในเขตเมืองเท่ากับ 4.4 เปอร์เซ็นต์ ค่อปี ทำให้สามารถพยากรณ์จำนวนประชากรในเขตการปกครองแต่ละเขตได้ ทั้งนี้ได้ พิจารณาแนวโน้มและข้อจำกัดคือความเจริญเติบโตที่ทราบแล้วมาประกอบด้วย ผล ปรากฏว่า ในปี 2544 จำนวนประชากรในเขตเมืองขอนแก่นจะเป็น 260,000 คน ซึ่งจะ เพิ่มขึ้นถึง 137.3 เปอร์เซ็นต์ เป็นที่คาดว่าความหนาแน่นสูงสุดจะเกิดขึ้นในเขต ซึ่งอย่าง ไรก็ตามคาดว่าเขต และ จะเป็นบริเวณที่มีอัตราเพิ่มของประชากร สูงที่สุด โดยจะมีถึง 33 เปอร์เซ็นต์ของประชากรในเขตเมืองทั้งหมด

การพยากรณ์การกระจายตัวของประชากรสำหรับเวลาช่วงละ 5 ปี จนถึงปี 2544 นั้นได้แสดงไว้ในตารางที่ ก-9 และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของ ประชากรจนถึงปี 2544 ได้แสดงไว้ในตารางที่ ก-10

โดยการใช้ทางหลวงหมายเลข 2 และทางรถไฟเป็นเส้นกึ่งกลาง จะเห็นได้ว่าอัตราส่วนของการตั้งถิ่นฐานของประชากรทางค้ำวันตกต่อค้ำวันออก จะเป็น 29.5 : 70.5 บริเวณศูนย์กลางพาณิชย์กรรมจะยังคงอยู่ในที่เดิม โดยมีทางหลวง หมายเลข 2 ยังคงเป็นเส้นทางลำเลียงที่สำคัญในระดับภาคต่อไป การเพิ่มจำนวนประชากร จะทำให้เกิดความคับคั่งของการจราจรที่คักกับทางหลวงหมายเลข 2 และทางรถไฟ เพื่อ ศึกษาค้นคว้าระหว่างค้ำวันตกและค้ำวันออก

ตารางที่ 17 แสดงสถิติจำนวนประชากรในอดีต

ปี พ.ศ.	ในเขตเทศบาล		รวมทั้งอำเภอเมือง		รวมทั้งจังหวัด	
	จำนวน	อัตราการเพิ่ม	จำนวน	อัตราการเพิ่ม	จำนวน	อัตราการเพิ่ม
2507	24,076		208,573		925,967	
2508	25,454		215,434		944,722	
2509	26,685		222,317		961,143	
2510	28,437		229,939		989,952	
2511	29,264	4.81	236,951		1,015,044	
2512	30,144	(4.28)	243,888	1.2	1,040,686	
2513	31,144		250,927		1,068,945	
2514	31,788		250,743		1,047,764	
2515	35,055		266,985		1,192,898	
2516	64,402		291,175		1,207,525	
2517	67,904		300,535		1,242,851	
2518	71,526		259,571		1,263,230	
2519	75,363		222,560		1,238,894	
2520	80,286	5.55	230,340		1,264,990	
2521	84,483	(5.45)	237,443	1.03	1,313,330	
2522	89,925		245,678		1,328,835	
2523	94,019		252,309		1,854,855	
2524	101,639		264,924		1,384,569	
2525	103,656		278,170		1,416,376	
2526	115,515		289,207		1,463,001	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชากรในอนาคตก

จากการศึกษาแนวโน้มและการเพิ่มของประชากรในอดีตของเทศบาลเมืองขอนแก่น เป็นหลักในการพิจารณาขยายตัวของประชากรในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น เขตอำเภอเมืองขอนแก่น เขตจังหวัดขอนแก่น และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคำนวณอัตราการขยายตัวได้ 2 ช่วงด้วยกัน คือ

- ในเขตเทศบาล	อัตราการขยายตัวขั้นต่ำ	4.81 %
	อัตราการขยายตัวขั้นสูง	5.55 %
- ในเขตอำเภอเมือง	อัตราการขยายตัวขั้นต่ำ	1.03 %
	อัตราการขยายตัวขั้นสูง	1.20 %
- ในเขตจังหวัดขอนแก่น	อัตราการขยายตัวขั้นต่ำ	1.66 %
	อัตราการขยายตัวขั้นสูง	2.41 %
- ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อัตราการขยายตัวขั้นต่ำ	2.33 %
	อัตราการขยายตัวขั้นสูง	3.08 %

ตารางที่ 18 แสดงประชากรในอนาคตของเทศบาลเมืองขอนแก่น

ปี พ.ศ.	การขยายตัวขั้นต่ำ 4.81 %	การขยายตัวขั้นสูง 5.55 %
2523	94,019	94,019
2524	98,500	99,200
2528	118,900	123,200
2532	143,500	152,900
2536	173,200	189,700
2540	209,000	235,500
2544	252,200	292,300

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปี พ.ศ.	การขยายตัวขั้นต่ำ 4.81 %.	การขยายตัวขั้นสูง 5.55 %.
2548	304,300	362,800
2552	367,200	450,300

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

- ช่วงที่ 1 ในระหว่างปี พ.ศ. 2507 - 2515 ในระยะเวลา 8 ปี อัตราการขยายตัว 4.81 % ต่อปี
- ช่วงที่ 2 ในระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2523 ในระยะเวลา 7 ปี มีอัตราการขยายตัว 5.55 % ต่อปี

(ใ้ค้มีการขยายเขตเทศบาล เมื่อปี พ.ศ. 2515)

ตารางที่ 19 แสดงประชากรในอนาคตของอำเภอเมืองขอนแก่น

ปี พ.ศ.	การขยายตัวขั้นต่ำ 1.03 %.	การขยายตัวขั้นสูง 1.20 %.
2523	252,309	252,309
2524	254,900	255,300
2528	265,600	267,800
2532	276,700	280,900
2536	288,300	294,600
2540	300,300	309,000
2544	312,900	324,100
2548	326,000	340,000
2552	339,600	356,600

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

- ช่วงที่ 1 ในระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2523 ในระยะเวลา 4 ปี มีอัตราการขยายตัวประมาณ 1.03 % ต่อปี

- ช่วงที่ 2 ในระหว่างปี พ.ศ. 2507 - 2523 ในระยะเวลา 16 ปี มีอัตราการขยายตัวประมาณ 1.20 % ต่อปี

ตารางที่ 20 แสดงประชากรในอนาคคของจังหวัดขอนแก่น

ปี พ.ศ.	การขยายตัวขั้นต่ำ 1.66 %	การขยายตัวขั้นสูง 2.41 %
2523	1,354,855	1,354,855
2524	1,377,300	1,387,500
2528	1,471,100	1,526,200
2532	1,571,200	1,678,700
2536	1,678,200	1,846,500
2540	1,792,400	2,031,000
2544	1,914,500	2,234,000
2548	2,044,800	2,457,300
2552	2,184,000	2,702,800

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

- ช่วงที่ 1 ในระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2523 ในระยะเวลา 4 ปี มีอัตราการขยายตัวประมาณ 1.66 % ต่อปี

- ช่วงที่ 2 ในระหว่างปี พ.ศ. 2507 - 2523 ในระยะเวลา 16 ปี มีอัตราการขยายตัวประมาณ 2.41 % ต่อปี

ตารางที่ 21 แสดงประชากรในอนาคคของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

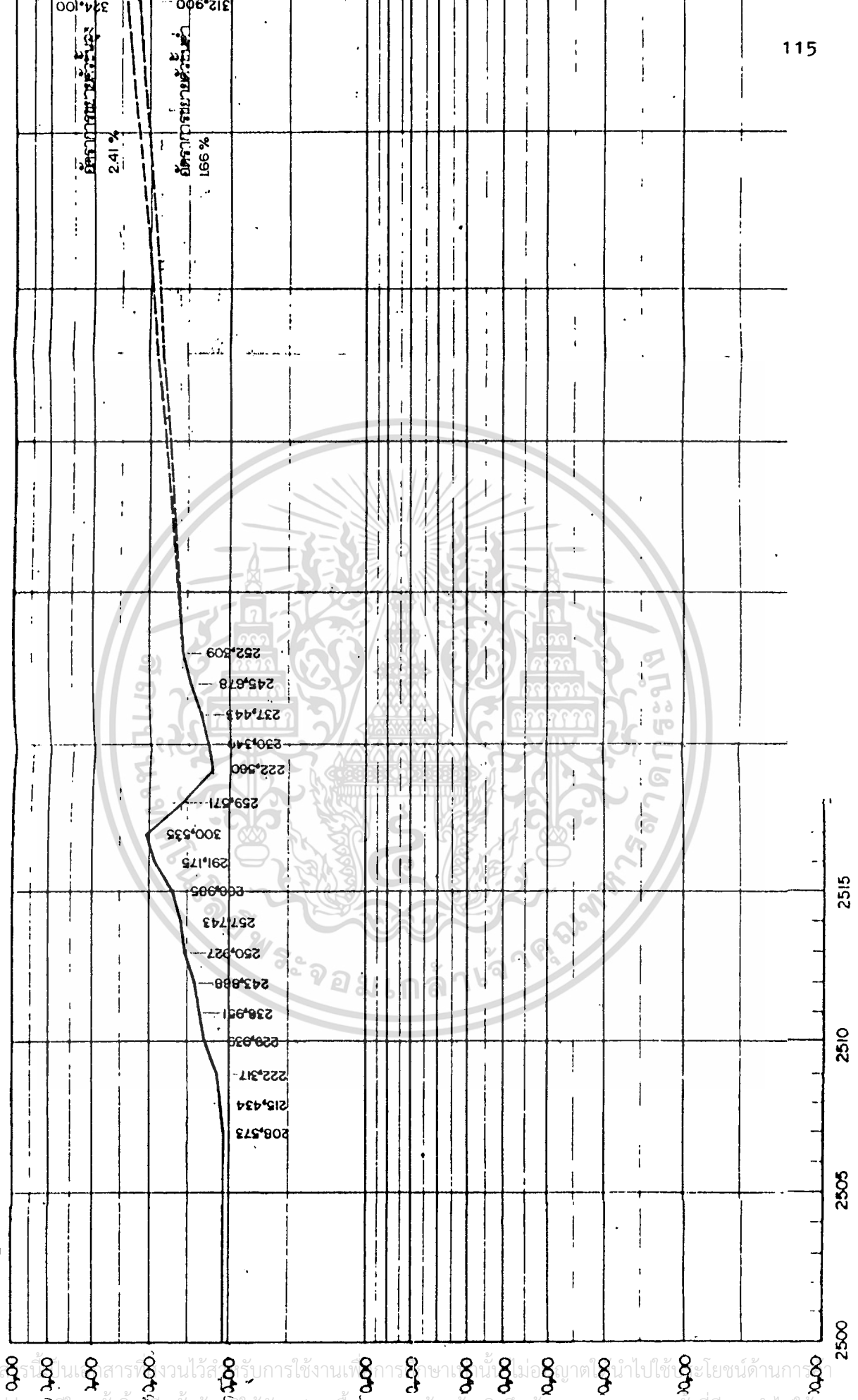
ปี พ.ศ.	การขยายตัวขั้นตรี 2.33 %	การขยายตัวขั้นสูง 3.08 %
2523	16,078,895	16,087,895
2524	16,462,700	16,583,400
2528	18,051,500	18,722,800
2532	19,793,700	21,138,200
2536	21,703,900	23,865,300
2540	23,798,500	26,944,100
2544	26,095,300	30,420,200
2548	28,613,700	34,340,700
2552	31,375,100	38,775,500

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

- ช่วงที่ 1 ในระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2523 ในระยะเวลา
7 ปี มีอัตราการขยายตัว 2.33 % ต่อปี

- ช่วงที่ 2 ในระหว่างปี พ.ศ. 2507 - 2523 ในระยะเวลา
16 ปี มีอัตราการขยายตัว 3.08 % ต่อปี

แผนภูมิ การเปลี่ยนแปลงของอำเภอเมืองขอนแก่น

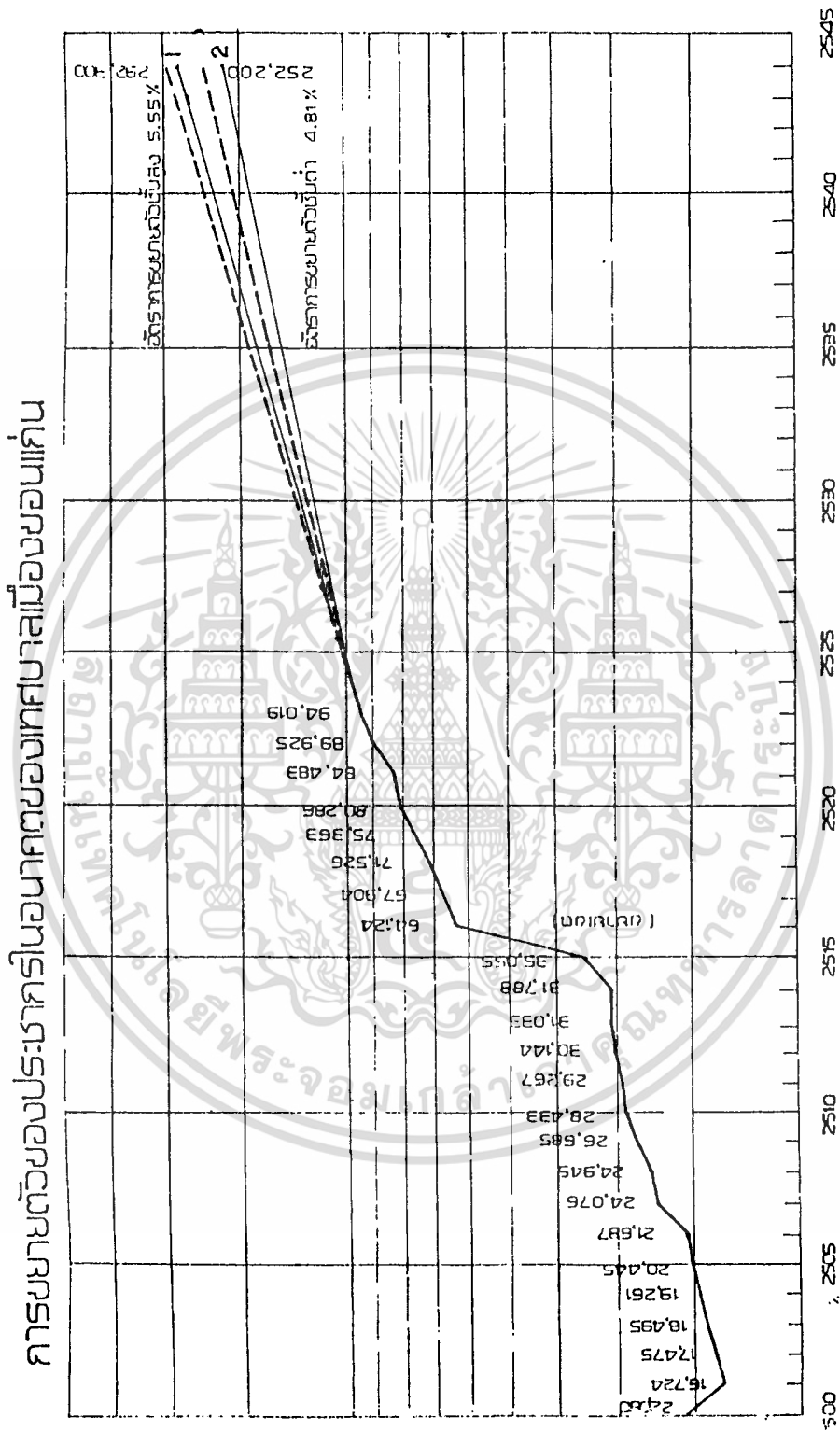


อัตราการเพิ่มขึ้น
2.41 %

อัตราการขยายตัว
1.66 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่งานวิจัยได้รับการใช้งานเพื่อการประชาสัมพันธ์เท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้โดยชนด้านการเมือง การศึกษา หรือการวิจัยอื่นใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 24 แสดงการขยายตัวของประชากรเมืองขอนแก่น (ในเขตเทศบาล)



ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง
 ทนายเหตุ 1 อัตราการขยายตัวสูง 5.45% ประชากรปี 2544 286,545 คน
 2 อัตราการขยายตัวต่ำ 4.28% ประชากรปี 2544 226,692 คน

สภาพและโครงสร้างทางการเศรษฐกิจของชุมชนขอนแก่น

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเมืองรวมขอนแก่นจากการสำรวจ ทำให้ทราบลักษณะแรงงานจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน อาชีพรายได้การศึกษาของประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวนผู้ว่างงาน จำนวนประชากรที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวนกิจการค้าและบริการ กิจการอุตสาหกรรมและการคลังส่วนท้องถิ่น จากทั้งข้อดังกล่าวข้างต้นแยกรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

1. ประชากรวัยแรงงาน

ประชากรวัยแรงงานของชุมชนขอนแก่นมีประมาณ 83,209 คน หรือประมาณ 82 % ของประชากรรวมแยกเป็นชาย 41,784 คน หรือประมาณ 51% หญิง 41,425 คน หรือประมาณ 49% ของประชากรวัยแรงงานในเขตเมือง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15 - 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.56 ประชากรวัยแรงงานแยกเป็นประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน 45,882 หรือประมาณ 55 % ประชากรที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 37,327 คน หรือประมาณ 45 %

2. ประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน

จำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน 45,882 คน.. นี้แยกเป็นชาย 27,200 คน หรือร้อยละ 59 เพศหญิง 18,682 คน หรือร้อยละ 41 เพศชายมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 61.5 %

จำนวนผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

จ. อาชีพ ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานของชุมชนขอนแก่นมีทั้งหมด 9 อาชีพ คือ อาชีพงานเกี่ยวกับการค้ามากเป็นอันดับหนึ่งประมาณ 28 % รองลงมาได้แก่งานใช้วิชาชีพ ประมาณ 2 % อาชีพแรงงาน เกษตรและประมง ประมาณ 11 และ 10 % อาชีพบริการ 8 % อาชีพเสมียนและขนส่ง 2 % และมีผู้ว่างงาน 50 งานประมาณ 20 %

2. อายุ ผู้อยู่ในกำลังแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างช่วงอายุ 25 - 44 ปี คือ ประมาณ 48 % เมื่อแยกดูแต่ละช่วงอายุจะพบว่า 49 % ของประชากรวัยแรงงานในเขตวางผัง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.56 ประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในกำลังแรงงาน 45,882 หรือประมาณ 55 % ประชากรที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 37,327 คน หรือประมาณ 45 %

ประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน

จำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน 45,882 คนนั้นแยกเป็นชาย 27,200 คน หรือร้อยละ 59 เพศหญิง 18,682 คนหรือร้อยละ 41 เพศชายมากกว่าเพศหญิงประมาณ 18 %

จำนวนผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังนี้

1. อาชีพ ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานของชุมชนขอนแก่นมีทั้งหมด 9 อาชีพ คือ อาชีพงานเกี่ยวกับการค้ามากเป็นอันดับหนึ่งประมาณ 28.7 % รองลงมาได้แก่งานใช้วิชาชีพประมาณ 21 % อาชีพที่แรงงาน - เกษตรและประมง ประมาณ 11 และ 10 % อาชีพบริการ 8 % อาชีพเสมียนและขนส่ง 2 % และมีผู้ว่างงานรองานประมาณ 20 %

2. อายุ ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างช่วงอายุ 25-44 ปี คือ มีประมาณ 48 % เมื่อแยกดูแต่ละช่วงอายุจะพบว่า

- ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานช่วงอายุ 11-24 ปี ประกอบอาชีพแรงงานการผลิตประมาณ 11 % รองลงมาได้แก่งานใช้วิชาชีพประมาณ 10 % อาชีพเกี่ยวกับการค้าและบริการประมาณ 8 % มีผู้ว่างงานในช่วงนี้มากประมาณ 52 %

- ช่วงอายุ 25-44 ปี ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานในช่วงอายุนี้ ประกอบอาชีพงานใช้วิชาชีพมากที่สุดประมาณ 26 % รองลงมาได้แก่อาชีพเกี่ยวกับการค้าประมาณ 23 % อาชีพแรงงานการผลิตเกษตรและประมงประมาณ 11 % มีผู้ว่างงานในช่วงอายุนี้ 10 %

ตารางที่ 22 แสดงประมาณการจำนวนประชากรผู้อยู่ในวัยทำงาน จังหวัดขอนแก่น

	ประเภท	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1.	ประชากร	668,900	659,900	1,328,300
2.	ผู้อยู่ในวัยทำงาน(อายุ 15 ปีขึ้นไป)	487,200	499,200	986,400
3.	ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	352,800	279,400	632,200
4.	ผู้มีงานทำ	213,600	179,500	393,100
5.	ผู้ว่างงาน	16,600	11,000	27,600
6.	ผู้รอดจากการเกษตร	122,600	88,900	211,500
7.	ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	134,400	219,800	354,200
8.	ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	181,200	160,700	341,900

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 23 แสดงสถิติจำนวนสถานประกอบที่มีลูกจ้าง 1 คนขึ้นไป และจำนวนลูกจ้าง
ปี 2526

ประเภทกิจการ	จำนวน (แห่ง)	จำนวนลูกจ้าง (คน)		รวม
		ชาย	หญิง	
1. ผลผลิตทางการเกษตร และปศุสัตว์	14	500	200	700
2. การผลิต ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ	1,300	12,000	6,000	18,000
3. การไฟฟ้า ปะปา	30	1,800	200	2,000
4. ก่อสร้าง	250	2,750	2,500	5,250
5. ขยายส่ง	170	1,500	500	2,000
6. ขยายปลึก	1,500	4,500	4,500	9,000
7. ขยายส่ง	100	1,600	400	2,000
8. การเงินประกันภัย	80	900	800	1,700
9. บริการ, ซ่อมสิ่งของ	600	2,000	2,200	4,200
รวม	4,044	27,550	17,300	44,850

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดขอนแก่น

7.3 ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของความเจริญทางเศรษฐกิจสำหรับของเมืองขอนแก่นได้โดยอาศัยการประมาณการเบื้องต้นของผลกระทบของเป้าหมายเศรษฐกิจมหภาคระดับภาค ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) และข้อสมมุติฐาน การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนผลิตภัณฑ์นอกภาคเกษตรกรรมของขอนแก่น เทียบกับของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด การเพิ่มของผลิตภัณฑ์นอกภาคเกษตรกรรมได้ใช้เป็นตัวแทนความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในเขตเมือง

ถึงแม้ว่าสถิติที่มีอยู่จะรวมมูลค่าเพิ่ม () อันเกิดจากกิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรมในชนบทเข้าไว้ด้วยกันก็ตาม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสัดส่วนของกิจกรรมประเภทนี้มีที่ต่ำว่าจะคงที่หรือเสื่อมถดถอยตามกาลเวลา ขณะที่การพัฒนาเมืองคงดำเนินต่อไป ดังนั้นการพยากรณ์การเติบโตของมูลค่าเพิ่มนอกภาคเกษตรกรรมควรจะต้องชี้ให้เห็นถึงอัตราการเติบโตขั้นต่ำสุดของกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตในเขตเมือง

จากการวิเคราะห์ของโครงการศึกษาความเป็นไปได้สำหรับการพัฒนาเมืองหลักสำหรับช่วง 20 ปีข้างหน้า (2524 - 2544) ข้อสมมุติฐานที่นำมาใช้ในการหารูปแบบของการพัฒนาคือ

- ขอนแก่นยังคงดำเนินบทบาทในการเป็นศูนย์กลางหลักของภาค ในด้านการค้า การคมนาคม การศึกษา การบริหาร และการเงิน และจะขยายบทบาทออกไปในการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมทางเกษตร

- กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมในขอนแก่นจะยังคงรวมตัวกันอยู่รอบ ๆ เขตเทศบาลเมืองขอนแก่น ทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมทางด้านแรงงาน และสิ่งสาธารณูปโภค

เป็นที่คาดว่า หน้าที่หลักของขอนแก่นก็คือ จะยังคงเป็นศูนย์กลางการบริหารของท้องถิ่นที่ชนบทเป็นอันดับแรก และมีที่ต่ำว่าจะดึงดูดอุตสาหกรรมหนักได้ เนื่องจากปัญหาหลัก 2 ประการ คือ การขาดแหล่งน้ำและระยะทางไกลจากตลาดอย่างไรก็ตามขอนแก่นจะมีู่ทางที่ดีที่จะเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและกระจายสินค้ามากกว่าด้านอุตสาหกรรมทางเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

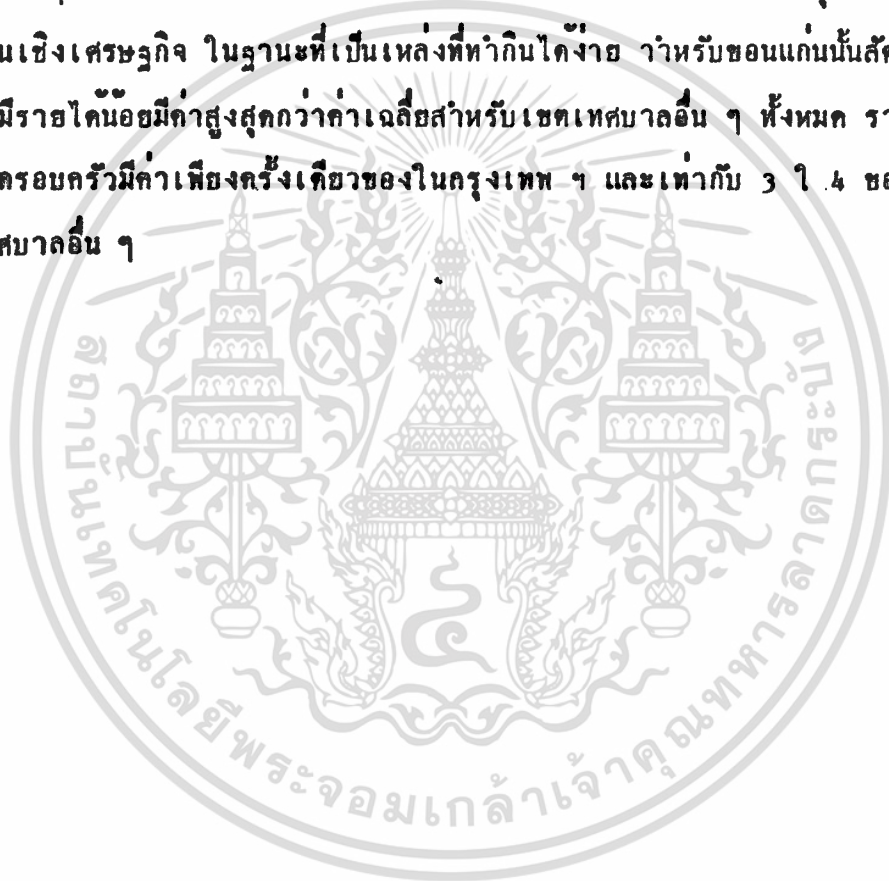
ตารางที่ 24 แสดงการพยากรณ์อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของขอนแก่น

รายการ	2525-2529		2529-2544	
การเพิ่มผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดโดยคิดจากการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์นอกภาคเกษตรกรรมของจังหวัดเมื่อเทียบกับของทั้งราคา				
(ก) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง		7.2		7.1
(ข) เปลี่ยนแปลงโดยถือตามสัดส่วนในปี 2519-2525		11.9		11.1
(ค) ค่าเฉลี่ยของ (ก) และ (ข)		9.6		9.5
การเพิ่มจำนวนประชากร	5.6	4.6	4.6	4.3
การเพิ่มโดยนับของผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดต่อหัว				
สำหรับ (ก) ข้างบน	1.5	2.5	2.4	2.9
สำหรับ (ข) ข้างบน	6.0	7.0	6.9	7.4
สำหรับ (ค) ข้างบน	3.8	4.8	4.7	5.0
กรณีที่น่าจะเป็นจริงมากที่สุด	ไม่มี	(ค)	ไม่มี	(ค)

ที่มา : จากการวิเคราะห์การศึกษาเป็นไปได้ สำหรับโครงการพัฒนาเมืองหลัก

การกระจายรายได้ของครัวเรือนในเขตเมือง

จากการประมาณการกระจายรายได้ในเขตเมือง ซึ่งประมาณโดยธนาคารโลกพบว่า รายได้ปานกลางของครอบครัวคือเดือนในเขตเมืองขอนแก่น เท่ากับ 3,500 บาท เปรียบเทียบกับจำนวน 6,300 บาท สำหรับกรุงเทพฯ ความแตกต่างระหว่างกรุงเทพฯ กับเขตเมืองอื่น ๆ นั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนและเป็นสิ่งอธิบายให้เห็นว่ากรุงเทพฯ มีความน่าสนใจในเชิงเศรษฐกิจ ในฐานะที่เป็นแหล่งที่ทำกินได้ง่าย สำหรับขอนแก่นนั้นสัดส่วนของครอบครัวมีรายได้น้อยมีค่าสูงสุดต่ำกว่าค่าเฉลี่ยสำหรับเขตเทศบาลอื่น ๆ ทั้งหมด รายได้ปานกลางของครอบครัวมีค่าเพียงครึ่งเดียวของในกรุงเทพฯ และเท่ากับ 3 ใน 4 ของค่าเฉลี่ยสำหรับเทศบาลอื่น ๆ

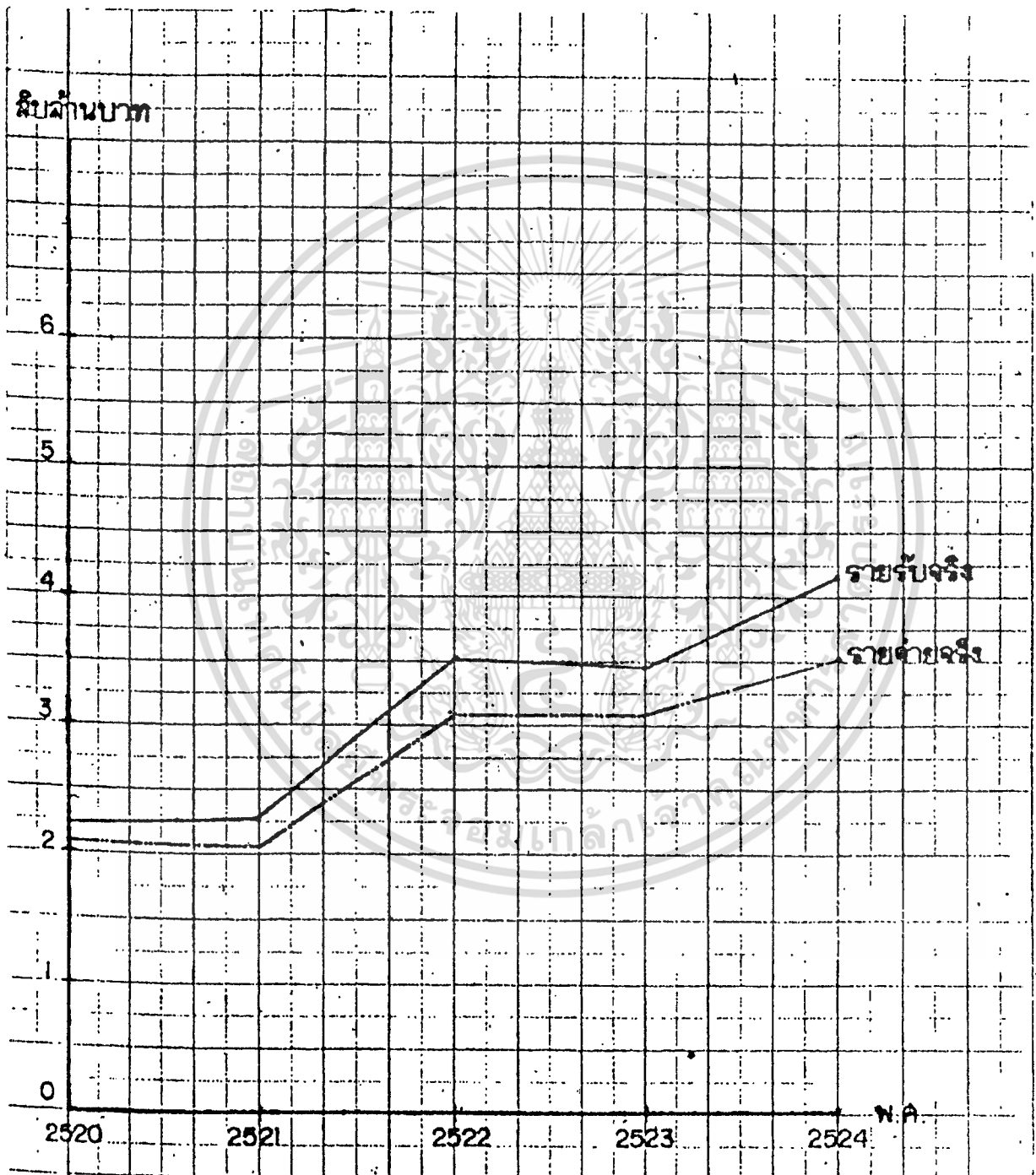


ตารางที่ 25 แสดงการกระจายรายได้อีกของครอบครัวในเขตเมือง ปี 2524

รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)	ค่าเฉลี่ยของเทศบาล ทั่วประเทศ ไม่รวมใน กทม. และภาคกลาง				กรุงเทพ ฯ	
	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์ สะสม	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์ สะสม	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์ สะสม
น้อยกว่า 2,000	28	28	12	12	4	4
2,000 - 5,000	49	77	51	63	44	48
6,000 - 9,999	12	89	23	86	30	78
10,000 - 13,999	10	99	8	94	12	90
14,000 และมากกว่า	1	100	6	100	10	100
	100		100		100	
รายได้อีกปานกลาง (บาท/เดือน)	3,470		4,630		6,270	

: จากการวิเคราะห์ การศึกษาความเป็นไปได้ สำหรับโครงการพัฒนาเมืองหลัก

ภาพที่ ๑๔ แสดงรายรับจริง - รายจ่ายจริงเทศบาลเมืองขอนแก่น ปี 2520-2524



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การรวบรวมข้อมูลและการศึกษาข้อมูล

3.1 วิธีสำรวจข้อมูลและรวบรวมข้อมูล

ในการทำวิทยานิพนธ์โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ฯ วิธีสำรวจและรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการศึกษาจากสภาพทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น

ก. การศึกษาจากเอกสาร ศึกษาจากเอกสาร วารสาร รายงานประจำปี จุลสาร วิทยานิพนธ์หนังสือต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ โดยเน้นในเรื่องข้อมูลพื้นฐานใดก็ได้ รายงานการวิจัยเกี่ยวกับเมืองขอนแก่น หลักทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นและสำคัญสำหรับเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และการออกแบบ และศึกษาข้อมูลของโครงการใดก็ได้ ประวัติของเมืองขอนแก่น ทิศทางการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของประชากร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาเมืองหลัก

ข. จากการสัมภาษณ์ จัดเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่กองผังเมืองรวมจังหวัดขอนแก่น สถาปนิกเทศบาลเมืองขอนแก่น และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์ทางด้านผังเมือง โดยการสัมภาษณ์และสังเกต ข้อมูลส่วนใหญ่จะเน้นหนักการกำหนด ZONING ของบริเวณที่ตั้งโครงการ

ค. การศึกษาจากของจริง เป็นการศึกษาจากสภาพทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ศึกษาสภาพปัจจุบันของที่ตั้งโครงการ ข้อมูลที่ศึกษาเน้นหนักไปทางด้านผังเมืองเพื่อการวิเคราะห์เพื่อที่จะจัดวางผัง ของโครงการปรับปรุงพื้นที่ดินของอาคารรถไฟต่อไป

3.2 แหล่งที่มาของข้อมูล

ก. จากการศึกษาดูจากเอกสารแหล่งที่มา คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. กองผังรวม กองวิจัย สำนักผังเมือง
 2. กองช่าง เทศบาลเมืองขอนแก่น
 3. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น
 4. สำนักงานสรรพากรจังหวัดขอนแก่น
 5. ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
 6. ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ข. จากการศึกษาสัมภาษณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง
1. เจ้าหน้าที่ของกรมการไฟฟ้แห่งประเทศไทย
 2. เจ้าหน้าที่กองผังเมืองรวม กองวิจัย สำนักงานผังเมือง
 3. เจ้าหน้าที่กองช่าง เทศบาลเมืองขอนแก่น
 4. เศรษฐกร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น
 5. เจ้าหน้าที่ สำนักงานสรรพากรจังหวัดขอนแก่น
- ค. จากการศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น
1. สภาพทั่วไปของชุมชนขอนแก่นในเขตผังเมืองรวม
 2. สภาพทั่วไปของที่ตั้งโครงการ

3.3 การศึกษาข้อมูล

ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และที่ 5 เรื่องแนวทางการพัฒนาเมืองหลัก เป็นแนวทางของโครงการเพื่อกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่นมีรายละเอียดดังนี้

ก. ศึกษาสภาพทั่วไปในอดีตและปัจจุบันโดยแยกออกเป็น

1. ระดับจังหวัด ศึกษาสภาพพื้นที่จังหวัดในค้ำต่าง ๆ เช่น

- สภาพทางกายภาพ ใดแกี่ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ น้ำฝน สภาพภูมิประเทศ การใช้ที่ดิน การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

2. ระดับชุมชน ศึกษาค้ำ

- ประวัติความเป็นมาของเมือง การตั้งถิ่นฐาน เขตอิทธิพล

ในอดีต เป็นต้น

- ศึกษาสภาพของเมืองในค้ำพื้นที่ศึกษาของกองสำรวจผังเมือง

- ศึกษาฐานเศรษฐกิจ โดยสำรวจแรงงานในเขตเทศบาล

- ศึกษาข้อมูลประชากรในเขตเทศบาล

- ศึกษาการใช้ที่ดินของเมืองปัจจุบัน สักส่วนการใช้ที่ดินและ

กิจกรรมจากการสำรวจของกองผังเมืองรวม

ข. ศึกษารายละเอียดค้ำบริการของเมือง การให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการในค้ำโครงข่ายและปริมาณของถนน ประปา ไฟฟ้า ชยะ การขนส่งมวลชน ในเขตเทศบาลและเขตเมือง โดยทำการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนเมือง ในค้ำการขาดแคลน สาธารณูปโภค แหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่อนุรักษ์ และศึกษาพื้นที่ว่างที่เหมาะสมสำหรับการขยายตัวของชุมชน

ค. การคาดประมาณแนวโน้มในอนาคตทางค้ำ

- การคาดประมาณประชากร โดยอาศัยพื้นฐานจากสำนักผังเมือง

- การคาดประมาณพื้นที่เมือง ในค้ำจำนวนร้านค้า ที่พักอาศัย พื้นที่อุตสาหกรรม จำนวนนักเรียน วิทยาลัยงาน พื้นที่พักผ่อน และสาธารณูปโภคต่าง ๆ

ง. การกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น ใ้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ฯ จากผลของข้อ ก, ข, ค และแนวความคิดทฤษฎีการออกแบบ

ผังชุมชนจัดตั้งโครงการในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหา โดยสร้างรูปแบบแนวความคิดในการแก้ปัญหาในรูปแบบของโครงการ เพื่อนำไปสร้างแนวทางเลือกในการปรับปรุงที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

จ. ทำเนียบการออกแบบวางผังตามความต้องการของโครงการและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 ที่ตั้งโครงการของชุมชนเมืองขอนแก่น

3.3.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ก. ประชากร และแนวโน้มการเจริญเติบโตของประชากรบริเวณโครงการอยู่ในเขตที่ติดต่อกับย่านใจกลางเมือง จากการแบ่งตามเขตเลือกตั้งบริเวณโครงการซึ่งอยู่ในเขต ขี มีประชากร 34,525 คนในปี 2524 ในปี 2544 จะมีประชากรในเขตนี้จะมีประมาณ 57,400คน เนื่องจากเป็นเขตที่มีความหนาแน่นสูง เพราะเป็นบริเวณใจกลางเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นย่านการค้าและพาณิชยกรรม ดังนั้นจึงมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ให้บริการอยู่แล้ว

ข. ย่านเศรษฐกิจ ประชากรในบริเวณโครงการส่วนใหญ่ประกอบการค้าและรับราชการ(พนักงานรถไฟ) มีประชากรที่ประกอบอาชีพรับจ้างอยู่บริเวณคันคะฉวันออกเฉียงใต้ของที่ตั้งโครงการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ของย่านพักอาศัยเบาบางแต่มีทางติดต่อใกล้ย่านการค้าในใจกลางเมือง บริเวณตลาดสดเทศบาลและโดยอาศัยถนนหน้าเมืองซึ่งเป็นถนน คัดยาลงมาทางใต้ของชุมชน ประชากรค้ำที่คะฉวันคกซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมมีอาชีพประกอบธุรกิจการค้าด้านอุตสาหกรรม

ค. วัฒนธรรม ชุมชนขอนแก่นส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมไทยนับถือศาสนาพุทธรูปแบบทางกายภาพของอาคารทางศาสนาที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไป มีการจัดกิจกรรมเพื่อรำวงเอกลักษณ์ของชุมชนที่ขึ้นชื่อ คือ ประเพณีงานไหม-ผูกเสี่ยว

3.3.2 สภาพทางกายภาพ

ก. สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นย่านติดต่อกับเขตใจกลางเมืองของชุมชนเมืองขอนแก่น การใช้ที่ดินโดยรอบส่วนใหญ่เป็นเขตพักอาศัยที่มีความหนาแน่นปานกลาง มีย่านการค้าและย่านอุตสาหกรรมอยู่ทางค้ำทิศคะฉวันออก ทิศใต้และทิศเหนือ มีบางส่วนอยู่ทางคะฉวันออกเฉียงเหนือที่ต่อเนื่องมาจากย่านของชุมชน ส่วนทางค้ำทิศคะฉวันคกเป็นเขตสถานีและทางรถไฟ

สภาพพื้นที่ภายในโครงการ ทิศบนพื้นที่ที่สูงปานกลางเมื่อเทียบกับระดับทั่วไปของพื้นที่ชุมชน สภาพทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ด้านทิศเหนือจากเขตของพื้นที่โครงการจนเข้าบริเวณหน้าสถานีรถไฟเป็นส่วนสาธารณะ เขตติดต่อกับสวนสาธารณะ จนถึงเขตพื้นที่ด้านทิศใต้เป็นบ้านพักอาศัยของพนักงานรถไฟ พื้นที่ทั้งหมดเป็นกรรมสิทธิ์ของการรถไฟแห่งประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 60 ไร่ ทางเทศบาลได้วางแผนปรับปรุงถนนหน้าสถานีรถไฟให้เป็นถนนหลักที่มีความกว้าง 18.00 เมตร เชื่อมต่อระหว่างสถานีรถไฟกับถนนหน้าเมืองและถนนกลางเมือง

ข. ลักษณะการใช้ที่ดินรอบโครงการ

- ในบริเวณโครงการมีอยู่บริเวณด้านถนนประชาชนสำราญและบริเวณที่ติดกับถนนรื่นรม เป็นลักษณะร้านค้าย่อย อาคารไม้ 2 ชั้นยังไม่มีกำหนดทิศทางร้านค้าทำให้เกิดปัญหาทางคานกิจกรรมการค้า

- ในรัศมี 2 กิโลเมตรโดยรอบโครงการ มีสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา 3 แห่ง เป็นของรัฐบาล 2 แห่ง และของเอกชน 1 แห่งนอกนั้นเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 6 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 8 แห่ง ส่วนโรงเรียนอนุบาลอยู่ทางออกไปทางคานเหนือของชุมชนใกล้กับสถาบันราชการ

- โดยรอบโครงการมีวัดซึ่งเป็นที่รวมของชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธ 5 แห่ง และมีโบสถ์คริสต์จักรซึ่งอยู่ทางคานเหนือของโครงการ

ค. การขนส่งและการจราจร การจราจรและการขนส่งโดยรอบบริเวณโครงการมีถนนรื่นรมซึ่งมีเส้นทางจากหน้าสถานีรถไฟเข้าถนนกลางเมือง และถนนประชาชนซึ่งขนานกับทางรถไฟอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่โครงการ ส่วนทางหลวงหมายเลข 2 ซึ่งเป็นถนน อยู่ทางคานตะวันตกของทางรถไฟมีทางเชื่อมเข้าสู่โครงการโดยถนนเหล่านาคี มีระยะทางจากถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) ถึงศูนย์กลางของพื้นที่ (หน้าสถานีรถไฟ) ประมาณ 1000 เมตร

จ. บริเวณสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน

มี 2 ประเภท

คือ

- ส่วนใหญ่ใช้สนามกีฬาของสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นที่เล่นกีฬาของเยาวชน ซึ่งไม่เพียงพอและอยู่ไกลจากชุมชน 3 กิโลเมตร นอกจากนี้ก็ใช้สนามหน้าศาลากลางจังหวัดเป็นที่จัดกิจกรรม เมื่อมีเทศกาลประจำปี และสนามม้าของจังหวัดซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของชุมชน ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน จะเห็นได้ว่าไม่มี สถานที่เป็นที่ตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแสดงกิจกรรมและบริการแก่เยาวชนในเขตเทศบาล

- มีบึงแก่นนครซึ่งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน อยู่บริเวณด้านทิศใต้ของชุมชน และสวนรัชชานุสรณ์ ซึ่งเป็นส่วนสาธารณะขนาดใหญ่ตั้งอยู่หน้าศาลากลางจังหวัด

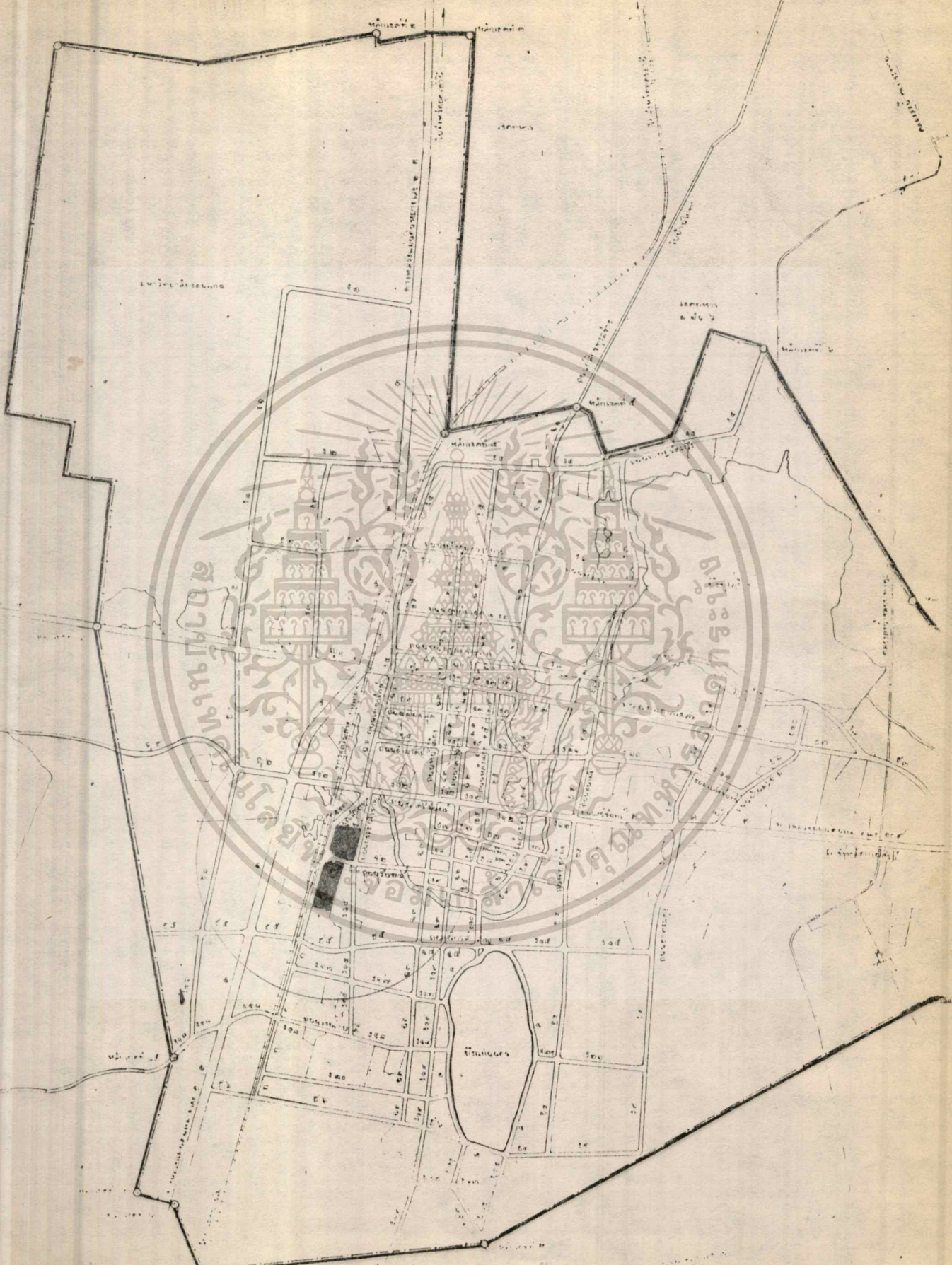
จ.

ในบริเวณย่านการค้าเก่าของชุมชน การอยู่อาศัยจะพบกับอาคารพาณิชย์ในรูปของตึกแถวตามแนวถนน และซอยที่เจริญแล้ว ตึกแถวเหล่านี้มักจะไม่เป็นระเบียบและหนาแน่น บริเวณที่พักอาศัยหนาแน่นส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้แบบชนบท ไม่เป็นระเบียบ เช่น บริเวณถนนประชาสำราญ ด้านทิศเหนือของที่ตั้งโครงการ เป็นต้น ส่วนบริเวณด้านทิศใต้และทิศตะวันออกของโครงการจะเป็นบริเวณที่พักอาศัยปานกลาง อาคารส่วนใหญ่เป็นไม้

ฉ. ความสำคัญและความเป็นศูนย์กลางของที่ตั้งโครงการ

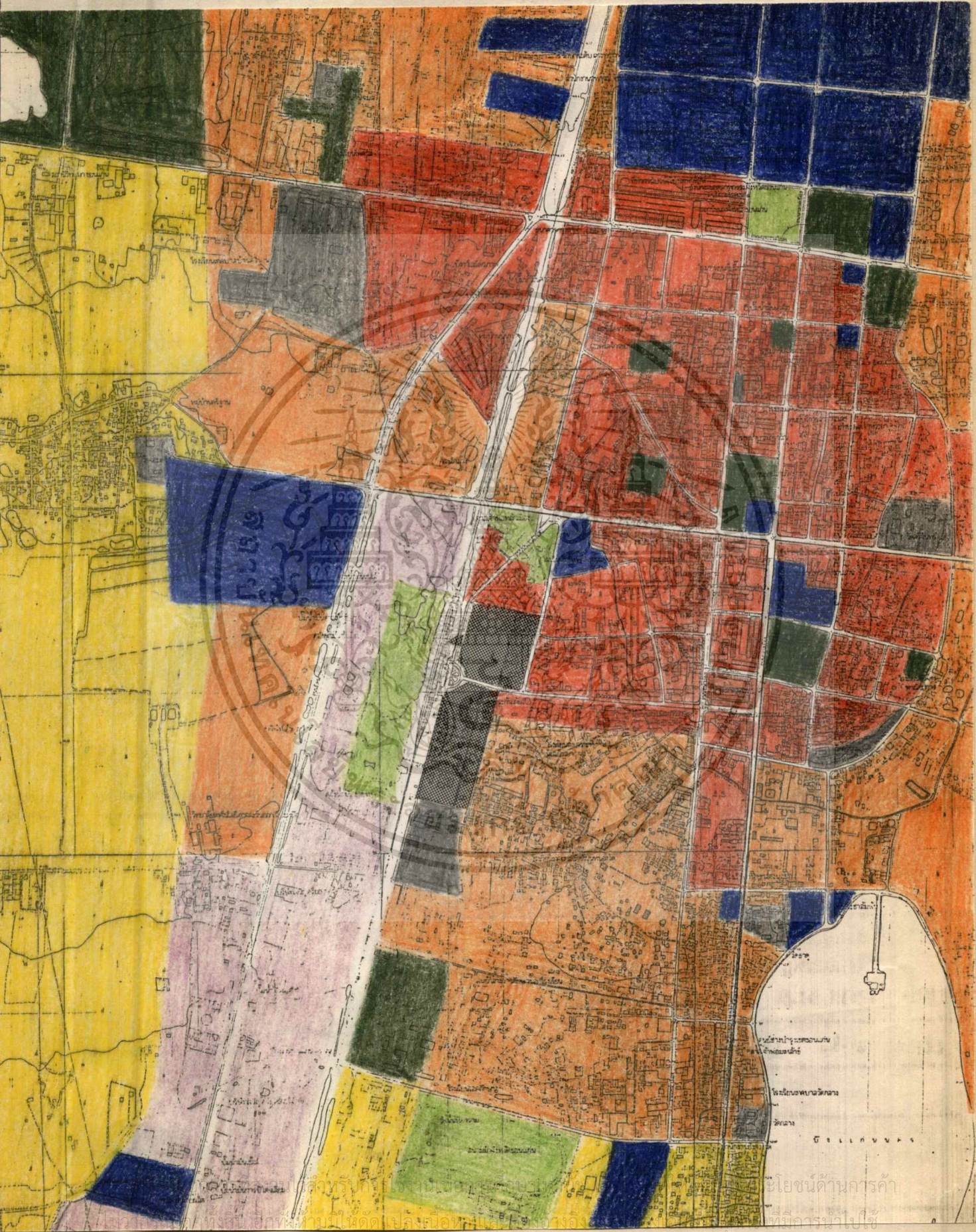
ที่ตั้งโครงการอยู่ในที่ดินเป็นส่วนต่อ เนื่องกับชุมชนย่านการค้าใจกลางเมืองกับย่านอุตสาหกรรมของชุมชนในด้านทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ของการรถไฟเป็นพื้นที่โล่งถึง 25 ไร่ และเป็นพื้นที่ของบ้านพักพนักงานรถไฟ ซึ่งอยู่ในสถานที่ทรุดโทรมแล้วประมาณ 43 ไร่ จากการวางผังปี 2544 เมืองขยายตัวออกไปทุกทิศทางตอนทิศตะวันตกเฉียงใต้ของชุมชนเมือง บริเวณนี้จะเป็นย่านการค้าและพาณิชย์กรรม ในบริเวณโครงการจะเป็นจุดที่เปลี่ยนระหว่างย่านการค้าเดิม ย่านพักอาศัยและย่านอุตสาหกรรม ดังนั้นการพัฒนาที่ดินในบริเวณนี้ให้เกิด

ภาพที่ 35 แสดงขอบข่ายการให้บริการของโครงการ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

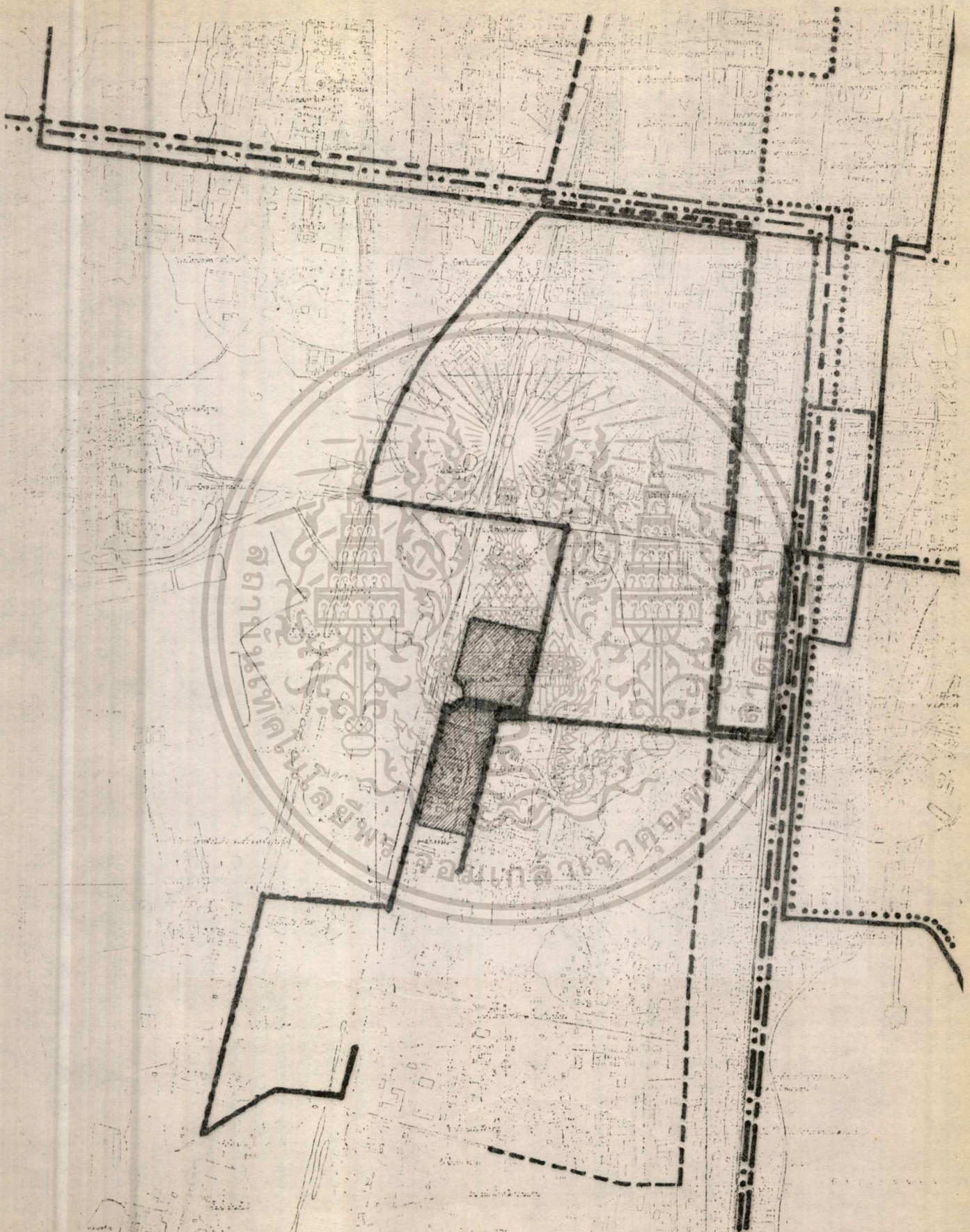
ภาพที่ 36 แสดงการใช้ที่ดินรอบโครงการ



เขียนขึ้นด้านการค้า

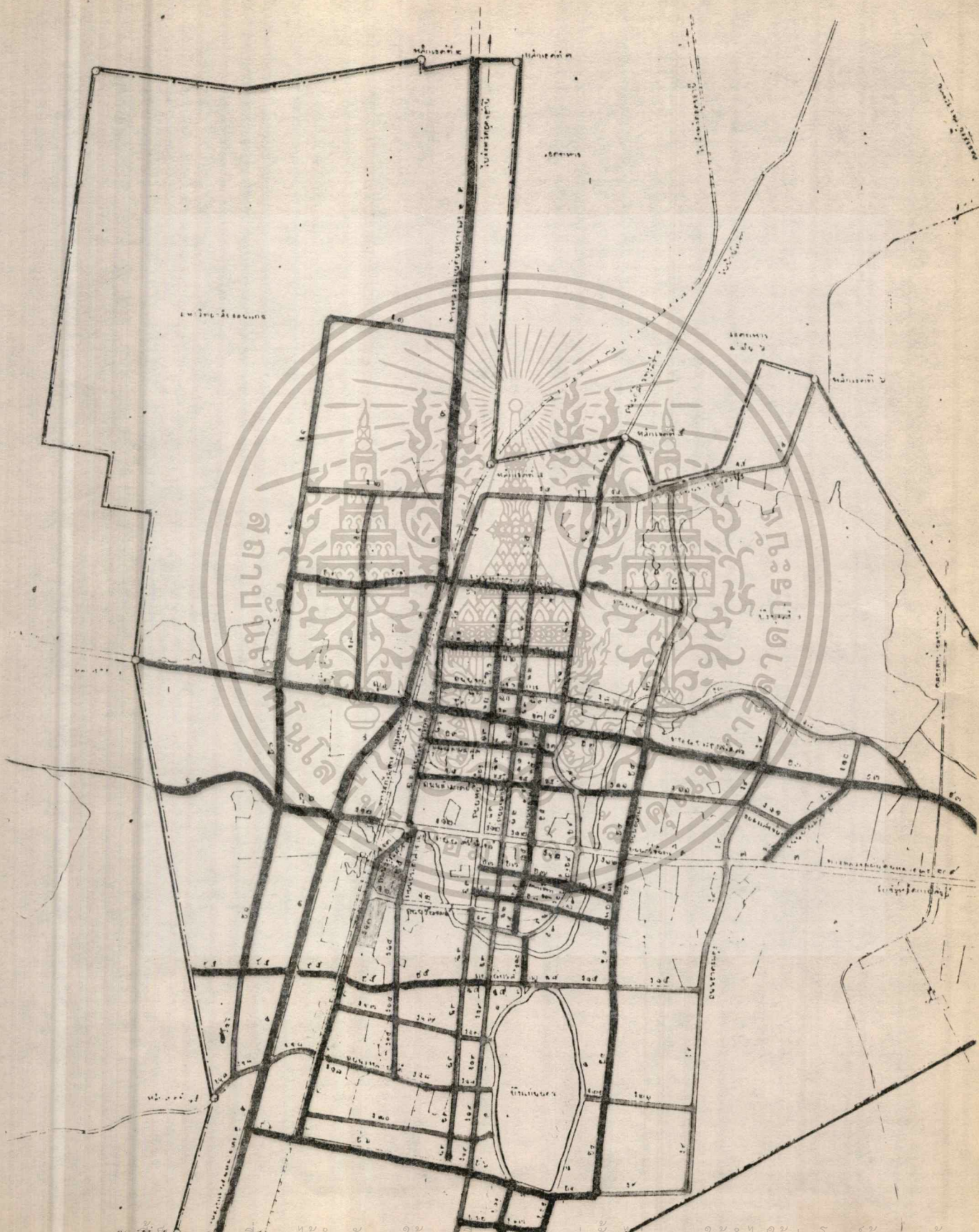
แผนผังโครงการ

โครงการพัฒนา



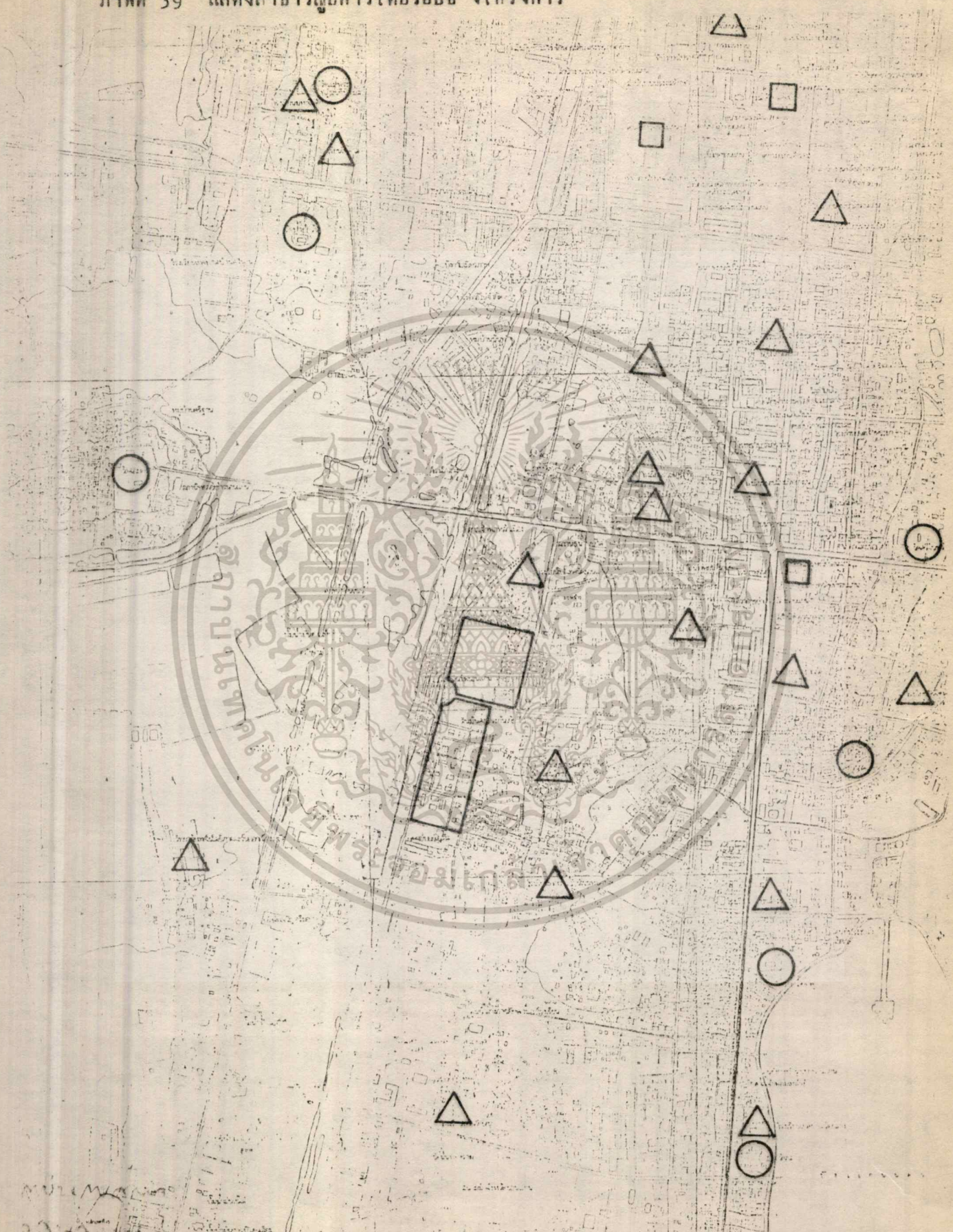
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 38 แสดงโครงข่ายถนนภายในเขตผังเมืองรวมขอนแก่น



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

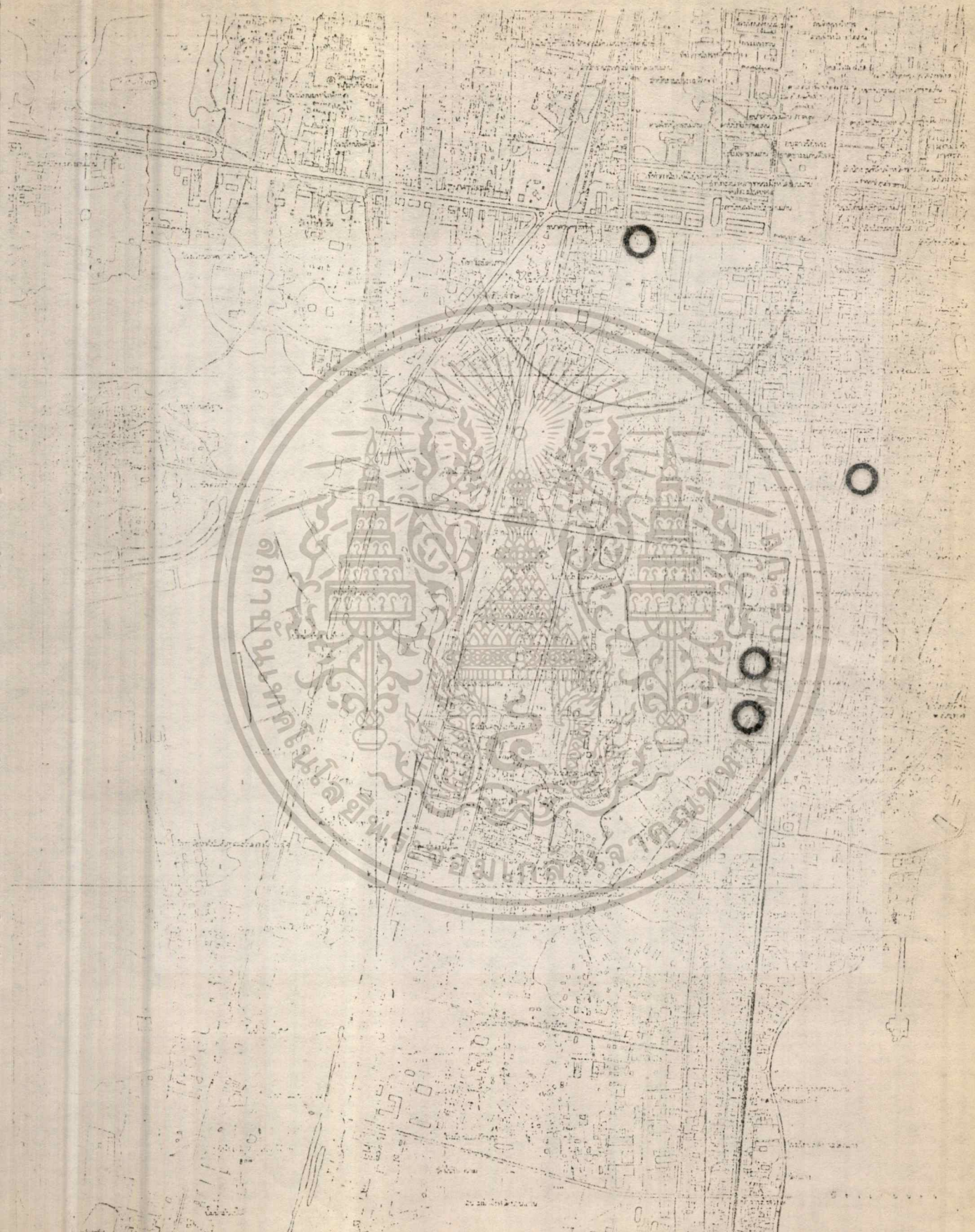
ภาพที่ 39 แสดงสาธารณูปการโดยรอบขงโครงการ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

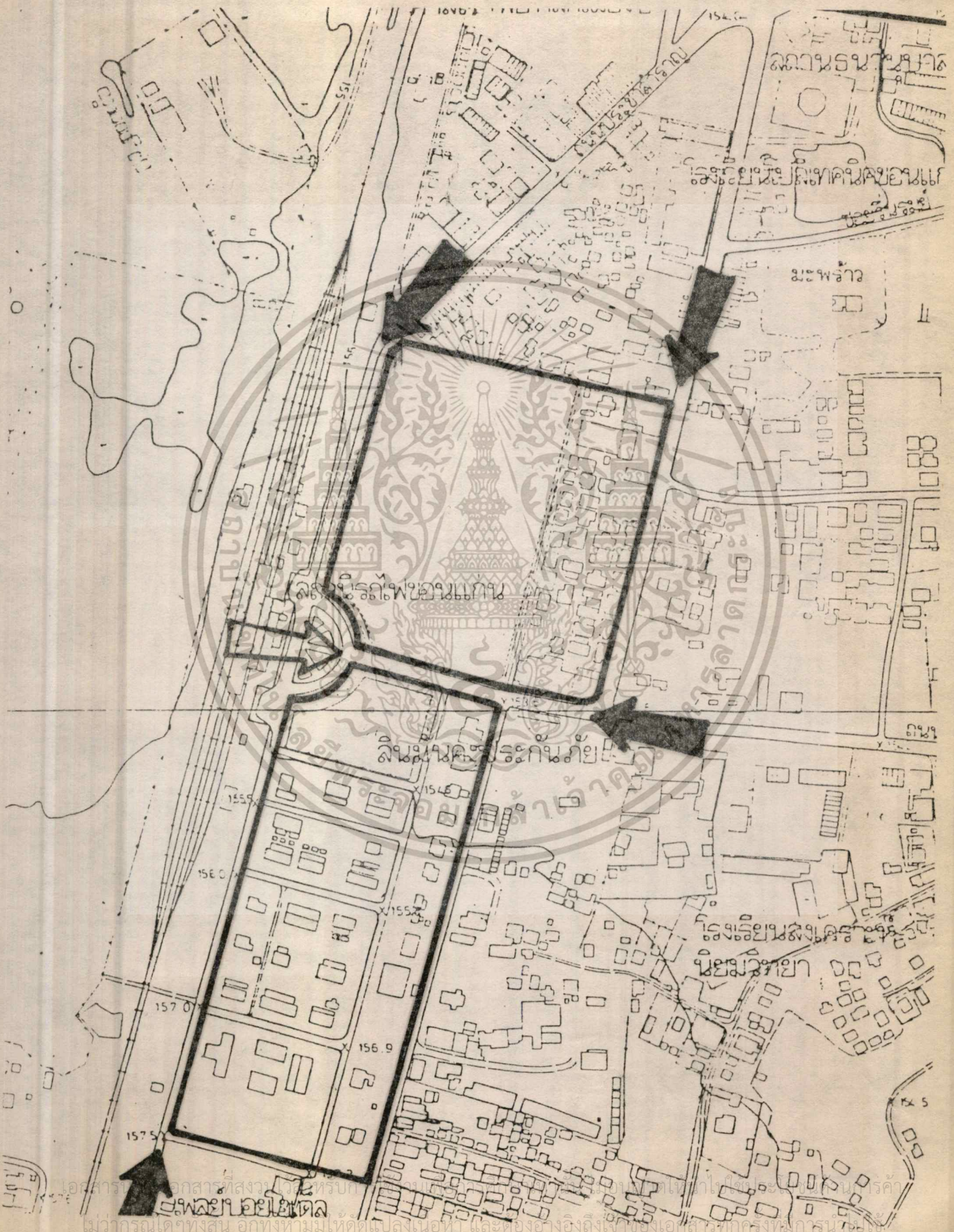
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 40 แสดงสาธารณูปการ (ตลาด) และรัศมีในการให้บริการ



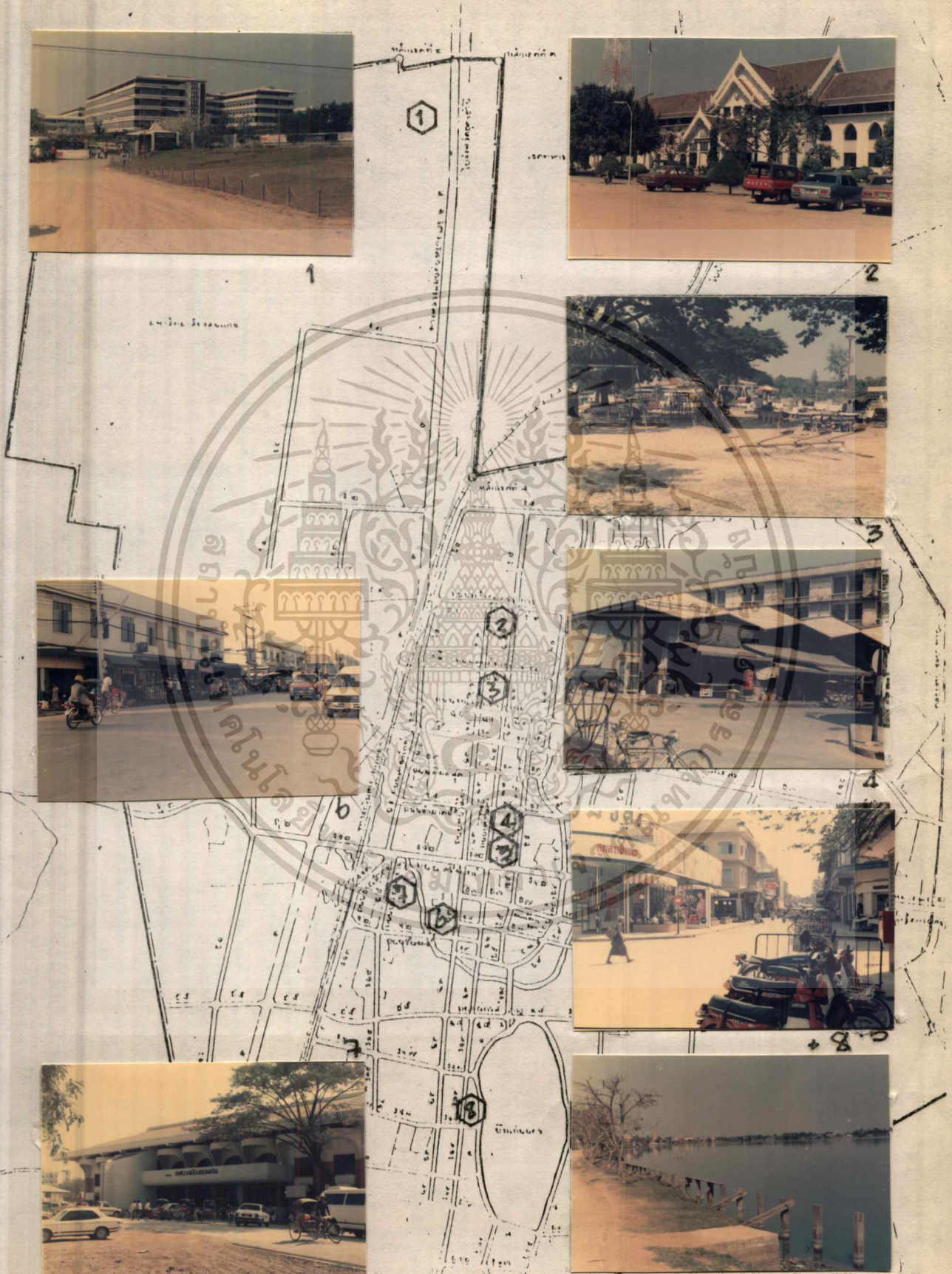
เอกสารเช่นเอกสารที่ส่งนี้ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผิดให้แก้ไขข้อประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 41 แสดงการเข้าถึงที่ตั้งโครงการ



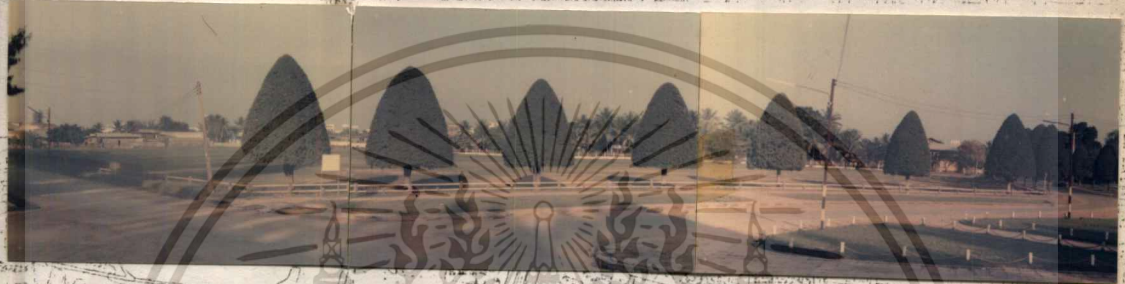
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 แผนผังโครงการ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 42 แสดงสภาพปัจจุบัน(2526) ในเขตรัศมี 3กม.



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 43 แสดงลักษณะ ปัจจุบัน ลักษณะทางกายภาพ

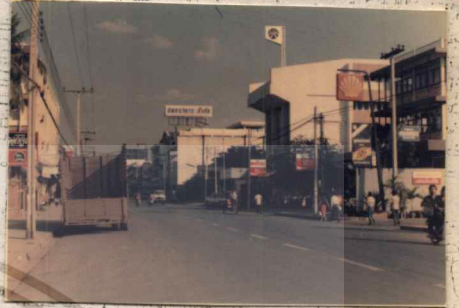


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในที่อื่นได้ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 44 แสดงสภาพ.ทางคมนาคมรอบบริเวณที่ตั้งโครงการในรัศมี 1 ก.ม.



1



2



3



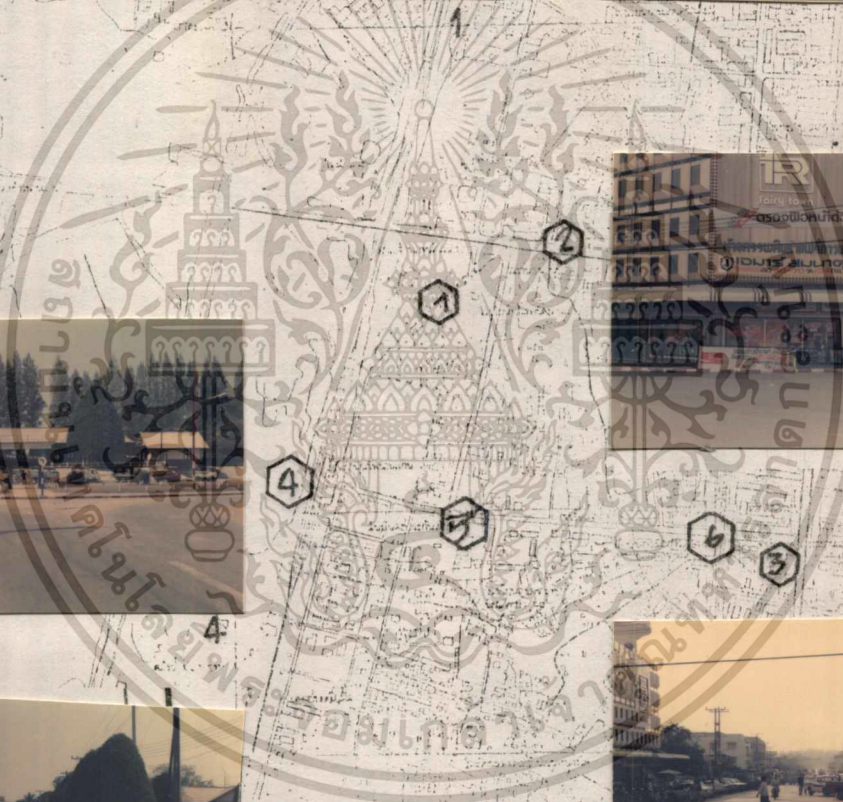
4



5

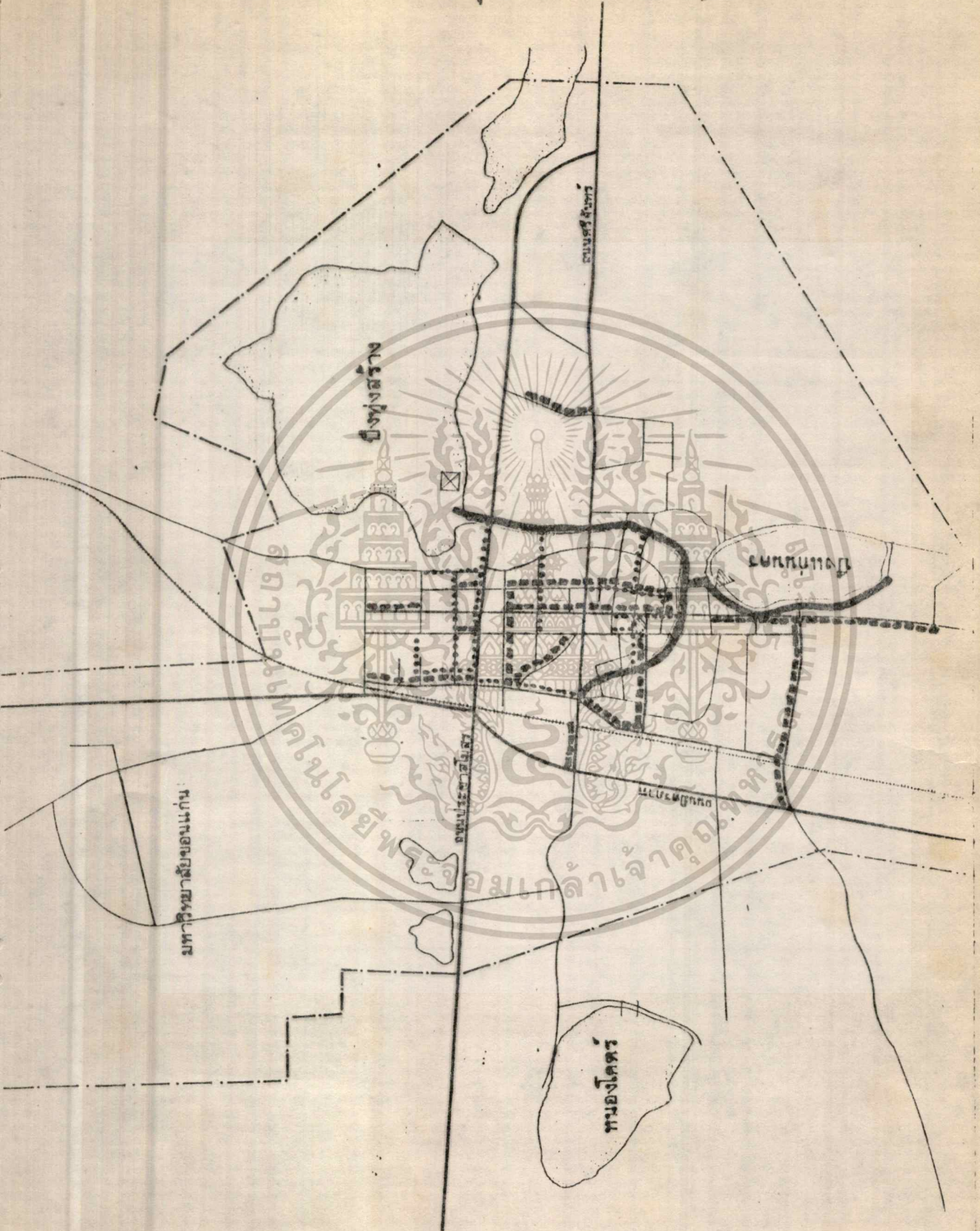


6



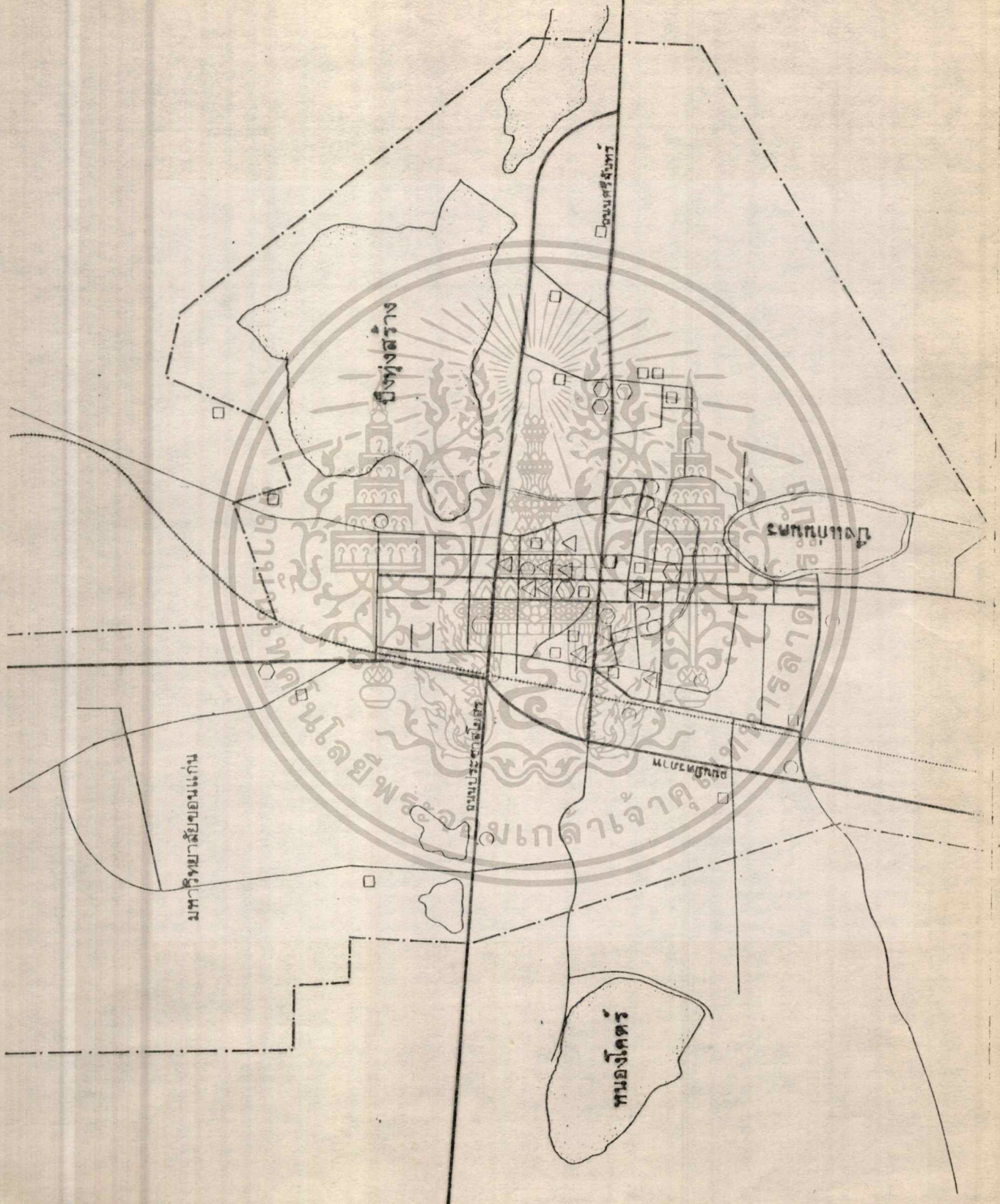
เอกสารนี้เงินเอกสารที่ส่งไว้สำหรับครใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้ผู้อื่นมีประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 45 แสดงโครงการปรับปรุงบริเวณหังเมืองรวม 2526



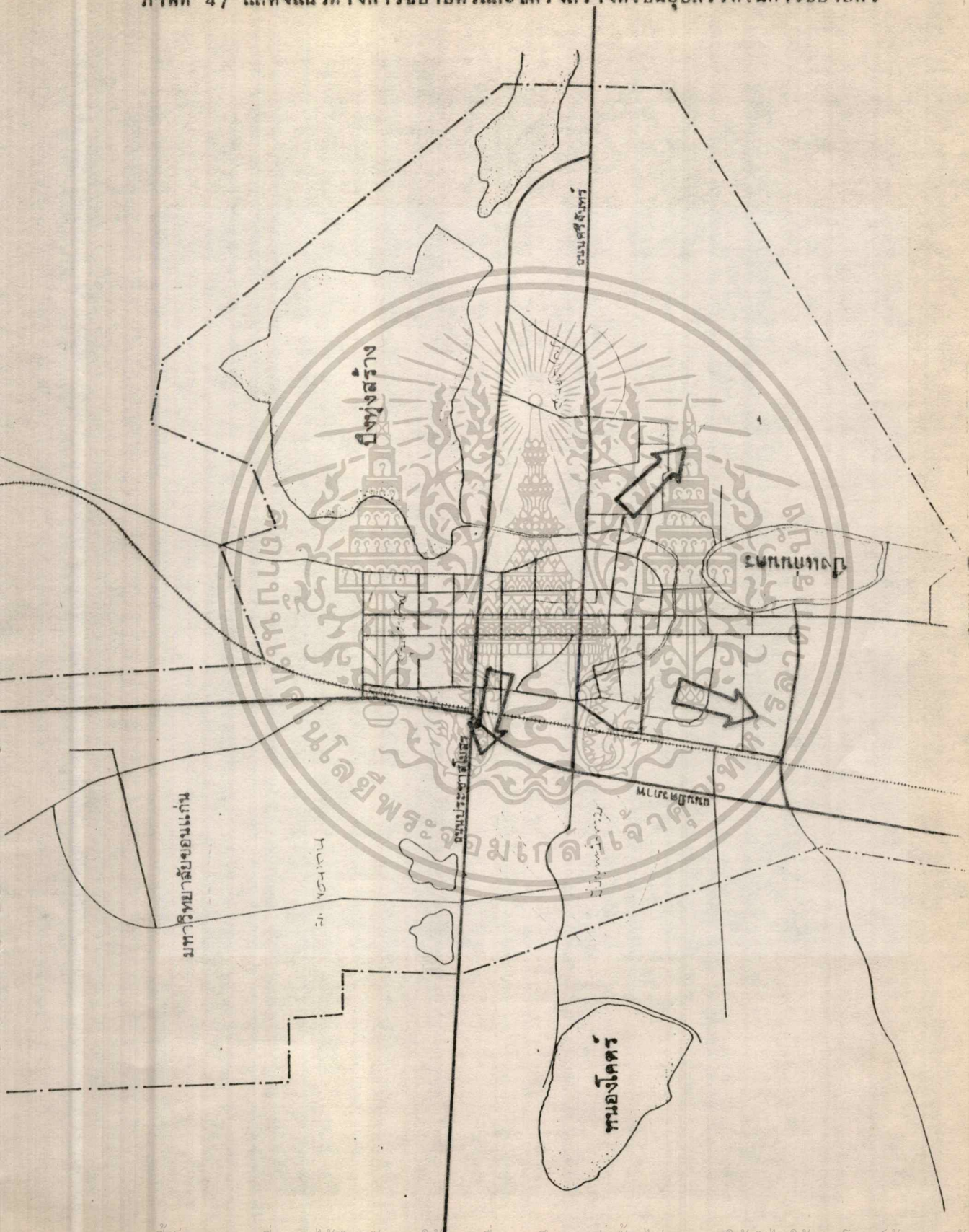
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 46 แสดงที่ตั้งสาธารณูปการในเขตผังเมืองรวม



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 47 แสดงแนวทางการขยายตัวและโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคในการขยายตัว



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 26 แสดงสัดส่วนการใช้จ่ายพื้นที่และประเภทสินค้าในชุมชนเมือง

ประเภท	จำนวนร้าน	ร้อยละ
1. ร้านอาหาร	738	20.6
2. ซาของเบ็ดเตล็ด	1,315	36.7
3. จำหน่ายยา	98	2.7
4. เสริมสวย, หัตถ์ศาสตร์	132	3.6
5. ถ่ายรูป, ถ่ายเอกสาร	57	1.6
6. เครื่องเฟอร์นิเจอร์	32	0.9
7. กำทองรูปพรรณ	19	0.5
8. วัสดุก่อสร้าง	87	2.4
9. การบริการและอื่นๆ	1,049	29.5
10. ซ่อมเครื่องยนต์	53	1.5
รวม	3,580	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การวิเคราะห์ที่ตั้งทางการภาพ

3.4.1 โครงการสายการสัญจร

- ทางน้ำ ไม่มีการใช้ทางสัญจรทางน้ำ เพราะไม่มีลำคลองหรือแหล่งน้ำในบริเวณโครงการและในรัศมี 1 กิโลเมตร
- ทางรถไฟ ปัจจุบันใช้สถานีขอนแก่น ซึ่งมีอยู่สถานีเดียวและใกล้กับย่านของเมือง จึงมีผู้มาใช้บริการมาก ทั้งยังเป็นสถานีที่ขนถ่ายสินค้าสำคัญทั้งเข้าและออกของเมืองขอนแก่นด้วย
- ทางถนน เป็นเส้นทางหลัก
 - ก. ได้มีโครงการปรับปรุงสร้างถนนของเทศบาลย่านโครงการ 3 สาย กว้าง 20.00 เมตร เป็นถนนโคจรรอบบริเวณโครงการ คือ ถนนประชาสำราญ ถนนอรุณสำราญ และถนนรื่นรม ซึ่งเป็นถนนที่ตัดจากย่าน ผ่านกลางพื้นที่และสุดปลายทางที่สถานีรถไฟ
 - ข. มีโครงการปรับปรุงถนนเหล่านาคี ซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมต่อมาจากถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) มีความกว้างถึง 30.00 เมตร
 - ค. ถนนรื่นรมในช่วง จนถึงพื้นที่ทางคาน้ำที่ตัดตะวันออกของพื้นที่ปรับปรุงก็แล้วแต่ในบริเวณที่ตัดผ่านเข้าไปในพื้นที่โครงการยังไม่ได้รับการปรับปรุงจึงควรปรับปรุงให้มีสภาพที่ดีขึ้นประกอบด้วยมีอนุสรณ์ชามแก่น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเมืองขอนแก่นอยู่บริเวณหลังสถานี จึงควรปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งที่ประกอบเข้ากับโครงการ

สรุป

- ทางรถไฟ ควรปรับปรุงย่านสถานีรถไฟให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดให้มีผู้มาใช้บริการทางรถไฟให้มากขึ้น เพราะมีผู้มาใช้บริการของสถานีรถไฟเป็นจำนวนมาก

อยู่แล้ว จะเห็นได้จากจำนวนผู้โดยสารในปี 2526 มีมากและถูกจัดอยู่ในสถานีที่มีจำนวนผู้โดยสารมากเป็นอันดับ 3 ของสายเคเบิลรถนครราชสีมา รองจากนครราชสีมาและอุครธานี

- ทางถนน ปริมาณการสัญจรของชุมชนบ้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ใช้ถนนรื่นรมมากที่สุด จึงควรปรับปรุงแยกช่องทางจราจรเป็น 3 ระดับ คือ ทางเดินเท้า ทางล้อเลื่อน และทางรถยนต์ เพราะในจังหวัดขอนแก่นมีประชากรนิยมใช้รถจักรยานและสามล้อติดกันมาก เช่นเดียวกับชุมชนเมืองหลักอื่น ๆ

- พิจารณาการจัดตั้งคลังสินค้าที่ขนส่งโดยทางรถไฟไว้ในโครงการ

3.4.2. สภาพแรงกดดันของการสัญจร

คตินความต้องการ ความมีเพียงพอและพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

- ไม่มีการวางแผนความถี่ของเที่ยวโดยเด็ดขาด ในการแยกรถกับทางเดินเท้า

- มีการใช้ทางเท้าปะปนกับเป็นอันตรายต่อการสัญจร

- ทางเท้ามักจะให้ความรู้สึกซ้ำซากจนน่าเบื่อไม่น่าเดินเล่น

- เนื้อที่จัดไว้สำหรับทางเดินเท้า มีน้อย แคบ ใช้ร่วมเป็นที่เดิน และทางรถ

วิ่ง ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย

3.4.3. คตินความเป็นอยู่และสิ่งประกอบทางเท้า

- ไม่มีการประกอบการค้าทั้งแบบแผงลอยและขบถาวร เนื่องจากเป็นพื้นที่ของการรถไฟ ๆ นอกจากพื้นที่ที่ติดกับโครงการบ้านทิศเหนือ และบ้านทิศตะวันออก มีอาคารพาณิชย์ (ไม)

- ไม่มีป้อมตำรวจในบริเวณชุมชนนี้

- ไม่มีส่วนประกอบริมถนนอย่างอื่น เช่น ตู้โทรศัพท์ ที่ติดประกาศ ตู้ไปรษณีย์

- ไม่มีที่พักริมทาง มีพักป้ายรถเมล์

- มีต้นไม้ (ต้นสน) ใ้ร่มเงาตลอดแนวทาง คำนวณประชาสำราญ และคำนวณร่นรม (เฉพาะบริเวณพื้นที่ของการรถไฟ ฯ)

สรุป

- สภาพแวดล้อมการสัญจรไม่เพียงพอ ไม่สนองความต้องการและพฤติกรรมที่เกิดขึ้น
- ความเป็นอยู่และสิ่งประกอบทางเดินเท้าไม่จัดให้เป็นระเบียบเป็นสัดส่วนมีไม่พอ

3.4.4. กลุ่มใช้สอยอาคาร

ที่พักอาศัย

- ที่พักอาศัยของพนักงานการรถไฟ มีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าเพื่อ จากลักษณะการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ไม่มีแนวโน้มนที่บีบบังคับให้มีความหนาแน่นมากขึ้น
- ที่พักอาศัยลักษณะการใช้สอยผสมคือ เป็นที่ค้าขายและที่พักอาศัย ซึ่งมีแนวโน้มนสูงขึ้น เพราะเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับย่านการค้า

3.4.5. แหล่งการค้า

- ลักษณะแหล่งการค้า คือ ตลาดในชุมชนเมือง ซึ่งมีตลาด 4 แห่ง แต่ตลาดที่ประสบผลสำเร็จมีตลาดสดของเทศบาลที่ตั้งอยู่บนกลางเมือง และตลาดบริเวณย่านการค้าใหม่บนถนนประชาสโสรหน้าสถานีขนส่ง

ลักษณะที่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีสิ่งดึงดูดและเป็นลักษณะรวมขององค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น โรงภาพยนตร์ ตลาดสด ร้านค้าพาณิชย์ เป็นต้น

สรุป

- แหล่งการค้าในบริเวณโครงการยังมีไม่เพียงพอ มีแนวโน้มของความนิยม
ในรูปลักษณะการใช้สอยร่วม จึงควรมีตลาดที่มีลักษณะรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
เช่น ตลาด อาคารพาณิชย์ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

3.4.6. กิจกรรมของชุมชน

โดยทั่วไปจะอยู่ศูนย์กลางชุมชน

- บริเวณตลาดสดเทศบาล ซึ่งมีปัญหาการจราจรขนส่ง
- กิจกรรมหนาแน่นบริเวณย่านถนนหน้าเมืองและถนนกลางเมืองเนื่องจากการเข้า
ถึงได้ง่าย
- ย่านการค้าที่เกิดขึ้นใหม่บริเวณท่ารถขนส่ง
- ลักษณะของชุมชนที่เป็นอยู่จกรดไม่สะดวก ไม่มีที่จอดรถเพื่อลงชื่อของตลาด
พาณิชย์การสัญจรไม่สะดวก
- ทางเดินเท้ามีมืออยู่ในบริเวณที่ทำงานย่านการค้าบริเวณป่าสดเมลล์ พฤติกรรม
การใช้สอยจึงเป็นที่ต้องการเดินผ่านเป็นส่วนใหญ่
- ย่านถนนศรีจันทร์ ถนนกลางเมือง เป็นย่านการค้าประเภทโรงแรม ที่พัก
สถานเริงรมย์ ร้านอาหารเป็นส่วนใหญ่

สรุป

- ศูนย์กลางชุมชนมี 3 แห่ง คือ ตลาดสดเทศบาล ย่านการค้าบริเวณ
ถนนศรีจันทร์ ถนนหน้าเมือง และถนนกลางเมือง ย่านการค้าใหม่หน้าสถานีขนส่ง
- การใช้สอยส่วนใหญ่เป็นลักษณะเดินผ่านและ
- การเข้าถึงเป็นลักษณะเข้าถึงได้โดยสะดวก
- ย่านทิศตะวันตกของพื้นที่โครงการ เป็นย่านอุตสาหกรรม ควรจัดพื้นที่ส่วน

หนึ่งเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของกิจการอุตสาหกรรม เช่น อาคารสำนักงาน

3.4.7. สาธารณูปการของชุมชน

- ในรัศมี 2 กิโลเมตร มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ระดับมัธยมศึกษา 6 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 8 แห่ง โรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่รวมอยู่ในโรงเรียนระดับประถม

- สนามเด็กเล่นซอกแคบมากมีเฉพาะในโรงเรียน และสวนรัชดาซึ่งอยู่ไกลเด็กจะเล่นตามบาทวิถีและตามถนนในซอย

- โรงภาพยนตร์มี 7 แห่ง ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจใจกลางเมือง

- ไม่มีสนามกีฬาของเยาวชนและห้องสมุด

สรุปกิจกรรมหลักของย่านการค้าและพาณิชย์กรรมแห่งใหม่ คือ

1. ศูนย์การค้าพาณิชย์และบริเวณในย่านการค้าใหม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อาคารพาณิชย์ ตลาดสินค้า / สำนักงาน ห้างสรรพสินค้า โรงแรม โรงหนัง โรงแรม เป็นต้น

2. ศูนย์กิจกรรมสันทนาการกีฬาและพาณิชย์ คือ ศูนย์บันเทิงรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมกลางคืน ประกอบด้วย กอล์ฟช้อปปิ้ง คอลเลกเล้าท์ภัตตาคาร อาบอบนวด

3. กิจกรรมคมนาคม ได้แก่ สถานีขนส่งในหัวเมือง คลังสินค้า ที่จอดรถ และสถานีรถไฟที่ควรได้รับการปรับปรุง

สรุป

- ศูนย์กลางชุมชนมี 2 แห่ง คือ ตลาดสดเทศบาล และย่านการค้าใจกลางเมือง (บริเวณถนนศรีจันทร์ตัดกับถนนหน้าเมืองและถนนกลางเมือง)

- การใช้สื่อส่วนใหญ่เป็นลักษณะเดินผ่านและวางซื้อ
- การเข้าถึงเป็นลักษณะเข้าถึงได้โดยสะดวก
- แหล่งการค้าในบริเวณโครงการยังไม่เพียงพอ มีแนวโน้มของความนิยมในรูปแบบลักษณะการใช้สื่อร่วม จึงควรมีตลาดที่มีลักษณะรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น ตลาด อาคารพาณิชย์ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

สรุปกิจกรรมหลักของย่านการค้าและพาณิชย์กรรมแห่งใหม่ คือ

1. คลังสินค้า , ห้องแสดงสินค้า เพื่อเป็นศูนย์รวมการคิดต่อยอดสาขารวมและเกษตรกรรม
2. ศูนย์การค้าพาณิชย์กรรมและบริการย่านการค้าใหม่ มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อาคารพาณิชย์ สำนักงาน ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ โรงแรม และตลาดสินค้า เป็นต้น
3. กิจกรรมสนับสนุนการกึ่งพาณิชย์ คือ ศูนย์บันเทิง ที่จะเป็นการรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมกลางคืน ประกอบด้วย คอฟฟี่ช็อป ค็อกเทลเล้าจ์ ภัตตาคาร อาบอบนวด
4. กิจกรรมคมนาคม ได้แก่ สถานีขนส่งภายในตัวเมือง สถานีขนส่งระหว่างอำเภอและจังหวัด ที่จอดรถ และสถานีรถไฟ การขนส่งสินค้า

3.5 การศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมของโครงการย่านการค้าใหม่

การศึกษากิจกรรมของโครงการย่านการค้าใหม่ชุมชนเมืองขอนแก่น ทำการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในส่วนของกิจกรรมการค้าพาณิชย์ยกรรม การบริการ และส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการค้า กิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมการค้าที่ให้บริการแก่ชุมชน จัดอยู่ใน COMMUNITY CENTER นอกบริเวณพื้นที่ของโครงการอยู่นอกเหนือการศึกษาวิเคราะห์ในโครงการนี้

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของโครงการ พบปัญหาของชุมชนเมืองขอนแก่นสรุปได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ

3.5.1. ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

ก. ชุมชนทางคานตะวันตกเฉียงใต้ ขาดความเจริญทางคานเศรษฐกิจแนวโนมการพัฒนา การขยายตัวของชุมชนเมืองขอนแก่น จะขยายไปในพื้นที่ที่ราบและสูงชันกว่าที่ราบลุ่มบริเวณใจกลางเมือง จากการวิเคราะห์ของสำนักผังเมือง การขยายตัวของชุมชนขอนแก่น ในปี 2544 พื้นที่ย่านพาณิชย์ยกรรมจะครอบคลุมมาถึงบริเวณที่ตั้งโครงการ จึงได้กำหนดให้มีย่านการค้าใหม่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

ข. ขาดกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาดังสังคมและทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการไม่เป็นกันเอง เนื่องมาจากการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วของแผนพัฒนาเมืองหลัก และไม่มีแรงกระตุ้นให้ความร่วมมือหรือแก้ปัญหาาร่วมกัน หน่วยงานของจรัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบไม่มีกำลัง งบประมาณหรือความสามารถที่จะจัดให้ได้

ค. ประชาชนขาดกิจกรรมพื้นที่ทางคานการพักผ่อนหย่อนใจในชุมชน โดยเฉพาะการพักผ่อนประเภทความคิดสร้างสรรค์ หรือประโยชน์ต่อสุขภาพของประชาชน ไม่มีจัดไว้ให้ นอกจากบริเวณสถาบันการศึกษามีไม่เพียงพอกับเยาวชนและประชาชนที่มีบริการของเอกชนจัดในรูปการค้าต้องแลกเปลียนคานเงินตรา หรือมิฉะนั้นก็เป็นการพิน

3.5.2. ปัญหาทางด้านกายภาพ

ก. ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิต เนื่องจากขาดการวางแผนและการควบคุมที่ดีมาแต่แรกทำให้การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของการก่อสร้างเป็นไปอย่างไม่มีระเบียบ ขาดมาตรฐาน ไม่รับผิดชอบต่อสังคม หวังผลทางการค้าโดยเฉพาะ ในย่านกลางใจเมืองที่เป็นย่านการค้า

ข. ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เนื่องจากรัฐมีงบประมาณไม่เพียงพอ แม้จะมีโครงการต่าง ๆ ที่มีการศึกษาวางแผน จัดทำแผนและมีการออกแบบก่อสร้างแล้วพร้อมที่จะทำ โครงการเร่งด่วนของชุมชนเมืองขอนแก่นที่อยู่ในแผนพัฒนาฯ ของเทศบาลและหน่วยงานราชการ เช่น

- โครงการระบบระบายน้ำหลักและการป้องกันน้ำท่วม

ปรับปรุงร่องเหมือง

ก่อสร้างทางระบายน้ำขนานไปกับฝั่งตะวันตกของบึงแก่นนคร

สร้างฝายน้ำล้นขนาดเล็กที่หนองโคตร

-- โครงการปรับปรุงทั้งบริเวณ

ปรับปรุงและสร้างทางระบายน้ำริมถนนและทางระบายน้ำสายใหญ่

สร้างผิวจราจรใหม่และปรับปรุงทางเดินเท้า

ซื้ออุปกรณ์สำหรับบำรุงรักษาดถนน

- ตลาด บรูณะตลาดเก่าของเทศบาล

- การบำบัดน้ำเสีย สร้างโรงสูบน้ำเสีย สร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย

ค. ความขาดแคลนเนื้อที่ว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากไม่มีผู้ลงทุนนอกจากบริเวณสนามกอล์ฟของการรถไฟ ๆ ผู้ที่จะเข้าใช้บริการใดก็เป็นเพียงชนกลุ่มน้อยเท่านั้น เพื่อให้เกิดกิจกรรมดังกล่าวรัฐจึงจัดทำโครงการสวนสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนี้แก่ชุมชนอย่างเพียงพอ

ง. ปัญหาความแออัดของการจราจร ส่วนใหญ่เกิดจากรถบรรทุกสินค้า เข้าไปยังย่านการค้าของชุมชน การขนส่งสินค้าพืชผัก ผลไม้ และการขนส่งรถโดยสาร ต่างจังหวัด เนื่องจากไม่มีมาตรการจำกัดเวลาและสถานที่จอดรถไม่เพียงพอให้บริการ กับรถเหล่านี้ ดังนั้นการขนถ่ายสินค้าด้วยรถบรรทุกจึงต้องวิ่งเข้าในตัวเมืองตลอดเวลาทำให้เกิดปัญหาคือชุมชน ในย่านการค้าจราจรโดยเฉพาะในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน การศึกษาคณะการจราจร ของรถบรรทุกเพื่อส่งของนี้ เนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนย่านการค้าและตลาดสดที่ให้บริการ แก่ชุมชน

จากการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าว เพื่อหาทางแก้ปัญหาและกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้อง กับแนวทางแก้ปัญหาย่านการค้าใหม่ชุมชนเมืองขอนแก่น หอสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมพาณิชย์กรรม เพื่อบริการประชาชนรอบบริเวณ ประกอบด้วย ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า อาคารพาณิชย์ สำนักงาน / ห้องแสดงสินค้า ตลาดสินค้า / กลังสินค้า ส่วนบริการ ได้แก่ โรงแรม
2. กิจกรรมสนับสนุนการกึ่งพาณิชย์กรรม เพื่อรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมกลางคืน สำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย กอล์ฟที่ชอป ค็อกเทลเล้าจ์ ภัตตาคาร อาบ-อบ-นวด คิสโก๊ตคลับ โรงภาพยนตร์ สถานที่พักผ่อน
3. กิจกรรมการคมนาคม เพื่อเป็นจุดถ่ายเปลี่ยนการคมนาคมระหว่างรถไฟ รถยนต์ และเครื่องบิน ได้แก่สถานีขนส่งสำหรับภายในตัวเมือง ที่จอดรถ สถานีรถไฟ
4. กิจกรรมพักอาศัย เพื่อเป็นการชดเชยทางค้ำที่อยู่อาศัยให้แก่พนักงานรถไฟ

3.6 การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจของย่านการค้าใหม่ชุมชนเมือง

เพื่อวิเคราะห์หาพื้นที่ที่เหมาะสม ของย่านการค้าใหม่ โดยการวิเคราะห์ทางด้านการสำรวจตลาด เพื่อกำหนด MARKET AREA จากรายได้ของประชากร กวีกำหนดจากปริมาณสัดส่วนการค้าของย่านการค้าเก่าและจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐาน

3.6.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

ในการสำรวจตลาดเพื่อกำหนด MARKET AREA กำหนดจากระยะเวลาในการเดินทางและความสะดวกของเส้นทางคมนาคม โดยแบ่งประเภทการเดินทางเป็น

1.1 การเดินทาง ใช้รถจักรยาน 2 ล้อ รถมอเตอร์ไซค์ ใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ระยะทางในรัศมี 2 กิโลเมตร แนวโน้มการใช้บริการ 75% จากพื้นที่รัศมีทั้งหมด

1.2 การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง รถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์รับจ้าง รถจักรยานยนต์ ใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที ระยะทาง 10 กิโลเมตร แนวโน้มการใช้บริการ 25 %

3.6.2 ในด้านการสำรวจตลาด เพื่อหา MARKET SHARE ด้วยเวลาจำกัดไม่สามารถจะหาพื้นที่ของผู้แข่งขันได้ว่ามี MARKET SHARE เท่าใด จากการสำรวจรายได้ประชากร ในบริเวณเขตชุมชนของเมืองขอนแก่นในเขตเทศบาล พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 3,407 บาทต่อเดือน เปรียบเทียบกับของกรุงเทพมหานครส่วนกลาง พบว่ารายได้ครอบครัว 6,270 บาทต่อเดือน

เปรียบเทียบรายได้

	กรุงเทพมหานคร	นครราชสีมา	ขอนแก่น
รายได้จากค่าจ้างเงินเดือน	46.5 %	45.49 %	50.56 %
รายได้จากธุรกิจพาณิชย์	35.8 %	37.49 %	30.57 %
อื่น ๆ	17.7 %	16.89 %	18.87 %

เมื่อเทียบอัตราส่วนแล้วประชากรจะได้ค่าจ้างจากเงินเดือนและอื่น ๆ มากกว่าผู้ประกอบธุรกิจการค้า ในกรุงเทพมหานคร 0.8 เท่า ในชุมชนเมืองนครราชสีมา เขตเทศบาล 0.83 เท่า ในชุมชนเมืองขอนแก่น เขตเทศบาล 1.27 เท่า ทั้งนี้โอกาสที่ประชากรจะเป็นผู้ใช้จ่าย ในการอุปโภคและบริโภคย่อมมีมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการค้าการผลิต แสดงว่ามีอุปสงค์ (DEMAND) ในบริเวณตลาดโครงการ

3.6.3 ความต้องการพื้นที่ของย่านการค้าใหม่

ความต้องการพื้นที่การค้า ปี 2544 ทั้งหมด		1,425	ไร่
ในปี 2526 มีอยู่		1,017	ไร่
ต้องการเพิ่ม		408	ไร่
แบ่งเป็น NEIGHBORHOOD	31.7 %	129.336	ไร่
COMMUNITY	23.6 %	96.288	ไร่
C.B.D.	44.7 %	182.376	ไร่
ร้านค้าในชุมชนเมืองขอนแก่นมีจำนวน		3,580	ราย
พื้นที่โดยเฉลี่ยต่อร้าน	$\frac{1,017}{3,580} = 0.28$	ไร่	= 454 ม ²
พื้นที่ร้านค้าห้องแถวทั่วไปในขอนแก่นใช้ชั้นล่างประกอบการค้า		70	ม ²
อัตราส่วนระหว่างพื้นที่การค้า : พื้นที่บริการ		70 : 454	= 1 : 4.729

การศึกษาลักษณะบริเวณสถานีจะอยู่ใน **ก้านทิศตะวันตก** ซึ่งจะมีเขต
อิทธิพลโดยรอบโครงการดังนี้

สมมุติฐานที่ 1

ประชากรในรัศมี 7 กิโลเมตร	88,975	คน
ประชากรเขตเทศบาล	245,692	คน
ประชากรที่เหลือนอกเขตเมือง	156,117	คน
อัตราส่วนโดยประมาณของชุมชนบ้านโต :	ชุมชนบ้านเหนือ	
88,975 :	147,453	
1 :	1.76	
SAY 1 :	2	
∴ ส่วนทิศตะวันตกจะมีพื้นที่	$= \frac{182.567}{3} \times 2$	
	$= 121.7$	ไร่
∴ SHOP AREA ของก้านตะวันตก	$= \frac{121.7}{3}$	
	$= 4.729$	
	$= 25.7$	ไร่

สมมุติฐานที่ 2

มาจาก DEMAND ใน MARKET AREA

ประชากรในปี 2544	245,692	คน
ผู้ใช้โครงการ	88,975	คน
	17,795	ครัวเรือน

(ใช้ 5 คน : 1 ครัวเรือน)

รายได้เฉลี่ยในเขตเทศบาล 3,407 บาท/ครัวเรือน

จากค่าใช้จ่ายประจำเดือนของครัวเรือนเป็นค่าใช้จ่ายที่ใช้กับอุปโภคบริโภค 75 % = 2,555.25 บ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่เหลือของความต้องการจะผลักดันให้เกิดศูนย์การค้าใหม่ ๆ ในอนาคตต่อไป

การคิดพื้นที่ศูนย์การค้า

สมมุติฐานที่ 1

ประชากรในเมืองขอนแก่น 245692 คน

(รวมนักศึกษาและผู้ทำงานในมหาวิทยาลัย นแก่น)

มาใช้โครงการเดือนละ 2 ครั้ง 255519,68

จะมีผู้มาใช้โครงการต่อวัน 8517.32 คน

1.2 ตรม./คน

พื้นที่ชายสุทธิ

10220.78 ม²

6.387 ไร่

2. ประชากรในเขตรัศมี 25 กม. หรือขับรถมาไม่เกิน 30 นาที

312900 คน

คาดว่าจะมีผู้มาใช้โครงการ 9 % 28161 คน

มาใช้โครงการเดือนละ 1 ครั้ง

ผู้ใช้โครงการ : วัน 938.7

2

1.2 ม / คน

1126.44

0.7 ไร่

พื้นที่ศูนย์การค้า 6.387 0.7 7.087 ไร่

ส่วนที่เหลือของความต้องการจะผลักดันให้เกิดศูนย์การค้าใหม่ ๆ ในอนาคตต่อไป

การกคพื้นที่ศูนย์การค้า

สมมุติฐานที่ 1

ประชากรในเมืองขอนแก่น 245692 คน

(รวมนักศึกษาและผู้ทำงานในมหาลยข นแก่น)

มาใช้โครงการเดือนละ 2 ครั้ง 255519,68

จะมีผู้มาใช้โครงการต่อวัน 8517.32 คน

1.2 ตรม./คน

พื้นที่ขายสุทธิ 10220.78 ม²

6.387 ไร่

2. ประชากรในเขตรัศมี 25 กม. หรือขับรถมาไม่เกิน 30 นาที

312900 คน

คาดว่าจะมีผู้มาใช้โครงการ 9 % 28161 คน

มาใช้โครงการเดือนละ 1 ครั้ง

ผู้ใช้โครงการ : วัน 938.7

1.2 ม / คน

1126.44

0.7 ไร่

พื้นที่ศูนย์การค้า 6.387 0.7 7.087 ไร่

ประชากรในเขตอิทธิพลระยะ 25 กม. หรือ ชันรตไม่เกิน 30 นาที

(๑.๐คน : 1 ครัวเรือน) 312,900 คน

มีจำนวนขนาดครัวเรือน 62580 ครัวเรือน

ประชากรในเขตอิทธิพลชุมชนเมืองขอนแก่น

(5.๐ : 1 ครัวเรือน) 245692

มีจำนวนขนาดครัวเรือน 49138 ครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนในเขตอิทธิพลทั้งหมด 111718.4 ครัวเรือน

จากหนังสือ กำหนด 2 ม/ครัวเรือน

พื้นที่ทั้งหมดของศูนย์การค้าในขอนแก่น 223,43๐ ม²

จากการสำรวจในขอนแก่นมีศูนย์การค้าประมาณ 79,968 ม²

พื้นที่ที่ยังต้องการอีก 143,468 ม²

จากหนังสือ กำหนดให้

เป็น 20 % ของพื้นที่ที่ยังต้องการอีก

พื้นที่ของโครงการ 28693.6

17.9 ไร่

สรุป

จากการเปรียบเทียบทั้ง 3 แนวทางพื้นที่ขายสุทธิของศูนย์การค้าในแนวทางที่ 2

ซึ่งคิดจากรายได้ของชุมชนเป็นตัวเลขที่เหมาะสมที่สุดคือ 8.6 ไร่ หรือ 13777.7 ม²

ประชากรในเขตอิทธิพลระยะ 25 กม. หรือ ขับรถไม่เกิน 30 นาที

(๑.๐คน : 1 ครัวเรือน) 312,900 . คน

มีจำนวนขนาดครัวเรือน 62580 ครัวเรือน

ประชากรในเขตอิทธิพลชุมชนเมืองขอนแก่น

(5.๐ : 1 ครัวเรือน) 245692

มีจำนวนขนาดครัวเรือน 49138 ครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนในเขตอิทธิพลทั้งหมด 111718.4 ครัวเรือน

จากหนังสือ กำหนด 2 ม/ครัวเรือน

พื้นที่ทั้งหมดของศูนย์การค้าในขอนแก่น 223,43๐ ม²

จากการสำรวจในขอนแก่นมีศูนย์การค้าประมาณ 79,968 ม²

พื้นที่ที่ยังต้องการอีก 143,468 ม²

จากหนังสือ

กำหนดให้

เป็น 20 % ของพื้นที่ที่ยังต้องการอีก

พื้นที่ของโครงการ 28693.6

17.9 ไร่

สรุป

จากการเปรียบเทียบทั้ง 3 แนวทางพื้นที่ขายสุทธิของศูนย์การค้าในแนวทางที่ 2

ซึ่งกติกจากรายได้ของชุมชนเป็นตัวเลขที่เหมาะสมที่สุดคือ 8.6 ไร่ หรือ 13777.7 ม²

พื้นที่สต็อกของซูปเปอร์มาร์เก็ต 30 % หรือ $\frac{3}{10}$ ของพื้นที่ซูปเปอร์มาร์เก็ต

$$\frac{3}{10} \quad = \quad 1022.16$$

	=	786.28	ตรม.
พื้นที่ขายสุทธิของซูปเปอร์มาร์เก็ต		786.28	ตรม.
พื้นที่สต็อกสินค้า		235.884	ตรม.
3. พื้นที่ร้านค้าย่อย 50% ของพื้นที่ขาย (1022.30 ตรม.)			
พื้นที่ร้านค้าย่อย		5511.08	ตรม.

ตลาดค้าส่งพืชผักผลไม้

สินค้าพืชผักและผลไม้ที่ฝ่ายเข้าเขตจังหวัดขอนแก่นที่ส่งจากจังหวัดนครราชสีมา

ประมาณ 400-500 ตัน/วัน

หลักกม.ตราฐานของกองเศรษฐกิจการตลาด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ดังนี้

- ก. ส่วนร้านค้าส่งและสถานที่จำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรรายย่อย ใช้เกณฑ์กำหนดปริมาณพื้นที่ $30 \text{ ตัน/ม}^2/\text{ปี}$
- ข. ส่วนลานจอดรถและถนนใช้เกณฑ์ประมาณ 3-4 เท่าของพื้นที่ร้านค้าส่งและสถานที่จำหน่ายรายย่อย
 - ค. โรงกำจัดคน้ำเสียใช้เกณฑ์ $0.002 \text{ ม}^2 / \text{ปริมาณอาหาร } 1 \text{ ตัน} / \text{ปี}$
 - ง. ที่ทิ้งขยะ กำหนดจากเกณฑ์จำนวนขยะเป็น 10 % ของอาหาร ย่านตลาด (ขยะ $0.221 \text{ ตัน} / \text{ม}^3$)
 - จ. ห้องเย็นเก็บผักและผลไม้ ใช้เกณฑ์ตามจุลสารอง 10 % ของปริมาณอาหารย่านตลาด ความจุของห้องเย็น $0.25 \text{ ตัน } 5 \text{ ม}^2$ หรือ $1.075 \text{ ตัน} / \text{ม}^2 / \text{วัน}$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ตลาดค้าส่งพืชผักผลไม้โตตามโครงการ

ก. ส่วนร้านค้าส่งและสถานที่จำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรรายย่อย

$$\frac{146,000}{30} = 4866.67 \text{ ม}^2$$

ข. ส่วนถนนที่ว่างลานจอดรถ $5596.67 \times 4.22 = 23617.94 \text{ ม}^2$

$$23617.94 + 5596.67 = 18021.279 \text{ ม}^2$$

ค. โรงกำจัดน้ำเสีย $0.002 \times 146,000 = 292 \text{ ม}^2$

ง. ที่พักผ่อน 0.221 คัน / ม ความลึก 1.5 หา

$$\frac{40}{0.221} \times 1.5 = 120.66 \text{ ม}^2$$

7. ห่วง เย็นเก็บผักผลไม้ 0.2 คัน / ม เก็บ 10 วัน

$$\frac{1.075}{1.075} \times \frac{40}{10} = 372.04 \text{ ม}$$

ฉ. ห้องซังกลาง (คัด 1 ใน 3 จากโครงการย้ายอาคารค้าใหม่) 830 ม^2

ช. ส่วนรวมบริการสหกรณ์ () 1670 ม^2

การกีดพื้นที่ตลาดสด

พื้นที่ตลาดสดในปัจจุบันทั้งหมดมีประมาณ 10 ไร่ / 295348

ในปี 2544 $502,900$

44 มีความต้องการ 41.34 ไร่

31.7% 13.10 ไร่

23.6% 9.75 ไร่

44.7% 18.47 ไร่

12.3 ไร่

ให้อยู่ในโครงการส่วนหนึ่ง (1 ใน 3) 4.1 ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกีดพื้นที่โรงภาพยนตร์

ในชุมชนเมืองขอนแก่นมีโรงภาพยนตร์ 7 โรง บริการประชากร 312,900 คน
(ในเขตอำเภอเมือง)

นักศึกษา & เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น	19,000 คน
	502,900 คน
จากมาตรฐานการเคหะแห่งชาติ	30,000 คน/โรง
มีโรงภาพยนตร์ได้	16 โรง
กีดเฉลี่ยจากประชากรชลเทศบาล	$\frac{245,692}{7} = 35018$ คน/โรง
โรงภาพยนตร์ในโครงการ	$\frac{88975}{35098} = 2.5$ โรง

เนื่องจากส่วนบริการโรงภาพยนตร์ในเมืองเก่ามีจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการแข่งขันกันและเหมาะสมกับชุมชน โรงภาพยนตร์ในชุมชนควรมี 1 โรงที่มีที่นั่งประมาณ 800 ที่นั่ง โดยปกติมาตรฐานการเคหะกำหนดให้ 500-800 ที่นั่ง / โรง

บทที่ 4

บทบาทในอนาคตและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟ

4.1 บทบาทในอนาคตของย่านการค้าใหม่ของชุมชนเมืองขอนแก่น

4.1.1 ย่านการค้าใหม่ในอนาคต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาคาดว่าย่านการค้าใหม่จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจค้าขายของชุมชนด้านทิศตะวันตก เนื่องจากความเหมาะสมของที่ตั้ง ความเป็นศูนย์กลางของโครงการ และความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่ง อยู่ติดทางรถไฟซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของชุมชนขอนแก่น จึงเป็นจุดศูนย์กลางทั้งด้านคมนาคมการขนส่งรถยนต์โดยสารภายในชุมชนเมือง และการค้าส่ง ค้าปลีกพืชผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนเมืองเดิม เพราะไม่มีบริเวณสถานที่ประกอบการทำให้เกิดปัญหาการจราจร ย่านการค้าแห่งนี้ซึ่งเป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมเหล่านี้เพราะเป็นจุดที่ต่อเนื่องกับชุมชนเดิม

4.1.2 ข้อจำกัดในการพัฒนา

โครงการการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟ ฯ ไม่มีปัญหาเรื่องการพัฒนาที่ดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม เพราะอยู่ในพื้นที่สูงกว่าพื้นที่ใจกลางเมือง จากการปรับปรุงของเทศบาลโค้วการตัดถนนร่นระยะกว้าง 20 เมตร และมีรถเมลวิ่ง 2 สาย ผ่านบริเวณโครงการสะดวกในการคมนาคมและเป็นพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ อยู่แล้ว ทำให้ที่ดินนั้นมีมูลค่ามากขึ้น

4.1.3 เงื่อนไขในการพัฒนา

โครงการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟ ฯ นี้ เป็นพื้นที่ดินของการรถไฟ แห่งประเทศไทย จากการศึกษาศักยภาพการใช้ที่ดินบริเวณโครงการเป็นบริเวณที่เหมาะสมที่สุด นอกจากนี้ยังต้องมีการตัดถนนเชื่อมติดต่อกถนนต่าง ๆ ในบริเวณโครงการ เพื่อเปิดพื้นที่ให้มีการเข้าถึงได้สะดวก เพื่อที่จะนำที่ดินเหล่านี้มาพัฒนา

4.1.4 นโยบายการปรับปรุงควรรใช้ประโยชน์ที่ดินของการรถไฟ ฯชุมชนเมืองขอนแก่น

พัฒนาให้เป็นย่านธุรกิจการค้า ให้เป็นศูนย์กลางการค้าขาย ศูนย์กลางสินค้าอุปโภคบริโภคที่สมบูรณ์มีตลาดสดร้านค้าย่อย อาคารบริการต่าง ๆ โรงภาพยนตร์ คลังสินค้า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สามารถให้บริการได้สะดวกมีประสิทธิภาพเพียงพอับความต้องการและพฤติกรรมของชุมชนค่านิยมตะวันตกของชุมชนขอนแก่น พร้อมกับพัฒนาการค้าส่งสินค้าพืช ผักและผลไม้ ให้สหกรณ์บริการชุมชนเมืองและเป็นศูนย์จัดซื้อซื้อขายระดับจังหวัด

ก. จุดมุ่งหมายในการพัฒนา

เพื่อพัฒนาสภาพทางกายภาพให้เกิดความคล่องตัว สะดวกสบายโดยให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของประชากร ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งบทบาทสำคัญของย่านการค้าใหม่แห่งนี้

ข. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา

- จัดระบบการจราจรและเส้นทางของการจราจรให้มีประสิทธิภาพ
 - จัดระบบเส้นทางจราจรของถนนเดินเท้าให้สะดวกปลอดภัย
- เสนอแนะถึงสภาพทางกายภาพ ทางเข้า STREET FURNITURE และสภาพอาคารให้สอดคล้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมของประชาชน
- จัดการใช้ที่ดินให้เหมาะสมและคุ้มค่า
 - จัดระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบระบายน้ำ ระบบประปา และระบบการกำจัดน้ำเสีย

4.1.5 แนวความคิดในการพัฒนา

การปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นย่านการค้าใหม่ควรพัฒนาผสมผสานกับบริเวณ

ชุมชนโดยรอบเพื่อให้สัมพันธ์กับโครงการอื่นด้วย จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพในปัจจุบันนี้ ควรจะมีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้สามารถใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดหรือมีคุณค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อโครงการดังนี้

ก. พัฒนาทางเดินเท้าหลัก และทางข้ามถนนของชุมชน โดยใช้ทางเท้าและทางข้ามแยกจากถนนโดยการยกหรือ เปลี่ยนระดับประเภทสะพานลอยตามจุดที่มีถนนตัดกันระหว่างทางคนเดินเท้าและรถยนต์ที่มีการสัญจรหนาแน่น

ข. จัดทางเดินรถ จักรยานและสามล้อถีบ ในบริเวณถนนประจำสำราญและถนนรื่นรมย์ซิด เป็นถนนสายหลักของชุมชนเมืองคันทิตะตะวันตกเข้าสู่ เพราะประชาชนนิยมใช้กันมากเนื่องจากสะดวกในการเดินทางระยะสั้น ๆ

ค. พัฒนาร้านที่เป็นต่าง ๆ ให้เป็นบริเวณที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกขึ้นเช่น จัดสถานที่พักผ่อนโดยสารประจำทาง จัดสวนหย่อม พักผ่อน จัดการบำรุงรักษา ตลอดจนมีระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณดังกล่าวตั้งเป็นต้น

ง. พัฒนาระบบจราจรและขนส่งในบริเวณโครงการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกโดยเฉพาะถนนรื่นรมย์ ถนนประจำสำราญ กับโครงการ จุดทางแยกของทางข้ามต่าง ๆ เป็นต้น

ช. สนับสนุนเอกชนผู้ลงทุนเป็นแรงจูงใจในการลงทุนพัฒนาพื้นที่ในบริเวณย่านการค้าใหม่เพื่อลดภาวะในย่านใจกลางเมืองและกา...ของรัฐบาล

4.1.6 แนวทางในการพัฒนา

ก. รูปร่างความสูงของอาคารพาณิชย์ทั่วไปไม่ควรสูงเกิน 3 - 7 ชั้น รูปแบบโดยทั่วไปเป็นความเรียบง่ายและประหยัด เพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและรูปอแบบเขตชุมชนเมืองในต่างจังหวัด มีการจัด กลุ่มของตัวอาคารใหม่แออัดเกินไป มีที่ว่างระหว่างตัวอาคาร

เพื่อการสัญจร พักผ่อน ความปลอดภัยจากอัคคีภัย โดยให้สามารถใช้ประโยชน์บนพื้นที่
ได้สะดวกทุกฤดูกาลให้สัดส่วนอาคารใช้พื้นที่ตามข้อตกลงของกรมรถไฟ ฯ

ข. ในการลงทุนพัฒนาพื้นที่รัฐบาลควรวางหาทางสนับสนุนผู้ลงทุน เพื่อเป็นการลด
ผลกระทบภาษีอากร ฯ

ค. การจัดที่จอดรถในย่านการค้าควรเป็นแบบ

เพื่อแก้ปัญหาการจอดรถยนต์ จราจรและมีที่จอดรถเพียงพอต่อการขยายตัวในปี พ.ศ. 2544

ง. พัฒนาทางเท้าเพิ่มเติมในบริเวณโครงการติดถนนตามแผนของเทศบาล
เส้นทางที่ย่านโครงการลดถนนขอยให้สามารถบีบตีถนนได้อย่างคุ้มค่า ป้องกันการเกิด

โดยใช้พื้นที่ภายในให้มาเป็นประโยชน์

4.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

4.2.1 ข้อเสนอแนะลักษณะการพัฒนาทางกายภาพ

- จัดพื้นที่ตลาดค้าส่งพืชผักผลไม้ให้มีพื้นที่ซื้อขาย ที่จอดรถให้
เพียงพอและไม่ให้เสียงรบกวนกับชุมชนเพราะกิจกรรมการค้าจะเริ่มในเวลากลางคืน
- จัดพื้นที่ตลาดสด และร้านค้าย่อยให้สัมพันธ์กันกับตลาดค้าส่งพืช
ผักและผลไม้ของชุมชนให้มรสอคล้องกัน
- จัดพื้นที่ส่วนบริการ เช่นโรงแรม เพราะกิจกรรมการขนส่ง
รถยนต์โดยสารและการค้าส่งพืช ผัก ผลไม้ จำเป็นต้องใช้บริการ เพื่อพักแรมในการเดินทางต่อ
ไปและเป็นที่พักอาศัยขยายผู้มาค้าขายในตลาดค้าส่ง เช่น เจ้าของรถบรรทุก ลูกค้าประจำ
เจ้าของสินค้า เป็นต้น
- พัฒนาสาธารณูปโภค ภายในบริเวณให้เพียงพอพร้อมทั้งบริการสา
ธา ธารณะอื่น ๆ เช่น ถนน ที่จอดรถ โรงภาพยนตร์
- สร้างเนื้อที่เปิดโล่งเพื่อเป็นอาคาร สิ่งก่อสร้าง กำหนดอาคารการ

ในการควบคุมการใช้ที่ดินและอาคารให้มีความสัมพันธ์กัน และส่งเสริมความงามของชุมชน

4.2.2 ถนน เส้นทางจราจร และเส้นทางสัญจร

- ทำการปรับปรุงขยายถนนสายต่าง ๆ เช่นถนนริมน้ำ
- ถนนประชาสำราญ ถนนประชาอุทิศ ศักดินนซอยให้ถูกต้องกับการใช้ที่ดินกับกิจกรรมต่าง ๆ
- วางแผนรูปแบบทางเดินเท้า การจอดรถอาคาร จัดบริเวณเพื่อบริการซื้อขายสินค้า
 - จัดการออกแบบรูปสถาปัตยกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพของย่านการค้าใหม่ชุมชน

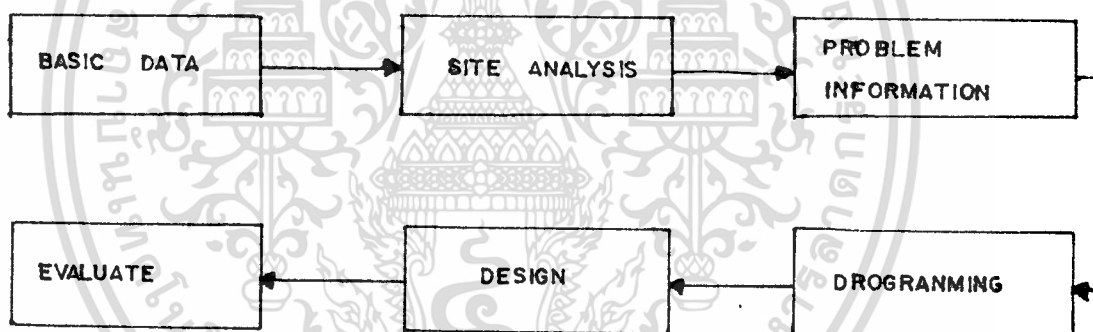


บทที่ 5

การออกแบบวางผัง

5.1 แนวความคิดในการออกแบบวางผัง

การพัฒนาย่านการค้าใหม่ชุมชนเมืองขอนแก่นบนพื้นที่ของการรถไฟฯ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้เป็นย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องกับย่านการค้าเก่าเพื่อบริการชุมชนคั่นตะวันตก โดยนำเอาแนวทางสกัดส่วนการให้บริการสินค้าในชุมชนเมืองเคิมมาเป็นข้อเปรียบเทียบ การหาบริเวณกิจกรรมเปรียบเทียบต่าง ๆ จากนั้นก็ทำการออกแบบโดยการจ้ควางผัง ซึ่งมีแนวทางดังนี้



5.1.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

มีข้อพิจารณา ดังนี้คือ

- ก. ที่ตั้งทางแคด ลม ฝน
- ข. เสี่ยงรบกวนจากภายนอก
- ค. TRANSPORTATON NODE
- ง. PEDESTRIAL ACCESS
- จ. PEDESTRIAL MOVEMENT
- ฉ. VEHICULAC MOVEMENT

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.1.2 PROGRAMING

I. PROGRAM

- PROVIDE COMMUNITY COMMERCIAL CENTER
- DEVELOPE COMMUNICATION SYSTEM AND TRAFFIC SYSTEM
- PROVIDE WHOLE SALE MARKET VEGTABLES AND FRUITS
- PROVIDE FACILITY AND UTILITY SYSTEM DEVELOPE PHYSICAL ENVIRONMENT
- PROVIDE OPENSACE RECREATION AREA AND PARKING
- PROVIDE MARKET , RETAIL SHOP
- PROVIDE HOTEL

2 PROMGRAM ACTIVITY

- C.B.D. 17.05 ไร่ 27,282.4 ม²
 - ร้านค้าย่อย
 - ห้างสรรพสินค้า
 - อาคารพาณิชย์
 - สำนักงาน
 - อาคารแสดงสินค้า
 - จอเทรด
 - ศูนย์การค้า
- ตลาดค้าส่ง พืชผักผลไม้ 24,668.67 ม² 15.41 ไร่
 - ร้านค้าส่ง
 - ลานจอเทรด
 - โรงกำจัดน้ำเสีย
 - ที่พักขยะ
 - ห้องเย็นเก็บผักผลไม้
 - ห้องซังกลาง
 - สำนักงานบริการสหกรณ์
 - บัม
- ตลาดสด 41 ไร่ 656 ม²
 - ร้านค้าย่อย
 - ลานจอเทรด
- โรงแรม 4.25 ไร่ 6800 ม²
- ศูนย์บันเทิง 5.29 ไร่ 8464 ม²
 - โรงภาพยนตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- กอฟี่ชอป
- คีออลเทลเล้าท์
- ภัตตาคาร
- คิสโก้คลับ (อาจเปลี่ยนเป็นลานสี่เก็ท)
- อาบอบนวด
- กลังสินค้ำ ประมาณ 10 ไร่ 26000 ม²
- ลานจอดรถ
- กลังสินค้ำ (เก็บสินค้ำ)



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 ข้อพิจารณากิจกรรมหลักของย่านการค้าใหม่

พื้นที่ย่านการค้าใหม่มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ ศูนย์การค้าใหม่ของชุมชน ตลาดค้าส่งพืชผักและผลไม้ และคลังสินค้า แนวความคิดในการพัฒนาถือการจัดเตรียมพื้นที่กิจกรรมหลักทั้ง 3 ใดมีความสัมพันธ์กัน โดยมีข้อพิจารณาดังนี้ คือ

ข้อพิจารณาในการวิเคราะห์พื้นที่

- ก. ความสัมพันธ์กับบ้านพักอาศัย การดึงดูดและผลักดันของหน่วยธุรกิจการค้า
ค้ำที่พักอาศัย
- ข. ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ความสะอาด กลิ่น เสียง การจราจร
ความปลอดภัยที่ไม่มีรบกวนกันกับผู้อยู่อาศัยของชุมชน
- ค. เส้นทางคมนาคมสะดวกมีระบบขนส่งมวลชนมีถนนสายหลักสำหรับการเข้า
ถึงของกิจกรรม การค้าส่งพืชผักผลไม้และคลังสินค้า
- ง. มีพื้นที่เพียงพอต่อความต้องการพื้นที่ใช้สอยแต่ละกิจกรรม
- จ. การให้บริการระดับชุมชน ระดับเมือง ระดับภาค
- ฉ. การส่งเสริมระหว่างกิจกรรมการกระจุกตัวของกิจกรรมทำให้เกิดการประหยัด
 - การขนส่ง TRANSPORTATION ECONOMIC เรื่องเวลาค่า
ใช้จ่ายในการเดินทางซื้อสินค้าได้รวดเร็วทำให้ประมาณการขายได้มากขึ้น
 - ประหยัดภายในเรื่องการผลิต การจัดการเทคนิคการเวลา
 - ประหยัดภายนอกเป็นตลาดงานมีการบริการหลายด้าน พัฒนาอาชีพบริการ
ให้ชุมชนเมือง

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมการเกษตร
(ตามแนวนโยบายการพัฒนาฯ)

การขายปลีก

- จำหน่ายเครื่องจักรกล เครื่องมือการเกษตร
- จำหน่ายปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืชและผัก
- จำหน่ายอาหารสัตว์

การบริการ

- ซ่อมเครื่องจักรกลการเกษตร
- อะไหล่เครื่องจักรกลการเกษตร
- สำนักงานซื้อขายพืชไร่

ข้อพิจารณาในการจัดกลุ่มกิจกรรม

1. ย่านพาณิชย์กรรม

- อยู่ใกล้บริเวณชุมชนหัตถอุตสาหกรรมแน่นอนมีพื้นที่ขนาดใหญ่
- มีระบบขนส่งมวลชนผ่านสามารถนำคนจากภายนอกมาใช้บริการได้สะดวก
- เข้าถึงได้สะดวกอยู่ใกล้กับถนนสายหลักของเมือง มีความสัมพันธ์กับธุรกิจ

การค้าอื่น ๆ กับย่านหัตถอุตสาหกรรมและแหล่งงาน

2. บริเวณค้าส่งและปลีกสินค้าพืชผักผลไม้

- อยู่ติดกับถนนใหญ่บริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมขนส่งติดต่อระหว่างจังหวัด

รอบนอกและชุมชนได้สะดวก

- ไม่มีปัญหาค้านอุปสรรคในด้านการลงทุนดำเนินการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค

และสาธารณูปการ

- การคมนาคมขนส่งพืชผักผลไม้เข้าออกสะดวกไม่รบกวนและก่อให้เกิดมล

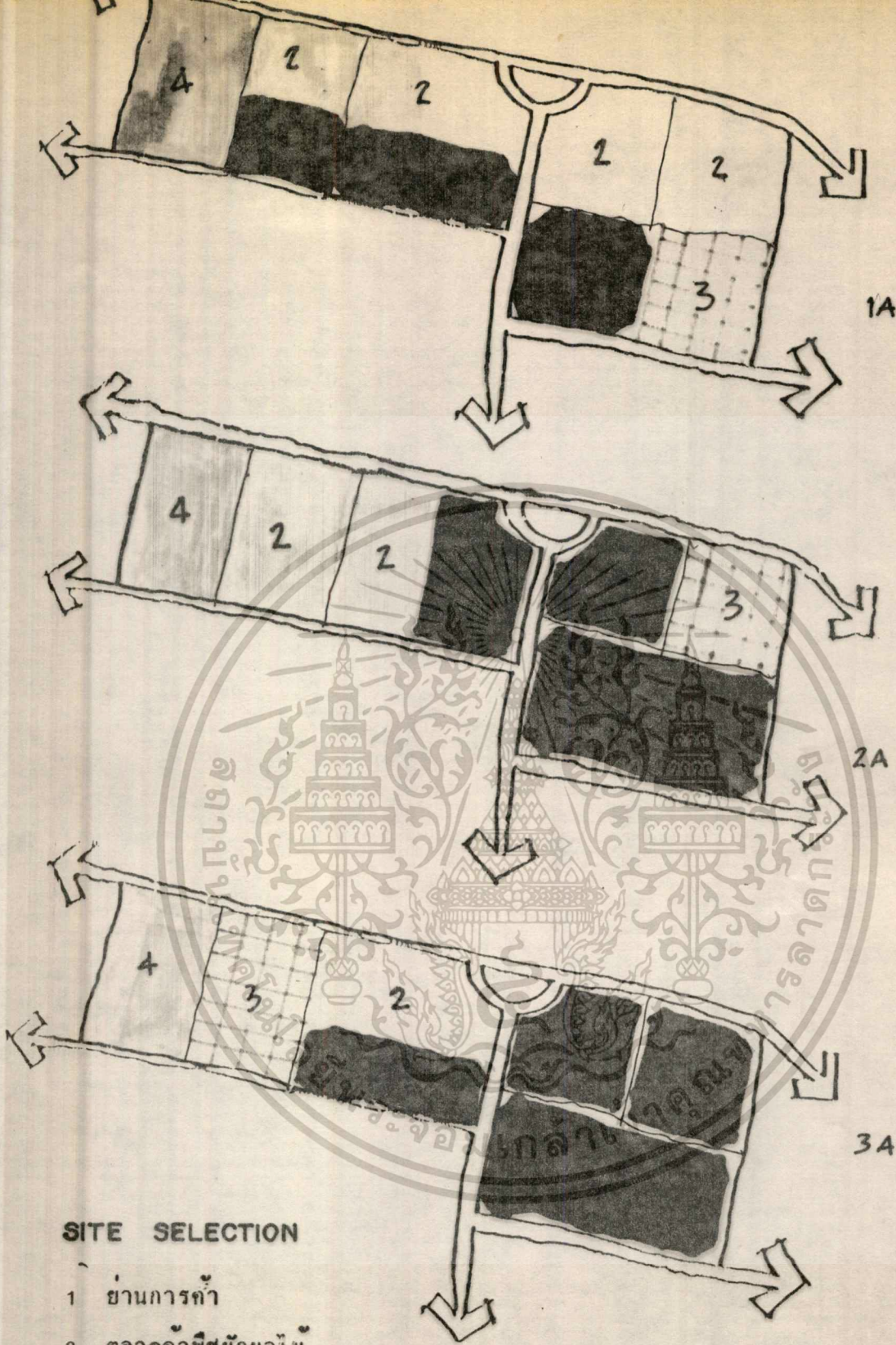
ภาวะต่อชุมชน

- มีพื้นที่เพียงพอต่อกิจกรรมและการขยายตัวในอนาคต

3. กลังสินค้า

- อยู่ในบริเวณที่ไม่มีปัญหาค้ำน้ำและการจราจรและสามารถติดเนื่องกับการขนถ่ายไปยังย่านพาณิชย์กรรมในชุมชนใกล้เคียง
- อยู่ในบริเวณที่ต่อเนื่องกับการขนถ่ายจากรถไฟ

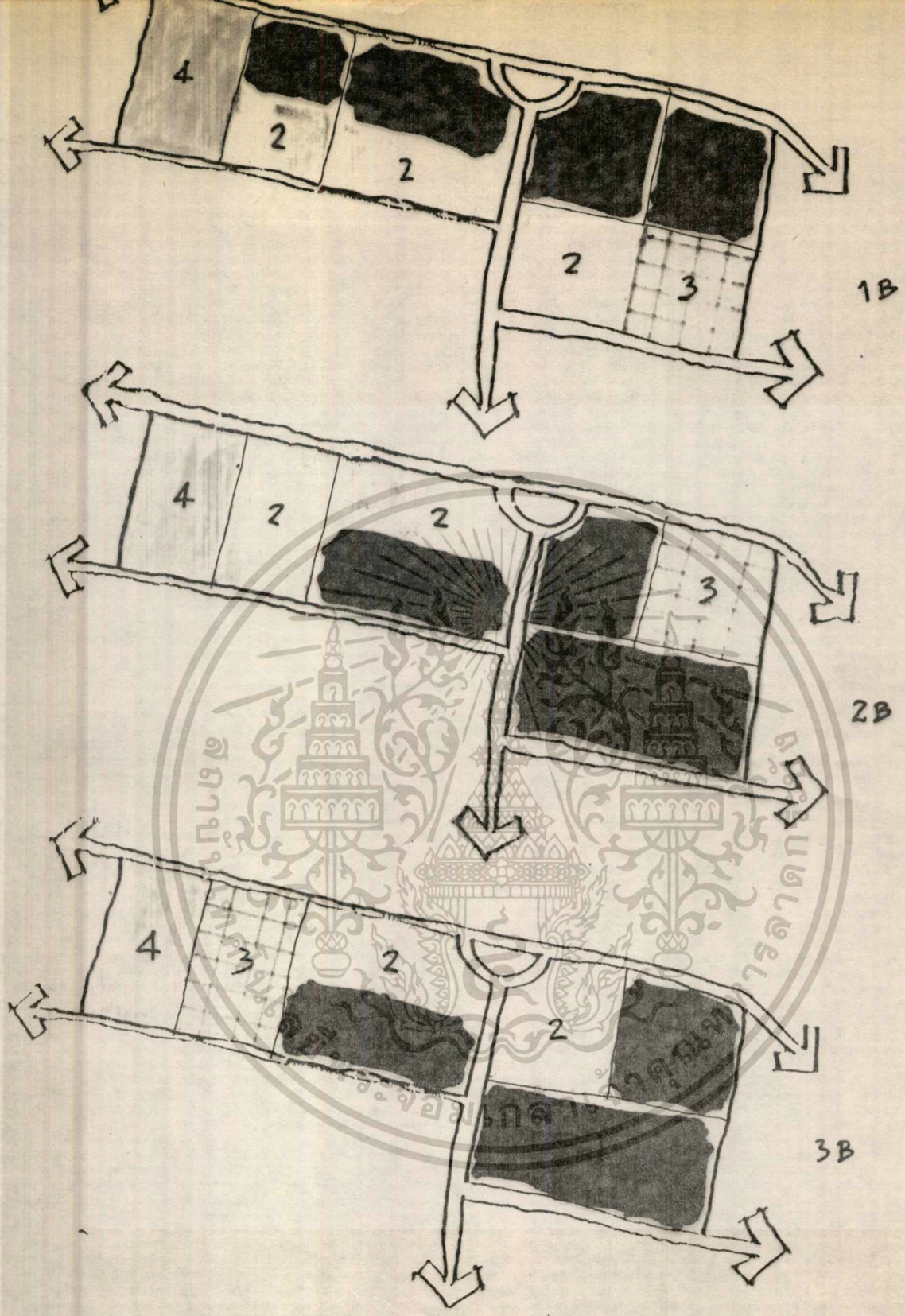




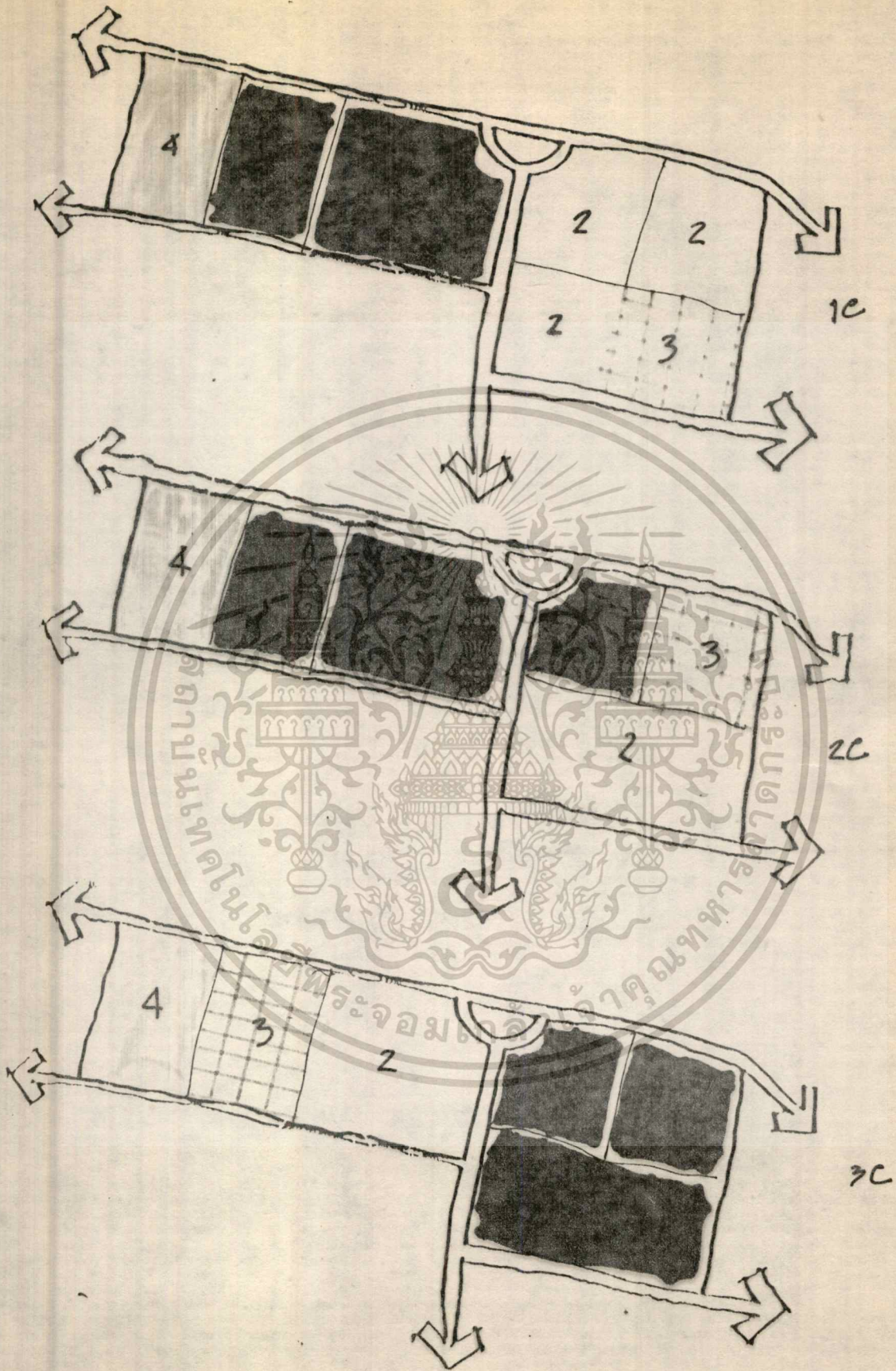
SITE SELECTION

- 1 ย่านการค้า
- 2 ตลาดค้าพืชผักผลไม้
- 3 กลังสินค้า
- 4 พื้นที่ทดแทน

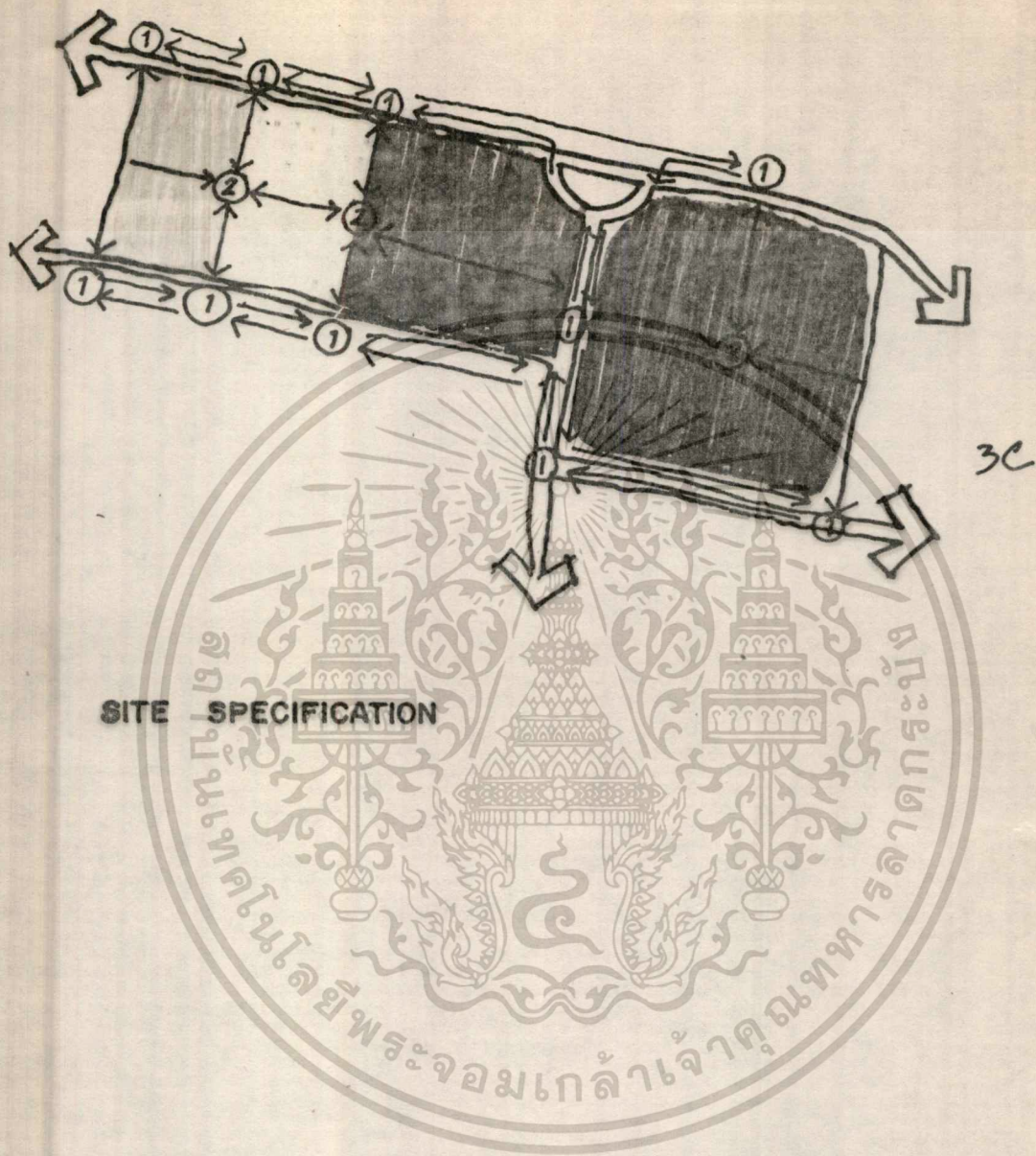
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

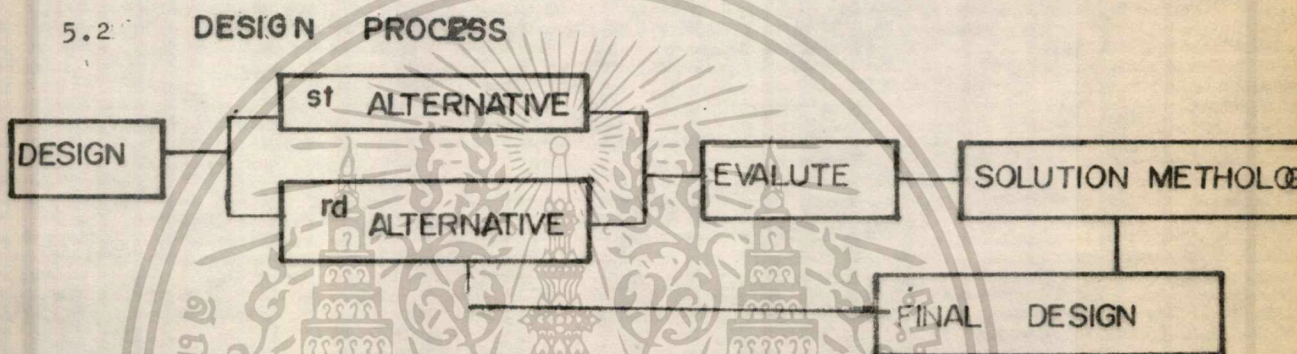


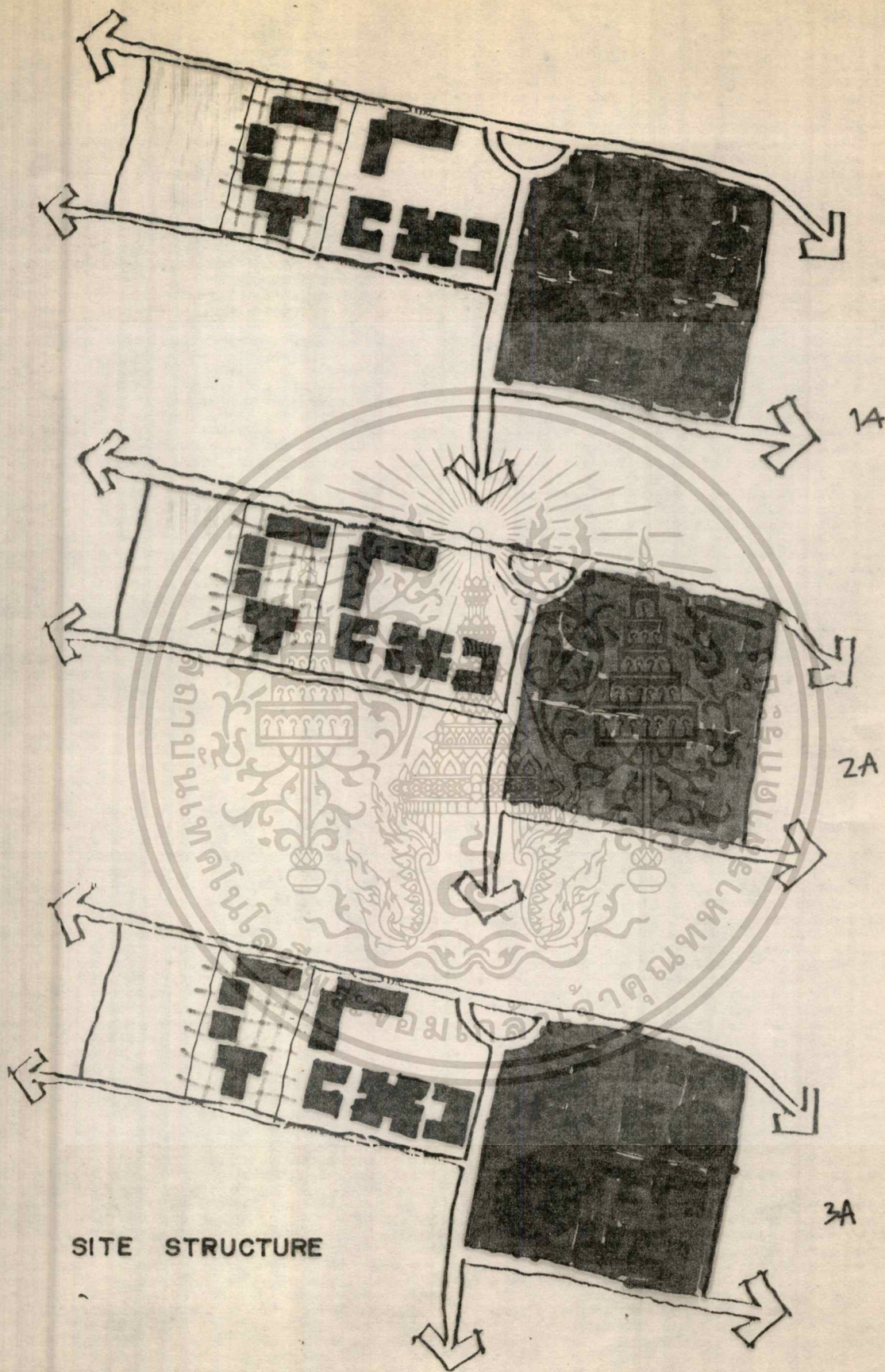
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



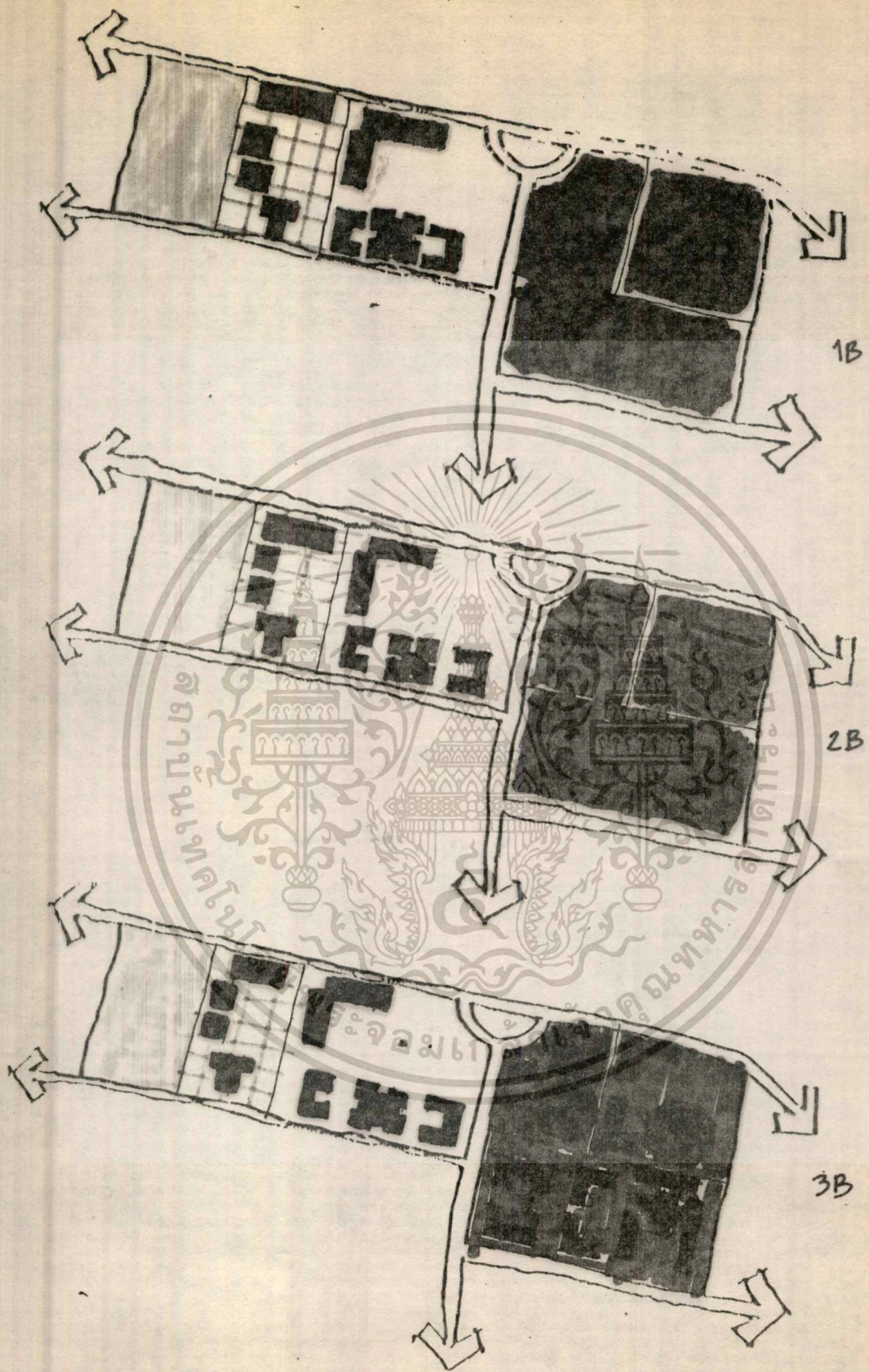
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.4 เส้นทางและระบบการจราจร ทำการพัฒนาดนริ่นรมย์เป็นถนนสายหลักในการเชื่อมต่อจุดสำคัญ คือ สถานีรถไฟ และย่านการค้าใหม่และย่านการค้าเก่า ตัดถนนภายในโครงการเพิ่มเติมจัดให้มี Pedestrial mall เพื่อจัดการจราจร การเดินเท้า ให้เป็นระเบียบ ปลอดภัย ไม่ลิดขวางการสัญจรของกิจกรรมการค้าบนทางเท้า

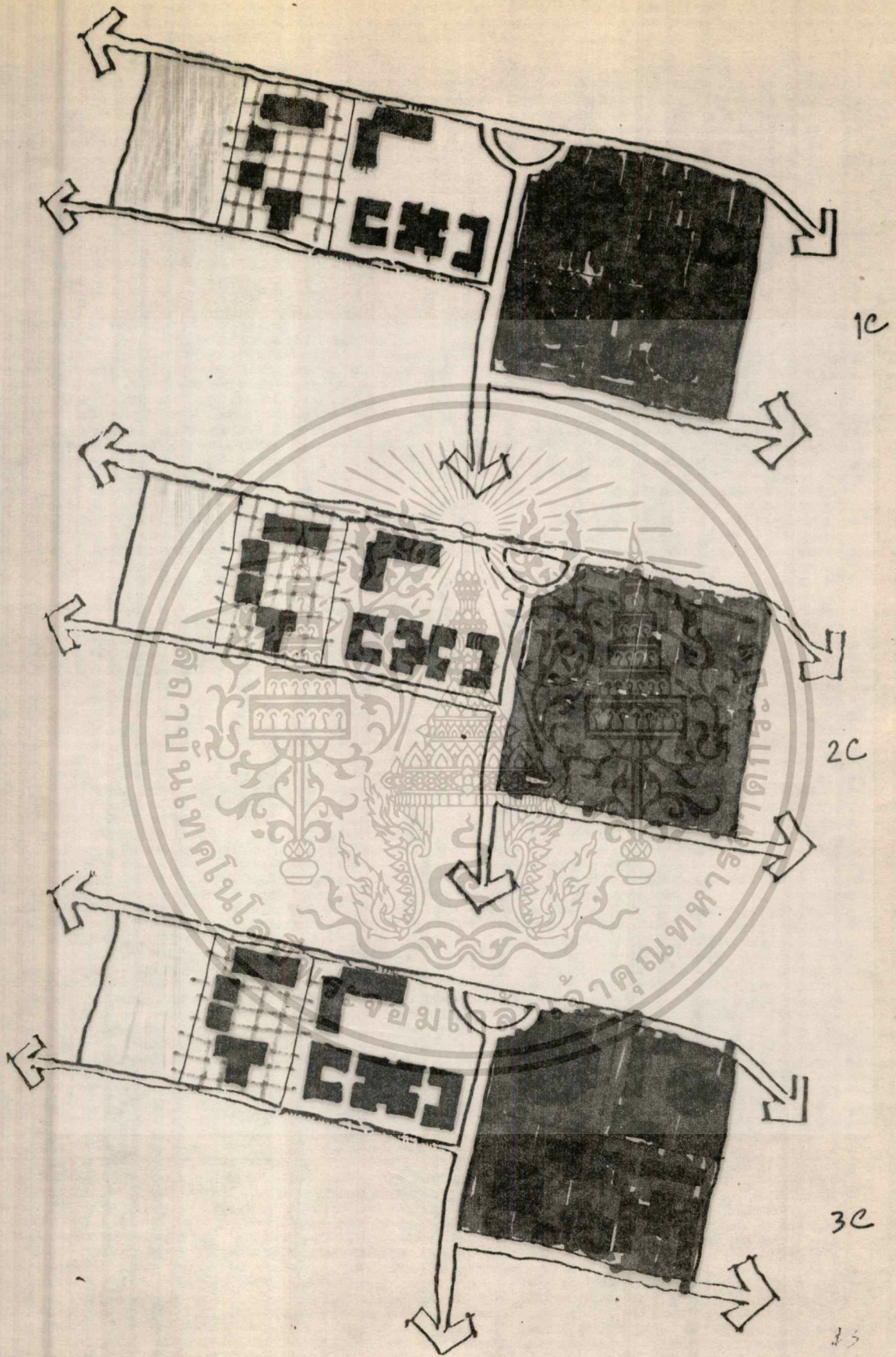




เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



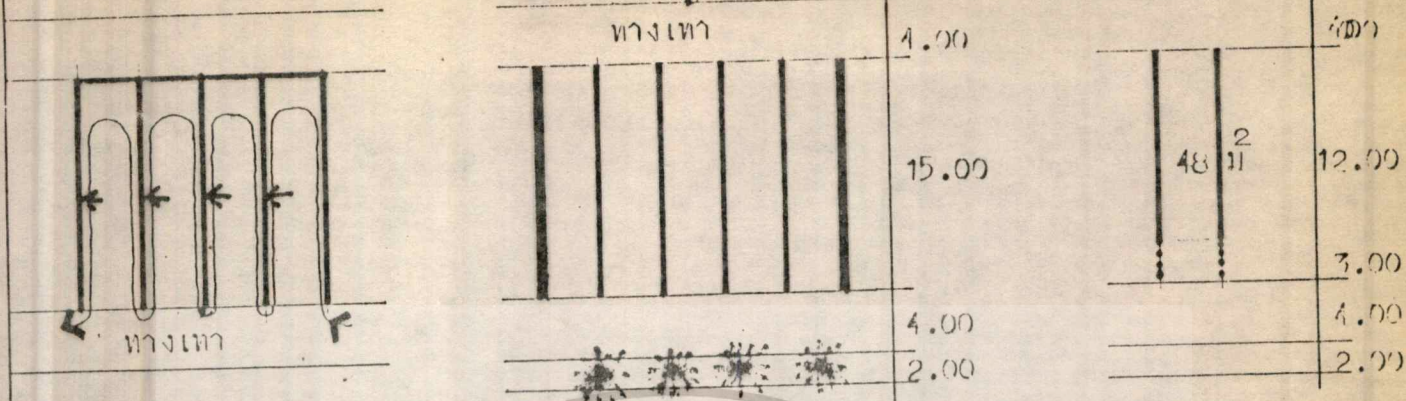
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารพาณิชย์

BUILDING COVERAGE ขอนแก่น
 = 80 FLOOR AREA RATIO = 5



การเดินในย่านการค้า
 จะเดินทางลัด
 ← เจาะช่อง

PEDESTRIAL



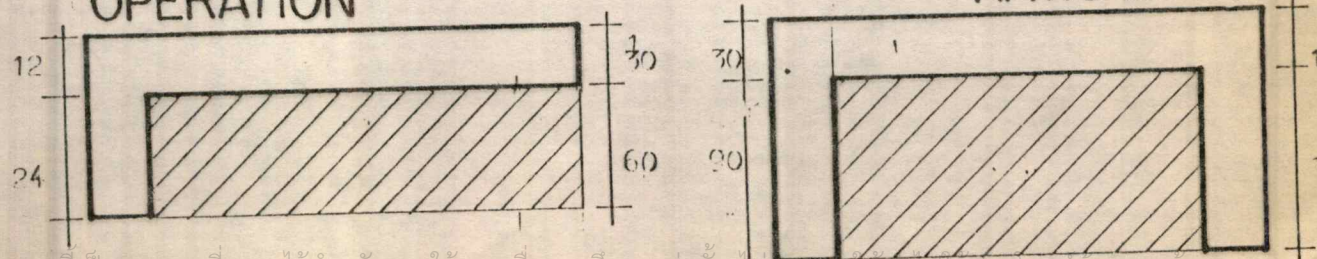
เดริเบนท์พื้นที่
 $= \frac{48 \times 100}{80}$
 $= 60 \frac{2}{11}$

BUILDING SPACE LIMIT PARKING RATIO F.A.R. = 5

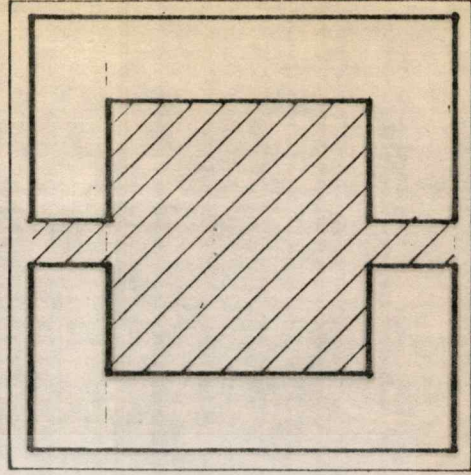
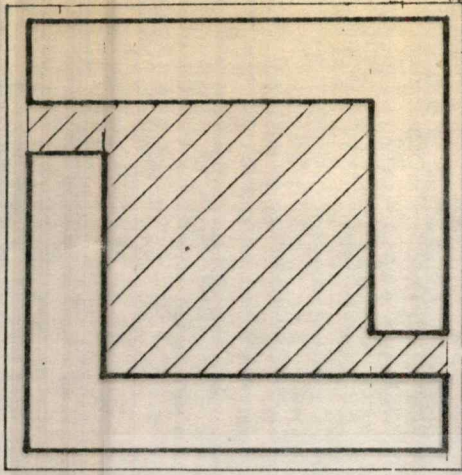
- สรรพสินค้า 400 ตร. / คัน
- สถานพระอาจารย์พาณิชย์ 1 ห้อง / คัน
- สำนักงาน 120 ตร. / คัน
- ∴ อาคาร 1 ห้องไว้ที่จอดรถ 2 คัน
- 48 : 30 = 1.6 : 1

จาก **SHOPPING CENTERS DESIGN OPERATION**

RATIO 15:1

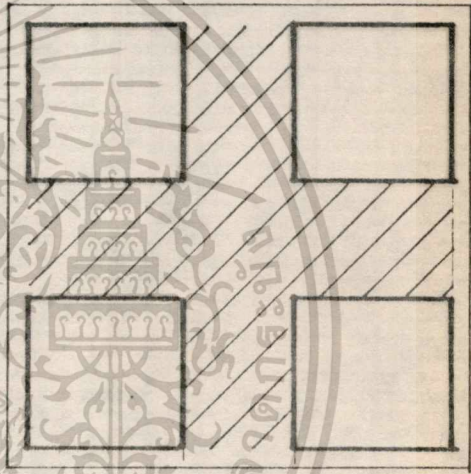
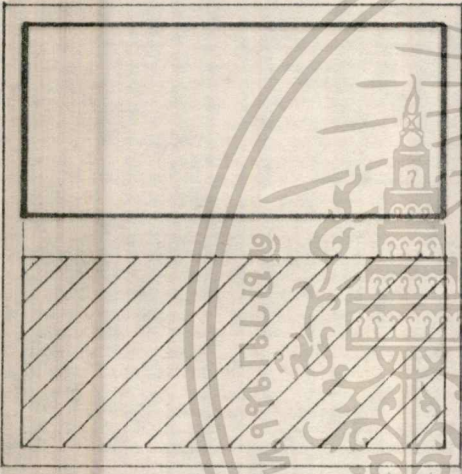


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

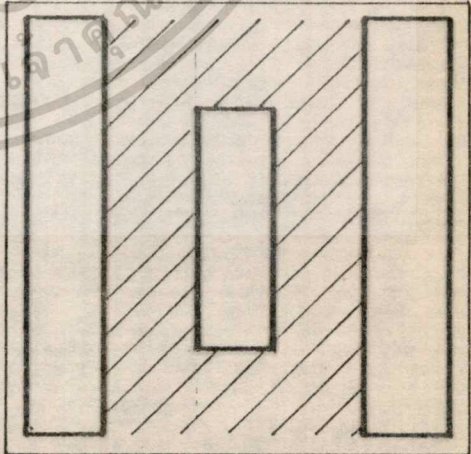


C

D



E



PARKING CONCEPTS

	A	B	C	D	E
TRAFFIC <small>ค</small>	✓	✓	✓	✓	✓
บริการสะดวก	✓	✓	✓	✓	✓
PARKING LOT	✓	✓	X	X	✓
OFF STREET	✓	✓	✓	X	X

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

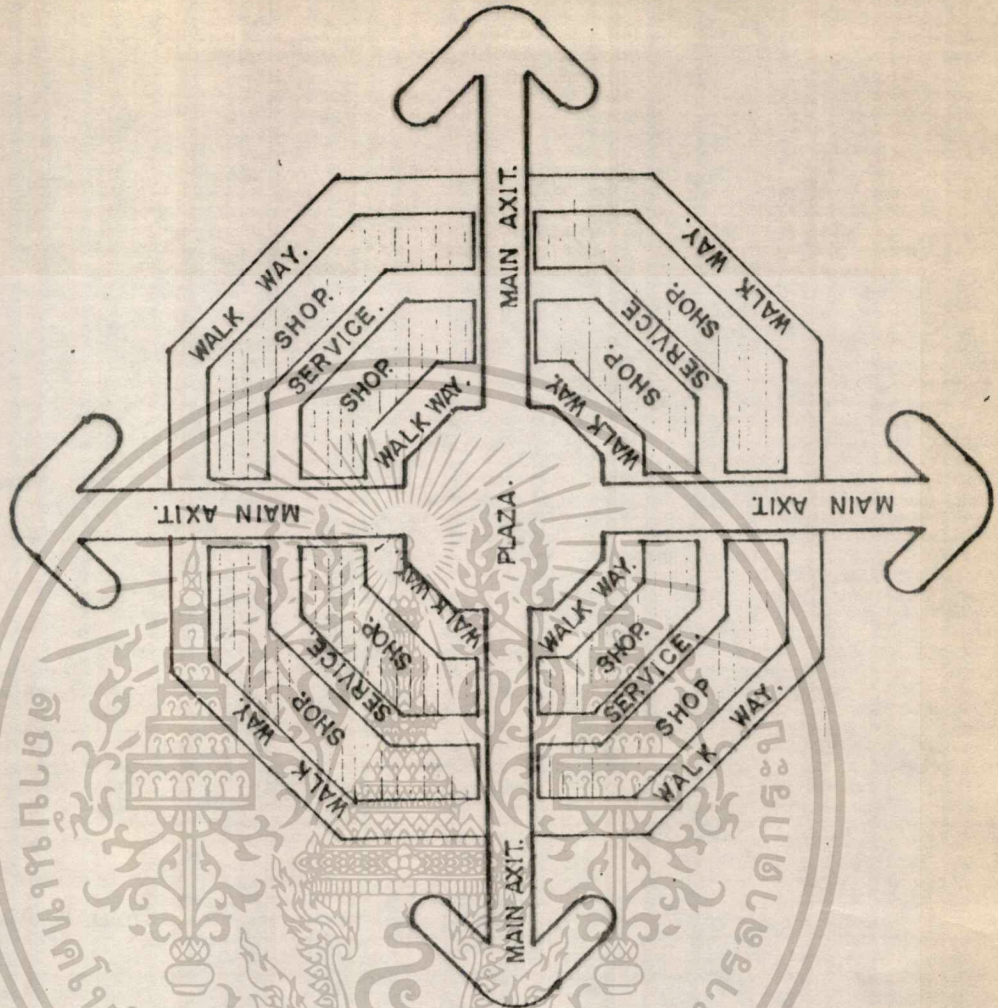
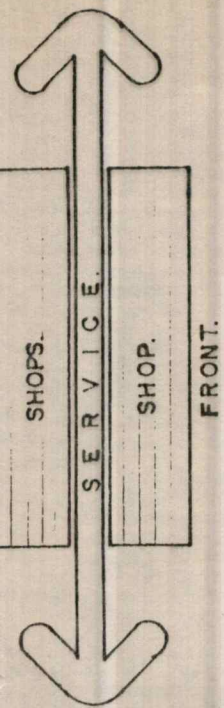
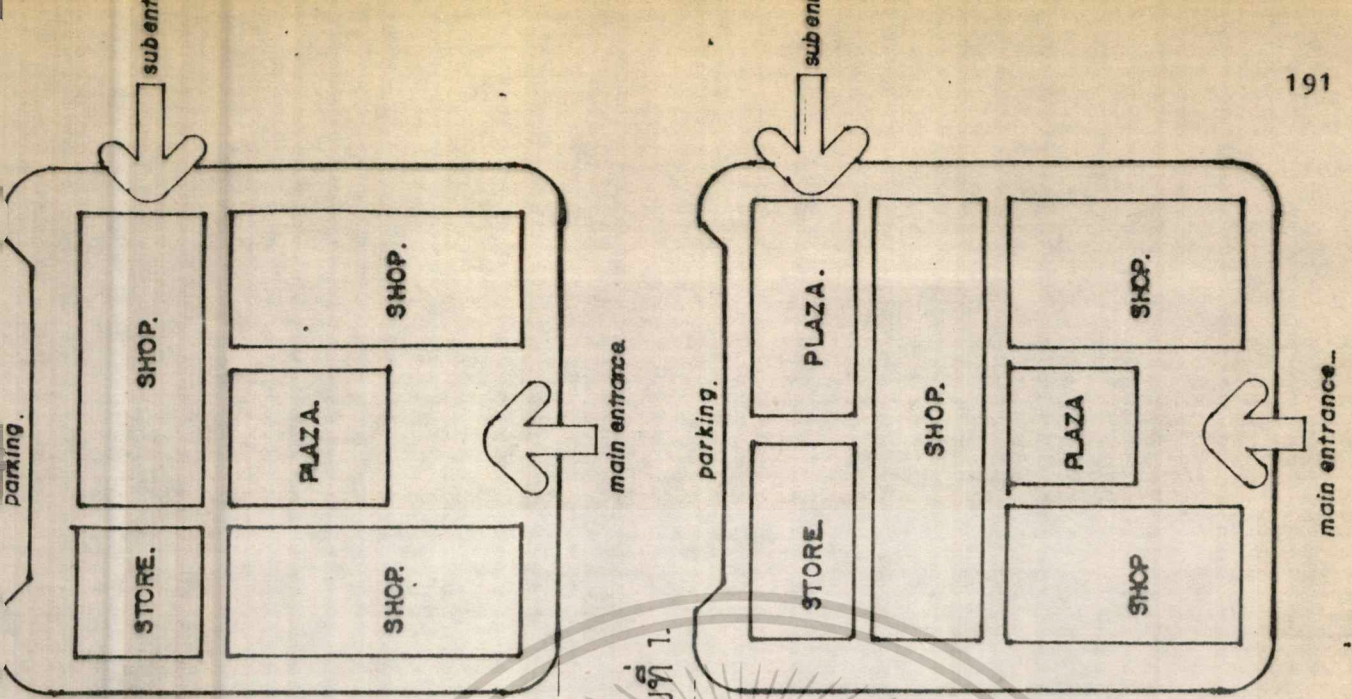


DIAGRAM. การจัดแผงสินค้าภายในตลาดสด.

5.3 แนวทางเกิดในการออกแบบ กิจกรรมการค้า

5.3.1 การจัดแผงสินค้าในตลาดสด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



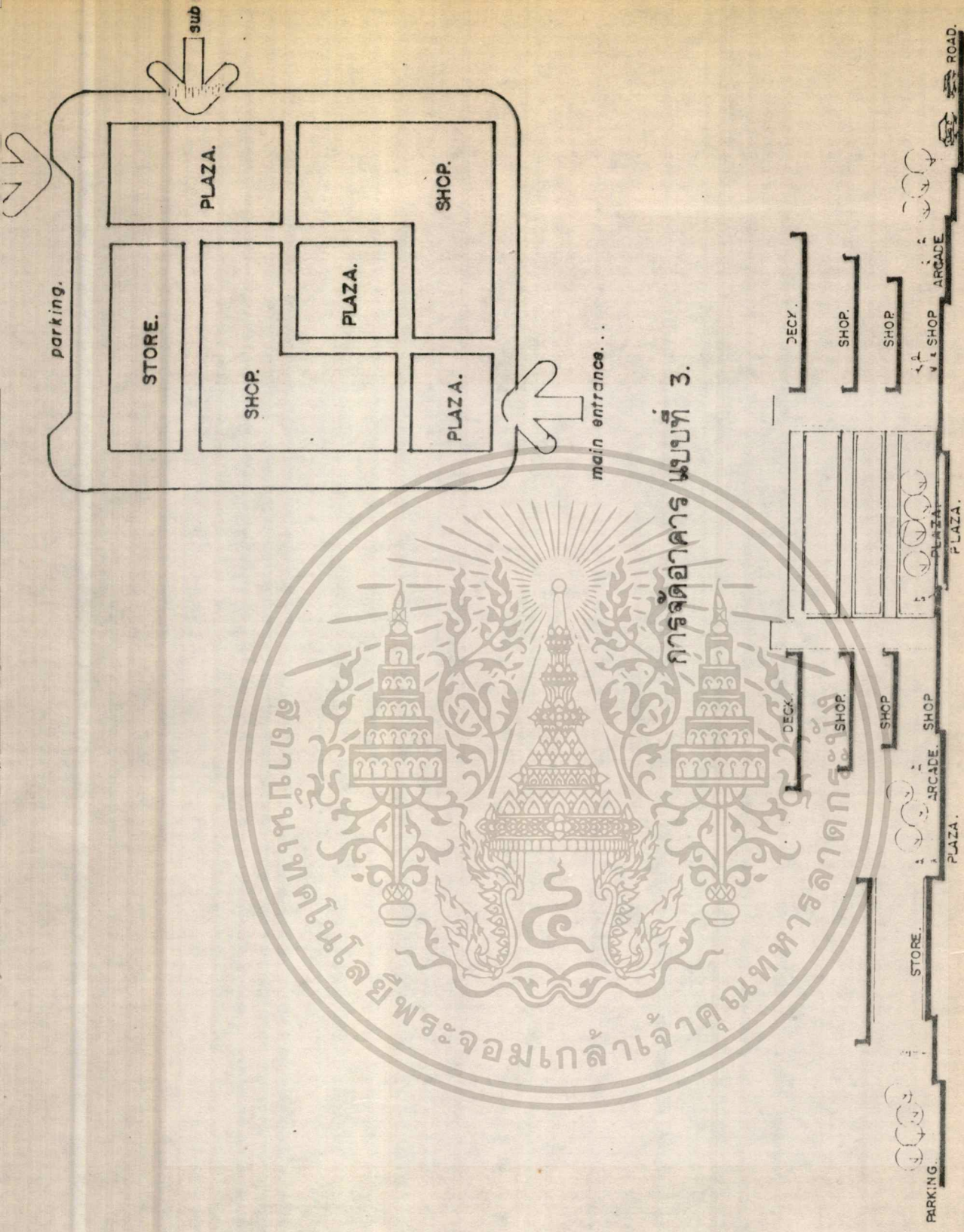
การจัดอาคาร แบบที่ 1.

การจัดอาคาร แบบที่ 2..



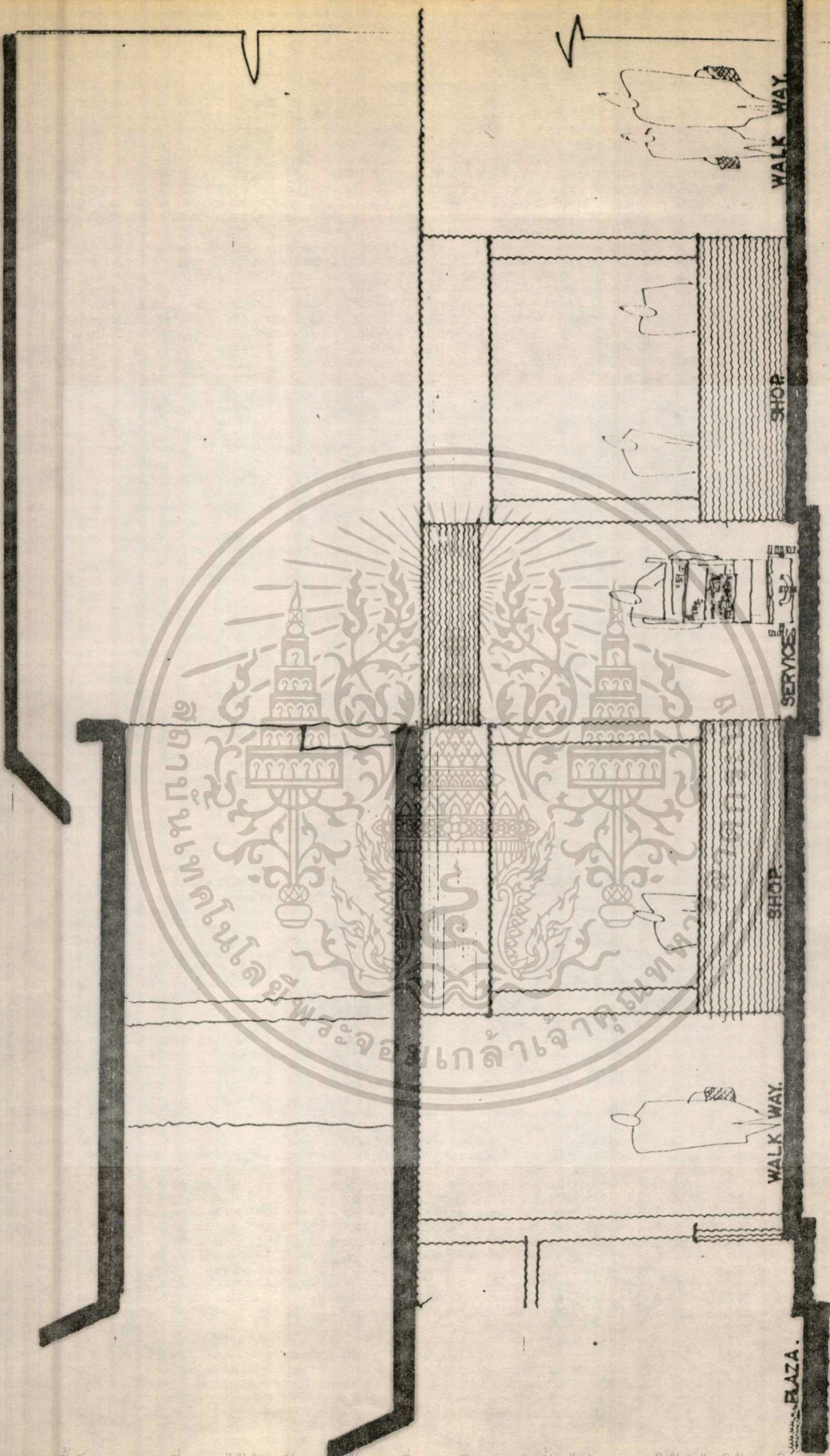
5.3.2 แนวความคิดในการจัดการพาณิชย์ ศูนย์การค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพตัดตามยาวของ อาคารพาณิชย์ใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



แสดง เส้นทางเดินเท้า และ เส้นทางเข็นของ...

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 แนวทางในการปฏิบัติตามแผน

โครงการปรับปรุงพื้นที่ของการรถไฟ ฯ ชุมชนเมืองขอนแก่นให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้จำเป็นต้องวางแนวทางและกลยุทธ์ในการดำเนินการดังนี้

5.3.1 จัดลำดับในการพัฒนา

- ก. จัดสร้างโครงข่ายถนนในบริเวณโครงการตามแผนจัดสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ประปา ไฟฟ้า ผิวจราจร ทางเท้า ฯลฯ
- ข. ปรับปรุงบริเวณถนนริมน้ำ ถนนประชาสำราญ ถนนประชาอุทิศ เป็นที่ตั้งกิจกรรมหลักของศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ โรงแรมและศูนย์บันเทิง
- ค. ปรับปรุงบริเวณถนน ซอย เป็นที่ตั้งของตลาดสด กลังสินค้า ตลาดค้าส่งพืชผักผลไม้
- ง. ปรับปรุงบริเวณถนนตัดใหม่ภายในจากแนวถนนประชาสำราญ ถึงถนนซอยและจากถนนประชาสำราญ ถนนริมน้ำ ถึงถนนประชาอุทิศ

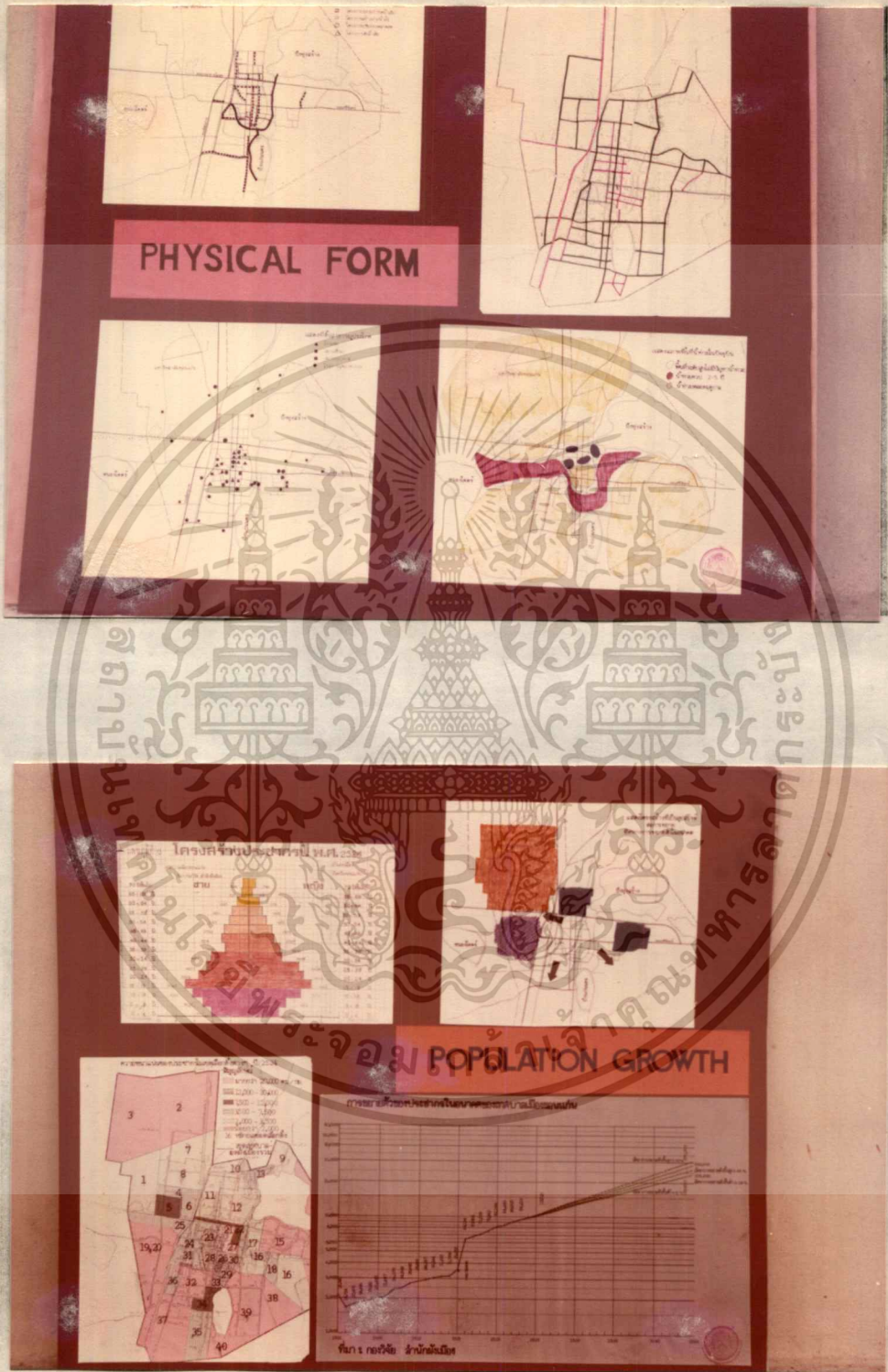
5.3.2 กลยุทธ์ในการพัฒนา

ก. จัดทำผังเฉพาะ กำหนดใช้ที่ดินกิจกรรมทางการค้าบริการต่าง ๆ โดยมีแนวทางแบบแผนประกอบผังที่ชัดเจน โดยใช้กลยุทธ์ของการกำหนดผังเฉพาะของพรบ. ผังเมืองและเทศบัญญัติการก่อสร้าง รวมทั้งนโยบายของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นส่วนกำหนดบังคับให้เป็นไปตามแผน

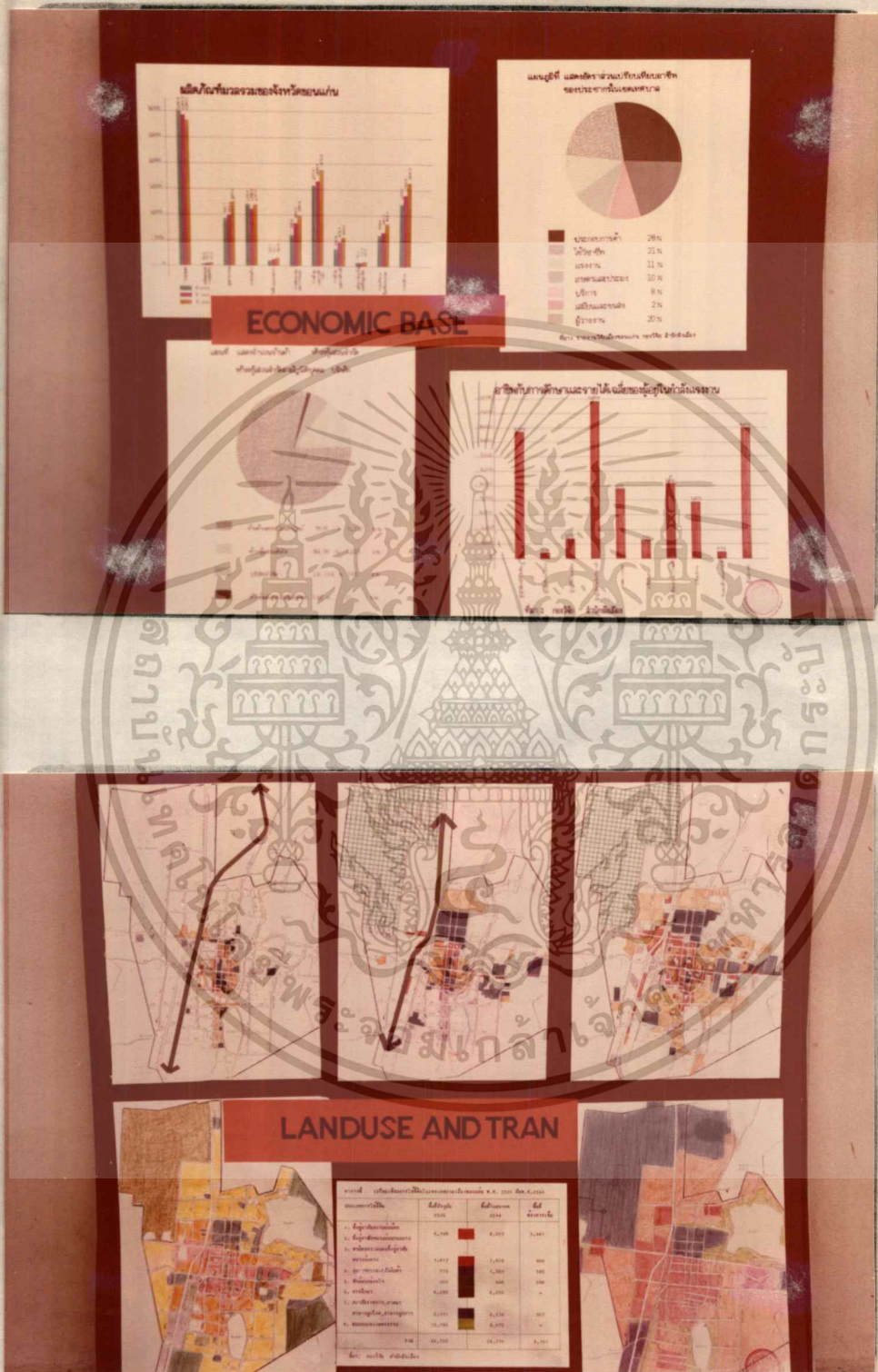
ข. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้แนวความคิดในการพัฒนา การลงทุน เนื่องด้วยบริเวณโครงการเป็นเจ้าของเดียวกัน คือการรถไฟแห่งประเทศไทย ความโต้แย้งจึงคาดว่าจะมีปัญหาน้อย

ค. ความร่วมมือของการรถไฟฯและเอกชน โดยการรถไฟฯเป็นผู้วางผังพัฒนาและสนับสนุนให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน โดยรัฐอำนวยความสะดวกและมาตรการความช่วยเหลือ เช่น เรื่องเงินทุน การกู้ยืม การลงทุนส่งเสริมลดภาษีการค้า ภาษีเงินได้ ฯลฯ ในช่วยแรกของการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนภาคเอกชน

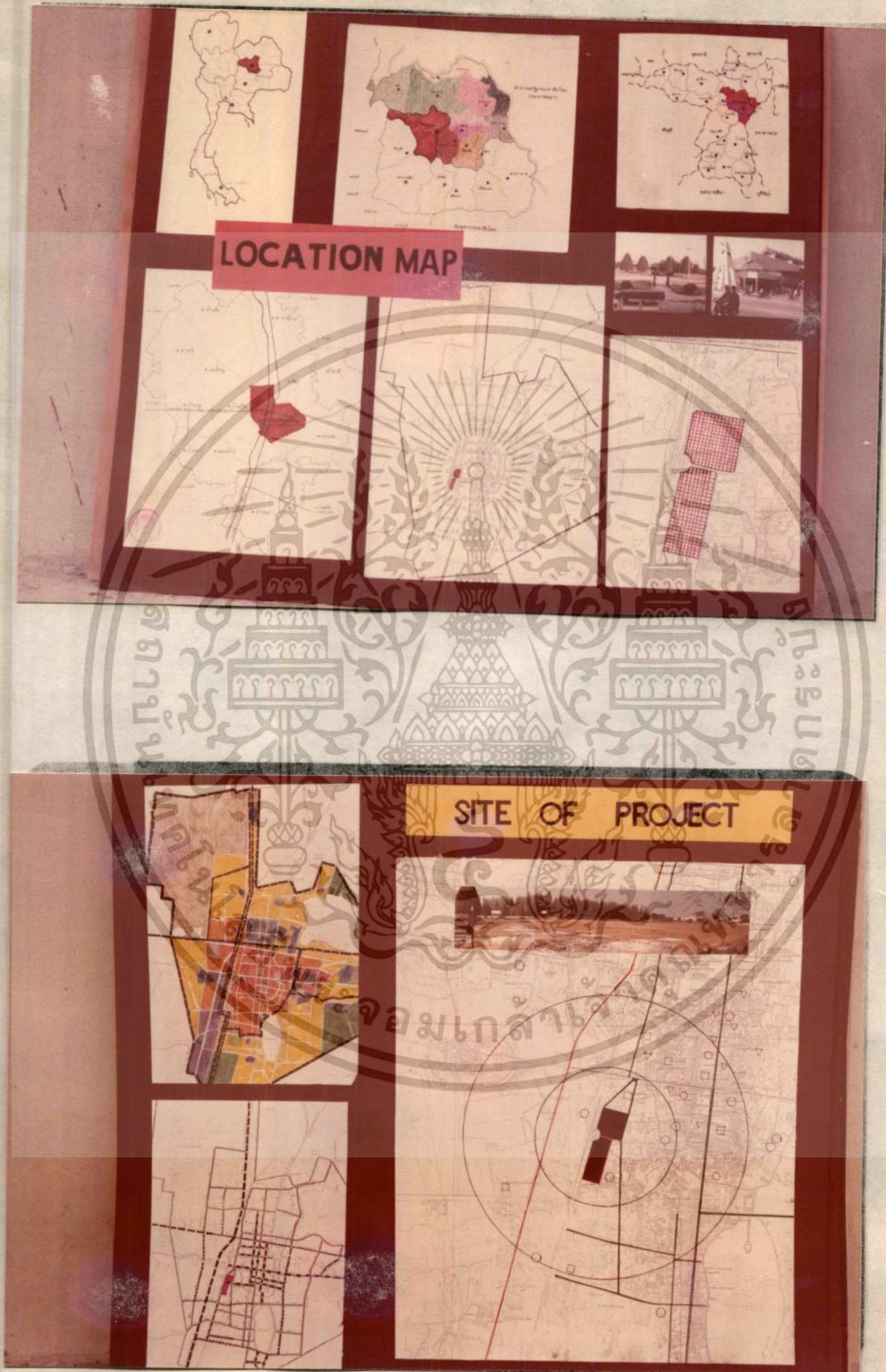
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



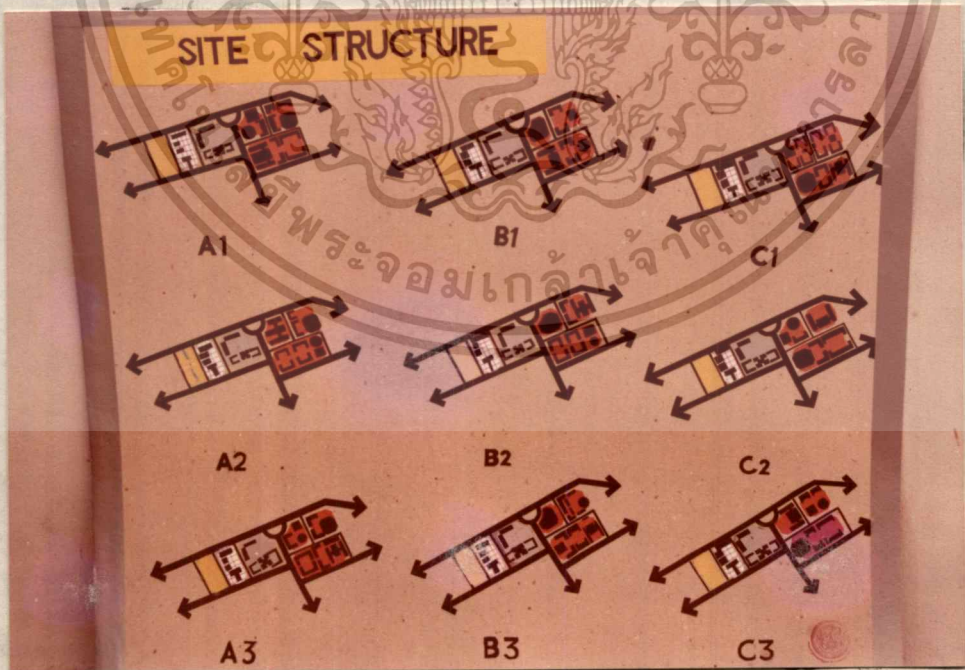
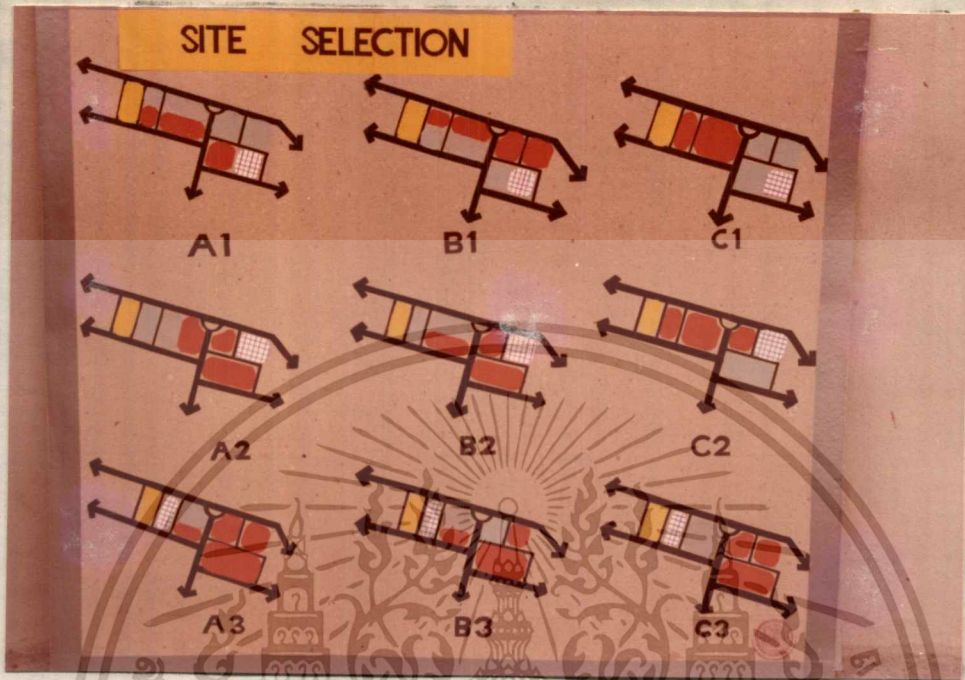
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



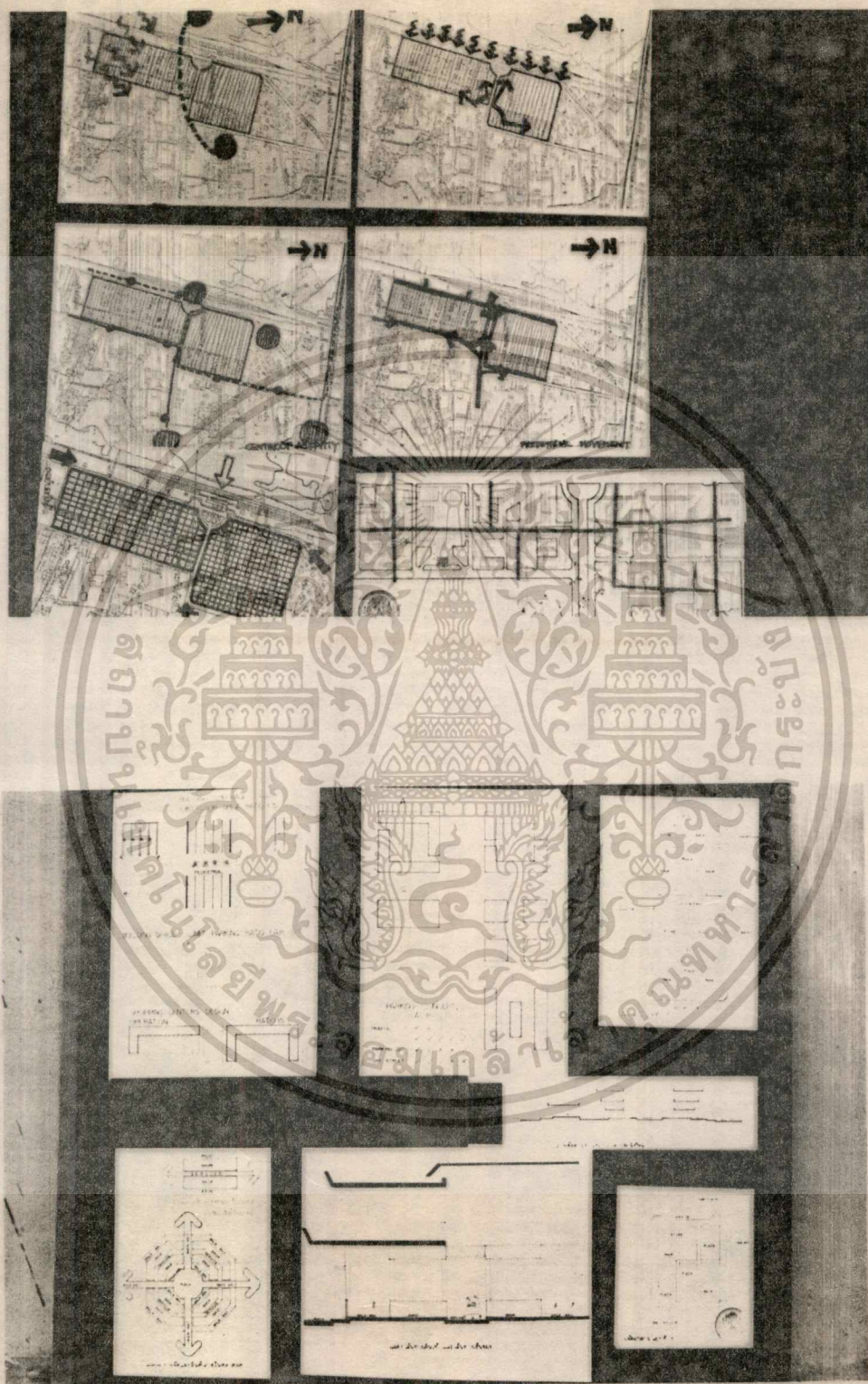
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



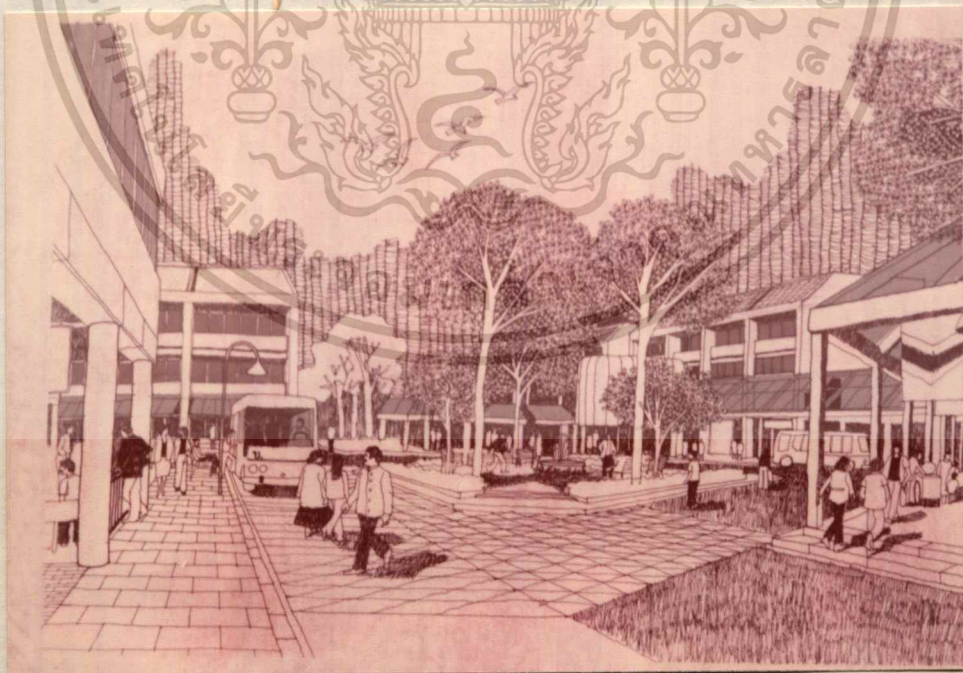
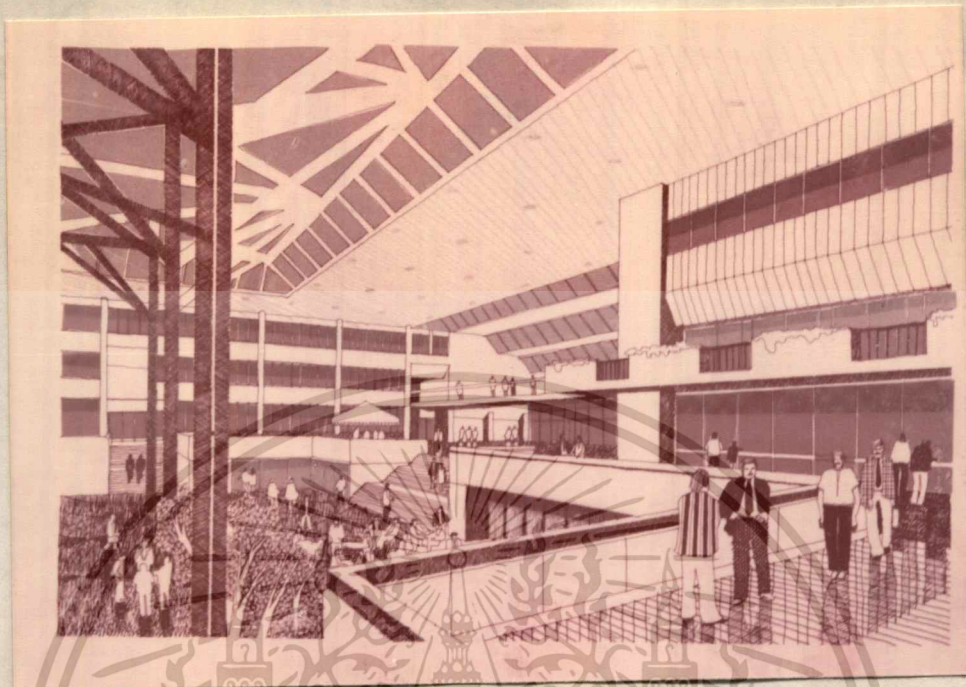
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



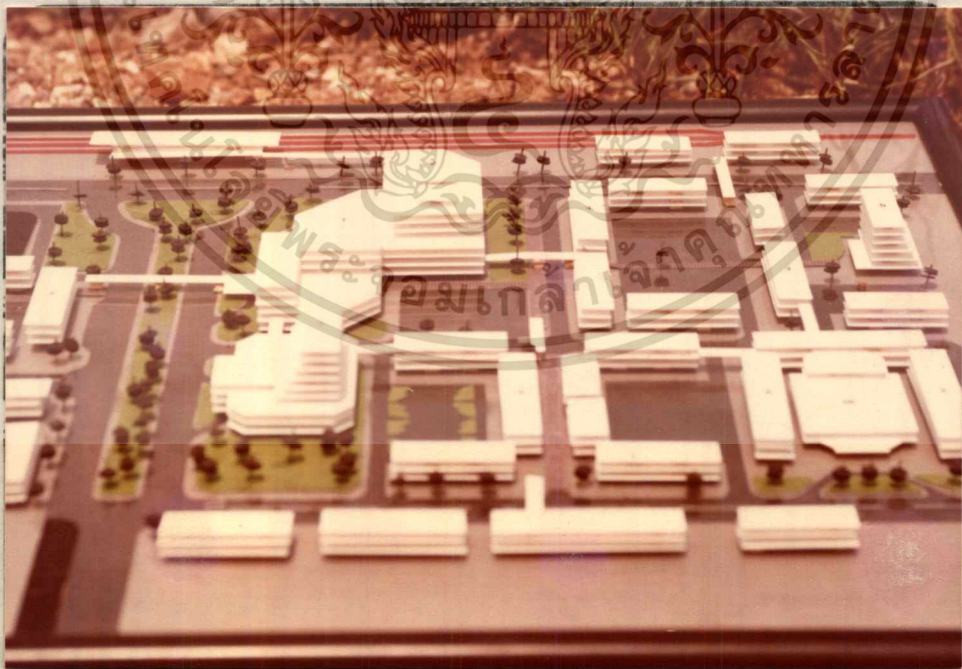
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



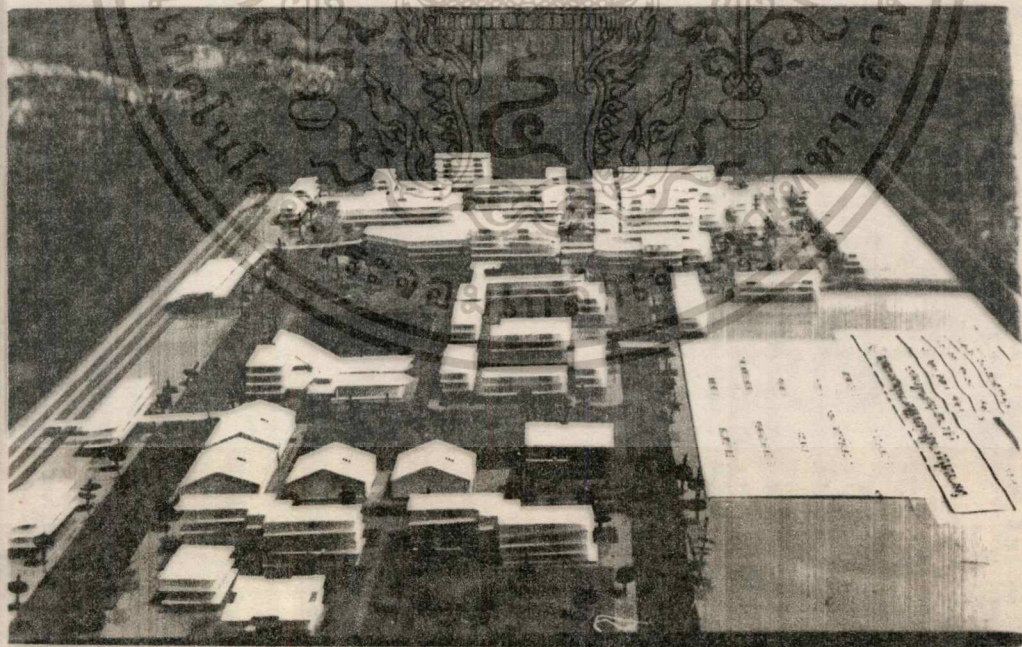
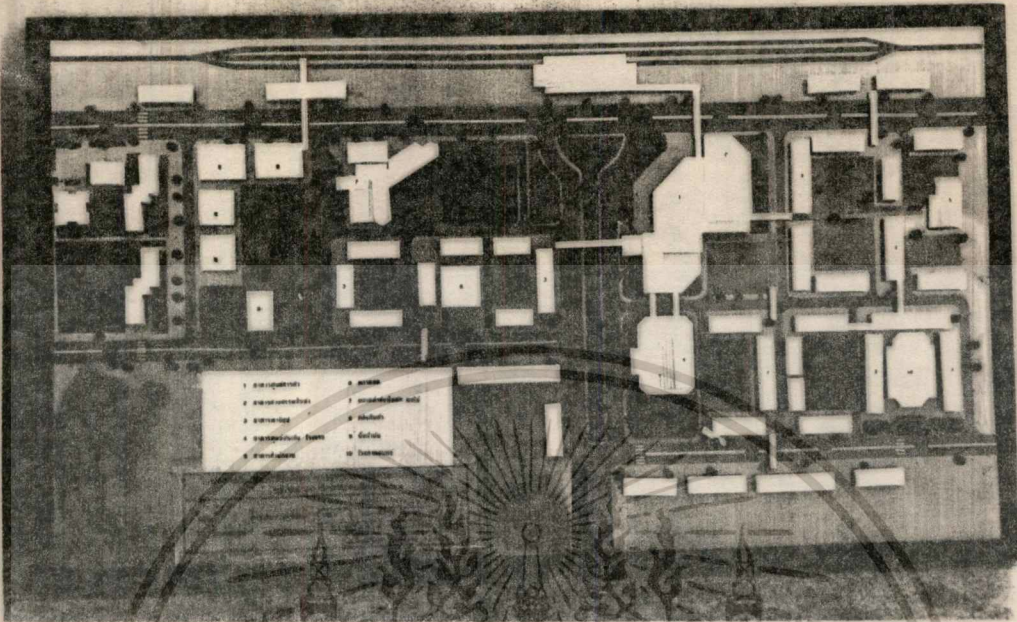
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

บทบาทในอนาคตของย่านการค้าใหม่ของชุมชนเมืองขอนแก่นนี้จะเป็นศูนย์ กลาง ธุรกิจค้าขายของชุมชนค้ำหิศตะวันตก เนื่องด้วยความเหมาะสมของที่ตั้ง ความเป็น ศูนย์กลางของโครงการ และความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่งเพราะอยู่ติดทาง รถไฟซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของชุมชนขอนแก่น จึงเป็นศูนย์กลางทั้งทางค้ำ การคมนาคมการขนส่งรถยนต์โดยสารภายในชุมชนเมือง และการค้าส่ง ค้ำปลีกพืชผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นปัญหากับชุมชนเมืองเดิม จากการวิเคราะห์ ในบทข้างต้น ย่านการค้า ใหม่แห่งนี้จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับกิจกรรมเหล่านี้เพราะเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับชุมชนเดิม จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาคำว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการรถไฟแห่งประเทศไทยและภาคเอกชนที่สนใจในการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์บนพื้นที่แห่งนี้

6.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อพัฒนาสภาพทางกายภาพให้เกิดความคล่องตัว สะดวกสบายโดยให้สอดคล้อง กับความต้องการและพฤติกรรมของประชากร ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งบทบาท สำคัญของย่านการค้าใหม่แห่งนี้

จึงควรพัฒนาให้เป็นย่านธุรกิจการค้าและเป็นศูนย์กลางการค้าขาย ศูนย์กลาง สิ้นค้าอุปโภคบริโภคที่สมบูรณ์มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว การดำเนินการในโครงการใช้ ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ผู้ ศึกษาได้เสนอมาทั้งหมดนั้น ได้ดำเนินการวิเคราะห์โครงการ ตามนโยบายและเงื่อนไข ของทั้งการรถไฟฯ สำนักนโยบายและแผนมหภาค ไทยสำนักผังเมือง เทศบาลเมือง ขอนแก่นอย่างรอบคอบ ทั้งค้ำ เศรษฐกิจ สังคมและค้ำนกายภาพ

บรรณานุกรม

- จรัส สันศิริพงษ์และคณะ 2526 รายงานการศึกษาวิชาปฏิบัติการออกแบบชุมชน 1
 ขอนแก่น ภาควิชาออกแบบและวางผังชุมชนเมือง , คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปกร ทิมพัตต์
- สำนักสถิติจังหวัดขอนแก่น 2526 รายงานประจำปี 2525 ขอนแก่น โรเนียว
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น กระทรวงพาณิชย์, 2526 รายงานประจำปี 2525
 ขอนแก่น ไม่ปรากฏที่พิมพ์
- สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กรมโยธาธิการ, กระทรวงมหาดไทย โครงการแก้ไข
 ปัญหาการขาดแคลนนํ้า กรุงเทพ
- สำนักงานจังหวัด, รายงานสรุปข้อราชการจังหวัดขอนแก่น ขอนแก่น ม.ป.ท., 2525
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ปรนาทางการ
 พัฒนาภาคจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพ 2521
- กองผังเมืองรวม, สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย 2525 รายงานการศึกษาเพื่อวางผังเมือง
 รวมจังหวัดขอนแก่น กรุงเทพ โรเนียว
- GRUEN, VICTOR SMITH, LARRY. SHOPPING TOWNS USA : THE PLANNING OF SHOPPING
 CENTERS. NEW YORK. VAN NOSTRAND REINHOLD 1973
- GIBBERD, FREDERICK. TOWN DESIGN 5th ED. THE ARCHITECTURAL PRESS, NEW YORK
 1967.
- BAKER, GEOFFREY. SHOPPING CENTERS DESIGN AND OPERATION. NEW YORK,
 REINHOLD 1951
- GOSLING, DAVID. DESIGN AND PLANNING OF RETAIL SYSTEM. THE ARCHITERTURAL
 PRESS, LONDON 1976
- REDSTON, LOUIS G. THE NEW DOWNTOWNS, REBUILDING BUSINESS DISTRICTS.
 NEW YORK, MC GRAW-HILL 1976.
- GALLION, ARTHUR B. THE URBAN PATTERN CITYPLANNING AND DESIGN.
 PRINCETON, D-VAN NOSTRAND, 1963.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

ข้อกำหนดผังเมืองรวม
เมืองขอนแก่น

ข้อ 1 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมในท้องที่ตำบลในเมือง ตำบลศิลา ตำบลพระลับ และตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ภายในแนวเขตตามแผนที่ที่แสดงพร้อมข้อกำหนดนี้

ข้อ 2 การวางและจัดทำผังเมืองรวมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมือง การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภชนาการ และสภาพแวดล้อมในบริเวณตามข้อ 1 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

ข้อ 3 ผังเมืองรวมนี้มีนโยบายและมาตรการจูงจูงระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินใหม่มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนที่จะเพิ่มขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ ศูนย์กลางการบริหารราชการและการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่งเสริมอุตสาหกรรมการเกษตรที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าจากกรุงเทพมหานคร และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ

(2) พัฒนาบริการทางสังคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

ข้อ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวมให้เป็นไปตามแผนผังและรายการประกอบแผนผัง กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนบประเภท และแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งที่แสดงพร้อมข้อกำหนดนี้

ข้อ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นประโยชน์ไปตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง
- (2) ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีส้ม
- (3) ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีแดง
- (4) ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมบริการและคลังสินค้า ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีม่วง
- (5) ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวใบไม้
- (6) ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการนันทนาการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวทองอ่อน
- (7) ที่ดินประเภทสถานการศึกษา ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวเข้ม
- (8) ที่ดินประเภทสถานการศาสนา ใดแก่ เขตที่ดินบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมรกต
- (9) ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ใดแก่ เขตที่ดินในบริเวณที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำเงิน

ข้อ 6. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้พื้นที่นอกจากเพื่อการอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการได้ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ของที่ดินประเภทนี้แต่ละบริเวณ และห้ามก่อสร้างอาคารหรือใช้ประโยชน์

เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข และไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม

(2) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(3) คลังวัตถุระเบิด

(4) กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

ข้อ 7 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้พื้นที่นอกจากเพื่อการอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของที่ดินประเภทนี้แต่ละบริเวณ และห้ามก่อสร้างอาคารหรือใช้ประโยชน์เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข และไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม

(2) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(3) คลังวัตถุระเบิด

(4) เลี้ยงม้า โคน กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้าหรือเป็นเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข

(5) กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

(6) ซ็อบขายเศษวัสดุ ของเก่า

ข้อ 8 ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์กรรมและอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้พื้นที่นอกจากเพื่อการพาณิชย์กรรมและอยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของที่ดินประเภทนี้แต่ละบริเวณ และห้ามก่อสร้างอาคารหรือใช้ประโยชน์เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม้ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข และไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม

(2) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

(3) คลังวัตถุระเบิด

(4) เลี้ยงม้า โท กระบือ สุกร แพะ แกะ น่าน เบ็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือเป็นเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข

(5) ไซโลเก็บพืชผลการเกษตร

(6) สุสานและฌาปนสถาน

(7) กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

(8) ซ็องขายเศษวัสดุ ซองเก่า

ข้อ 9 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมบริการและคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอุตสาหกรรมรวมบริการและคลังสินค้า เป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้พื้นที่นอกจากเพื่อการอุตสาหกรรมบริการและคลังสินค้า อุตสาหกรรมที่ประกอบกิจการโดยไม้ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข และไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม สาธารูปโภคและสาธารณูปการ ใดไม่เกินร้อยละ 20 ของที่ดินประเภทนั้นแต่ละบริเวณ และห้ามก่อสร้างอาคารหรือใช้ประโยชน์เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม้ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข

(2) สถานสงเคราะห์และหรือรับเลี้ยงคนชรา

(3) สถานสงเคราะห์และหรือรับเลี้ยงเด็ก

(4) เลี้ยงม้า โท กระบือ สุกร แพะ แกะ น่าน เบ็ด หรือไก่ เพื่อการค้าหรือเป็นเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข

(5) สุสานและฌาปนสถาน

ข้อ 10 ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ โดยจะขี้พื้นที่นอกจากเพื่อการเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้แต่ละบริเวณ และห้าท่อนสร้างอาคารหรือใช้ประโยชน์ เพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(1) การจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบการอุตสาหกรรม

(2) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการใดที่ไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข และไม่เป็นที่มลพิษต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม

ข้อ 11 ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการนันทนาการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับการนันทนาการ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 12 ที่ดินประเภทสถานบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา สาธารณประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับการศึกษาเท่านั้น

ข้อ 13 ที่ดินประเภทสถานบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา การศึกษา สาธารณประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับการศาสนาเท่านั้น

ข้อ 14 ที่ดินประเภทสถานบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ข้อกำหนดการใช้ที่ดินแต่ละประเภทของผังเมืองรวมขอนแก่น

ข้อ 1. ในเขตที่อยู่อาศัยเบาบางพิเศษ (ช.1) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ถนน ทางเท้า ทางเดิน ท่อระบายน้ำ เสาและสายไฟฟ้า โทรเลข หรือโทรศัพท์ เคเบิล และท่อสาธารณูปโภคอื่น ๆ
- (2) ที่โล่ง สวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามกีฬา สนามเด็กเล่น หรือที่สำหรับใช้ในการเกษตรกรรม
- (3) บ้านอยู่อาศัยเป็นหลัก ๆ ซึ่งมีใช้เป็นเรือนแถว ห้างแถว หรือตึกแถว และมีใช้อาคารนั้นเพื่อประกอบการค้า หรือดำเนินกิจการโรมแรม
- (4) สำนักงานวิชาชีพที่มีพื้นที่ไม่เกิน 100 ตารางเมตร และตั้งอยู่ในบ้านอยู่อาศัย แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยค้างคืน หรือสถานพยาบาลรักษาสัตว์
- (5) โรงจอดรถยนต์ ที่ใช้เป็นส่วนประกอบของอาคารที่อยู่อาศัยในที่ดินแปลงนั้น และมีได้ใช้เพื่อการค้า
- (6) ร้านค้าย่อยที่มีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกิน 100 ตารางเมตร และตั้งอยู่ห่างจากร้านค้าย่อยอื่น ในเขตเดียวกันหรือต่างกัน ไม่น้อยกว่า 150 เมตร
- (7) อาคารที่อยู่อาศัยรวมหลายครอบครัวซึ่งเป็นอาคารชุด โดยมีระยะห่างจากอาคารชุดอื่นไม่น้อยกว่า 200 เมตร
- (8) หอพักต่าง ๆ ซึ่งมีใช้เป็นตึกแถว หรือห้องแถว โดยมีระยะห่างจากหอพักอื่นไม่น้อยกว่า 200 เมตร
- (9) อาคารเกี่ยวกับการศาสนาต่าง ๆ
- (10) โรงเรียนอนุบาล สถานที่รับเลี้ยงเด็ก ห้องสมุด ศูนย์เยาวชน โรงเรียนขั้นประถมศึกษา และโรงเรียนขั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
- (11) ป้ายโฆษณาหรือประกาศของทางราชการ และป้ายของเอกชนเพื่อสาธารณ

ประโยชน์โดยเฉพาะ

ข้อ 2. ในเขตที่อยู่อาศัยเบาบาง (ข2.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ตามที่ใดกำหนดไว้ในข้อ 1.
- (2) ที่ทำการหรือสถานีย่อยของการปะปา การไฟฟ้า การระบายน้ำ การ - ไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์
- (3) สถานทูต สมาคม สโมสร พิพิธภัณฑ์ อาคารเกี่ยวกับการศึกษาระดับต่าง ๆ และสถานที่ราชการ เว้นแต่ศาลากลางจังหวัด หรือที่ทำการเทศบาล
- (4) โรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล ซึ่งมีที่ว่างจากแนวเขตที่ดินโดยรอบเป็นระยะไม่น้อยกว่าความสูงของตัวอาคารที่สร้าง แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 10 เมตร โดยรอบ
- (5) เรือนแถว หรือตึกแถว ซึ่งปกคลุมพื้นที่ดินไม่เกิน 1,000 ตารางเมตร หรือสิบกุหา เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย และตั้งอยู่ห่างจากเรือนแถว หรือตึกแถวอื่นไม่น้อยกว่า 20 เมตร
- (6) ร้านค้าย่อยที่มีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกิน 300 ตารางเมตร หรือสี่สิบกุหาและตั้งอยู่ห่างจากร้านค้าย่อยอื่น ในเขตเดียวหรือต่างเขตกัน ไม่น้อยกว่า 150 เมตร
- (7) การอุตสาหกรรมประเภท ก. ซึ่งแสดงอยู่ในบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้
- (8) การตึกคังป้ายโฆษณา หรือป้ายชื่อต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นที่รวมไม่เกิน 3 ตารางเมตร โดยไม่ยื่นล้ำทางสาธารณะ
- (9) โรงแรมที่มีห้องพักไม่เกิน 40 ห้อง และตั้งอยู่ห่างจากบริเวณของสถาบันการศึกษาหรือสถาบันการศาสนา ไม่น้อยกว่า 500 เมตร ยกเว้นโรงแรมที่ตั้งอยู่ห่างจากโรงแรมอื่นน้อยกว่า 100 เมตร

ข้อ 3. ในเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่น (ข3.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (1) ความที่กำหนดไว้ในข้อ 2.
- (2) เรือนแถว หรือคิกแถว เพื่ออยู่อาศัยโดยเฉพาะมิใช่เพื่อประกอบการค้า
- (3) ร้านค้าย่อยที่มีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกิน 300 ตารางเมตร หรือสี่
งูหาและตั้งอยู่ห่างจากร้านค้าย่อยอื่น ในเขตเดียวหรือต่างเขตกัน ไม่น้อยกว่า 100 เมตร
- (4) โรงแรมที่มีห้องพักไม่เกิน 100 ห้อง และอยู่ห่างจากบริเวณของสถานับการ
ศึกษาหรือสถานับการศาสนา ไม่น้อยกว่า 500 เมตร ยกเว้นโรงแรมที่ตั้งอยู่ห่างจากโรง
นมอื่นน้อยกว่า 500 เมตร
- (5) การอุตสาหกรรมประเภท ข. ซึ่งแสดงอยู่ในบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ 4. ในเขตพาณิชย์กรรมศูนย์กลางเมือง (พ.1) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่
ดินท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์
ดังต่อไปนี้

- (1) ความที่กำหนดไว้ในข้อ 3.
- (2) เพื่อธุรกิจการค้า และการพาณิชย์
- (3) การติดตั้งป้ายโฆษณาต่าง ๆ ของโรงแรมในพื้นที่บริเวณนั้น
- (4) การติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายชื่อต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นที่รวมไม่เกิน 10 ตารางเมตร
บนพื้นที่ดินหรืออาคาร โดยไม่ล้ำทางสาธารณะออกมาเกินกว่า 1 ใน 20 ส่วนของความกว้าง
ของทางสาธารณะนั้น แต่จะต้องไม่เกิน 2 เมตร และส่วนที่ยื่นล้ำทางจะต้องสูงจากระดับทาง
สาธารณะ ไม่เกิน 2 เมตร และส่วนที่ยื่นล้ำจะต้องสูงจากระดับทางสาธารณะไม่น้อยกว่า 5
เมตร

ข้อ 5. ในเขตพาณิชย์กรรม (พ.2) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้
อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ตามที่กำหนด
ไว้ใน ข้อ 4.

ข้อ 6. ในเขตอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (อ.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดิน
ท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไปนี้

(1) ความที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 3. เว้นแต่โรงพยาบาล สดาพยาบาล สถานที่รับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนประถมศึกษา

(2) การสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น การประปา การไฟฟ้า การระบายน้ำ การไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ การคมนาคม สนามบิน สถานีรถไฟ ท่าเรือ สถานีขนส่งต่าง ๆ การสื่อสาร สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ และสถาบันการศึกษา ฯลฯ

(3) การอุตสาหกรรมประเภท ก. ที่แสดงอยู่ในบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้

(4) การติดตั้งป้ายโฆษณาหรือป้ายชื่อต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 20 ตารางเมตร บนที่ดินหรืออาคาร โดยไม่ยื่นล้ำทางสาธารณะ

(5) กิ่งสนค้าทุกชนิด และของอุตสาหกรรมทุกประเภท

ข้อ 7. ในเขตสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ (สภ.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

(1) ความที่กำหนดไว้ในข้อ 1. (1) , (2) และ ข้อ 6. (2)

(2) ร้านค้า หรือตึกแถวของสถานีรถไฟหรือสถานีขนส่งต่าง ๆ ซึ่งมีพื้นที่อาคารชก กลุ่มที่ดินรวมไม่เกินร้อยละ 20 ของที่ดินแปลงนั้น

(3) ในที่ดินของทางราชการ หรือรัฐวิสาหกิจให้ใช้เป็นที่ปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัยสำหรับราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง รวมทั้งโรงอาหาร หรือร้านค้าย่อย สำหรับให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง โดยมีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินแปลงนั้น

(4) ในที่ดินของเอกชนให้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับปลูกสร้างบ้านเป็นหลัง ๆ แต่จะปลูกอาคารพักอาศัยรวม เช่น อาคารชุด หรือตึกแถว หรือห้องแถว หรือตึกแถวไม้ได้ ยกเว้น แต่จะปลูกเพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างเป็นที่อยู่อาศัย รวมทั้งโรงอาหาร หรือร้านค้าย่อย สำหรับให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง โดยมีพื้นที่อาคารปลูกปกคลุมที่ดิน

รวมโคไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินแปลงนั้น

ข้อ 8. ในเขตสวนสาธารณะ และสนามกีฬา (สก.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ความที่กำหนดไว้ในข้อ 1. (1) , (2) , (6) รวมทั้งสวนสนุก อาคารเกี่ยวกับการศาสนา หรืออาคารการศึกษา
- (2) ในที่ดินเอกชนให้ปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยเป็นหลัง ๆ เว้นแต่อาคารชุด เรือนแถว ห้องแถว หรือตึกแถว

ข้อ 9. ในสถาบันราชการ (สร.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดิน ทำข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ความที่กำหนดไว้ในข้อ 8. เว้นแต่สวนสนุก
- (2) สถานที่ทำการของทางราชการ รัฐสภานักง สมาคม สโมสร มูลนิธิ องค์การระหว่างประเทศ หรือสถานทูต
- (3) ในที่ดินของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจให้ใช้เป็นที่ปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัยสำหรับราชการ พนักงาน และลูกจ้าง

ข้อ 10. ในเขตสถาบันการศึกษา (ศษ.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินทำข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1.(8) โคโคไม่ต้องมีระยะห่างจากหอนักอื่น ข้อ 9. (1) , (3) รวมทั้งสมาคมสโมสร มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ข้อ 11. ในเขตสถาบันการศาสนา (ศน.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินทำข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ใน ข้อ 10. รวมทั้งสมาคม มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการศาสนา

ข้อ 12. ในเขตชุมชน (ชบ.) ที่แสดงไว้ในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้ ให้ใช้ที่ดิน อาคารที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1. (1) , (2) , (11) และข้อ 7. (2)
- (2) บ้านที่อยู่อาศัยเป็นหลัก ๆ เว้นแต่อาคารชุด เรือนแถว ห้องแถว หรือ

ตึกแถว

- (3) ร้านค้าย่อยที่มีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกิน 100 ตารางเมตร และตั้งอยู่ห่างจากอาคารร้านค้าย่อยอื่นในเขตเดียวกันหรือต่างเขตกัน ไม่น้อยกว่า 500 เมตร
- (4) อาคารเกี่ยวกับการศาสนา ฌาสดานหรือสุสาน
- (5) สถานบริการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง หรือสถานบริการรถยนต์ที่มีบริการไม่เกิน 6 ไร่ และตั้งอยู่ห่างกันในแต่ละฝั่งถนนไม่น้อยกว่า 1,000 เมตร
- (6) คลังน้ำมันเชื้อเพลิง

ข้อ 13. ในเขตหมู่บ้านชานเมือง (ชบ., 2) ที่แสดงไว้ในแผนผังการใช้ที่ดินท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้

- (1) ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 12. (1) , (2) , (3) , (4) และ (5)
- (2) สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข หรือโทรศัพท์ และ

โรงพยาบาลหรือสภารพยาบาล

- (3) ร้านค้าย่อยที่มีพื้นที่อาคารปกคลุมที่ดินรวมไม่เกิน 500 ตารางเมตร และตั้งอยู่ห่างจากร้านค้าย่อยอื่นในเขตเดียวกันหรือต่างเขตกัน ไม่น้อยกว่า 100 เมตร
- (4) โรงงานอุตสาหกรรมประเภท ก. และประเภท ข. ที่แสดงอยู่ในบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ 14. ในเขตที่เว้นว่าง (ว.) ที่แสดงในแผนผังกำหนดการใช้ที่ดิน ท้ายข้อกำหนดนี้ อนุญาตให้ใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน เพื่อประโยชน์ตามที่ใดที่กำหนดไว้ในข้อ 1. (1) , (2)

ข้อ 15. การใช้ที่ดิน อาคารบนที่ดิน หรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดินตั้งแต่ข้อ 1. ถึง ข้อ 13. ให้ปฏิบัติตามตารางข้อกำหนดการใช้ที่ดินแต่ละประเภทของผังเมืองรวมขอนแก่น ท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ 16. การใช้ที่ดิน อาคารที่ดินหรือปลูกสร้างอาคารบนที่ดิน นอกจากที่ได้กำหนดไว้แล้ว ในข้อกำหนดนี้ ถ้าปรากฏว่า มีความจำเป็นและเพื่อความเหมาะสมทางด้านผังเมือง หรือ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้คณะกรรมการผังเมืองพิจารณากำหนดความเหมาะสมได้



ภาคผนวก ข

มาตรฐานและส่วนประกอบในการจัดทำผังทางด้านกายภาพ

(STANDARDE & ELCMENTS IN PHYSICAL PLANNING)

การกำหนดมาตรฐานและองค์ประกอบในการวางแผนกายภาพสำหรับเมืองหรือชุมชนจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และการสนองความต้องการที่เหมาะสมของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของแต่ละพื้นที่ ประชาชนในชุมชนซึ่งมีรายได้ต่างกันจะมีความต้องการด้านมาตรฐานต่าง ๆ กัน แต่เมื่อรวมกันเป็นชุมชนแล้วจำเป็นจะต้องกำหนดเอามาตรฐานหนึ่งมาตรฐานใดมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมาตรฐานนั้นควรจะสูงกว่าระดับเฉลี่ยที่ควรจะเป็นอยู่บ้าง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นส่วนช่วยกระตุ้นให้เห็น เช่น แนวทางในการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถสนองความต้องการและใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง มาตรฐานของชุมชนและส่วนประกอบที่สำคัญ ๆ มีดังนี้ คือ

1. การใช้ที่ดิน

มาตรฐานการใช้ที่ดิน หมายถึงอัตราส่วนหรือสัดส่วนการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ความหนาแน่นและจำนวนประชากรในที่ดินประเภทนั้นๆ

1.1 การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย (RESIDENTIAL AREA) โดยปกติจะเป็นพื้นที่ที่มีมากที่สุดในเมือง โดยทั่วไปที่อยู่อาศัยจะมีประมาณ 40 - 50 % ของเมือง สำหรับเมืองใหม่หรือเมืองบริวารอาจถึง 80 % ที่อยู่อาศัย (บ้านแต่ละหลัง) ไม่ควรห่างถนนที่มีรถประจำทางเกินเกิน 120 เมตร

มาตรฐานความหนาแน่นสำหรับที่อยู่อาศัย

1.1.1 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (LOW DENSITY) 16 คนต่อเอเคอร์
หรือ 6 คนต่อ ไร่ 12 คนต่อไร่หรือ 3 ครอบครัวยุโรปต่อไร่

SPRCIREGEN , PAUE D, URBAN DESIGN : THE ARCHITICTURE OF
TOWN AND CITIES 1965 P.144

ผังนครหลวงฉบับสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.1.2 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง 55 คนต่อ
เอเคอร์ หรือ 22 คนต่อไร่ 24 คนต่อไร่ หรือ 8ครอบครัวต่อไร่
- 1.1.3 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง 160 คนต่อเอเคอร์
หรือ 64 คนต่อไร่ 42 คนต่อไร่ หรือ 12ครอบครัวต่อไร่
- 1.1.4 ชนบททั่วไปใช้ความหนาแน่นเฉลี่ย 25 คนต่อเอเคอร์ หรือ 10 คน
ต่อไร่

สำหรับเมืองใหม่ในอังกฤษใช้มาตรฐานดังนี้ คือ
บริเวณศูนย์กลางเมืองใช้ความหนาแน่น 100คนต่อเอเคอร์หรือ 40 คนต่อไร่
บริเวณรอบนอกของเมืองใช้ความหนาแน่น 70 คนต่อเอเคอร์หรือ 28 คนต่อไร่

1.2 ย่านอุตสาหกรรม

สัดส่วนการใช้ที่ดินในเมืองสำหรับอุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ที่เป็นอุตสาหกรรม
3.20 % จากการสำรวจของสำนักผังเมืองทำการเฉลี่ยจาก 41 เมืองในประเทศไทยพบว่า
โดยเฉลี่ยพื้นที่เมืองประมาณ 9 % เป็นบริเวณอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามที่ดินสำหรับอุตสาหกรรม
อาจจะมีได้ถึง 50 % ของพื้นที่ทั้งหมดก็ได้ การคัดเลือกที่ทำอุตสาหกรรมจะต้องคำนึงถึงชนิด
และขนาดของอุตสาหกรรม สิ่งรบกวนจากอุตสาหกรรมและผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดจากอุตสาหกรรม

คณะสิทธิ์ิก และสำนักผังเมืองได้กำหนดขนาดของโรงงานประมาณ 20 คนต่อไร่
เป็นมาตรฐานของโรงงานอุตสาหกรรมต่อจำนวนคน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
กำหนดไว้ 12 คนต่อไร่ สำหรับเมืองใหม่ในอังกฤษใช้โรงงาน 30 คนต่อเอเคอร์ หรือ 12
คนต่อไร่

1.3 การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์ ที่ดินสำหรับการค้า

ชายจะมีประมาณ 4 ถึง 6 % ของที่ดินของเมือง ร้านค้าจะกระจายไปตามกลุ่มของ
ชุมชนต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน ร้านค้าของใช้ประจำวันไม่ควร

ห่างจากอาคารอยู่อาศัยเกิน 500 เมตรหรือใช้ระยะเดินทางไม่เกิน 10 นาที ส่วนบริเวณที่เป็นย่านการค้าใหญ่จะขึ้นอยู่กับขนาดของเมืองและความต้องการของลูกค้านักและการคมนาคม อาจจะใช้วิธีคำนวณอย่างง่ายได้ว่า ผู้อยู่อาศัย 1000 คน ต้องการร้านค้าประมาณ 6 ร้าน สำหรับผังนครหลวงกำหนดไว้ประมาณ 300 คนต่อไร่

1.4 ส่วนสาธารณะ ควรจะมีประมาณ 8 % ของพื้นที่ที่เมืองทั้งหมด หรือประมาณ 4 ตารางเมตรต่อ 1 คน การเลือกเอาที่ดินที่มีความยาวแต่ไม่กว้างนักเหมาะในการเป็นส่วนสาธารณะจะสามารถมองเห็นและไม่รู้สึกรว่าจะเป็นที่เปลี่ยวน่ากลัวอันตราย

ขนาดของสวนสาธารณะ โดยปกติควรมีพื้นที่ 5 ไร่ขึ้นไป สำหรับสนามเด็กเล่นควรมีพื้นที่ตั้งแต่ 225 ตารางเมตรขึ้นไป โดยใช้มาตรฐาน 2-3.8 ไร่ต่อประชากร 1000 คน

ในการที่จะนับสวนสาธารณะ และที่โล่ง ของเมือง รวมกันก็สมควรที่จะมี 15 - 25 % ของพื้นที่เมือง

1.5 บริเวณที่โล่งรอบเมือง จุดประสงค์เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมือง หรือเพื่อประกอบกิจกรรมทางกึ่งเกษตรกรรมขนาดของบริเวณที่ทำเกษตรรอบเมืองจะขึ้นอยู่กับขนาดของเมืองและคุณภาพของดิน

1.6 ที่ดินสำหรับการคมนาคม ควรจะมีอย่างน้อย 7 - 20 % ของพื้นที่เมืองทั้งหมด (กรุงเทพฯ มีเพียง 3 % เท่านั้น) การใช้พื้นที่ 7 % สำหรับการคมนาคมจำเป็นจะต้องมีการจัดระเบียบการคมนาคมที่ดีใช้ระบบหมุนเวียนในการระบายการจราจรที่มีประสิทธิภาพ จึงจะไม่เกิดปัญหาโดยปกติแล้วจะต้องใช้ 12 - 16 % ถ้าขนาดของถนนคือไม่กว้างหรือแคบเกินไป และมีระบบการจราจรที่ดีแล้วจะไม่มีปัญหาการติดขัดของจราจร

1. ที่ดินสำหรับสาธารณูปโภค ได้แก่ สาธารณูปโภค และการบริการสาธารณะ ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำเป็นระยะ ๆ เนื่องจากการลงทุนและการใช้สอยจะต้องประสานกัน การวางแผนสาธารณูปโภคจะต้องวางแผนทั้งหมดให้เป็นระบบและมีความสมบูรณ์แล้วจึงจัดการ

แม้การจัดทำเป็นระยะ ๆ ทุก ๆ ระยะจะต้องมีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง โครงการนี้จะต้องประสานกันหลายหน่วย เป็นโครงการระยะเวลายาวใช้เงินเป็นจำนวนมากจึงต้องใช้เวลาในการจัดวางแผนและดำเนินงาน

1.7.1 ระบบการประปาและการระบายน้ำ

ระบบการประปาและการระบายน้ำเป็นปัญหาอันหนึ่งทางวิศวกรรมและระบบส่วนใหญ่ออกแบบโดยวิศวกร หน่วยงานวางผังจะมีส่วนที่เกี่ยวข้อเล็กน้อยในค่านเทคนิคแต่จะเกี่ยวข้องมากในค่านโยบายทั่วไปในการวางแผน

แหล่งที่อยู่อาศัยขนาดเล็กตามชานเมืองบริโภคไม่เกิน 40

เมืองใหญ่ ๆ ที่มีแหล่งอุตสาหกรรมอาจบริโภคถึง 250

โดยเฉลี่ยชุมชนทั่วไปใช้ประมาณ 150 (ความต้องการเฉลี่ยรวมทั้งในการใช้สำหรับการพาณิชย์ อุตสาหกรรม การดับเพลิง และการล้างถนน) หรือสำหรับในประเทศไทยควรจะใช้อย่างน้อย 80 ลิตรต่อหัวต่อวัน

การระบายน้ำในชุมชนที่ไม่มีการควบคุมความหนาแน่น ปริมาณน้ำเสียจะเท่ากับปริมาณน้ำใช้ การออกแบบสำหรับท่อระบายน้ำหลัก จะมีสัมพันธ์กับการใช้ที่ดิน และการคาดการณ์ประชากรสำหรับ 25 ปี หรือมากกว่านั้น ปริมาณสิ่งโสโครกต่อคนต่อวันแตกต่างกันในแต่ละชุมชน

1.7.2 การกำจัดขยะ ขยะจะมีความหมายถึงของแข็ง ที่ตรงกันข้ามกับน้ำเสียหรือสิ่งโสโครกจะมีความหมายเป็นของเหลวซึ่งอยู่ในเรื่องการระบายน้ำ ในเมืองใหญ่ ๆ อาจจะคำนวณปริมาณขยะได้ประมาณ 1820 ปอนด์ต่อหัวต่อปี การคำนวณปริมาณที่แน่นอนของขยะค่อนข้างยาก แต่อาจกำหนดคร่าว ๆ ได้ว่าในวันหนึ่ง ๆ คน ๆ หนึ่งมีน้ำหนักของเสียที่จะทิ้งประมาณ 2 - 4 ปอนด์ขนาดและชนิดของ ๆ ที่จะทิ้งย่อมแล้วแต่ภาวะของเมืองและการครองชีพ

วิธีการกำจัดขยะ

ท่าโคหลายวิธี เช่น ถ่วงทะเล

นำออกขาย

นำไปเลี้ยงหมู

ทิ้งไว้ให้น้ำเปื่อย

ทิ้งรวมในหลุมเปิด

ส่งเข้าเตาเผา

และใช้การถม

วิธีหลังคล้ายกับ

แต่ถูกสุขลักษณะยิ่งขึ้นโดยซุกหลุมแล้วทิ้งขยะเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นใช้ทรายหรือวัสดุอย่างอื่นโรย
เกลยไว้ในที่สูกจะกลายเป็นปุ๋ยหรือดิน ซึ่งจะไม่ส่งกลิ่นเหม็นไม่มีสัตว์หรือแมลงมารบกวน
เหมาะในการใช้ดินที่ขายนํ้า หรือในที่ค้ำที่คินขึ้นและทั่วไปก่อนถมควรบดอัดพื้นให้แน่นเพื่อ
กั้นน้ำซึมลงไปคิน เอาชยะถมประมาณ 100 ซม. อัดแน่นแล้วถมคิน 30 ซม. อัดแน่นสลบ,
กั้นไปเรื่อย ๆ ที่ถมขยะแต่ละแห่งไม่ควรใช้เวลานานเกิน 5 ปี หลังจากนั้นปลูกไม้ยืนต้น และอีก
3 ปี อาจใช้เป็นสวนสาธารณะหรืออย่างอื่นได้

1.7.3 การไฟฟ้า แต่ละชุมชนจะมีการใช้ไฟฟ้าแตกต่างกันมากขึ้นอยู่กับ
ปัจจัยต่าง ๆ ในชุมชนประมาณ 1000-1500 คน ควรจะใช้แสงสว่างในอาคารประมาณ
8-10 กิโลวัตต์ต่อวัน

1.7.4 ที่คินสำหรับอาคารและอุปคณบริการชุมชน การวางแผนสำหรับ
ที่คินในการสาธารณูปการควรวางไว้เพื่ออนาคตข้างหน้าอย่างน้อย 20 ปี ในเขตเมืองใหม่ ๆ
โครงสร้างของอายุ ประชากร จะประกอบด้วย วิทยาลัยอยู่ในระยะทำงานตอนกลาง ๆ ก็
ระหว่าง 15 - 60 ปี เป็นส่วนใหญ่และอีกวิทยาลัยหนึ่งคือวิทยาลัย และวิทยาลัย คังนั้นในการ
คำนวณหาพื้นที่สำหรับโรงเรียนให้แก่ชุมชนจึงขึ้นอยู่กับโครงสร้างอายุของประชากรในพื้นที่
นั้น ๆ จากโครงสร้างอายุของประชากรไทยพอจะสรุปได้ว่า

- ชุมชนที่มีประชากร 500 คน ควรจะมีโรงเรียนอนุบาลที่จ้อยอย่างน้อย
50-60 คนต่อ 1 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนประถมแฉะมัธยมควรเป็นไป ประมาณคังนี้

โรงเรียนประถม 1 โรงเรียนควรมีประชากรในชุมชนประมาณ
3,500 คนจะมีเด็กเข้าอยู่ในประถมศึกษาประมาณ 200-400 คน ใช้พื้นที่ประมาณ
1.2 เอเคอร์หรือ 7 ไร่

โรงเรียนชั้นมัธยม 1 โรงเรียนควรมีประชากร 9,000 คน จำนวน
นักเรียนประมาณ 650-1000 คน และใช้พื้นที่ประมาณ 2.4 เอเคอร์หรือ 15 ไร่

สถานที่สำหรับบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข การจัดสถานที่เหล่านี้จะต้องสะดวก และง่ายแก่การเข้าถึงและการใช้บริการ และจะต้องมีพื้นที่เพียงพอแก่การขยายปัจจุบันประเทศไทยมีเตียงต่อประชากร 2,350 คน โดยเฉลี่ยแค่ในกรุงเทพฯมี 1 เตียงต่อประชากร 363 คน โดยทั่วไปแล้วในเมืองทวายจะมีเตียงประมาณในอัตราส่วน 1 เตียงต่อประชากร 500 คน จึงจะเหมาะสม โรงพยาบาลและสถานอนามัยจะต้องเตรียมไว้รับผู้มารับบริการภายนอกเขตเมืองทวาย สถานที่ที่จะต้องเตรียมไว้สำหรับโรงพยาบาลทวายมีพื้นที่ประมาณ 1 เฮกตาร์ (6 ไร่) ต่อเตียงคนป่วย 15 เตียง โรงพยาบาลมีขนาดเท่าใดก่อนแล้วแต่ชนิดของโรงพยาบาล สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ มีบริเวณสำหรับขยายเตรียมเอาไว้ให้พร้อมและจัดการทำผังแม่บทให้ครบ และจัดการก่อสร้างตามผังและแผนแม่บทเป็นระยะ ๆ จะพบอยู่บ่อย ๆ ว่าโรงพยาบาลของประเทศไทยเรามีได้มีการจัดทำผังแม่บทก่อน เมื่อมีเงินหรือผู้บริหารก็สร้างขึ้นทำให้การติดต่อกายในและการทำงานไม่ประหยัดและมีอุปสรรคมากมาย ทำให้ยากต่อการขยายภายหลัง

สถานบริการอื่น ๆ เช่น ไปรษณีย์โทรเลข สถานีตำรวจ ธนาคาร โรงภาพยนตร์ วัด สโมสร ฯลฯ ยังไม่ได้กำหนดมาตรฐานที่แน่นอนซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจำนวนที่ตั้งและบริเวณที่สิ่งเหล่านี้บริการด้วย

ก. การสาธารณสุข อนามัยและสาธารณสุขควรกำหนดในที่นี้ คือ จำนวนของประชากรที่จะได้รับบริการสาธารณสุขต่าง ๆ ตลอดจนจำนวนประชากรต่อหมู่กรรมต่อพยาบาล นายแพทย์ เตียงคนไข้ ฯลฯ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกอย่างก็คือระยะทางจากประชาชนจนถึงสถานที่บริการเหล่านี้ ตลอดจนระยะเวลาในการเดินทางไปยังสถานที่เหล่านี้

ตารางต่อไปนี้แสดงอัตราส่วนอย่างประมาณของประชากรต่อพนักงานสาธารณสุขและบุคลากรทางการแพทย์

	พนักงานสาธารณสุข	พยาบาล	แพทย์	ทันตแพทย์
จำนวนประชากร	1,000	3,000	5,000	7,000-10,000

จำนวนเตียงทวายจะมีประมาณ 1 เตียง ต่อประชากร 1,000 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนสถานอนามัยและโรงพยาบาลควรมีมาตรฐานดังต่อไปนี้

	สถานอนามัยชั้น 2	สถานอนามัยชั้น 1	โรงพยาบาลอำเภอ
จำนวนประชากร	4,000	10,000	15,000-30,000
ระยะทางที่ให้บริการ	ไม่เกิน 7 กม.	ไม่เกิน 15 กม.	เกิน 15 กม.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติประจำภาคพื้นเอเชีย
และแปซิฟิก

ได้แนะนำสูตรหาความต้องการของจำนวนเตียงในโรงพยาบาล
เอาไว้ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์บ้าง จึงขอนำมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ

จำนวนเตียงคนไข้ที่ต้องการ

จำนวนประชากรที่จะต้องให้บริการโดยตรง

จำนวนคนไข้ที่ได้รับจากบริเวณที่ต้องให้บริการโดยตรง
ประชากรจากที่อื่น

จำนวนคนไข้ที่ได้รับจากบริเวณอื่น ๆ

จำนวนเฉลี่ยของวันที่คนไข้อยู่ในโรงพยาบาล

อัตราส่วนเฉลี่ยที่โรงพยาบาลมีคนไข้อยู่เป็นประจำวัน

หมายเหตุ ในมาเลเซียกำหนดเตียงคนไข้ 1 เตียงต่อประชากร 1,000 คนและ
700คน (ปี 2533) อินเดียนกำหนดเตียงคนไข้ 1 เตียงต่อประชากร
1,000 คน สำหรับประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้เป็น
แนวทางดังนี้

โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง ควรจัดตั้งในชุมชนที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า
100,000 คน เนื้อที่ประมาณ 25 ไร่

โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง ควรจัดตั้งในชุมชนที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า
50,000 คน เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ควรจัดตั้งในชุมชนที่มีประชากรไม่ต่ำกว่า 5,000 คน เนื้อที่ประมาณ 10 ไร่

ข. การศึกษา โดยทั่ว ๆ ไปในประเทศไทยผู้อยู่ในวัยการศึกษาภาคประถมศึกษา (6 ชั้น) จะประมาณ 14-20 % ของประชากรทั้งหมด สมควรจะใช้อัตราส่วนนักเรียนชั้นเรียน ครู ควรจะเป็นมากที่สุดดังนี้

	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีวหรือเทคนิค
จำนวนนักเรียนต่อชั้น	35-40	35	35
จำนวนครูต่อนักเรียน	30	25	25
จำนวนห้องเรียน 1 โรงเรียน	6	6	3-4
จำนวนพื้นที่ของห้องเรียน/นักเรียน 1คน	1.5-2 ม ²	3 ม ²	4 ม ²
ขนาดของโรงเรียน	270 ม	-	-

สูตรในการคำนวณหาจำนวนห้องเรียน

ประชากรทั้งหมดในพื้นที่

% ของนักเรียนที่ไปโรงเรียนชั้นประถมต่อประชากรทั้งหมด

% ของเด็กที่กำลังอยู่ในโรงเรียน

จำนวนนักเรียนต่อ 1 ชั้น

จำนวนของชั้นเรียนต่อห้องเรียน (ถ้ามีหลายผลัด)

จำนวนชั้นเรียน

ระยะทางของโรงเรียนกับบ้านเด็ก โรงเรียนอนุบาล ระยะบริการโดยการเดินทาง 0.5 กม. โรงเรียนควรมีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่

โรงเรียนประถม ระยะบริการโดยการเดิน 1 - 2.5 กม. โรงเรียนควรมีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่

โรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษา ระยะบริการโดยการเดิน 2.5 กม. โรงเรียนควรมีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่

ความต้องการค้ำพื้นที่ เด็ก 1 คนต่อ 30 ตารางฟุต 1 ห้องเรียนไม่ควรมีนักเรียนเกิน 30 คน ความหนาแน่นโดยทั่วไป shouldn't นักเรียน 100 คนต่อ 1 ไร่

ค. สถานีดับเพลิง ชุมชนขนาดเค็กที่สุดควรมีสถานีดับเพลิง 1 แห่งที่มีความสามารถดับเพลิงได้ 2 จุดพร้อมกัน

ในชุมชนที่มีประชากร 10,000 คน ควรมีรถดับเพลิง 2 คัน และรถบันได 1 คัน

ในชุมชนที่มีประชากร 30,000 คน ควรมีรถดับเพลิง 4 คัน และรถบันได 1 คัน

ในชุมชนที่มีประชากร 70,000 คน ควรมีรถดับเพลิง 8 คัน และรถบันได 4 คัน

ในชุมชนที่มีประชากร 200,000 คน ควรมีรถดับเพลิง 16 คัน และรถบันได 8 คัน

ง. สถานีตำรวจ บริเวณที่มีประชากรหนาแน่นไม่เกิน 25 คนต่อเอเคอร์ (1ไร่ เท่ากับ 0.395 เอเคอร์) สถานีตำรวจ 1 แห่งควรมีเขตรับผิดชอบ 5,000-10,000 เอเคอร์ สำหรับบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นมากกว่า 25 ต่อเอเคอร์ สถานีตำรวจ 1 แห่งควรมีเขตความรับผิดชอบ 2,000-5,000 เอเคอร์

สรุปการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินสำหรับศูนย์กลางของชนบทควรจะมีการใช้ที่ดินดังอัตราส่วนต่อไปนี้

- | | |
|---|-------------------|
| 1. ที่อยู่อาศัย ประมาณ 40 - 60 % | ของพื้นที่ทั้งหมด |
| 2. ที่ทำการค้า ประมาณ 8 - 12 % | ของพื้นที่ทั้งหมด |
| 3. อุตสาหกรรม ประมาณ 6 - 12 % | ของพื้นที่ทั้งหมด |
| 4. สวนสาธารณะและที่โล่งประมาณ 15 - 25 % | ของพื้นที่ทั้งหมด |

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ถนน	ประมาณ	7 - 21 %	ของพื้นที่ทั้งหมด
6. การศึกษา	ประมาณ	7 %	ของพื้นที่ทั้งหมด
7. บริการสาธารณะ	ประมาณ	5 - 12 %	ของพื้นที่ทั้งหมด
8. สำรอง	ประมาณ	10 %	ของพื้นที่ทั้งหมด

การคมนาคมขนส่ง ชุมชนชนบทควรมีทางเข้าสู่พื้นที่ที่ปลูกสร้างทุกบ้าน และควรมีความกว้างอย่างน้อย 4 เมตร

ถนนต่าง ๆ ในชุมชนควรมีขนาดดังนี้

ถนนในชุมชน ประมาณ 3 - 5.5 เมตร (1 หรือ 2 ทางวิ่ง)

ถนนหลักของชุมชน 7.5 เมตร (2 ทางวิ่ง)

ถนนประชาชนในชุมชน 18 เมตร (4 ทางวิ่ง)

ความลาดเอียงของถนนน้อยกว่า 10 %

รัศมีความโค้งของถนนไม่ควรต่ำกว่า 50 เมตร

ถนนหลักควรมีผิวเป็นครวคอกแน่นและลาดขวางเพื่อป้องกันฝุ่น

ความเร็วของรถยนต์ในชุมชนไม่ควรเกิน 50 กม./ชม.